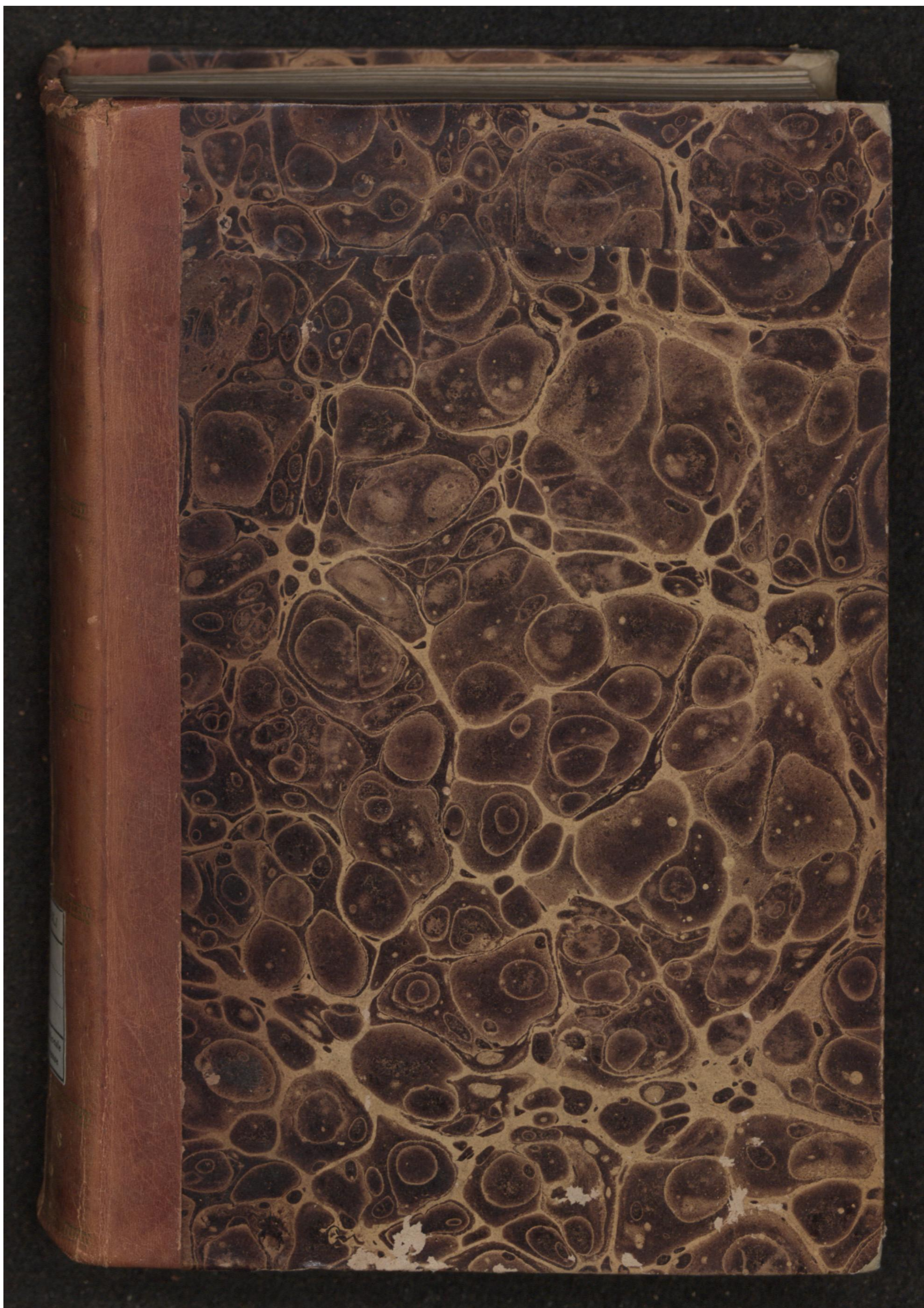
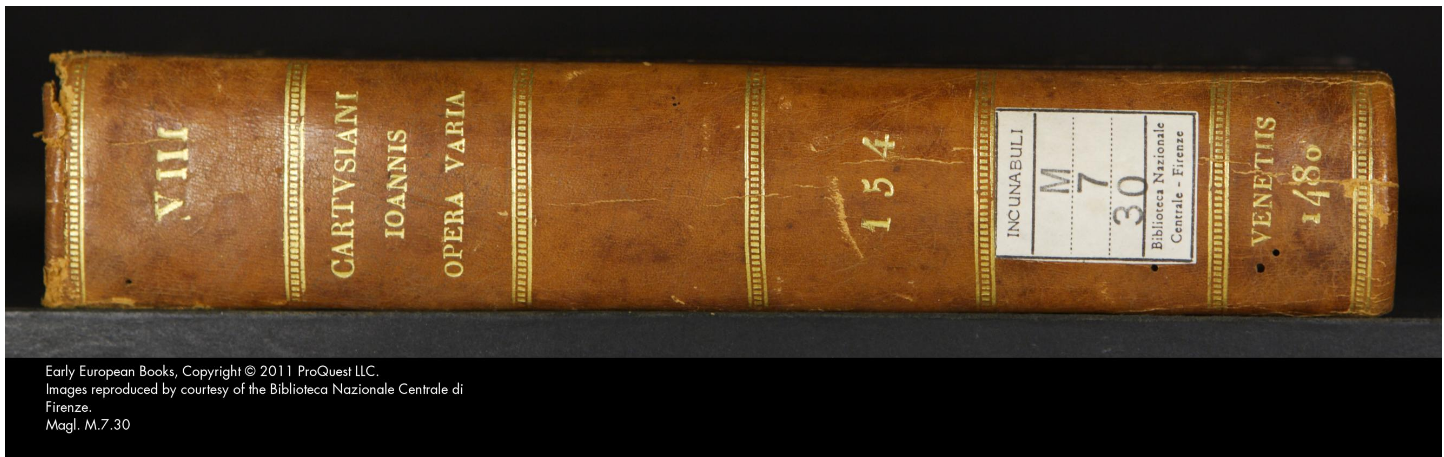
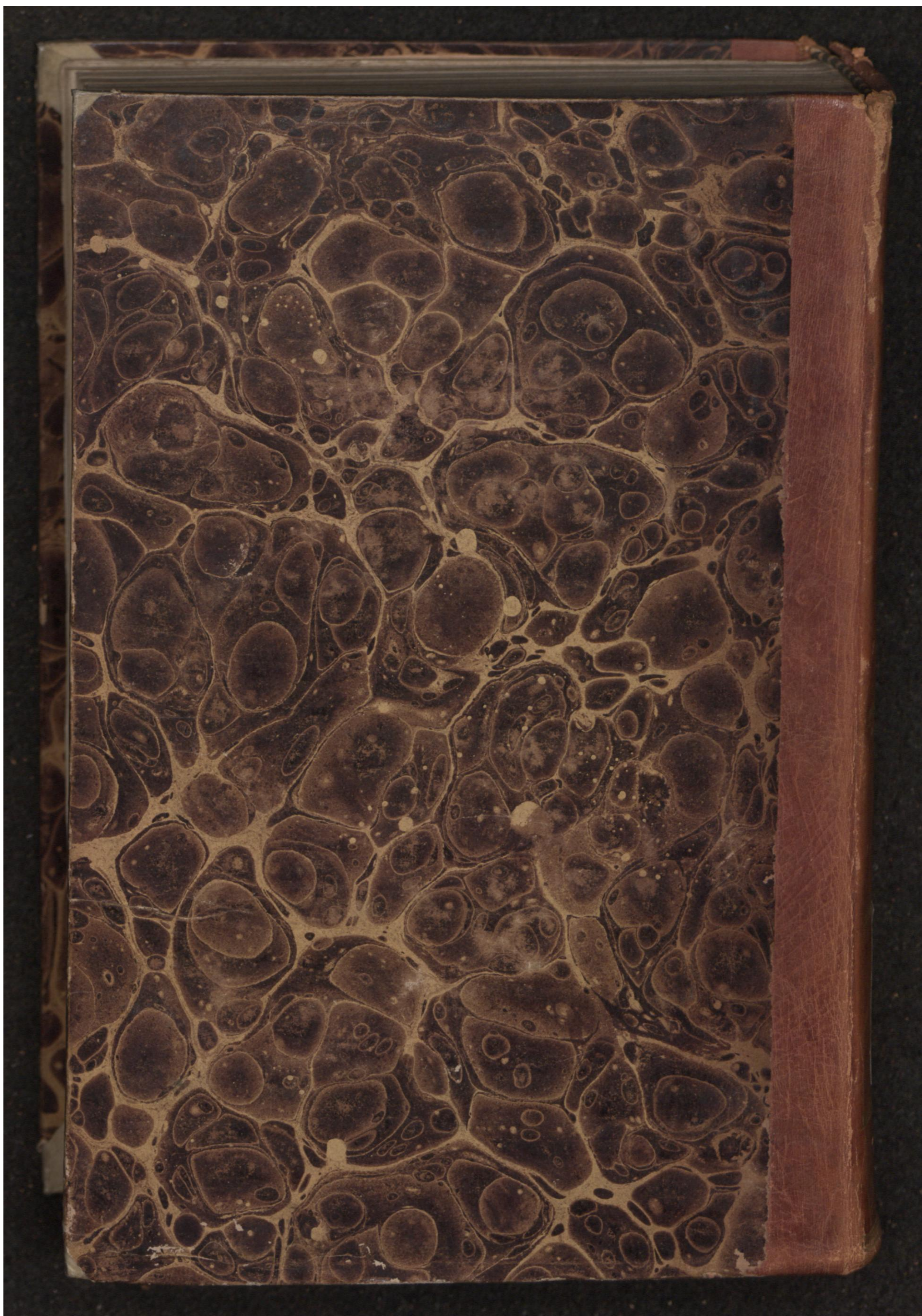

VIII
CARTVSIANI
IOANNIS
OPERA VARIA
154
INCUNABULI
M
7
30
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
VENETIIS
1480

Niuersis ac singulis fidelibus catholicis atq; sanctæ matris ecclesiæ doctoribus magistris nec non & cunctis cultoribus sanctissimæ fidei christianæ offero constituo atq; humiliter deuotæq; subiitio opusculum. Nosce te. īterpretatum ad diligenti cura examinandū & accuratissime corrigendū in quacunq; parte eius. capitulo paragrapho. clausula. usq; ad unū uerbū minimumq; iota: cuiuscunq; uel qualiscunq; fuerit macula sordidatus erroris. Quoniā nequacq̄ ab ecclesiæ sacre opiniōe discedere cogitaui: neq; puto penitus. Et in huius meæ optimæ intentionis effectus & testimonium hic īfra & per totum signū sāctissimæ crucis domini nostri iesu christi imprimere decreui atq; studui.

Ad intentionem scriptoris intelligendam.

E putes obsecro mi lector me ad hoc que ī opusculo reperies isto dictitasse ut aliquis hinc sese excusatū discat in peccatis reddere suis: quum arguit̄ tum iuste: tūq; iniuste. Cum Ioannes dicat apostolus. Et si dixerimus non habere peccatum nosipsos seducimus: & ueritas nō est in nobis. Et ideo bonarū mentium est ibi culpā agnoscere ubi culpa non est. Itaq; qlibet spūalis

aut cōtemplatiuus maxime ueniā ſibi dari ab in crepantibus humiliter magis expoſcat q̄ ipſum excuſatum indicare. Sed ad hoc codicē hunc edi di ut charos meos ī temerariis iuditiis cautiores reddam ne ſuos in patres antiquiores: & aduer ſus expertos magiſque prælatos impie inſurge re audeant ex diffinitinne iuditii iniquitatis: cū cor hominis impſcrutabile ſit: ſic & dei iuditia: a byſſus multa. niſi forte officio coartent̄: aut ma xima urgente neceſſitate ſiue periculo. Tunc ue ro derelictis odio: impietate: ac perſecutiōe puer ſa: proximus mauſuetis humaniſſimiſq; monē dus eſt uerbis: inter ſe & ipſum ſolum more euā gelico: & ſi non audierit unū uel duos adhibeas teſtes. At ſi non audierit dicito eccleſie: uidelicet præſidenti. Si deniq; nullam penitus emenda tionem cognoueris ſubſecutam ſit tibi tanq̄ eth nichus & publicanus: & eius a cōſortio diſcedas omnino. Si uero audierit & alterū in uirum cō mutatū uideris una quidē cum angelis dei illius congratulari de ſalute & innouatione uirtutū ue lis. Inter quos maius eſt gaudiū de uno peccato re penitentiā agente q̄ ſupra nonagintanouē iu ſtos penitentia nō indigētes. Sic ergo & oēs qui ī delicto ſecuti ſunt eum: emendatiōe & penitētia pediſequos & imitatores eius eſſe conentur.

Oratio ad infrascriptos.

Opus Nosce te interpretatum ad suos diuersis degentes religionibus dilectos filios.

Vm nihil iucundius: nihil felicius: atq; gloriosius ẽe possit: q̃ suã & proximi poptare salutẽ: ea tamẽ mãsuetudĩe & charitate quã dominus obtulit Magdalene chananeæ mulieri adulteræ: latroni deniq; pẽdẽti in ligno: cui hodie mecũ eris ait: in padiso. Nihil prorsus pnitiosius: nihil truculẽtius q̃ iudaica rabie oculta dei iuditia: pmissiones & misericordias: donorũq; & gratiarũ psequi largitatẽ. Et qm̃ nonuulli sunt ĩprobi & ĩexpti: q humana prudẽtia ac sapiẽtia: que apud deũ stultitia est audent ac presumũt sacrorũ doctorũ dictis ignorãter eorũ sentẽtias & falsas affirmare opiniones: in his quæ nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec ĩ cor hominis ascẽdit. neq; ipsi unq̃ minimã diuini amoris gustarũt scintillam. At insup de bonis malisue spiritibus aduersus exptos iuditia proferre nõ uerent: ĩmo omni ĩpietate seniorũ deuotiões & gr̃as calũniãtur: detrahẽtes uerbis ac scriptis: & ope psequũtur illos Ego autẽ ea etiã quæ uiua uoce fratribus meis q mecum sũt aperui uobis quos deus per diuersa

ſacrarum religionū tabernacula collocare digna
tus eſt impartiri ſtudui : ne in huiuſmodi errori
bus precipitare uideamini. ſed magis ī timore et
tremore ueſtrā nitamini ſalutē uendicare. Si ue
ro proximi ſalutē optatis: orationibus: & lachry
mis inquirite: non pſecutiōe: odio: & ſeueritate.
Hæc.n. ſunt quæ docui uos: quum me uobis in
ſpiritualem patrem ac præceptorē donare coegi
ſtis. uſq; dum pater eternus ablatos ad ſe ſuiſq;
in obſequiis uariis cōſtituit profecturos uocare
dignatus eſt.. Tametſi nonnullos ueſtrū prudē
tia ſiue litterarū eruditione me nouerim egregie
ſuperaſſe: ætate tamen ac laboꝶ experientia non
dum præcedere ualuiſtis. Veſtra tamē fretus hu
manitate perlecta quedā a me: & opere experta
conſtitui indicare: ut cautiores in deceptiōibus
& in gratiis ſitis: & in donis ſpiritualibus erudi
tiores efficiamini. hoc inferius appoſito ordine.
Quoniā neminē in dilectione dei proficere poſſe
iam intelligimus: niſi animæ ſuæ ſtatum & mē
tis ne dicam corporis cognouerit habitū opuſcu
lum Noſce te interpretatū: non tantū edidi: ſed
diuerſoꝶ doctorum ſanctorūq; uirorū tam ſen
tentiis q̄ de uerbo ad uerbū compilaui: ne meis
quis opinionibus audeat inſultare. Omnia tam̄
ſingulaq; hoc in opuſculo tum a me cōſcripta:

tumq; aliena omniū subiicio doctorū ecclesie sa
cre correptionibus emendāda. Atq; in huiusmo
di intentionis meæ confirmationē in omniū pa
ginarum inferiori ī margine uexillū sanctissime
crucis imprimere constitui.
Diuisiones autē operis huius in tres disponunt
libros. quoꝝ unusquisq; uaria assignant capitu
la. Primus ergo liber de statu tractat spiritualiū
animarū quæ mentali habitu uitam peragunt a
ctiuam. aut qui ad contemplatiuam deducunt.
Secūdus quidem sanctoꝝ uirorum ostendit sen
tentias: auctoritates: & dicta. uidelicet ī iustifica
tionem & renouationē eoꝝ qui spetiali electione
ad arcem diuinitus contemplationis eliguntur.
Tertius deniq; liber signa inditiaq; renouatiōis
prædictarum animarū aperit dilucidissime. De
inde auctoritatibus: exēplis: & similitudinibus
errorem īcrepat detrahentiū renouatis iuxta sen
tentias diuersorum doctoꝝ scribentium de collu
ctatione sanctoꝝ in tempore iustificatiōis: & de
diuersitate angustiarū. Angustiarum inquā & ꝑ
secutionum quibus tam a deo q̄ a malis angelis
q̄ & a bonis similiter ab hominibus bonis & ini
quis crutiant electi. Vnde Augustinus. Ecce ba
ptizati sunt omnes: iustificati sunt a peccatis. re
stat tamen lucta cum carne: cum mundo: cū dia

bolo. Qui autem luctatur aliquãdo ferit: aliquã do percutit᷑. aliquando uincit. aliquando perimi tur. Ideo Bernardus super Cãtica. Quantũlibet in hoc corpore manens profeceris erras: si uitia putas emortua & non magis suppressa uelis no lis intra fines tuos habitat iebuseus. subiugari potest exterminari nõ potest. Idem de tribus sta tibus electoꝝ. Inuenitur profecto apud deum & uerecunda confessio quo se humiliando deitiat. Et prospera deuotio ubi se innouando refitiat. Et iucunda contemplatio ubi exercẽdo quiescat. Idem in sermone. Alii uacant sancte contempla tioni. alii dediti sunt superne administrationi. alii in amaritudine animæ recolunt annos suos tanq̃ uulnerati dormientes in sepulchris. Hinc ait Gregorius in dialogo. Sine laboris certamine non est palma uictorie. Idem. Nõnunquã domi nus eis etiam quibus magna dona tribuit parua quedam reprehẽsibilia reliquit: ut semp habeãt contra quod bella gerant: & deuictis magnis ho stibus mentem non erigant: quando eos adhuc aduersarii in minimo fatigãt. Iuxta illud Augu stini in epistola. Quom non potest diabolus de uorare seductum: at nequitiã: famã ipsius inqui nare conatur. ut si fieri potest opprobriis: & ma larum linguaꝝ detractione defitiat: & sic in eius

fauces ruat. Si autem nec famã ĩnocentis macu
lare potuerit: hæc ei persuadere deprecatur ut p
maliuolas suspitiões deficere se iudicet: & sic ab
illo implicatus absorbeatur. Multũ quidem in
terest inter lapsum actiuorũ & contemplatiuoꝝ.
Nam actiui qui spiritu & feruore minime præ
occupant tanq̃ claro lumine humano constituti
ad uniuersa dei præcepta totiusq; sanctæ matris
ecclesiæ leges ac mandata strictius obligant. Tol
lerantur autem contemplatiui qui tempore ten
tationum diuina permissiõe tanq̃ a solis occeca
ti radiis: ex sponsi absentia reprehensibilia agere
coguntur ne de nimia dei familiaritate iactare se
præsumant: prout similitudine: exemplo: & au
ctoritate hic prope breuiter ĩtimabo. A similitu
dine. More etenim in prælectis cuiusdã magni
regis aut ĩclyti imperatoris agere dominus solet
qui filios quos delitiis educauerint a cunabulis
sumpta uirili toga ad ardua strenuaq; militiæ ex
ponunt: ut regni sceptrũ labore uirtutũ felitius
gloriosiusq; discant acq̃rere: ac optinere. Si per
cutiuntur increpant: si superantur arguunt: nũ
q̃ tamen a gratia & dilectione paterna alienant.
Serui autem dum superant & fugiunt hostibus
terga uertentes: in patibulis & in crucem malam
omnino necantur & pereũt. Vt in exemplo Da

uid & Saulis. Dauid quem ĩ dilectũ filium deus
elegerat: a quo eterni regni ſceptrũ ieſum filium
eius poſſeſſurũ ſuſcipere decreuerat dicens. De
fructu uentris tui ponam ſuper ſedem meam in
gloriam uidelicet eternã. Impie qdem: facinoro
ſiſſime: atq; enormiter deliquit. Diſplicuit enĩ
deo: ſed increpauit & arguit eum p prophetã pe
nitentiam ei addens: non tamen perdidit eũ: qa
dixerat illi. Inueni dauid ſeruũ meũ oleo ſancto
meo unxi eum. In eternũ ſeruabo illi miſericor
diam meam: & teſtamentum meum fidele ipſi.
Miſericordiã autem meã non diſpergam ab eo:
neq; nocebo in ueritate mea. Saul autẽ etiam a
domino in Regem ſup iſrahel & iudam electus
fuerat: & per prophetam Samuelẽ oleo ĩunctus
peccauit: non tamen proximi uxorem uſurpãs:
non ciuium ſuoꝝ necem perpetrans: ſed ſolum
ori non obediendo domini in gregibus & armen
tis boum ac pecudũ morti & perditioni parcẽdo
de is tamen in holocauſtũ domino obtuliſſe dici
tur: cui dominus iratus nec ueniam quã petierat
reddidit in laboꝝ ſuorum mercedem: nec in ſuũ
conſpexerat ſacrificiũ. Quoniã non ex fragilita
te errauerat nature: ſed ſolo ſupbiæ ac maxime
præſumptionis uitio deliquit. Ideo a ſamuele di
ctum eſt ex ore domini. Cum eſſes paruulus in

gratiā nouerit se peccatū ad mortē ꝑpetrasse mi nime eo cognoscat. Non equidē sic fecit omī na tiōi. Due etenī sunt reformatiōes in salutē. refor matio in fide: & reformatio in sensatione.

De reformatione in fide & sensatione.

Reformatio in fide ex cōfessione & cōtritione de leri sibi & remitti mortale meretur peccatum. Quod ex libera cordis: aīæ: mētisq; uoluntate a uersionē a bono incōmutabili ad commutabile bonum eligens facinora operatus est. Tales enī actiui nuncupantur.

Reformatio ī sensatiōe ex spirituali cōpunctiōe in abundātia lachrymarū: austeritate pœnitētiæ deuotiōe: & crebra cōfessione a cunctis erroribus abluitur & mūdatur. Qui qdē huiusmōi sūt cō tēplatiui appellātur. Nā hīc ad dei usq; clarā di uinitus uisionē trahūtur in optīa pace: charitate uero: & feruore. Quis ergo aduersus hos dei elec tos calūnias īferre presūpserit. cū dn̄s ī euāgelio dicat. Quicūq; scādalizauerit unū ex is pusillis q ī me credūt expedit ei ut suspēdatur mola asi naria ī collo eius & demergatᷣ in profūdū maris. Ve mundo a scādalis. necesse est. n. ut ueniāt scā dala: sed ue homini ꝑ quē scādalū uenit. Quid ultra. Nisi eritis sicut paruuli nō ītrabitis regnū celorū. Vigilate ergo qa nescitis diē neq; horam

 b

charissmi.
Hinc ergo sanctissimũ eẽ & omnino necessariũ alter ad alterũ deferre honorẽ: reuerentiã maiori bus: ac senioribus dignã exhibere cõcludendũ ẽ. Ita dũtaxat ut nemo reformationẽ alterius dam nare presumat: sed ĩnouatos spiritu & uirtute colere & uenerari. Quoniã isti sunt qui uenerũt de magna tribulatiõe: ac sunt illi serui supni Sa lomonis q ex classe una cũ seruis regis Tyri ueni entes ab ophir detulerũt aurũ spiritualiũ deuo tionũ. Pauor cõpunctõis: & sue abiectiõis: & fra gilitatis cognitionẽ. & simias simplicitatis: hũili tatis: & obediẽtie. Nec propterea aĩarũ corporũ ue custodia negligẽda est: sed pro uiribus in ora tionibus meditationibus cõtinuis: ac lectiõibus ĩ sistẽdũ est: & laborãdũ. Multo magis cautiores actiuos esse oportet ad eorum salutis custodiam qui nec dum ratis suæ in æquora prorã dare au si sunt. Nequacq̃ igitur supatis undis fluctibus q; ponti qui iam suã ad littus carinam ac portũ salutis deducere ualuerint noxii arbitrandi sunt: nec criminandi. Etsi perpessi nonnũq̃ iacturam fecerint procellarum. Ne illis obiurgãtibus Am brosii uerba dicentis conueniant. Tandiu enim quis peccata sua quæ noscere & flere debet igno rat: q̃diu curiose aliena considerat. Quod si mo

res ſuos ad ſeipſum conuerſus aſpitiat: non req
ret quod ipſe ſpetialiter reprehẽdat: ſed quod in
ſeipſo lugeat.

Exordium in opuſculo Noſce te.

E ea dilectiſſimi fratres quæ de mãi
bus exierint domini fragmẽta in no
bis perire uideãť: colligere curemus
obſecro. Quoniam in noſtræ ſalutis alimẽtum
de quinq; panibus ordeaceis & duobus piſcibus
illa nouimus confregiſſe. Quinq; etenim panes
ordeaceos ad quinque humani corporis ſenſuũ
ſpiritualem educationem tradidiſſe cenſendum
putãdumue eſt. Duo autem piſces qui altũ pro
fundũq; enatant mare: necnon & æquora ponti
ſcindunt: actiuæ: & cõtemplatiuæ uitæ ſtatus in
dicare uidentur. Quanq̃ enim quinque ordei pa
num ſaporem ad quinque corporis ſenſus robo
randum cupiam aperire: uobiſq; offerre. non ta
men in exteriori morum me grauitate extendere
putaui: ſed ſolũ quo modo ab intrinſecro extrin
ſecoue ſpũaliter agere oporteat: actiuos ſimul &
cõtemplatiuos enarrandum ducere decreui. Nã
extrinſecra paliata uenuſtate maiorẽ ſibi minus
deuoti cumulare norũt honorem: q̃ boni: & ma
gis ſpirituales: quia nequacquã mũdi huius uẽ

dicare gloriam appetere uisi sunt. Sed dei iustiti
am longe nimis in eorum mētis: ac corporis sen
sibus operari conati sunt. Iuxta Pauli uerba ad
romanos dicentis. Sicut enim exhibuistis mēbra
uestra seruire īmunditiæ: & iniquitati ad iniqui
tatem: ita nunc exhibete membra uestra seruire
iustitiæ in sanctificatione. Ideo panes ordeaceos
de manu domini in satietatem mentis: & corpo
ris fomētū uiri sancti cupiūt: ut iugū præceptoꝝ
dei: sanctæ matris ecclesiæ: sacrarūq; religionū
mandatorum: legum: & ordinationum suauiter
leuiusq; deferre ualeāt. Quanobrem & uitæ au
steritatem in frenum corpori appōere: & animæ
assiduam lachrymarū compunctionem coharta
re in habenam student indesinenter. Hinc ergo
insistunt orationibus: uacant meditationibus.
Lectionibus: deniq; studio subincumbere mini
me cessant. Duobus quippe e piscibus amborū
mentales habitus seu status: actiuorum & contē
platiuorum ducentium uitam capimus. Uerū
tamen unum ex is piscibus tanq̄ pelagi latitudīe
nauigantem: actiuorum uitam duximus indicā
dum. Alterum uero tanq̄ prunis assatū & in ma
nibus domini collocatum ad sui libitum confri
gendum: pro contemplantium feruentibus ani
mabus in dilectione iesu christi constituimus.

Sportæ quidem q̄bus collecta seruantur fragmē ta: tres operis huius libri erunt. Quorū primus mitra appellatur spōsalis. Alter uirga nuptialis. Tertius deniq; monile sponsarum nūcupatur. Partes & capitula autē primi libri inferius dispo sita & ordinata sunt.

Explicit exordium. Incipit narratio & dispositio primæ partis: in opere Nosce te interpretato. in libro primo.

Osce te appellari libellum istum de creuimus: quoniā de cuiuscunq; mē tis statu īdicare inditia uolumus di lucidissime. Vt nemo ultra suos er rores præsumptiōis prætoria ad alios iudicandū terminos audeat. Sed quilibet in gradu suo salu tem propriam: humiliter deuotæq; sollicitus sit custodire.

Interpretatio primæ partis in libro primo.

Mitra sponsalis hæc prima pars nuncupatur: eo q̄ dignitatem uocatiōis electorum: & præsertim contemplatiuorū: qui in dei sponsos diuinitus e liguntur ostendit. Capitula aūt primæ partis sunt quattuor. Capitulū primū de quinq; pa nibus ordeaceis: quid in actiuorū indicare uitam uelint. Habet enī paragraphos tres. Capitulū

ſecundum de continentia ſenſuum. Et habet paragraphos ſex. Capitulũ tertiũ de interiori habitu animæ actiuorum in ſimilitudine piſcis. Et habet paragraphos ſex. Capitulũ quartum de exteriori operatione interioriq; uirtutum habitu contemplatiuorũ. Et habet paragraphos octo.

Secunda pars interpretatur iuditialis: eo q̄ de diuerſis dei iudiciis tractat. Et hẽt capitula ſeptem cum paragraphis ſuis. Capitulũ primũ de iuditiis: a prima ætate uſq; ad Datan & Abiron. Et habet paragraphos ſeptẽ. Capitulũ ſecũdum de iuditiis a Dauid uſq; ad Ezechielẽ prophetã. Et habet paragraphos ſex. Capitulũ tertiũ de iuditiis ab Ezechiele uſq; ad Achab. Et habet paragraphos ſex. Capitulum quartũ de inobediẽtia Ione: & præſumptiõe. Et habet paragraphos tres. Capitulũ quintũ de Oſeæ & Sanſon. Et habet paragraphos quinq;. Capitulũ ſextũ de abbate Vitali. Et habet paragraphos ſex. Capitulũ ſeptimũ de conuerſione Marie magdalene. Et habet paragraphos ſex.

Tertia pars dicta dilectiua: eo q̄ de auctoritate & dignitate dilectionis & charitatis dei narrat. Et hẽt capitula duodecim. Capitulũ primũ de charitate. Et habet paragraphos quinq;. Capi

Capitulum primum de quinq; panibus.

Anes uero ordeacei: q quadã ordei naturali tenacitate nimiã duritiã ſolidãtur dũ in domini manibus poſiti ſunt ex facili in fragmenta conuertunt᷑. Sic aĩ actiuoꝝ diſpoſitio ad tentationibus reſiſtẽdum. Et diabolicis muſipulis: la

queis.diuersisq; periculis precauendum solicita
esse debet & ardua. Quomodo autē ad dei & or
dinis mandata ducitur operādum omni facilita
te:ilaritate:& solicitudine proprie uolūtatis opi
nionem in manibus prælatorū obtulit in micas
comminuendā. Paragraphus primus.
Numerum sane istoꝶ quinq; panum in quinq;
sensuum lasciuiā corrigēdam disponimus enar
rare. Nam correctio quidem oculoꝶ per assiduā
meditationem passionis christi adhibetur. Opti
ma auditus paratur castigatio nobis si diuinis at
tentius aures præstare conamur officiis:ac lectio
nibus sacris:nec non deuotis orationibus. Habe
nam gustui tan diu imponimus: dum ciboꝶ ua
rietatem: nimiamq; ubertatem crebris amputa
mus ieiuniis: & abstinētiis ab ordine cōstitutis.
Si olphatum cupimus emundare:florum & aro
matum uitemus curiositatem. Nunq̄.n.tactus
pericula euadendi gratiam habere poterit: qui o
ptimæ non fuerit silentio:& solitudine regulari
ī hūilitate præcīctus. Paragraphus secūdus.
Dum enim hæc quæ diximus grauia ad exercen
dum uidētur:infractos adhuc panes in sarcina:
siue pera repositos:pueri esse cognoscatur: hinc
labor & dolor est. Nō habet hic unde ei liceat de
statu proximi temere iudicare. Si uero nouerit

ſui ipſius inopiam: ab humilibus non deſiſtat o ratiōibus: donec dominus de pueri ſacculo eripi at panes: qui ſinum illius impleat fragmentoꝝ. Si etiam non ſapiunt: quia ordeacei ſunt: inſtet præcibus: ut benedicat more Cananeæ: donec & ſibi dicat. Vade fiat tibi ſicut uis. At ſi exaudiri cupit: errores aliorum non diſcutiat: ſed ſuos cō cernēs dicat: noſce te.

Paragraphus tertius.

Quiſquis autem ſuorū ſenſuum importunita tem & moleſtiam: dei gratia moderare: & bonis coartare operibus poterit: caueat a murmuratōe fratrū: neq; in ſe: ſed ī domino glorietur: Paulo atteſtante. Non enim qui ſeipſum cōmendat il le probatus eſt: ſed quem deus cōmendat. Ergo ne perdat quod poſſidet: inſiſtere: & impugnare nullactenus audeat. Vnde Gregorius in morali bus. Non nos proſpera eleuent: nō aduerſa per turbēt: ut q in ſoliditate fidei figimur: nequacq̄ rerum mutabilitate tranſeuntium moueamur.

Capitulum ſecundum de ſenſibus.

Vdiamus nunquid ſancti doctores in con tinentia ſenſuum iniunxerint: aut docue rint faciendū. Et primo ab Auguſtino de cōtra. In refrenatiōe uiſus ſumamus exordium: dum

de ſeipſo ait. Paragraphus primus.
Reſiſto reductionibus oculorũ meorũ ne impli centur pedes mei qbus ingredior uiam tuã deus meus:& erigo ad te ĩuiſibiles oculos ut tu euellas de laqueo pedes meos. Ideo meditatõe chriſti in tuitus dirigit͛ oculorꝝ. Paragraphus ſecũdus.
Hyer:
De auditu quid dicat Hieronymus ĩ epiſtola at tendite. Semper linguam tuam de bonis loqui aſſueſce. Et auditum tuum ad bonorꝝ magis lau dem q̃ ad malorũ uituperationẽ accõmoda. Idẽ Nõ licet tibi alterius uituperationẽ patienter au dire:quia nec ab aliis optas recipi tuã. Igitur ſi ĩ diuinis ſũmopere occupatũ ſeruaueris auditũ: tutus eris. Paragraphus tertius.
De guſtu quãta ſit uis ieiunii ad guſtui frenum imponendum:& ad gule nimiam extinguendã auiditatem:beatus Ambroſius indicat dicẽs. In examеron. Ieiuni hominis ſputum ſi ſerpẽs gu ſtauerit morietur. Vides quãta uis ieiunii:ut & ſputo ſuo homo terrenus ſerpentem interficit. Quanto ergo fortius rapacitatem reſecabit inor dinati appetitus. Et ad Bernardi ordinẽ uenerit obſeruandum. De quo dicit in epiſtola.
Paragraphus quartus.
Obſeruandus eſt ſumendi modus:& tempus:ci bi quantitas:& qualitas. Fugienda ſuperflua:&

adulterina cōdimēta : obseruādus est modus ut non cōfundat: Qui comedit super animā suam omne cibum: tempus obseruet: horam: & qualitatem: qua utitur cōmunitas fraternitatis: excepta causa manifeste infirmitatis.

De tactu Paragraphus quintus.

Sicut.n. prædixerā ꝙ silentiū & regularis solitudo nimiū tactui & incōtinētie extinguēdi præstabat fauorē. qa tunc nec oculus uidit: auris nō audit: nec etiam iniqua ad cor descēdere cogitatio ualet. Si tamen orationis: meditatiōis: ac lectionis studio suppeditare conet̃. Et sic omnia quæ continentibus expediri dicit̃ a beato Isidoro faciliter poterimus adimplere. Vnde ait. Continens non solum in castitate dicit̃: sed in cibo: & potu: in ira quoq;: & uexatione mentis: & detrahendi libidine. Nam continens dicit̃ quod a multis abstineat.

Paragraphus sextus.

Animaduertite & uidete ergo quæ & quāta sint fragmenta istorū quinq; panū fratres mei: quæ ad sensus corporis expedit nutriēdos habere actiuos. At si non omnia habuerint: haud & diligēti cura seruauerint: rei sunt corporis: & animæ sue in æternam damnationem. Ita ut dicat Iacobus quod maius est. Quicūq; aūt totā legē seruauerit: offendat autē in uno: factus est omniū reus.

Capitulum tertium der interiori habitu animæ actiuorum: i similitudinē piscis qnti ī mari positi.

Iscis quippe in actiuis uiuus natans intra pelagi procellis: undisq; tētationū: aduersantium periculorū multorum. Vnde Paulus Vigilate state in fide uiriliter: agite & confortamini: & omnia una in charitate fiant.

Paragraphus de uigilantia.

Vigilandum est.n.i.sūmopere præcauendū ab hamo carnis concupiscentiæ nimiæ dilectionis: & inanis beniuolentie. Cauenda sunt & humani phastus retia. Fugiēda est insuper deceptio in nimia iustitiæ seueritate. At etiā in lassitudine propriæ.& aliorum maxime subditorū correptionis pre timore: aut aliqua consequēda utilitate & fauore. De quibus ait in canonica Petrus. Vigilate quia diabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens p deceptiones: uidelicet quē deuoret in perpetuā dānationē.

Paragraphus secūdus de fide.

In illam prorsus animum fidē firmare oportet: quā deo & sanctis eius in professione nostra promisimus ducere obseruandā. Paupertatem non solum corporis: īmo mentis: animiq;. Castitatē similiter habere. Sic & dei sacræ ecclesiæ: sanctæq; religionis obedientiā in ope seruare & uolūta

tate. Vnde propheta iq̄t. Vouete & reddite dn̄o deo uestro. Paragraphus tertius.

Tunc uiriliter agitur quum nec honor appetit: neq; famā nimia curiositate conseruare curatur: Hæc autem actiuorum imminūt uires. Vnde Gregorius in moralibus. plus in hoc mundo honor q̄ despectio occupat: & magis prosperitatis sublimitas: q̄ necessitatis aduersitas grauat.

Paragraphus quartus in confortatione.

Ofortatio bonorum est testimoniū conscientiæ: quum mundū se cor habere ab om̄i labe peccati nouerit. Iuxta beati Hieronymi sententiam dicētis in epistola. Quum uniuersos artus mūdaueris ab omni sorde peccati: & toto fueris sanctificato corpore: tunc tibi castitatē profuturam: & cum omni fidutia palmā uirginitatis expecta Paragraphus quintus.

Omnia in uera fieri ab actiuis charitace dicitur: dum opera: uirtutesq; interiores & exteriores nisi in dei gloriam: & sui & proximi salutem agere ac exercere peroptat. More Gregorii dicētis in registro. Magistra bonorum omnium charitas: nihil sapit extraneum: nihil asperū: nihil confusum: ita exercet corda & corroborat: ut nihil graue: nihil difficile: sed fiat totum dulce quod agitur.

Paragraphus sextus de custodia animæ.

Greg.

Tandē omnis actiuus qui a diuina non illustra tur dilectione supra uirtutem: & naturam suam nec penitus in reformatione fidei ex sacra confes siōe operumq; suorum quātūcunq; bonorum confidat: aut præsumat. Sed lōge magis in tremore: & ti more peruigil custos sue sit salutis. Quoniam ī tempestate procellarum: marinisq; agitantur undis. A scopulis ergo: aut hamū: siue retium seditio nem cauendum & aduertēdū penitus est. Vnde Gregorius in moralibus. Semper est ad certamē aduersarii animus erigendus: semper cōtra ocul tas insidias cautela prouidenda.

De exteriori: interioriq; uirtutum habitu contē platiuorum & spiritualium animarum. De sen sibus capitulum quartum.

Vnt sane panes specialiter electorum quinq; ad eorum sensus in tempore uocationis in tegra soliditate in manibus domini dei patris cō diti: qui nōdum fracti: neq; cōminuti: quia uir tus illorū electorū corporalis: siue sensualis tāq̄ paruulus ac filius unicus & dilectus in sinu pr̄is summopere ab omni periculo custodita est: ita ut tales nec timent de ulnis exilire patris: neq; ul lum periculū uereatur. Paulo attestante atq; di

cente. Non enim accepiſtis ſpiritum in timore: ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorꝫ in quo clamamus Abba pater. Ipſe enī ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro ꝙ ſumus filii dei & heredes: coheredes autem chriſti.

Paragraphus primus.

Verūtamen ordeacei panes ſunt: quia cognitio in uocatiōis tempore rudis & inſipida eſt: reſpectu illius renouatæ dilectiōis: quæ duodecī ſportas impleuerat. iuxta meritum martyrii mentis. īmo & corporis duodecim apoſtolorū: ſecūdū illud Iſidori dicentis in ety. Duo ſunt martyrii genera. Vnum in aperta paſſione. alterꝫ in oculta animi uirtute.

Paragraphus ſecundus.

Nempe tria ſunt tempora: quibus tripliciter deus ī electis opat̃: ſecūdū beatū Bernardū ī ſermone dicentē. Inueni. n. apud dominū deum: ꝙ ſic plane: ſic opus eſt ut Maria pie: & ſublimiter ſentiat de deo ſuo. Marta miſericorditer & pie de ꝓximo. Lazarus miſere & humiliter de ſeipſo. Vnde Gregorius in moralibus. Tres ſunt modi conuerſorum ſpiritualiū. Incohatio: medietas: atqꝫ perfectio. In incohatione autem inueniunt blandimenta dulcedinis. In medio quoqꝫ tēpore certamina temptatiōis. Ad extremū uero perfectionem plenitudinis. Quoniam alia ſunt uirtutis

exordia. aliud profectus: aliud perfectio.

Paragraphus tertius.

Panes ergo ordeacei in mãibus domini tempore uocatiouis integri custodiuntur: & ĩmaculati ab omni crimine & peccato. Non ea tamẽ cognitio ne spiritualiũ rerum & experiẽtia: q̃ post fractio nis & ĩminutionis probationem intelligendã do norum & gratiarũ habent diuinarũ. Sed ordinẽ uirtutum uoluntatis in conuersione seruãt. Vn de beatus Bernardus indicãs ait: de li. ar. Ordina tio est omnimoda conuersio uoluntatis ad deũ: & ex tota uoluntatæ deuota subiectio. Vnde An selmus de similitudinibus. Voluntas bona est quæ dei uoluntati subiecta est quãdo id uult qđ deus uult illam uelle debere: & iusta siue recta di citur: quãdo id quod deus uult illam uelle debe re amplectitur.

De fractione panis in tẽpo re iustificationis.

Paragraphus quartus.

Iam enim de soliditate uirtutũ & gratiarum dixi mus. Audiamus breuiter fractionem usq; ad mi cas: quæ solent a canibus & pedibus conculcari. Tunc quidem arta est uia quæ ducit ad uitam & pauci sunt qui pambulant eam. Nam nisi per hanc electus spetialiter stare angustam domini portam nemo feliciter ualet: ubi manus ualida domini fortiter assistens trahit & custodit eum.

Atteſtante domino noſtro ieſu chriſto dum ait. Nemo uenit ad me niſi pater meus traxerit eum ad anguſtias uidelicet animæ ſubſtinẽdũ : ita ut dicere compellatur. Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortem: nec non & pater mi: pater mi quare me dereliquiſti. Nam cuſtodia: grauitas: & hõeſtas: mores: ac uirtutes ſenſuum meoꝝ exterioꝝ ſimul & interioꝝ tam rapide fugã eripuerunt a me. Aruit quidẽ uirtus mea tanq̃ teſta: & lingua mea adheſit faucibus meis: & in puluerẽ mortis deduxiſti me. Non eſt ſanitas in carne mea. & ſimilia ex abſentia gratiæ proferunt᷑: quia occecati ſunt: nec reſiſtendi: aut aduertẽdi a temptationibus lumen remanſit eis: ut cadẽtes fortius reſurgant: iuxta ſententiã illam. Permittit dominus deus ꝙ homo cadat. ut fortius reſurgat.

De habitu mentis & animæ per ſimilitudinẽ piſcis aſſi. Paragraphus quintus.

Piſcis qppe cõtẽplatiuoꝝ nõ undis: nõ fluminũ fõtiũue limphis detegit᷑ riuus: ſed aſſatus: ac deceſſus: mortuuſq; ĩ mãibus dñi integer cõſerauit᷑ ab hamo: retibus: & procellis: tẽptationũ: ĩſidiarum: & perſecutionũ omnium creaturarũ: tam corporalium q̃ ſpiritualiũ: ita ut nec ſuperari oĩno poſſit: qm̃ deus teget eum tanq̃ mortuũ ſenſibus: & animæ impotentiis in dei dilectiõe aſſa

tus. More Ioannis. iiii. dicentis. Qui manet in charitate: in deo manet: & deus in eo. Ait. n. ueni ignem ponere in terram: quid uolo nisi ut ardeat? Et hoc est tempus ut supra uocationis.

Paragraphus sextus.

Tempore uero iustificatiōis: securis ad radicem ponitur. Arboris salutis animæ. Radices. n. salutis potentiæ animæ sunt: quæ in similitudine piscis assati q inter dei manus confringitur: & spina: & in frustra cōminuta est caro eius. Vnde absorbetur memoria. intellectus infatuatur: uoluntas ita imbecilis & impotēs efficit: ut ignoret utrū uelit: aut nolit impulsionibus assentire: & in operibus consistere malis. Vnde intra se ingemit: & ait. Deducāt oculi mei lachrymas p diem & noctem: & non taceant. Quoniā contritione magna contrita est uirgo filia & sponsa domini mei: plaga pessima uehementer. Pascitur ex fragmentis eius populus rudis: & inscipiens ex deceptionibus illius infatuate animæ: quod tandem p decessum uacuatur cū fetore: unde præmitur & affligitur supra modū. sicut ait Gregorius in moralibus. Valde affligit anima iustoꝝ quando illi contra bonos districtas sententias intorquēt qui bene uiuere ignorant: & uoce sibi iustitiā uēdicant quā moribus contradicunt. Nam in ama

ritudine sunt omnes animæ electe: quia uel punire flendo non desinunt: quæ deliquerunt: uel graui se mœrore affitiũt: quia longe hinc a facie domini cõditoris proiecti: adhuc ĩ eterne patriæ gaudiis non sunt.

De innouatiõe gratiaꝝ & donoꝝ aĩæ & corporis electoꝝ ĩ tẽpore magnificatõis. parag. septiũs.

Iubet tandẽ dominus apostolis suis omnia colligere fragmẽta: tum panis: tumue piscis: ne pereant. Tunc enim de gremio sinuq; rudis insipiẽtisq; populi saturati de huiusmodi fractionibus reliquie positæ sunt ĩ duodecim sportas: ubi cõpertum est longe magis: magisq; in quantitate creuisse ad exemplũ: & utilitatẽ futuroꝝ ultra id quod dum panes & piscis constiterant in soliditate anteq̃ illos confregisset dominus. Et q̃q̃ in cibum pars illorũ fragmentoꝝ fuerit in imitatorum suorũ digestione in feces & stercora conuersa: iam ꝑ mala tam exempla q̃ opera perpetrata: ab eo qui confractus: ac diuinæ gratiæ occecatus insipienter uisum est ægisse cõtra dei: & hominũ honestatẽ. More Pauli qui zelo dei deum persequebatur: concitans turbã in martyrem dei Sthephanum. Tanta deniq; fragmenta bonoꝝ operꝝ collecta sunt in cõuersione illius ꝙ magis deo & christianæ fidei prodesse potuit propter persecu

tionem: q̃ si nunq̃ aduersatus fidei fuisset.

Paragraphus octauus.

Et ideo dictum est diligentibus deum: omnia co operantur in bonū. Is uero qui uocati sunt san cti per spetialē electionem dei: sicut de Paulo di ctum est. Segregate mihi Saulū & cetera. Et Pe tro. Tu es petrus. Marie mag. ubicunq; prædica tum fuerit hoc euangeliū. Latroni: hodie mecū eris in paradiso. At si Mattheū de theloneo uo catus: & factus est euāgelista. Et Zacheo salutē nec petenti donauerit. Qui nihil antea de domi no iesu gustauerūt: neq; dilexerāt eū: neq; illius monitis crediderant in dignitatē & salutē mun dosq; constituerat. Quid mirum si electis suis: quibus semetipsum donare libet in sponsum di lectissimum: postq̃ plaga pcusserit cecitatis spō se sue ueniam dederit: etiam aquam lachrymaꝝ in compunctionē: contritionem: in confessionē: & attritionē per austere uitæ acerrimā penitētiā. Discāt ergo nimis iusti quid sit. Misericordiam uolo non iuditium. Nunquid non iuditia dei a byssus multa.

Secunda pars primi libri de diuersis dei iuditiis.

Vlla unq̃ ætas: nullū unq̃ tempus fuit: in qbus deus iuditia bona nō ostēderit: quæ

in oculis hominũ parua fore uiſa nõ fuerint. Et multa mala permiſerit: quæ in conſpectu eius ĩ grata & odioſa ſunt. Et ſimiliter ecõtrario. Mala quæ uidẽtur hominibus deo ſummopere gratiſſima fuiſſe.

Capitulum primum.

SCriptum eſt. n. ꝙ prima ætate ante diluuium conſtrui fecit deus archam nimiæ magnitudinis pro reſtauratione humani generis: & belluarũ: atq; ferarꝝ. Quid nam melius? quid ue utilius coram domino: q nouerat quod acturus erat? Quãq̃ in conſpectu illorũ hominũ ridiculum forte arbitrabať.

Paragraphus primus.

Poſt diluuiũ autem quid tutius: atq; ſalubrius ĩ oculis hominũ apud Babel & ſeruos eius? q̃ turrim uſq; ad celos ædificare in protectionẽ totius humãi generis. Quã quidem rem deſpitiẽs deus ſenſus eorꝝ alienauit a ſemetipſis: & in uarias ab inuicẽ ſegregauit lĩguas.

Paragraphus ſcđus.

Quid nã inhoneſtius q̃ filium decipiẽtem patrẽ cæcũ. & frauduleter uſurpare bñdictionẽ fraternã ſentire? Sicut p Iabcob patriarchã actũ eſt. q ex huiuſmodi cauſa fugiens: dominũ aſcendentem in celum uidit. a quo meruit benedictionis paternæ gratiam obtinere ſempiternam.

Paragraphus tertius.

At quid turpius q̄ Iudas filius Iacob ꝙ cōcubue rit cum Thmar nuru sua: q̄uis inscius: uerūtam̄ ex stupro hoc: phares & Zaram semen processit saluatoris. Paragraphus quartus.

Quid seuius q̄ sanctū pueꝝ Ioseph a fratribus germanisq; in puteum deiectum: & egyptiis de niq; uenundatū audire. Verūtamen eisdem fra tribus quū princeps esset egypti ait. Nolite time re: consilium dei fuit ut uenundaretis me in egy ptum. Paragraphus quintus.

Nonne quod casu Moisi acciderat interfectiōis uidelicet egyptii: turbatio fuit & terror populo & ipsi Moisi: & magnum scandalū apud phara onem & populum eius habitū est: Quod quidē tamen a deo permissum iudicandū scribitur: ut a superbis regalibus phassibus ad humilē solitu dinis uastitatem deduceret̃: cui tanq̄ gregum du ctori: īmo & mercenario: & non tāq̄ filio phara onis deus in rubo ī spetiē ignis alloqueret̃: & do minū pharaonis illum constituere posset. Quā obrem īterfectio egyptii non scandalū apud deū in damnationē moisi: sed magis occasionem sa lutis israhelitico populo præstauerat. Et seruitu tē euadēdi egyptioꝝ. Paragraphus sextus.

Insuper nonne malū magnum arbitrati sunt se niores populi ꝙ Moyses ad irā aduersus eos con

citasset pharaonē? qui addens affligerat eos: no lens paleas illi dari: tamen cōuersum est illud in bonum eis. Et in pharaonē & seruos illius interi tum: donec ad internitionē totū egyptum deua staret deus: & regem una cum subditis in rubri maris suffocaret undas. Paragraphus septiūs.

Quā adhuc malum: malū inquā pessimū uisū est omnibus his qui propter murmuratiōem & rebellionē in deum & Moisem seruū eius ī deser to corruerant: ꝙ dominus duxisset populū tam maximū in uastam solitudinē: ubi Chore: Datā & Abiron cum illorum satellitibus: alii igne: alii serpentibus: alii uero a terra deuorati sunt. qm̄ non Moisi: sed uiuentis dei opinio fuit: ex illius itineris austeritate ad promissiōis terrā deducere populum suum.

Capitulum secundū secunde partis primi libri.

Ec prætermittendum sane est adhuc diuer sa & inscrutabilia iuditia dei omnipoten tis. Audistis. n. ꝙ deus per Nathan prophetam Dauid sanctū īcrepauerit dure ualde ob necem Vrie. Attamē præcepit illi ut filios Saulis gabao nitis ad crucifigēdum traderet. Et de Bersabe in qua adulteriū ꝑpetrauerat filiū Salomonē natū adamauerat deus: de cuius ꝓgenie hūanā dispo

ſuit aſſumere carnē. Paragraphus primus.
Quidnā dicemus ꝙ dominus non permiſerat re
gi Dauid templū dei cōſtruere: qm̄ belator uirq;
ſanguinū fuerat. Et Samueli qui ſacrificio mini
ſtrabat iuſſerit fruſtratim incidere Gag regem a
malechitarū pīguiſſimū. Paragraphus ſcd̄s.
Nonne diuina inſpiratione duos Helias qnqua
genarios oratione igne de celo conſumere fecit il
lico? At propriis etiā manibus nōne quadringen
tos iugulauit prophetas Baal: quā rem regine Ie
zabel & cultoribus idolorū facinoroſam arbitra
ti ſunt impietatē. Paragraphus tertius.
Nouimus īſuper iuditia ſanctorū quæ bona ui
ſa ſunt nequacq̄ deo placuiſſe. Sicut numeratio
populi ex cōſilio Dauid & ſeniorū eius. quod di
ſplicuit deo: in cedem peſtiferā conuerſum eſt iu
ditium. Paragraphus quartus.
Sic ſemp ſanctis uiris Machabeis eueniſſe interi
tum quotienſcūq; pro ſalute populi ſocietatem
iungebāt cū romāis. Paragraphus qntus.
Tametſi Mardocheus nouiſſet ſane a lege prohi
bitum iudeos coniugiū cum gentilibus cōtrahe
re: non deſtitit tamē offerre Heſter eunucho pro
ſpe coniūgendi eam regi Aſſuero in uxoré. Quā
quidem rem adeo gratam domino fuiſſe appa
ret: ꝙ illius interceſſione hebreorū populus: qui

in captiuitate aderat ibidem in regno Assueri: a seditione Aman nõ solũ extitit liberatus: oĩm & magnificatus ẽ in cõspectu regis & prĩcipũ eius.

Paragrahus sextus de Iudith.

Quanto etiã honestatis & continentie sanctimoniam uidualem Iudith uenustissima periculo exposuisse. Vnde nũq̃ confidere sine peccato poterat intelleximus. Verũtamen a domino factum esse cognoscit᷑: ab interitu Holofernis principis regis magni Nabuchdonosor: & populi sui salutem.

Capitulum tertium.

Eniamus ad ea quæ tunc erãt apud dominum inditia cerrectiõis & ultiõis: quæ præcepisse audiuimus sanctis prophetis suis agere ĩ oculis populi hebreorũ. qui uero populus aspernabat᷑ tãq̃ ludibria: ac illusoria gesta. Sicut quæ Ezechieli præcepat dicẽs. Paragraphus priũs. Fili hominũ quodcũq; inueneris comede. Comede uolumen istud: & uadẽs loquere ad filios israhel: Et aperui os meũ & cibauit me uolumine illo: & cetera .Paragraphus secundus. Item dominus. Et tu filii hominis sũme tibi laterem: & pones eum coram te: & describes in eo ciuitatem ierusalẽ: & ordinabis aduersus eam obsidionem: & edificabis munitiones: & cõportabis

aggerem:& dabis contra eã castra: & pones arie
tes in giro. Et tu sume tibi sartaginẽ ferreã:& po
nes eam murũ ferreum inter te & inter ciuitatẽ:
& obfirmabis faciem tuã ad eam:& erit in obsidi
one:& circundabis eam. Signum est domui isra
hel. Paragraphus tertius.

Et tu dormies super latus sinistrũ: & pones iniq
tates domus israhel super eo numero dierũ qui
bus dormies:& cætera. Similiter ĩ latere iubetur
sinistro quiescere diebus trecẽtis nonaginta. Sed
in dextero diebus quadraginta: diẽ pro anno as
sumens. Paragraphus quartus.

Item & tu sume tibi frumentũ:& ordeum: & fa
bam:& lentẽ.& milium:& uitiã. Et mites eam ĩ
uas unum:& facies tibi panes numero dierũ qui
bus dormies sup latus tuũ. Tercẽtis & nonagĩta
diebus comedes illud. Cibus aũt tuus quo uesce
ris erit in põdere & cætera. Et stercore quod egre
dietur de homine operies illud in oculis eoꝝ. Et
dicit dominus. Sic comedent filii israhel panem
suum pollutum inter gentes & cætera.

Paragraphus quintus.

Nunquid idem deus & dominus nunc etiam in
correctionẽ:aut ut auertat ab aliqua spetie mali
delicti:aut sceleris turpis. Quedã dici aut opera
ri p electos suos permittit deus. Aliquãdo in dã

natione quũ per superbiã offendit: sicut p Saulem operatũ est. Siue ad maiorẽ perueniẽdi uirtutem: quum ex fragilitate aliquid cõmittit. Sicut illud Dauid peccatũ. Et hæc duo peccata fuerunt in futuros reges hebreorꝝ exemplum. Vt a superbia Saulis: & a præsumptiõe: sicut etiã a lasciuia & ciuiũ nece Dauid penitus præcauere deberent. Paragraphus sextus.

Non quidem mirandũ est si etiam in custodiã electorũ aliquando diuinitus diuersa agere pmittantur. Cum etiam deus iam Pharaoni sibi sõnium a Ioseph indicare uentura. Et per Danielem Nabuchodonosor explanare somniũ fecerat futurorũ. Vnde ueraciter cõprobat magnã deũ de dilectoribus suis curã gerere. Cum & infidelibus idolorũq; cultoribus iuditia uentura innotescere studuerit.

Capitulum quartum.

Am. n. stupenda ualdeq; miranda dei audiuimus iuditia: sed nõdum finis. Ecce mihi adhuc propheta ille: siue de filiis prophetarũ unus menti euenit. Qui in diebus Achab regis domus israhel: quomodo dimisisset Benadab regem syrie. Ait. n. uni de exercitu: pcute me: & ille qa sciebat illicitũ innoxium pcutere: noluit: cui maledicens ĩquit: qa noluisti obedire uerbo dñi

percutiet te leo. Et confestim a leone inuasus: oc cisus est. Alteri insuper dixit: pcute me. illo uero percussit: & incolumis domū suam reuertitur. Quid ergo dicemus? Nunquid ultionē de inno xio magis q̄ de nocēte ei querit ulcisci. Et ipse pe tit propheta pcuti: & non peccat: & a quo uulne ratur non perit: sed necat̄ a leone qui noxiū nega rat effundere sanguinē. Censendū est ergo ꝙ qui cunq; in simplicitate cordis pmissa: aut iussa dei agit: mādata obseruat illius. Qui uero præsum ptiōe: aut supbia resistit: aut negat: ultor ē gr̄æ.

Paragraphus primus de inobediētia Ione.

Sed quid de Iona dicā? qui ore dei præceptū ad ciuitatem pergendi Niniue habuit: & tamen in tarsis a facie fugiebat domini: qui nec occidit eū: sed magis in uētre cæte tutauit illū: donec piscis in littore maris euomit eū. Quid ultra: quum tā te impietatis & iracundie plenus fuerit Ionas? ut expectans desolationē ciuitatis: & nō ueniēs: ma xima uexatus est ira. Et tamen cōsolatus est eum dominus. Putandū est ꝙ fiducialiter: aut nimia simplicitate agebat cū domino. Ideo dictum est. Qui ambulat simpliciter: graditur confidēter. Sed non ita cum audacibus & præsumptuosis: qui ingerere se audēt negotiis spiritualibus: & di uinis: cum sensuales sint & uani corde.

Paragraphus secundus.

Sicut ille q cum sustinēdi gratia manū apposuis set ad archam dn̄i: quæ cadere uidebat a sacerdo tibus: dum duceret illā domū suam Dauid: qa il licita sibi agere præsūpserat: interfectus est a do mino.

Paragraphus tertius.

Ita & filiis Aarō euenit præsumētibus laico igne incensum adolere domino. Vnde & ipsi etiā cor ruerunt & mortui sunt. Sic faciunt qui canoni cas diuinis: ac spiritualibus præponere student. Legibus humilitatē: & simplicitatē derelinquen tes: & dura ceruice in litterarꝫ magis q̄ uirtutum scientiā sese præcingere cupiunt: ut doctiores et prudentiores pre cæteris appareāt. Hi autem cū diuite epulone uiuētes: iā in inferno sepulti sunt Quoniā tanq̄ cæci nati de cœli disputant colore: quum de diuinis: spiritualibusue iuditiis sermo cinare uidentur.

Capitulum quintū secundæ partis primi libri.

Visnam putaret ꝙ deus qui peccatū odit Oseæ prophetæ dixisset. Vade sūme tibi uxorem fornicationū: & fac filios fornicationis. Et abiit: & accepit Gomer filiā debelaim. Et cōce pit & peperit ei filiū. Et concepit adhuc: & pepit filiam: & ablactanit eā: & concepit filiū. Et dixit

dominus: uoca eum. Nō populus meus: qa uos nō populus meus. et ego nō deus uester &cetera.

Paragraphus primus.

Nunquid Oseæ & Gomer peccauerunt in deum tot:: totiensq; fornicantes. Si forte dixerimus ꝙ a die illa ultra: uel ante: neq; unq̄ deus huiusce modi: uel simile quid iusserit: aut inspirauerit: aut permiserit: aut sustinuit: aperiam & dicam.

Paragraphus secundus.

Nonne tempore iudicū & alienigenam Sanson uxorē nutu dei nouiūs accæpisse: ut inde uīdictā ī philisteos exercēdi causam haberet: nec nō ut figura esset Christi Iesu adamantis: & ī sponsā eligentis ecclesiā de stirpe gentiliū: & natōe gentiū in ruinā deoꝝ omniū. Paragraphus tertius.

Immo quod maius est ītrauit ad meretricē: quare oportuit fores ciuitatis illius sup montem deferre. Et figuratū est ꝙ deus qui ad gentem uenerat peccatricē suam in se assumens carnē. Tartarorum fractis deniq; foribus: patres sanctos patriarchas liberauerit & prophetas.

Paragraphus quartus.

Ac iterū Dalidam adamauit: in cuius manibus uires amisit corporis. Sic Christus ex dilectione scelestissime humane generationis: in ligno crucis scitiēs salutē: gloriosissimi corporis sui uires

abſcondit. Paragraphus quintus.

Demũ ſicut Sanſon dicendo moriat̃ aĩa mea cũ philiſtim: interfectus eſt cũ omĩbus principibus philiſtinoꝝ: neq; propterea peccauit: qm̃ figurã congeſſit ſaluatoris in cruce dicentis corã princi pibus: ſcribis: & ſacerdotibus iudeorum: illudẽti bus ei ſicut ſatrape philiſtinoꝝ in Sanſon. Con ſumatũ eſt: & inclinato capite expirauit. Tũc ui ctoriam: & ſtrages in cultus idoloꝝ: & ſynagogã iudeoꝝ orta eſt in morte Ieſu chriſti: & eiuſdem ſanguinis aſperſionẽ. Ecce ergo quia quod ꝑ euã gelium parenribus anuntiauerat de ſanſon deus ꝑfecit. Nullum tamen uſq; in finẽ operis ſui & peccatũ imputans illi: qm̃ ductione ſancti ſpũs ducebatur.

Capitulum ſextum de Abbate Vitali.

ſ Ic enim inſpiratiõe dei abbas Vitalis in ſa lutem animaꝝ ad lupanar nocte accedens uſq; mane cum meretricibus morabat̃: prædicã do illis de regno dei. Et quod magis eſt: eis ſolue bat ut attentius præſtarent auditus uerbis eius. At inſup ne inani gloria deciperet̃: ſed ex hoc ma gis cõfunderet̃: adiurabat eas ſigillatim nemini dicerent: ꝙ eis prædicaret. ſed ꝙ faciebat ſicut cæ teri homines, uidelicet in loquẽdo. Et cum una

earum bonum quod agebat uni uiro indicasset: iratus est uir dei in illã. Et ecce nutu dei q̃primũ diabolus arripuit eã: & uolutans huc illuc & spumans: ab omnibus arbitratũ est mendose bonũ de abbate affata eẽ: iccirco a diabolo præoccupata.

Paragraphus primus.

Hæc autem omnia patriarchæ Ioanni anuntiata sunt: eo ꝗ in maximũ clericalis religiosiq; status dedecus conuertebat᷑. Ille autẽ quomodo semel huiusmodi deceptus suspitõe fuerat: noluit iteꝝ se se tali expõere piculo.

Paragraphus scd̃s.

Ve igitur uobis q tã faciliter uiros spirituales temere audetis dãnare: & iudicare præsumitis. Nã sic de facili in dei ultionem incidere poteritis.

Paragraphus tertius.

Quidam. n. qui zelo uidebat᷑ duci hõestatis: alapam in faciem uiri sancti ĩprimens ait. Nec erubescis senex scelestissime. Et ille turbato aĩmo respondit. Ne hoc tibi in supplitiũ euertatur eternum. Ecce unus cedet te in fatiẽ: unde tãtam uocem emittes ꝗ tota insonuerit ciuitas alexandrinorum. Et abiens domũ ubi more cyrographi cõscripsit. Viri alexandrini nolite ãte tempus iudicare: & inuoluta intus manus cedula ad celũ uersusq; deductas genibus flexis: spm̃ deo tradidit.

Paragraphus quartus.

Tunc diabolus in similitudinē ethyopis ad eum qui sanctum percusserat uiꝝ accessit: & ait. Salutat te abbas Vitalis: hac quidē salutatione: & illico palmā fixit in faciem: & in eū satan intrauit: & possedit illū donec ad eius stridores tota ciuitas adunaret̃. Et sic furibundus domū accessit. Viri sancti ubi tota ciuitas: necnō sanctissimus patriarcha q perlecta tādē ea cedula inquit. Gratias ago deo. Nam si suspicatus fuissem hæc euenisset mihi demonis in faciem palma.

Paragraphus quintus.

Cur ergo deus uiro sācto talia agere & loqui permiserat: ac inspirauerat: quæ ī sui ipsius animæ periculū fore nouerat: & ī dei opprobriū: & christianæ in religiōis uituperium uertebatur. Scitis quare. quia iuditia dei abyssus multa. Ne quis audeat in electis & unitis temere iudicare. Ideo sanctus Dauid ait: ut quilibet iudicare timeat in erroribus alienis: neque in suis presumat operibus se laudare bonis. Non saluat̃ rex per multā uirtutem: & gigas non saluat̃ in multitudine uirtutis sue. Fallax equus ad salutē: in abundantia autē uirtutis sue nō saluabit̃. Ecce oculi domini super metuētes eum: & in eis qui sperant super misericordia eius. Vt eruat a morte animas eorum: & alat eos in fame. Anima nostra omnium

uidelicet spiritualiũ sustinet dominũ in pmissio nibus suis: quoniã adiutor & protector noster ẽ. Quia post lapsum letabit᷑ cor nostrum. et in nomine sancto eius spabimus: & non in uirtutibus nostris..

Paragraphus sextus.

Sic beatus Onofrius ĩ lapsu grauissimo suo spa uerat ĩ dei misericordia: ꝙ dignor: ac sanctior factus est. Quis dubitat ꝙ dei ceciderat promissione: ut fortius: & humilior resurgeret: & eum ĩteriorem habitare faceret solitudinẽ. Et ut maiorẽ austeritatis gratiã in exemplũ doceret futurorũ.

Capitulum septimum de conuersione Mag.

Vid magis stupendũ: quidue lõgius admirandum q̃ deus qui in lege Moisi: fornicationẽ & omnẽ carnis ĩmũditiã ĩ lapidũ obruitionis sentẽtiã concluserat: hũana assumpta carne inter conuiuii epulas sancto spiritu: ad se Mariã traxerat magdalenã: cui forte nõ pmiserat: neq; illi iusserat tantis se se nephãdissimis prosterner᷑ reatibus: cum ab ea septẽ eiecisse demõia scriptũ sit. Et tamẽ corã pharisẽo & astantibus dignatus est eam excusatã reddere: ab omni labe peccaminum. Deniq; ĩ fide: & dilectiõe sua lotã: & emũdatam dimisit: dicens. Fides tua te saluã fecit: ua

de in pa. Vnde Gregorius in Homelia.

Paragraphus primus.

Quid igitur miramur fratres Mariam uenientem: an dominũ ſuſcipiẽtem? Suſcipientẽ dicã: an attrahentẽ? Sed melius attrahentẽ: & ſuſcipientem: quia nimirũ ipſe eam per miſericordiam traxit intus: qui p manſuetudinẽ ſuſcepit foris.

Paragraphus ſecundus.

Quanto ergo magis: magiſq; puriores: pulchrioreſq; fiunt electi a domino Ieſu chriſto quos in igne iuſtificatiõis emũdatos ſuſcepit magnificãdos. Ceſſate: ceſſate ergo maligni crimĩatores cõtemplatiuorꝝ. Cauete a iuditiis: cauete a ſentẽtiis ueſtris iniquis. Dimittite ſponſas ſponſo ſuo Ieſu chriſto corripiẽdos: & caſtigandos. Cognoſcite ſtatum ueſtrũ miſerabilẽ: atq; perfectorꝝ ditioni & mandatis: ſuiſq; documentis cũ omni hũilitate paratiſſimi eſtote. Sinite a perſecutiõibus illorum inferendum. quibus Paulus ait.

Paragraphus tertius.

Non. n. accepiſtis ſpiritũ iterum in timore tẽpore uocationis. ſed accepiſtis ſpiritũ adoptiõis filiorũ: in quo clamamus. Abba pater. Tempore autẽ magnificationis: finito tempore iuſtificationis: ipſe ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro: ꝙ ſumus filii dei & heredes: coheredes autẽ

chriſti. Per dilectionē dei dicentis in cantica.
Paragraphus quartus de uerbis ſpōſi ad ſpōſā.
Pone me ut ſignaculū ſuper cor tuum: ut ſigna
culum ſuper brachium tuum. Quia fortis eſt ut
mors dilectio. Dura ſicut infernus æmulatio. Lā
pades eius: lampades ignis: atq; flāmarū. Aquæ
multæ. i. peccata multa tēpore iuſtificatiōis non
potuerūt extinguere charitatē dei & proximi: de
qua dixerat Ioannes. Qui manet in charitate in
deo manet: & deus in eo. Vnde ſequit᷑. Neq; flu
mina temptationū obruēt illam. Ideo de electis
dictum eſt. Accinxit fortitudinē lumbos ſuos a
uoluntaria delectatiōe carnalitatis. Et roborauit
brachiū ſuum bone intentionis reſiſtēdi. Ideoq;
lucerna dilectiōis & charitatis non extinguet᷑ in e
ternum. Paragraphus quintus.
Itaq; nolite de ſpiritualiū & contemplatiuorum
caſibus iam canonicis: cōmunibuſq; cōdemnare
legibus; & eos ita exoſos habere poſtq̄ renouati
ſunt in ſpiritu: ut ab eis tanq̄ a mortuis a corde
fugiatis: perſequentes eos uſq; ad ſanguinē. Ani
maduertite & uidete qd Beatus dicat Gregorius
non de electis: ſed de cōmunibus actiuorum pec
catis. Paragraphus ſextus.
Neceſſe ſemp eſt: ut quum peccacatores: quoſq;
cōſpicimus noſmetipſos prius in illoꝝ calamita

te defleamus. Quia fortasse in similibus aut lapsi sumus: aut labi possumus. Si lapsi non sumus: etsi cẽsura magisterii debet semper uirtute disciplinæ uitia persequi. Oportet tamen ut solicite discernamus: qa districtionẽ debemus uitiis compassionẽ nature. Si.n. feriendus est peccator nutriendus est proximus. Quum iam uero p penitentiam percutit ipse quod fecit: iam noster proximus peccator non est. Quia quomodo dei iustitiã in se cõtra se dirigit: & hoc in se punit qd diuina iustitia reprehendit.

Explicit secunda pars primi libri de actiuorũ: & contemplatiuorum statu: & differentia.

Incipit tertia pars primi libri de auctoritate: uirtute: & dignitate chariratis: & dilectiõis Iesu christi: in electis spiritualibus: & contemplatiuis.

t Anta est.n. dilectõis & charitatis dei: & proximi charissimi in electis & diuinitus uocatis speciali electione auctoritas: uirtus: atq; dignitas: q tantũmodo affectione q; desiderio pficiendi: satisfaciendiq; in quo non aduertit aut ignorat omniũ legum: tum diuinarum canonicarum. tumue communiũ: & ecclesiasticarũ censuris adimplere mandata omnia plenissime possit. Et multo magis ĩ is quæ ex necessitate: simpli

citate: ignorantia: aut inaduertētia actum esse tē pore iustificationis: īmo etiam uocatiōis: uel magnificationis fuerit requisitū: usq; dum cōmoditas. Discretio: siue prudentia: & habilitas aderit penitendi: emendandi: & corrigēdi. Bernardo de præcep. & dis. attestante atq; dicente.

Capitulum primum.

Ona est mater charitas: quæ siue foueat īfirmos: siue exerceat prouectos: siue arguat īquietos: diuersis diuersa exhibens: sicut filios diligit uniuersos. Quum te arguit mitis est: quum blādit᷑ simplex est: pie solet seuire: sine dolore mulcere: patienter nouit irasci: humiliter indignari. Idem in apostolo. O quāta fidutia charitatis: alius operat᷑ non amans: alius amans nihil operat᷑. Ille quidē opus perdit suū. Istius uero charitas nunq̄ excidit. Et hoc qa more Pauli ad romāos.

Idem in Apostolo O quanta fidutia

Paragraphus primus.

Nō ex opibus legis iustificat᷑ homo: sed ex fide & dilectōe Iesu christi. Vnde ait. Credidi Aabrahā deo: & reputatū est illi ad iustitiā. Ei aūt qui opatur merces non imputat᷑ secundum gratiā: sed secundum debitū. Ei uero qui non operat᷑: credēti autem ī eū qui iustificat impiū reputat᷑ ad iustitiam fides eius: secundū propositum gratiæ dei.

Dauit

ſicut & Dauid dicit. Beatitudinē hominis cui de us acepto fert ĩiuſtitiā ſine operibus. Beati quoꝝ remiſſe ſũt iniqtates: & quoꝝ tecta ſũt peccata. Beatus uir cui nō imputauit dominus peccatũ: nec eſt in ſpiritu eius dolus. & cætera.

Paragraphus ſecundus.

Nunquid igitur huiuſmodi in fide dilectiōis Ie ſu chriſti iuſtificati ſi in operibus & mandatis le gum nō ægerint: aut exceſſerint: ſiue errauerint per ignorātiā: aut per ſimplicitatē in ſeueritate. Vt puta iuſtitiæ pp zelum honeſtatis religionis: aut in nimia rerũ ſpiritualiũ cura: ſolicitudineq; familiarũ rerum: uel forte in indiſcreta proximi charitate: in obſequiis exhibēdis bona ſemp intē tione: & optimo fine. Quia nec aliter in dilectori bus Chriſti eſſe poteſt. bona quæ fecerint anteq̃ de erroribus aduertant̃ commiſſis: in mortali di ci debent operata peccato: iuxta cēſuras & auſte ritatem legũ. Sicut ſunt illi qui nec diligũt: nec ueraciter credũt: & in peccato mortali diuerſiſq; reatibus ſciēter pmāere minime curāt. Immo cu rioſitate nimiaq; ſēſuali auiditate honoris: digni tatũ: & faſtus: ſacramēta exercere ĩqrũt eccleſia ſtica regimina: & officia. Paragraphus tertius. Nũquid iam ĩter ſimplicitatē de qua dicit̃. Qui ābulat ĩ ſimplicitate. i. ĩ dilectiōe dei & proximi:

graditur confidenter. Et inter malitiā seculi dile
ctorum: de qua Iacobus ait. Qui diligit mundū
charitas dei nō est in eo: multū multumq; nōne
interest. Nec mirum quidē est ut cum dilectori
bus suis deus nō mitius agat. More Augustini ī
sermone dicētis Iacobi. Aliud qppe uolumus qa
sumus in christo: uidelicet per dilectionē. Aliud
uolumus quia sumus adhuc in seculo. De man
siōe huius seculi nobis aliud surrepit: ut hoc pe
tamus quod nobis expedire nescimus. Sed absit
ut fiat nobis si manemus in christo q non facit
quod petimus: nisi qđ expedit nobis. Manentes
ergo in eo: dilectōe: uidelicet quum uerba eius in
nobis māserint: dicētis. Qui manet ī charitate: ī
deo manet: & deus ī eo. Quodcūq; uolumus pe
timus: & fiet nobis. Paragraphus quartus.
Concludamus ergo ꝙ quicunq; electus spiritua
lis: & cōtemplatiuus per dilectionē in christo ma
nens de om̄ibus reatibus suis cōmemoratis: siue
cognitis: uel incognitis: & non contritis per igno
rantiam. Et de contritis quotienscūq; humiliter
& deuote īgemuerit: doluerit: & cōfessus fuerit:
& ueniā postulauerit: omnino recipiet deus illā:
sicut per sententiā cōcluditur saluatoris dicētis.
Si manseritis in me per dilectionē: & uerba mea
in uobis māserint: quæ sunt. Discite a me qa mi

tis sum & humilis corde. Et qui uult uenire post
me abneget semetipsum. & cætera. Sequit᷑: quæ
cũq; uolueritis petetis: & fiet uobis. Vnde Augu
stinus in eodẽ. Manendo quippe in christo quid
uelle possunt nisi quod cõuenit christo. s. miseri
cordia. Quid uelle possunt manendo in saluato
re nisi quod alienũ non est a salute.

Paragraphus quintus.

Dicit equidem dominus. Petite orãdo & accipie
tis. Querite bona operando & inuenietis. Pulsa
te in penitentia & cõpunctione. Et aperiet᷑ uobis
cella aromatum omnium misericordiarum. Nõ
ne scriptũ est. Dulcis & rectus dominus: pp hoc
dabit legem delinquentibus in uia. Quã legem?
nõne misericordie magis q̃ seueritatis: ĩ uia præ
sertim religionis: quæ uia penitẽtia est. Quibus
per prophetam dominus dicit: ad ueniã uocans
peccatores. Venite ad me omnes qui cõcupiscitis
me: & a generationibus meis ĩplemini misericor
die: uidelicet & pietatis. Quia spiritus meus sup
mel dulcis: & hereditas mea super mel & fauũ.

Capitulum secundum.

Vid ergo ĩmanius q̃ putare ꝙ intentio do
ctorum: siue legũ opinio: seuerius agat q̃

dominus legum uelit. In his tam̄ qui derelinquē
tes patrem & matrē: sorores: & fratres: amicos &
notos: domos. & agros adhuc: & animā suam et
omnibus renuntiat quæ possidet.

Paragraphus primus.

Tandem ad sacrum religionis sinū ingredit̃ pro
reatibus penitentiā agere: ac sese in totū animo:
intentione: & mente: domino offerunt quasi in
holocaustum & uictimā serotinā: & matutinā.
Si uero aliquādo temptatione ducti: uel decepti
agunt quæ ignorant peccatū esse: quod si scirent
nullo pacto fecissent: nunquid imputandū erit
om̄ino illis: tanq̄ si maliciose fecissēt? Quia igno
rantia non excusat peccatū: aiunt uiri pestiferi.

Paragraphus secundus.

Hi quidem deum Neronis crudeliorem faciunt
Sed magis putādum est q̃ omniū sanctorū opi
nio sit. In his præsertim qui nūnq̄ scienter: aut
uoluntarie post ingressum religionis peccatum
egerunt mortale. Si quod peccatū non esse putā
tes fecerint: & peccatum sit: q̃ donec nouerint tā
q̄ de oblitis remissio apud deum facta sit.

Paragraphus tertius.

Itaq; adeo in conspectu dei peccata ignorata: et ī
cognita pmaneant censendū est: sicut peccatum
Pauli quum sanctos christiāæ persequeret̃ eccle

ſiæ per ignorantiã: ipſo dicente. Dimiſſũ eſt peccatum meum qa inſipiẽter egi. Sicut peccatum Petri in negatione ex timore: necnõ in errore baptiſmi. Et ſicut peccatũ Aaron: qui fecit peccare populum in oreb. Et ſicut peccatũ abbatis Vitalis qui zelo animarũ expoſuerat animã ſuam in maximo damnationis piculo: & in totius ciuitatis alexãdriæ exemplum pernitioſum ualde. Veruntamen hæc omnia nutu dei facta fuerunt: ſicut et Sanſon.

Capitulum tertium.

o Quanta quãtaq; a ſanctis & ſpiritualibus uiris facta: acta: et operata ſunt: quæ ſi laici: aut q non ſpeciali gratia attrahente agere præſumpſiſſent: facinoroſiſſima quidẽ forent. Proprium. n. ſancti ſpiritus eſt: ubicũq; fuerit aliqđ ſummopere mirandũ exercere: ita ut hominũ exercere uideatur ſapientiã. Quia ſapientia huius mũdi ſtultitia eſt apud deum. Et quod ſtultitia arbitratur apud humanos: apud omnipotẽtem ſepius ſapiẽtia exiſtiat᷑. Paragraphus priũs.

Quis poſſet cogitare ſecundũ carnem: et mundi huius nequitiã: ꝙ uita Sanſonis fuerit imago: atq; figura ſaluatoris. qui nullum unq̃ peccatũ nouit: neq; malitiæ reatum patrare potuit. Non

ne mirabilius est audire nunc ꝙ Sanson sensuū cum meretricibus cohiens innocentiā: et animā ī polutam seruauerit: q̄ angelum scire nūquā pec casse: quoniā si uellet peccare non posset: cum in gratia confirmatū fuerit non peccandi. Et cum etiam spiritus sit sine corpore prægrauatus. Ideo diuersi spiritu dei ducti diuersa diuersimode o/ perati sunt. Paragraphus secūdus de Saul.

Libro regū primo dictū est ꝙ dum Saul quære ret Dauid sciens ꝙ esset ī aiot in ramata cum Sa muele et prophetis nudatis prophetantibus: mi sit primos: secūdos: et tertios lictores: ut rapent dauid: qui quomodo uidissent cuneum prophe tarum uaticinantiū: et Samuelē stantem super eos: factus est etiam in illis spiritus domini: et ꝓ phetare cœperūt: donec Saul iratus ueniret et ip se ueniret ut raperet dauid. Et factus est spiritus domini super eum. Et spoliauit se etiam ipse ue stimētis suis: et prophetauit cum cæteris coram Samuele: et cecinit nudus tota die illa et nocte. Vnde exiuit prouerbiū. Num et Saul inter pro phetas. Paragraphus tertius.

Hinc percipite: percipite queso sācti spiritus fra tres mei incomprehēsibilē attractionē mentium et animorū: ita ut et ferarū corda: et spiritus se uientium: et impioꝝ ualeat in prophetarū man

ſuetudinem cõmutare: adeo q̄ depoſitis ſagittis bellicisquoq; armis: necnon regalibus indumentis tanq̄ pueri & ĩfatuati: denudati corpore canere die noctuq; compellant̃. Vnde audiẽtes mirati ſunt dicentes. Num Saul ĩter prophetas. Quãto ergo magis ĩ ſpiritualibus uiris aĩos: ſenſuſq; immutat ſpiritus contra intentum illoꝝ: & ea in ſpiritu dei agere cogit: quæ apud homĩes ſepius a ſatan perpetratũ arbitrat̃. ut inde humiliores: cautiores: & prudentiores: in regimine animarũ ſuarum: & aliarũ efficiantur: Siue ad multarum animaꝝ ſalutem: & eruditionẽ: & perpetuã recuperationem: prout in exemplis habetur his: hic prope conſcriptis.

Paragraphus quartus de ſancto Franciſco.

Fertur q̄ nutu ſpiritus ſancti beatus Franciſcus uni e diſcipulis ſuis iuſſerat nudum ad cathedralem accedere eccleſiam: ibiq; uerbum dei anũtiare: ut diſcipuli ſanctæ obedientiæ agnoſceret uirtutem. Hic autem demiſſo confeſtim habitu ſe ſe dedit uelociter in pedes. Videns enim beatus Franciſcus diſcipuli obediẽtiæ celeritatem: increpauit ſe: & ait. Quod nunq̄ expertus es fieri iuſſiſti: uade & tu poſt eum. Tũc ab humeris euulſa quãprimũ tunica: nudus: pediſecuſq;: diſcipuli curſu rapidiſſimo factus eſt: & anteq̄ puer appli

cuiſſet ad locum: in eminenti gradu beatus Fran ciſcus aſcendit: et tãtum de ſeculi nuditate: cala mitate: & miſeria accuratiſſime uerba fecit: ꝙ di uino afflante ſpiritu: multarum animarũ ſalutẽ lucratus eſt. Quam quidem rem quiſquis agere præſumpſiſſet niſi a ſpiritu dei ductus: grauiter deliquiſſet. neq; fructũ aliquẽ pẽitus tribuiſſet: eo ꝙ indiſcreta habetur. & piculoſa obedientia. Vnde ad ſcãdalũ potius plebis illa traheret præ dicatio: q̃ ad uirtutum: morumq; eruditionem.

Paragraphus quintus de beato Iacopone.

Quæ ac quanta reprehenſibilia ludibria: & igno minioſa operata audiuimus a beato Iacopõe or dinis minoꝝ: ita ꝙ dum melle peruncto corpore a uertice uſq; ad talos plumis cohopertus auiũ: nuptias germani cõfundere conatus eſt: dicens. El pazo a lapazia: chi non e pazo pazo ſia. Quis nam religioſus non ſpiritualis ſi tale quid perpe traret non grauiſſime erraſſet: & deum: & hoĩes penitus offendiſſet.

Capitulũ quartũ de prophetico uiro Porcelana.

Vnquid & illa prætermittã quæ propriis conſpexi oculis: tunc iocoſa atq; ſtultiſſi ma reputata. a deuotiſſimo uiro: ĩmo quem pro phetam audeo appellare Porcelano exercitata in

similitudinem futuri euentus: cuius ueritas nūc apparet dilucidissime. Quotiens equidem mortis periculo zelo dei ītuitus sum se se exposuisse. Quomodo inter ad aleas ludētes ioca turbaret: subuertēs nūmos: chartasq; confringens: quod nec illi agere pertinebat. Verūtamen quoniā ductu diuino faciebat: nemo manum ī eum ausus ponere est. Et sic fructum non minimū domino uidimus uendicasse.

Paragraphus primus de sancto Dominico.

De sancto Dominico dictū est: industria illustratus spiritu sancti ꝙ dum superare uellet aliquos hereticos: ueritatē christianæ fidei subuertentes. Fingebat & ipse iuxta illoꝝ simulationē nihil penitus comedre nisi herbarū siluestrium radices: & gelida uti aqua: q̄q̄ iuxta regulæ sue morem se crete sumeret alimentū. Et sic data fide passus ē populus & ipsum audire donec erroris hereticoꝝ agnoscerent fallatiā. Tunc et ipse beatus Dominicus rei suæ prudentiā indicauit: quæ spetiē hypocritarum tenere uidebatur: quod absq; peccato ab alieno uiro nequaq̄ fieri potuisset.

Paragraphus secundus.

Quid. n. mirabilius q̄ uirum sanctum confectū iam senio: diuq; artæ deductorē solitudinis uidere pro recuperatione salutis neptis suæ. quæ dece

pta a quodã heremita in hoſpitiis pro prætio ſe donabat. Vili depoſito: ac ſanctitatis habitu: ſe ricis præcinctum & exornatũ indumentis accede dere ad puellã diſpoſuit: tanq̃ ſi & ipſe prætio eã cuperet poſſidere. Tãdem blandẽs uerbis ad pri ſtinam cellulã introduxit: ibiq; clauſa quã ami ſerat ſancti tatem recuperauit & ſalutẽ: Sic itaq; quilibet ſpiritualis & in diuinis expertus gratiis zelo dei: proximiq; doctrina: & ſalute: ĩ diuerſis ſe licite exponere noſcit caſibus. quos ſi actiui p tractaſſent: grauiter ut diximus morũ excederet honeſtatem.

Paragraphus tertius.

Legitur in uita patrũ q quidam uir ſanctus neq ens cuidam diſcipulo rationibus ſatiſfacere: q ĩ poſſibile eſſet a corde radicitus temptatões diuer ſas euellere tempore probationis. Tandem ut ex periẽtia monitus remaneret: nudari iuſſit: & ait. Ecce cordis tui locũ uides: trahe ſi iam uales in de fãtaſmata quæ te pturbare dicis. Adoleſcẽs ue ro uiſa ĩpoſſibilitate a crebra ceſſauit lamẽtatõe. Alius quidem pater hac in re aliter uſus eſt. Va de inquit in cacumine turris: & gremiũ ad me in de plenum deducito. Iuit enĩ puer: & non ualẽs patris adimplere mãdatũ: confuſus rediit dicẽs. Impoſſibile quidem eſt pater ſãcte pficere quod iuſſiſti. Sic & impoſſibile eſſe noueris fili mi

respondit illi uir dei mentis in iunioribus uaga tiones refrenari.

Capitulum quintum.

E dei suiq; sancti spiritus inspirationibus & consiliis: in ueteri nouoq; mirandis testamento indicare curaui. At nunc quod diebus istis apparuit stupẽdissimũ breuiter enarrare decreui: ut discamus dei iuditia laudare: bñdicere: & prædicare. Quia de stercore erigit pauperẽ: ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Audite ergo audite fratres audite dilectissimi imei. Paragraphus primus.

Dum esset quidã frater ordinis sancti Dominici anno domini. M.cccc.Lxvii. in mõasterio: adeo sancti spiritus succensus feruore est: ut mori pro Christi nomĩe peroptaret. Et quum huiusmodi desiderium perficere uoluisset: ad prouintiã nauigare barbarũ cœpit. At leto pergens animo captus nutu dei ab infidelibus nautis: marinisq; latrunculis: deducitur ad regnũ & ciuitatem Tunisi: ubi ab eo dominus recessit: & feruorẽ extĩxit: ut sue humãe fragilitatis miseriam agnosceret: anteq̃ martyrii gloriosam acquireret palmam.

Paragraphus secundus.

Attamen diu fame & nuditate ĩ compedibus tru

 e

ſus in carcerē fatigari permiſit: donec amiſſo ſpiritus ſancti incendio ad gelidam pueniret deſperatiōis imbrē. Qua quidē nec deus: neq; ſanctus in cœlo: & in terra fuit quē hic crudeliſſime non malediceret: atq; blaſphemaret: & quum a chriſticolis increparet' dicebat. Deſine me: quoniam dū amore dei mori uoluiſſem: receſſit a me ſpiritus eius: & hic uinctus & fame perire me facit.

Paragraphus tertius.

Tandem ſeruis regis indicauit ſe fidem negatu℞ chriſtianā ſi liberum exire carcerē. & e cōpedibus dimiſiſſet. Conſenſit rex: & circūciſus mahometis legibus ſe ſubpoſuit. Tunc rex famulā ſuam ethyopiſſam illi tradidit ī uxorē: cum qua p ſex fere mēſes dormiuit: tanq̄ a chriſtiano remotus omnino cultu.

Paragraphus quartus.

Primo uero die quadrageſimæ anni illius reuerſus eſt ſpiritus domini: & urit cor eius. Et ſicut a principio ſuccenſus eſt in dei dilectione: longe maiori anhelās deſiderio martyrium pro chriſti nomine ſubſtinere. Quapropter die: noctuq; cœnaculo clauſus: orationibus: & diſciplinis uindictam nequitiarū ſuarū in ſe exquirere nō deſinebat: & amariſſimas inter ſuſpiria lachrymas fūdens: humiliter dicebat. Ecce. n. domine peccatū meū contra me ē. Cognoui domine qa humilia

sti me: ut discam iustificatiões tuas. Nam me dignum gloriosæ martyrii palmã acquirẽdi putasse nũc percipio sane. Ideo bonũ mihi quia humiliasti me. Parce mihi domine: quoniã cognosco peccatũ meũ maximũ. Paragraphus qntus.

In diebus uero ebdomade passiõis domini accessit ethiopissa ad regem: & ait. Perfidum quem tu rex ĩ uirum mihi tradidisti: ad suam pristinã Christi fidem reuersus est: nec mecũ iam p dies quadraginta dormire passus est. Sed clausus die noctuq; ieiuniis: oratiõibus: & lachrymis uacãs: a continuis uerberibus cessare non uidet. Itaq; corripe eum domine mi: ne ultra me spernat: et negligat fidẽ mahometi. Paragraphus sextus.

Audiẽs equidem rex quæ dixerat mancipiũ eius furore succẽsus accersiri eum iubet: & ait. Canis fili canis cur non dormis cum uxore tua? Nũqd ad uomitũ reuersus es pristinũ perfidorũ christianorũ? Iubeo ergo ut ab hac recedas stultitia: alioqn dira morte interire te faciã. Vir uero. s. in dei uiui charitate innouatus: præcinctusq; Iesu christi dilectione: & optima fide audacter respondit. Nunq̃ profecto rex ab ĩtimis præcordiis meis nomen dulcissimũ: sanctissimũq; Iesu christi recessisse scias: q̃q̃ desperatione ductus me ipsum sustinere nõ ualens: in hunc præcipitiũ Mahome

ti lapsus sum. Quod qdem a domino factũ esse probabiliter agnosco: quoniã præsumptuose nimis martyrii palmã curaueram uendicasse. Ideo recedens a me dominus meus Iesus christus sinit meam dilucidissime imbecillitatẽ oculis cernere: ac mãibus: ĩmo & toto fedato corpore ptractarĩ. Nunc autem misertus mei reuertẽs pro delictis meis: & erroribus: atq; reatibus maximis succendit cor meum omnẽ læto animo passionẽ & mortem substinere. Quanobrem pro christi nomine tuas pro nihilo minas. & iura duxi obseruanda. Ecce iam christianissimũ me ipsum confiteor: et Mahometi inimicissimũ ostẽdo persecutorem.

Paragraphus septimus.

Tũc rex nimio succẽssuns furore aduocauit chadi legis sue: cum quo inito cõsilio illico lapidari præcepit. Et cum turba ciuitatis accurreret acclamantes: & impetu nimio maximoq; furore dicebant. Tolle: tolle canem: tolle blasphemũ legis nostræ: tolle derisorem mahometi. Et sic percutiẽtes uirum dei trahebãt per uicos. Et dum esset iuxta habitationẽ mercatorũ genuẽsium habitũ cuculam uidelicet religionis suæ exuit: & illis tradidit dicens. Neq; in aliquo habitus sactus iste errauit: sed ego tantũmodo. Ideo nolo ut contumeliã patiat̃.

Paragraphus octauus.

Tandem modicum extra portã ciuitatis flectens genua bubulcus quidã cucurrit: & sappa qua in uineam laborabat: uirum sanctum per mediam ceruicem solo ictu percussit. Et sicut animæ electorum: sanctorũq; dei coronari solent. Sic etiã uiri huius animã electam & spetiosã triumphanti martyrii sui palma inter agmina sancta spirituum beatoꝝ rex regũ dominus Iesus in gremio diuine maiestatis suæ iucundissime suscepit.

Paragraphus nonus.

At talẽ tãtam corpori athlete sui gratiã subministrauit: ꝙ postq̃ canes illi lapidibus adhuc mortuum obruissent: ita ut aceruus non minimus lapidum in eum factus esset. Inde etiã extrahẽtes ĩ ignem uehemẽtissimum proiecerũt corpus beatissimi uiri: ut ibi penitus consumeret̃. Sed quũ per duas quippe cõtinuas ĩ medio flammaꝝ horas pseuerasset illesum: ita ut nec totius corporis pilus unus combureret̃ omnino. Nimia ĩdignatione uexati quasi ursi spumantes rapuerunt de medio ignis corpus sanctum: & totam circundãtes ciuitatẽ funibus per pedes trahebant: donec deniq; fessi effecti: in quãdam piscinã extra muros ciuitatis proiecissent: ibiq; cadauera bestiarũ ꝓiitiebant̃. Vnde fetor maximus ibi aderat sẽp.

Paragraphus decimus.

Nocte autem illa luminaria uisa sunt iuxta sanctum corpus: a quo tam imensus odor suauissi musq; exibat: ut & ipsi gentiles pre suauitate cogebantur se se ad piscinam conducere: ac studio se claudi extra mœnia permittebant: ut diutius odoris illius fragrantia frui ualuissent.

Paragraphus undecimus.

Sed quum de hac re principes suæ legis aduertissent: timentes subuersionem fidei suæ: psuasos reddiderūt christianos mercatores: ut a rege prætio corpus illud cōcederet eis attemptarēt. Genuenses uero mercatores cū & de patria sua fuisset sanctus uir: trecentoꝝ aureorū mercati sunt. At lotum mundatū aqua mūdissima corpus illud nullam penitus in eum lesionē inuenerunt: nisi tantum in capite uulnus: & a fumo ignis aliquātulum obumbratus. Vnde dicere potest anima sancti uiri tanq̄ sponsa dei. Nigra sum p lapsū: sed formosa per misericordiā. Et corpus eius affari potest. Nolite considerare ꝙ fuscum sim: qa decolorauit me passio & fumus ignis. Nunc porro deum multa fertur p eum in eius corporis ueneratione in Genuēsi ciuitate exercere miracula.

Paragraphus duodecimus.

Hæc porro omnia ab is referentibus didici: qui q dem propriis audisse auribus: oculisq; cōspexis

ſe ab initio uſq; ad exitum huiuſmodi paſſionis & martyrii affirmabant.

Capitulum ſextum de imbecilitate: & ſtatu proprio: & de uita perfectorum.

Vlta quippe multa cõmemoranda duximus charitatibus ueſtris. Non tamẽ ut dei freti miſericordia ingenio ueſtro ſanctorũ illorũ imitatores fieri præſumatis. Quoniã uita ſãcto rum admiranda eſt: & uenerabiliter laudãda. nõ tamen omnium imitanda. Verum. n. magis ut & cautiores efficiamini: & in euitandis demonũ: malorũq; hominũ ſeditiones. Et ut proprii ſtatus ueſtri ĩbecilitatẽ lucidius agnoſcere ualeatis. At uero de caſibus ſpiritualiũ patrum: ac de cõ templatiuo℞ exceſſibus. Neq; de diuerſitate gratiarũ eorum: & in quo ſpiritu bona malaue agãt nequacq̃ preſumerẽ audeatis temere iudicare. Niſi quum uos aut in ſimilibus expertiſſimos: non ex libris ſolum: ſed magis in corde ſpetiali munere eſſe noueritis. Aut quum per interitũ finẽ peſſimũ illorũ: more Saulis: cognoueritis dei ultionem fuiſſe. Paragraphus primus.

Si uero poſt lapſum ſpiritualiũ: renouationem gratiarũ: & uirtutum in eis uberiorẽ ampliorẽq;

uidebitis: nõ malitiæ cã fuisse sciatis. Sed magis permissione dei. ad illorũ & aliorum salutem: & correptionem. Paragraphus secundus de similitudine lapsus perfectorum..

Sicut. n. militum ĩmo principum exercituũ cicatrices uulnerũ: quãto excesserint numero: in laudem: atq; gloriam tanto longius habent ipsorum: quoniã in maxime arduis se se exposuisse militaribus indicant prouintiis. Si tamẽ deuictis supatisq; hostibus se una cum exercitu in pacẽ conducere ad castra ualuerunt.

Paragraphus tertius explanatione.

Sic itaq; spirituales uiri: ac sancti: & contemplatiui homines erunt: si post iustificationẽ in pace: charitate. & feruore se suosq; deduxisse inuẽti fuerint. Tunc omnes lapsus eorũ tam præclare in eorum ueneratione habiti sunt: quanto mirabilius illorum deus patientiã: & humilitatẽ in exemplum nostræ correptionis experiri. ac probarĩ uoluerit. Paragraphus quartus.

Igitur sũmopere aduertẽdum est fratres mei ne de spiritualibus: expertis. cõtemplatiuisq; temerẽ iudicemus patribus. Et si tamen prælatis: præsidentibus: & antiquioribus deuotis: & canitiæ: senectuteq; confectis in gestibus nouitiorũ: iuuenum. & inexpertorum iudicare legitime ĩ charitate

liceat: non tamen in aliis quicqd agitur: utrum a bono: aut a malo spiritu fuerit iudicandū est: in confusione pacis: & deuotionū patrum supradictorū: quia detractio pessima appellat̄. De qua Iacobus in canonica sua inquit. Nolite detraher̄ alterutrū fratres mei. Qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem suum: detrahit legi: & iudicat legem.

Paragraphus quintus.

Tāto etenī seuius quis detrahere cōspicit̄ quāto bōa quæ agunt̄ malo fieri spiritu arbitrat̄: ab his præsertim qui tum ætate: tum experientia: & fama diu spiritualem uitam duxisse nouerimus. Quid nam reprehensibilius q̄ in iunioribus religiosis inexpertissimis spiritualiū diuinarūq; rerum īcircuncisa ceruice uitam: mores: & acta maiorum: patrumq; suoꝝ ignominiose perscrutari & in eoꝝ faciem arguere: & reprehēdere: atq; corripere eos audere. Immo quod peius & truculentius est: non solum illis detrahere spiritualibus patribus: uerū etiam eos persequi non desistere: a quibus uitam corporis susceperint & animæ. Iccirco Beatus inquit Hieronymus. Nō est detrahere uerum dicere: caue ne aures: aut linguā habeas prurientes. ut nec ipse aliis detrahas: aut alios audias detrahētes. Multoꝝ quoq; solatium ē bonos capere: dum peccātiū multitudine putāt

minui peccata. Paragraphus sextus.
Offitium.n.uirorum bonorũ est pro proximorum reatibus: præsertĩ pro patribus & fratribus lapsis ac peccatis diutius lugere: continuisq; deũ impulsare orationibus: donec ad uitam restaurẽtur æternam. Paragraphus septimus.
Ve ue is qui detractionibus more Cham uerẽda patrum denudant. Verenda inquã & quæ pudẽda sunt: ac in uituperationẽ sacræ religionis possint deuenire. Vnde Isidorus. Non detrahes peccanti: sed condole. quod in alio detrahis in te potius pertimesce. Quando aliis detrahis te discerne: nunq̃ detrahes si te bene discernes. Vterq; simile crimen impedit. Et quidem detrahentẽ audit & qui detrahit. Paragraphus octauus.
Heu heu quã lõge horrendũ est de his sæpissime a detractoribus malũ facilime credere. De q̄bus nisi bona: & laudabilia audiuimus: & uidimus. Vnde oblitis bñficiis una cum detractoribus ad illorũ irrisiones: & uituperatiões ora dilatãtur & linguæ. Dicitur.n.in uita patrum. Melius est comedere carnes & bibere uinũ q̃ comedere in uituperationẽ fratrem suũ. Sicut susurrans serpens Euam de paradiso excludit: sic q̄ detrahit fratri suo: non solum suam sed etiã audientis animã perdit. Monachus bilinguis cõturbat fratres. Et

illud eccle. Vir duplex animo inconstans est in omnibus uiis suis. Item Salomon. Homo puer sus suscitat lites. Et uir uerbosus sepat prīcipes. Semper iurgia quærit malus: angelus aūt crudelis mittetᷣ contra eum.

Capitulum septimū de mutua charitate fratrū.

On .n. detractor est qui de quo loquitᷣ ex nimia motus charitate non solū lachrymabiliter dolet: sed mori pro eius salute uellet. Nā ueram illum charitatē habere tenet Bernardus: qui pro fratribus mori paratus est.

Paragraphus primus.

Ergo ante omnia charitatis iuriū imitatores: sectatoresq; esse toto corde curemus. Et quomodo de prælatis: senioribus: aut spiritualibus: uel cuiuscunq; conditionis: ac status malū audimus: nec fidem uerbis tribuere debemus: sed detrahētibus increpando suum īdicare errorem. Si uero charitate siue cōscilio gratia dicitᷣ: ita ut ueraciter illi credi potest ex illius uitæ cognitione: de quo manifestatur delictū: condolendū est sūmopere & non detrahendū. Immo si conceditᷣ: aut adeo attractibilis sit: ut mansueta admonitione erudiri possit: more euāgelico illi quod scimus siue audiuims intimare tenemur. Deniq; si nō audierit

orationibus: & lachrymis ĩ nostro secreto cordis pro illius puersitate: iure charitatis deo omnipotenti satisfacerẽ accuratissime curemus: sicut pro nobis ipsis fieri cupimus. Et sicut dñs Iesus fecit usq; ad mortẽ: mortem aũt crucis. Iuxta illud Ioannis apostali dicentis. In hoc apparebit charitas dei in nobis: quoniam sicut ille pro nobis animã suam posuit: sic & nos debemus pro fratribus nostris animã nostram põere. Et ideo Augustinus. Si per hanc uiam uere charitatis uolumus currere: ad æternam patriã fœliciter possumus peruenire. Paragraphus secundus.

Sicut enĩ duo sunt uere charitatis præcepta: dilectio .s. dei: & proximi. Sic due sunt in ecclesia sancta catholica. uita. s. actiua: & cõtemplatiua: ĩ quibus lex uere perficitᷣ charitatis. Vita quippe actiua est: quæ pro charitate dei in se & in proximos bõa exercere opera: tum corporalia: tumue religiosa: atq; catholica iuxta dei præcepta sacro sanctæ ecclesiæ leges & mandata uniuersa tenetᷣ. Cuius plane due uiæ sunt. Actualis. & Mentalis. Actualis uia est: quæ misericordiæ opera tam corporalia q̃ spiritualia docet exercenda. Mentalis est quæ orationis: lectionis. atq; meditationis ad fructum professores deducet suos. Istarũ profecto duarũ uiarum & opera & præcepta ab his

opari neceſſe eſt quātū liberi arbitrii ſui cōpetāt
uires: & aiæ potētiæ eorꝫ naturales ualēt. Qui nō
dum intentione diſpoſita: aut opere: uel deſide
rio ſe ſe ad arcem peruēiendi expoſuerint contē/
platiōis. Quibus per ſaluatorē intimatur: ſicut
& illi qui ei dixerat. Domine quid faciam & uitā
æternam poſſidebo. Et dominus reſpondit. Ser
ua mandata. Quū autē ille ab ineunte ætate illa
plenius perfeciſſe rettuliſſet. uitam uidelicet acti
uam. Ad altiorē putans dominus ꝙ cuperet per
uenire: ait illi. Si uis perfectus eſſe in uitam. ſ. cō
templatiuā. Vade & uende omnia quæ poſſides
& ſequere me. Paragraphus tertius.
Ecce ergo ex redemptoris definita ſententia. Qui
cunq; arbitrii ſui uiribus: & animæ potentiis uti
ualet præcepta omnia: tum diuina: tum ue com
muniū legum ſeruare tenent᷑. Qui autē ad perfe
ctionem perueniendi gratiā: aut ad cōtemplatio
nis accedere curat arcē: ad duo tātum obligari co
gnouimus. Omnia uidelicet poſtponere tempo
ralia: chriſtumq; paſſum: contumeliis irriſum:
cruci cōfixum: ibiq; acerrima nece defunctū ſeq.
At duo hæc in unum Paulum concupiſſe perce
pimus quū diceret. Omniū uero quæ retro ſunt
obliuiſcens: ad ea uero quæ priora ſunt extendēs
me: perſequor ad deſideratū brauium: quod eſt

dilectio & charitas dei.

De uita contēplatiua paragraphus quartus.

Est igitur uita cōtemplatiua illa quæ circa dei dilectionem & uisionē eius: necnō omniū spiritualium rerum cognitionē uersatur: gratia spetialissima attrahente: ac erudiēte: cuius uia una est tātum. s. Via spiritualis: quæ gaudia indicat mundi tanq̃ uinum crapulantē euitare: & sancta uerba operaq; solicite exercere. Iuxta Pauli erudimēta: ubi ait. Nolite inebriari uino: sed īpleamini spiritu sancto: loquentes uobismet ipsis in hymnis & psalmis: & canticis spiritualibus: cantātes & psallentes in cordibus uestris domino. Ecce iā uitæ contemplatiue uiā audistis spiritualem: et ea quæ exercenda sunt opera. Nunc aūt attendite ad quæ & ad quāta uir contemplatiuus obligetur præcepta. Vnum est. n. & nullū aliud quod est omnē tantūmodo curam apponere ad diligēdum dominū Iesum christum: usq; dum diuina attrahente grā ad dei uisionē spiritualē: diuineq; trinitatis cognitionem latissimam ascendere mereatur.

Paragraphus quintus.

Præceptum autem illud unicum est quod in cantica sponsus christus iesus ad sponsā rettulit di-

cens. Pone me ut signaculum super cor tuum: ut signaculum super bachium. Quod est dilige dominũ deum tuum ex toto corde tuo: & ex tota uirtute tua. Quia fortis est ut mors dilectio: quia uincit & superat: & nunq̃ superat᷑: nec uincitur. Dura sicut infernus æmulatio: q̃a quod tenet nunq̃ dimittere patit᷑. Lampades eius. s. dilectionis dei: lampades ignis atq; flammaꝝ. Aquæ multæ temptationũ: persecutionũ: angustiaꝝq; multarũ: nõ potuerunt extinguere charitatem. Multo minusq; ꝑ obliuionẽ: aut ignorãtiã emittuntur: aut operant᷑. Quoniã neq; flumina errorum atq; reatus ocurrentia uiatoribus. s. uiæ spiritualis obruent illã. s. charitatẽ dei: ut ex eis dãnentur: sicut in Sanson & Dauid factum est. Iõ Paulus

Paragraphus sextus.

Si enim secundũ carnem in actiua uita uixeritis peccãtes: uidelicet moriemini morte æternali. s. Si autẽ spiritu facta carnis mortificaueritis: oĩa mundi gaudia renuntiãdo: uiuetis in æternum. Quicunq; enim spiritu dei aguntur hi filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum ĩ timore multorum præceptorum: iurium: legumq; diuersorũ mandatorũ. Sicut qui in actiuã laborantes uitã graui honerãt᷑ iugo. Quia uos accepistis spm̃

adoptionis filiorũ ex ardenti dilectiõe in quo cla
mamus. Abba pater. Ipſe. n. ſpiritus teſtimoniũ
reddit abſq; legibus & ſinodocis: & abſq; lr̃arum
erudimẽtis ſeculi huius: ſpiritui noſtro ꝙ ſumus
filii dei & heredes: æterne gloriæ: coheredes autẽ
christi: cum quo ex unione dilectionis unum eri
mus in fruitiõe ſuperne diuinitatis. Iuxta dictũ
eiuſdẽ Pauli. Qui adheret deo unus ſpiritus ẽ cũ
illo. Paragraphus ſeptimus.

Tunc. n. uera acquirit̃ ſapientia: nõ philoſopho
rum: ſagatiſſimoꝝq; doctorum temporaliũ ſciẽ
tiarum: ſed ſimplitiũ amatorum dei renuentiũ
aſtutias. & ſubtilitates legum attendere diuerſa-
rum. Sed ſolum ad inueniendũ ſapientiam dile
ctionis dei omnipotentis ſpirituali prudentia.
De qua Salomon in prouerbiis inquit.

Paragraphus octauus.

Si. n. ſapientiã inueneris & inclinaueris cor tuũ
prudentiæ: dimittendo temporalia pro ſpiritua
libus: & hũana pro diuinis. Si quæſieris eã quaſi
pecuniam: & ſicut theſauros effoderis illã. Tũc ĩ
telliges timorẽ domini non in libris: ſed in tabu
lis cordis. Et ſcientiã dei inuenies non in legum
doctorum dictis: ſed in intellectu tuo. Quia do
minus dat ſapientiã animabus dilectorũ ſuorũ.
Et ex ore eius ſciẽtiam uirtutum: & honeſtatem

moꝝ: & honestatū custodit in rectorū amatorū suorū salutem. Et proteget gradientes nō in sub limitate sermonū: & cauilationū adinuentionē: sed simpliciter in dilectione dei: seruās semitam iustitiæ: & uiam sanctoꝝ custodiens. Tunc intel liges iustitiā legum: & iuditium dei absq; doctri na hominū. Sic & eq̄tatē: & omnē semitā bonā.

Paragraphus nonus.

Et ideo si intrauerit sapientia dilectionis cor tuū Et scientia spiritualis animæ tuæ placuerit: consi lium dei custodiet te: & non astutia litteraꝝ. Sed prudentia gratiæ seruabit te: ut eruaris a uia ma la: & ab homine: q̄ peruersa loquit᷑ ad simplices capiendas laqueis diabolicis animas sub diuersa rum legum & præceptorū astutiis: & subtilitati bus uariis. Cum ad unum tantū præceptū teneā tur omnes qui ad uitam trahunt᷑ cōtemplatiuā: quod dei dilectio est. De quo quidē redemptor noster dixerat Marthe. Paragraphus deciūs.

Porro unum est necessariū ad optimā marie par tem eligendū. Et hoc est præceptum quod Salo mon in prouerbiis in custodiā anīæ prædixerat. Qui custodit mandatū. s. dilectiōis dei: custodit animā suam. Qui negligit uias suas. i. uirtutum & morum per obliuionē aut ignorantiā mortifi cabitur. Sicut Dauid in morte pueri: & p̄secutōe

 f

Absalon filii sui: sed nõ ad interitũ damnatiõis.

Paragraphus undecimus

Nempe talis tanta est coniũctio dei cum anima huiusmodi electorꝶ: ut nisi ex naturæ fragilitate: aut permissione diuina per obliuionẽ: aut ignorãtiam errare minime possint. Vnde nunq̃ a dei dilectione ualent separari: sed magis ad cõnubiũ diuine maiestatis omnino uẽturi sunt. Vnde nũq̃ amplius a dei charitate in spirituales ãplexus: & oscula ac suauissimas consolatioues dissoluentur. Vnde Gregorius. Charitatem recte prædicator egregius uinculum pfectionis uocat: quia uirtutes quidem cætere perfectionẽ generant: sed tamen eas charitas ita ligat: ut ab amantis mente dissolui iã nequeãt. Ideo Paulus ad Romanos capitulo octauo. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonũ. Vnde Augustinus. Habeas charitatem & fac quid uis. Quid sit charitas dei idẽ ait. Charitas est uirtus qua uidere deum: perfruiq; eo desideramus. Charitas uero proximi. Si qs tantam habuerit charitatẽ ut paratus sit etiã pro fratribus mori: perfecta est in illo charitas.

Capitulum octauum tertiæ partis primi libri: in exemplum euangelii declaratũ per beatum Augustinũ: ꝙ uita actiua circa plura implicari opor

teat. & contemplatiuæ unum sit necessarium.

Bi.n. quid actiua quid ue contemplatiua sit uita intimare studuerim dilucidissime. Auctoritate autem doctoris egregii aurelii Augustini hic prope affirmare curauimus. Vbi p Marie & Marthe ambarũ sororum similitudinẽ actiue uitæ labores: & contemplatiuæ ociũ distinctæ in homelia ascensionis Beatissime uirginis conatus est ĩdicare dicẽs. Paragraphus primus.

Videtis ergo charissimi & quantũ arbitror iam ĩtellexistis: in is duabus mulieribus quæ ambe fuerunt domino grate: ambe amabiles: ambe discipule. Videtis ergo magnum aliquid intelligitis: quicunq; intelligitis: quid audire & scire debetis: etiam qui non intelligitis in his duabus mulieribns duas uitas esse figuratas. Presentẽ: uidelicet actiuã laboriosam. Et quietem: uidelicet cõtemplatiuam. Erunnosam: & beatam. Temporalẽ & æternam. Due sunt uitæ: de illis uos copiosius cogitate: cogitate quid habeat hæc uita: non dico mala: non iniqua: nõ nefarria: nõ luxuriosa: nõ impia: sed laboriosa: erunnis plena: rumoribus fatigata: temptationibus solicita. Hanc ipsam ĩnocentẽ dico uitam: qualẽ decebat habere Martã Hãc ergo quantũ potestis inspicite: & de hac ut

dixi copiosius q̃ loquimur cogitare. Vita ergo ini
qua aberat ab illa domo: nec cũ Marta erat: nec
cum Maria. Et si aliquando fuit domino intran
te fugit. Paragraphus secundus.

Remanserunt ergo in illa domo quæ susceperat
dominũ in duabus feminis due uitæ: ambe inno
centes: ambe laudabiles. Vna laboriosa: altera o
ciosa: nulla facinorosa: nulla desidiosa. Ambe in
nocẽtes: ambe inquã laudabiles: sed una laborio
sa: altera ociosa: nulla facinorosa: quã cauere de
bet laboriosa. Nulla desidiosa: quã cauere debet
ociosa: minime diuersarũ scientiarũ litterarũ ue
studiis uacans. Paragraphus tertius.

Erant ergo ĩ illa domo iste due uitæ. Et ipse fons
uitæ. In marta erat imago præsentiũ. i. actiuæ.
In Maria futuroꝝ. i. contemplatiuæ. Quod age
bat marta ibi sumus: dum actiuam gerimus ui
tam. Quod agebat maria hoc speramus dum oĩ
bus postpositis ad cõtemplatiuã uitã trahimur.

Paragraphus quartus.

Hoc agamus bene: ut illud habeamus plene. Nã
quid ĩde habemus? aut quantũ habemus? Quã
diu hic sumus dum uitam agimus actiuã. Quã
tum est quod inde habemus? Nam & modo ĩde
aliquid agimus: remoti a negociis depositis fami
liaribus curis cõuenistis: statis: auditis: in quãtũ

hoc agitis Marie similes estis. Et facilius uos qđ ægit maria: absq; uidelicet nimia litteraꝶ: legũq; diuersarũ discussione agitis: q̃ ego qui prærogo curis maximis. s. & plurimis sacraꝶ litteraꝶ sub tilitatibus. Vnde dicit. Beata rusticitas simplex & recta & igne diuino succensa.

Capitulum nonum de sententia domini.

Cce iam quid inter actiuam & contempla tiuam intersit uitam: indicauit nobis egre gius doctor. Audiamus insup quid per domini sententiã idem Augustinus ostendat. Dum hæc promouerit saluator Mathe uerba.

Paragraphus primus.

Marta marta solicita es: & turbaris erga plurima Maria autẽ optimã partem elegit. quæ non auferetur ab ea. Marta marta: repetitio nominis in ditium est dilectionis: aut forte mouende intentionis: ut audiret attentius bis uocata est: Marta marta audi. Tu circa multa es occupata: in obligatione uidelicet mandatoꝶ: legumq; diuersarum præceptoꝶ. Vnum autẽ est opus. i. unum ẽ necessarium: quod est præceptũ desiderandũ dilectiõis Iesu christi dei ueri: & ueri hominis. Nõ unum opus quasi singulare opus. Sed opus est

quod ad omnē spiritualium diuinorūq; affectio nem gustum & suauitatē se extēdit: hoc expedit necessariū est ad dei & proximi ueram uendicare & possidere charitatē: de qua Hieronymus ait. Qui sine charitate est: sine deo est. Non dixerat qui sine litterarum eruditione & legum.

Paragraphus secundus.

Quod est unum hoc egerat maria. Vnū cogita-te fratres mei: & uidete in ipsa multitudine spiri tualium & diuinorꝝ affectionū. Si delectat nisi unum. s. desiderium dilectionis & uisionis do-mini nostri Iesu christi. Ecce deo propitio q̄ mul ti estis. Quis uos ferret nisi unū saperetis? in dei & proximi charitate? Vnde in multis qes ista cō templatiōis: quasi dicat nec in multis præcepto rum obligatōibus pacifica possidetur quies spiri tualis. Sed in unum dilectionis praeceptū. Ideo sequitur exemplū. Da unū & populus est. Tolle unum & turba est. Quid est turba: nisi multitu do turbata: sed audite apostolum.

Paragraphus tertius.

Obsecro āt uos fratres: multitudini dicebat: sed omnes unum facere uolebat: persuadens ad con templationis requiē. Obsecro aūt uos fratres ut id ipsum dicatis oēs. s. charitatē dei & proximi. Et non sint in uobis sismata disputationū inter

tẽporaliũ legũ cautelas: & spiritualiũ: atq; diui-
norum muneꝝ affectionẽ. Scitis autem perfecti
in eodem sensu dilectionis dei: & in eadem scien
tia charitatis. Paragraphus quartus.

Nam qui simpliciter manet cum Maria in dile
ctione Iesu christi: & charitate eius: ĩ deo manet:
& deus in eo: quã dominus quidem excusauit di
lectam suam corã legis peritis: phariseis. & epulã
tibus in conuiuiis humane sapiẽtie: de erroribus
& peccatis iam p ignem dilectionis consũptis: &
anullatis illius. Sed magis ĩcrepat murmurantẽ
phariseum in persona prudentiũ: & sapientiũ se
cũdum mundi doctrinã: qui in excessibus electo
rum facillime scandalizant. non aduertentes ad
uim diuine dilectionis: quæ omnia delicta cõbu
rit: sicut subcenditur ĩ ardẽtissima fornace palea
& stipula. Paragraphus quintus.

Ideo dixerat dominus phariseo: signa quæ erant
dlectionis in maria peccatrice: quæ non fuerant
ĩ eo. Vnde absoluit illa: & iste ex temeraria dam
natur murmuratione. Et quod magis est: exẽplo
tunc duorum debitoꝝ propria sua ipsaq; huma
na prudentia capitur propalata ex ore suo sentẽ
tia. Quod ille plus diligit cui plus dimittit. Itaq;
nimio succensa desiderio remissionis multoꝝ ob
sarcinam reatuum: immensoꝝq; facinorũ suoꝝ

quæ Maria cognoſcebat: maioris dilectõis ſigna intrinſeca & extrinſeca oſtendit: q̃ phariſeus qui forte illius erat animi: quo alter ille phariſeus de quo in euangelio dominus commemorat: una cũ publicano q dicebat. Ago tibi gr̃as: & cætera.

Paragraphus ſextus.

Sic iſte neſciens proprios defectus ſigna dilectio nis in domino non oſtenderat. Sed mariã mur murans condemnabat peccatricẽ: quæ mundior erat illo. Nam ex dilectione ſua ab omnibus ſuis purificata peccatis remanſit. Vnde digna fuit ex cuſatiõis apud ſcandalizatos. Lõge magis apud ſororẽ ſuam Martam excuſari a domĩo meruit: dum ſecus pedes domini ſedens diuina impleba tur ſapientia: in qua illud unum quod ſaluator neceſſarium fore oſtenderat: tanq̃ infans in gre mio collocatur matris. Nam dilectio Ieſu chriſti & uiſio eius nutritur & alitur a ſapientia dei: nõ ex ſcientiaꝝ dogmatũ: ſed ex charitate altiſſimi. Quid autem ſit ſapiẽtia & uirtutes eius: ex libro ſapientiæ hic inferius intimabo.

Capitulum decimũ de ſapientia contemplatiõis quæ imbuit̃ ab his qui cum Maria ignara littera rum ſimpliciter ad pedes domini in humilitate petit: querit: & pulſat: orationibus: meditationi

bus: & austeritatibus donum dilectionis & uisio nis Iesu christi.

It enim Salomõ. Omniũ enim artifex docuit me sapientiã dei: uidelicet quæ non nimio litteraꝝ studio adipiscitur: sed solum diuĩa fauente gratia in electorum cordibus habitare delectatur. Paragraphus primus.

Est. n. ĩ illa spiritus ĩtelligentiæ: sanctus: unicus: multiplex: subtilis: mobilis: disertus: incoinqnatus: certus: suauis: amans: bonus: acutus: q nihil uetat bene facere: humanus: benignus: stabilis: certus: securus: omnẽ habens uirtutem: omnia p spitiens: & qui capit omnes spiritus ĩtelligibiles Omnibus. n. mobilibus: mobilior est sapientia. Attingit autem ubiq; propter suam mũditiam. Vapor est enĩ uirtutis dei: & emanatio quædã ẽ claritatis omnipotentis dei sincera: & ideo nihil ĩ quinatum in illã incurrit. Candor est enim lucis æterne: & speculũ sine macula dei maiestatis: et imago bonitatis illius. Et cum sit una omnia potest: & permanens in se omnia innouat: & p natiões in animas sanctas se transfert. Amicos dei & prophetas cõstituit. Paragraphus secũdus.

Neminem. n. diligit deus nisi eum q cum sapiẽtia inhabitat. Est enim speciosior sole: & super omnem stellarum dispositionẽ. Luci comparata

ĩuenitur prior. illi enim ſuccedit nox. Sapientiã autẽ nõ uincit malitia. Paragraphus tertius. Attingit ergo a fine uſq; ad finẽ fortiter: & diſponit omnia ſuauiter: hanc amaui & exquiſiui a iuuentute mea. Et quæſiui ſponſam eam mihi aſſumere: & amator factus ſum forme illius. Generoſitatem illius glorificat: contuberniũ habẽs dei: ſed omnium dominus dilexit illam.

Paragraphus quartus.

Doctrix eſt enĩ diſcipline dei ſpiritualis. Electrix operum illius: diuinoꝝ ſpetialiter maxĩeq; : & ſi diuitiæ appetunt̃ in uita: quid ſapientia locupletius? que omnia operat̃ tam diuina q̃ humana. Si autẽ ſenſus operat̃: quis hoꝝ qui ſunt magis q̃ illa ẽ artifex? Et ſi iuſticiã quis diligit magnas habet uirtutes. Paragraphus quintus. Sobrietatẽ enim & ſapientiam docet: & iuſticiã: & uirtutem: quibus utilius nihil eſt in uita hoĩbus. Et ſi multitudinẽ ſcientiæ humanaꝝ rerum & litterarũ quis deſiderat: ſcit præterita per reuelationẽ. & de futuris exiſtimat per ĩſpirationem diuinam. Scit uerſutias ſermonũ per lumen ĩtelligentiæ ſpiritualis. Et ſolutiones: & diſpoſitiões argumentoꝝ: per lumen intellectus a deo ſupra naturam illuſtratũ. Signa & monſtra ſcit anteq̃ fiant: & euentus temporũ: & ſeculorũ in appari

tionibus: aut uisiōibus angelorum sanctorum: aut ipsius Iesu christi. Paragraphus sextus.

Proposui ergo hanc adducere mihi ad conuiuendum: sciens quoniam cōmunicabit mecū de bonis spiritualibus. Et erit alocutio cogitationis & tedii mei: scilētii: & solitudinis: diuini susurii. i. mentalis dei locutio electorū cum deo: & deus cū illis. Habeo propter hanc claritatē predicationū ad turbas: & honores apud seniores: deuotos uidelicet & spirituales: atq; electos: & sāctos uiros. Iuuenis & acutus uiribus & ingenio inueniar in iuditio: & in conspectu potentiū amabilis ero: & facies principū mirabuntur me. Tacentē me sustinebunt. & loquentē me respitient: & sermocinante me plura: manum ori suo imponent.

Paragraphus septimus.

Propterea habebo per hāc immortalitatē: & memoriam æternā is qui post me uenturi sunt relinquam. Disponā populos ī doctrina dei in libris: & scriptis: & confessionibus. Et natiōes erunt mihi subiectæ: ex deuotione & fide. Timebunt me prædicante iuditia dei reges horrēdi. In multitudine deuotorū & spiritualium uidebor bonus. Et in bello temptationū & persecutionū fortis: ītrans in domū meam conscientiæ immaculate a consensu. Vnde conquiescam cū illa. s. sapiētia

absq; remorsu coinquinationis reatus.

Paragraphus octauus.

Non.n.habet amaritudinẽ cõuersatio illius: nec tedium coniunctus illius: per donum cõtemplationis. Sed lætitiam & gaudium spiritualẽ: atq; diuinum ĩ suauitate sensationũ diuersarũ. Hæc cogitans apud me: & cõmemorans in corde meo quoniam ĩmortalis est in cogitatione sapientia: & in amicitia illius dilectio bona spiritualis: et diuina. Et in operibus manuũ illius honestas sine defectione. Et in certamine aduersantiũ et obloquentium loquele illius dilectionis diuine sapiã et præclaritas in cõmunicatiõe sermonũ ipsius. Quoniã spiritus domini repleuit orbem terrarũ i.utriusq; hominẽ. Et ideo hoc quod in eo continet omnẽ habet scientiã uocis: in pronuntiando archana dei quæ non licet homini loqui.

Paragraphus nonus.

Circuibam quærẽs ut mihi illam assumerẽ: uide licet in spõsam. Puer autem erã: ex simplicitate more pure colũbe: et ĩgeniosus: ex spũali prudẽtia: more serpẽtis. Et sortitus sũ animã bonã: diuina electione & uocatione spetiali. Et ut essem magis bonus ueni ad corpus coinquinatũ: ad iustificandum & corroborandũ illud: tanq̃ aurum in fornace ꝑ diuersas & inauditas temptationes

diaboli:ubi omnes animæ uirtutes & potentiæ ĩ absentia sapientiæ debilitantᷣ:& mortificantᷣ sub ter humanas uires:ita ut necesse sit deficere: & ĩ multis reprehensibilibus cõtaminari. Et ut sciui quoniã aliter nõ possum esse contĩnẽs nisi deus det:experiẽtia ductus:quia sic oportebat ut propriam agnoscerẽ fragilitatẽ & miseriã. Nã & hoc ipsũ erat sapientiæ opus necessariũ.s.scire cuius esset hoc donum : quia donũ dei est non uirtus hominũ. More dicẽtis. Nemo castus nisi a deo. Iccirco adii dominũ & deprecatus sum illum: et dixi ex totis præcordiis meis.

Paragraphus decimus ex.C.ix.sapientiae.

Deus patrum meorũ et domine misericordie q fecisti oĩa uerbo tuo. Et sapientia tua cõstituisti hominẽ ut dominaretᷣ creaturæ tuæ : quæ a te facta est ut disponat orbem terrarũ in equitate : et iustitia:et directione cordis iuditium iudicet. Da mihi sedium tuarũ assistricem sapientiã: et noli me reprobare a pueris tuis. Qui non litterarꝝ eruditione:sed spirituali doctrina sapiẽtissimi facti sunt a te. Quoniã ego seruus tuus sum:et filius ancille tue:homo ĩfirmus:et exigui temporis: et minor ad intellectũ iuditii:et legum. Et si quis erit cõsumatus inter filios hominũ:si defuerit ab illo sapiẽtia tua:in nihilũ computabitᷣ:et cetera.

Paragraphus undecimus.

Mitte illam de celis sanctis tuis: & a sede magni-tudinis tuæ: ut mecũ sit: in bonis operibus exercẽdis: humãis: diuinis: ac spiritualibus. Et mecum laboret: in patiẽter: & humiliter: aduersa tollerãdo. Quoniã hæc non in humanarũ litterarũ uiribus acquiruntᷣ: sed solum diuina sapientia tua ꝑ quam fac ut & sciam quid acceptũ sit apud te. Quoniã multi falluntᷣ ĩ iuditiis tuis. Nam abyssus multa sũt.

Paragraphus duodecimus.

Scit. n. illa omnia: & intelligit: & deducet me in operibus meis sobrie: & custodiet me in sua potẽtia. Ita ut absq; scientiarũ: diuersarũq; legum rudimentis. Erunt accepta opera mea in uinculo operata dei dilectionis & cetera.

Paragraphus decimus tertius.

Quis enim hominũ poterit scire conscíliũ dei: aut quis poterit cogitare quid nelit deus. Cogitationes enim mortaliũ timide: & incerte prouidẽtiæ nostre & cetera. Sensum aũt tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam: & miseris spiritũ sanctum tuum de altissimis? Et sic sunt correcte semite eoꝶ qui in terris sunt. In multis temptatõibus & ãgustiis ĩ tẽpore iustificatõis. Et sic quæ tibi placẽt didicerũt hoĩes electi facere ĩ tẽpore magnificatiõis. Nã ꝑ sapiẽtiã sanati sũt qcũq; pla-

cuerint tibi domine a pricipio: eligere: uocare: iustificare. magnificare: in arcē tuæ contēplatiōis. Deniq; glorificasti eos in gloriā tuā sempiternā.

Capitulū. xi. tertiæ ptis libri primi: q̄ hæc sapīa ī electiōe: & uocatōe suscipit ī gaudio & uirtute. Deīde probat quos recipit: & iustificat crutiādo ī tribulatiōe. Deniq; letificat. Ex libro ecclesiastico capitulo. iii.

T in eā cōtēplatiuis uitam nisi unū necessariū sit. s. amor Iesu christi q generat᷑: & producit᷑: nutritur & alit᷑ solū in dei sapīa. Illam hic prope ī testimoniū: & ī ꝓpositi mei cōfirmationē deducere decreui. Ne qs putet ad arcē cōtēplationis pueniendi modus sit litterarū studiū: aut rerū hūanarū uires oportere. Cū nō sit uolētis neq; currētis: sed dn̄i miserētis. dn̄o attestāte atq; dicēte. Nemo uēit ad me nisi pr̄ meus traxerit eū. ad eū duxerī p uiā cōtēplatōis. Paragraphus priūs d̄ uocatōe& iustificatōe cōtēplatiōꝝ. Nūc āt quos deus p sapīam ad pfectōem uocat q̄ illos corrigat et iustificat: postrēo letos reddat Ex ecclesiastico ut supra dixiūs libro ītimar̄ utilimū eē putaui: ubi sic hētur. Sapiētia filiis suis electis uidelicet et cōtēplatiuis: uitā īspirat dilectōis de q̄ saluator ipse ait. Qui credit p dilectū ī me n̄

morietur in eternũ. Sed pater meus diliget eum et ad eum ueniemus: et mansionẽ apud eum faciemus. s. in hac uita per attractionẽ contemplationis. In uita quidem eterna per plenã dei fruitionem & clarissimã uisionem.

Paragraphus secundus.

Et ideo hæc sapientia suscipit exquirẽtes per uocationem & dei electionẽ: & præibit ĩ uia iustitiæ & qui illam diligit: diligit uitã. Vitam in quã cõtemplatiuã. Et qui uigilauerint ad illam complectentur placõnem eius. Qui tenuerint illam per uirtutem continue orationis: & deuotionũ assiduitatem: uitam hereditabunt redẽptoris dicentis. Ego sum uia: ueritas: & uita. unde. Et quo introibit benedicet deus. Qui seruiunt ei obsequẽtes erunt sancto filio suo. Et eos qui diligũt illã diligit deus. qui audit illam ex ore saluatoris dicentis. Qui audit me non confundet᷑: sed iudicat gẽtes actiue uitæ ĩ spũalibus & diuinis impitas.

Paragraphus tertius.

Et qui intuet᷑ illam per imitationẽ Iesu christi dicentis. Qui sequit᷑ me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen uitæ uere salutis. Et ideo permanebit confidens. Si crediderit ei in remuneratione patientiæ hereditabit illam. Et erunt in cõfirmatiõe creaturæ illorũ per exẽplũ humilitatis

& tollerantiæ in aduersis : quoniã in temptatiõe ambulat cum eo tempore iustificationis.

Paragraphus quartus.

Et in primis eligit eum ad iustificandũ. Vnde timorẽ: & metũ: & probationẽ inducet super illũ. Et cruciabit illum in tribulatiõe doctrine suæ donec temptet illũ in cogitationibus eius: & credat animæ illius: Paragraphus quintus.

Tandem in tempore magnificationis firmabit illum: & iter adducet directum ad illũ. Et letificabit eum ĩ delitiis spiritualibus. Et denudabit dominus Iesus absconsa sua mysteria: uisionemq; diuinam illi electo suo. Et thesaurizat sup eum scientiam rerum spiritualiũ: & intellectum iustitiæ ad obediendũ gratiæ. Si autẽ oberrauerit per ignorantiam: fragilitatẽ: uel deceptionẽ: sapiẽtia & gratia dei derelinquet eum: & tradet eũ in manus inimici: in correctionẽ: siue purgationẽ: qa electus non potest damnari. Sed quos diligit corrigit: & castigat. Et omnem filiũ quem recipit flagellat. Paragraphus sextus.

Fili conserua tempus in uirtutibus et bonis opibus: et de uita a malo. Pro anima tua non confũdaris dicere uerum. Est enim confusio adducens peccatũ qui mala intentione & mala uoluntate reatus perpetrant. Et est confusio adducens glo

riam & gratiã his qui diuina pmissione tempore iustificationis probant᷑ in camino temptationũ: ut ĩde uere dei charitatis uoluntatẽ scire conseq; & uendicare securius ualeant. Quã indicat beatus Bernardus dicens.

Capitulum duodecimũ de uera & bona dei uolũtate ad cognoscendũ p discussioné aĩæ electorũ.

Vod autem in totũ uult. Primo considerãdum quid illud sit quod sic uelit. Deinde quantũ uelit: & quomodo uelit: Si quod in totũ uult: deus est. Discutiendũ est ei quantũ & quo modo uelit: et utrũ ipse in cõtemptũ sui ipsius: omniumq; quæ sunt et esse possunt: et hoc non tantũ ex iuditio ratiõis: sed etiam ex affectu mẽtis: ut iam uoluntas plusq̃ uoluntas sit: ut amor sit: ut dilectio sit: ut sit charitas: sit unitas spũs: Sic enim diligendus est deus.

Paragraphus primus.

Magna enim uoluntas ad deũ amor est: dilectio est: adhesio est: sui cõiunctio: charitatis fruitio. Vnitas uero cũ deo spiritus hominis sursum coherentis proficiẽtis in deum uolũtatis ẽ pfectio. Cũ iam nõ solũmodo uult quod deus uult: sed sic est nõ tantũ affectus: sed in affectu pfectus: ut nõ possit uelle nisi qđ deus uult. Velle aũt qđ

deus uult: hoc eſt iam deo ſimile eſſe. Nō poſſe
niſi quod deus uult: hoc eſt iam qđ deus eſt cui
uelle: & eē id ipſū eſt. Paragraphus ſecūdus.

Vnde bene dicit᷑ qa tūc plene uidebimus eū ſicu
ti eſt: cū ſimiles ei erimus: hoc eſt erimus qđ ille
eſt. Quibus. n. poteſtas data ē filios dei fieri. Da
ta eſt poteſtas: non quidē ut ſint deus: ſed ſint ta
men quod deus eſt. Scint ſancti futuri plene bea
ti. Quod eſt nec aliunde hic ſancti: nec ibi futuri
beati q̄ ex deo qui eoꝝ ſanctitas & beatitudo eſt.
Et hoc eſt omnis perfectio ſimilitudo dei. Et iō
huic perfectioni nutriēda eſt ſemper uoluntas: a
mor præparādus. uoluntas cohibenda ne in alie
na diſcipet᷑. Paragraphus tertius.
Ecce iam a beato Bernardo dilucide intellexiſtis
fratres ꝙ omnibus q ad contēplatiuā trahunt᷑ di
uinitus: uitam: uoluntas bona: intentio: & finis
in conſeruatiōe dilectionis: & amoris dei reputa
tur pro facto. Nunc autē ab eodē ſcribit᷑ uiris cō
tēplatiuis de Monte dei: ordinis carthugienſis ꝙ
tenent᷑ minime more actiuoꝝ ad obligationē et
ſeruitutē legū coīum. Sed in dilectione adherere
deo iuxta mādata diuīe legis: præſertī ad primū.
Dilige dn̄m deum tuū: & cetera. Cum dicat apo
ſtolus. Si ducimini ſpiritu iā non eſtis ſub lege.

Paragraphus quartus de uerbis beati Bernardi.

Nõ est uestrũ languere circa cõia præcepta: neq; hoc solũ attẽdere quid præcipiat deus: sed quid uelit: probantes quæ sit uoluntas dei bona: bene placens & perfecta ad omnia mũdi gaudia post ponendũ. Et unum tantũ præceptũ dilectionis Iesu christi amplectendũ. Aliorꝝ enĩ. s. actiuorũ est seruire deo ĩ cũnctis singulisq; mãdatis: tam diuinis q̃ ecclesiasticis. Vestrum est adherere spũ ac cordis feruore: iuxta illud. Da mihi cor tuũ et sufficit. Ad horũ est deum credere: iuxta litterã: scire secũdũ leges: amare & reuereri iuxta cõia & ecclesiastica mandata. Quibus dictũ est a domino. Non quis dixerit uerbo tantũ domine. d. sed qui fecerit corporalia aut spũalia misericordiæ opera: intrabit regnum cælorũ. Vestrũ autem est sapere diuino gustu: intelligere diuina mysteria cognoscere donorꝝ gratiarꝝq; diuersitatẽ. Frui dei diuinitate in unitate & trinitate perfecta.

Paragraphus quintus.

Absit tamen fratres a consciẽtie uestræ extimatione: a paruitate & humilitate uestra: & ab ore uestro omnis altitudo scientiarũ: sublimiũq; librorum: aut subtilitatẽ legum canonicarꝝ & communiũ. Quia altum sapere studio naturali litterarum: mors est. Et facile est se cõtinentẽ in altũ

obſtupeſcere: & de uita periclitari cõtemplatiua: & ad ĩferos in æternũ demergi. Vnde apoſtolus Noli altum ſapere: ſed time. Non nomen aliud profeſſioni ueſtræ imponite. Alium titulum opi ueſtro inſcribite. Feras uos potius indomitas & ĩ caueatas beſtias: quæ aliter & cõmuni hominũ more domari non poterãt extimate & appellate.

Paragraphus ſextus.

Sola eſt igitur a domino cõmendata dilectio oratione & deſiderio appetenda: ac ſolicite inquirenda: de qua beatus Auguſtinus in ſermone ſic loqtur. Merito itaq; magiſter bonus dilectionem ſic ſæpe cõmendat: tanq̃ ſola præcipienda ſit. Sine qua non poſſunt poſſideri contẽplatiuis cætera bona. Sicuti ſunt gaudiũ: pax: longaminitas: bonitas: benignitas: fides: mãſuetudo: continẽtia. Quæ nõ poſſunt haberi ſine cæteris bonis donis ſ. ſpiritus ſancti: in timore dei: pietate proximi: ſcientia ſpiritualiũ rerum: ſapiẽtia diuinorũ myſteriorũ: intellectu diuine uiſionis: fortitudine ĩ omnibus aduerſis.

Explicit liber primus dictus mitralis: cum de gloria & dignitate in eo probetur uirorũ ſpiritualiũ. Partes. n. tres habet: quarũ ĩ prima tractat' de admonitione & correctione perſequentiũ: calumniantium: atq; temere improperantiũ uiris exptis

ſenioribus deuotis: & contemplatiuis.
Secunda uero diuerſa dei iuditia manifeſtat.
Tertia autem pars probat obligationé actiuorũ ad uniuerſa fidei chriſtianæ diuina cõmuniaq; mandata ꝑtinere. Et ꝙ ad unum tantũ teneãtur contéplatiui. ſ. dilectionis mandatũ: a quo pendet omnis lex & præceptum.

Incipit liber ſecundus dictus uirga nuptialis: cũ de uirga anguſtiarũ electorũ in eo a diuerſis ſanctis doctoribus deſcripta poſita ſit. Ac tres ꝑtes habet. Quarũ prima dicitur Iuſtificatiua: eo ꝙ de tempore iuſtificationis electorum tractet. Habetq; capitula decem & ſeptem.
Primũ de uerbis beati Bernardi ad carthugiẽſes.
Secundũ de uerbis Vbertini de Caſale.
Tertiũ de uerbis boneuenturæ: ordinis minoꝝ.
Quartum de uerbis Ioannis Iarſonis.
Quintũ de eodé in libro de imitatione Chriſti.
Sextum de eodem libro. C. vi.
Septimum de eodem libro. C. vii.
Octauum de uerbis ſanctiſſimi & peritiſſimi uiri magni Gualterii.
Nonum de eodem opere libro ſecũdo. C. xxii.
Decimum de eodem libro & eodem capitulo.
Vndecimũ de eodem libro in ſequenti capitulo.

Duodecimũ de eodem libro.xxviiii.capitulo.
Decimũtertiũ de eodẽ libro & eodem capitulo.
Decimũquartũ de eodẽ libro.xlii.capitulo.
Decimũquintũ de eodẽ libro & eodẽ capitulo.
Decimũſextũ de eodẽ libro & eodem capitulo.
Decimũſeptimũ de eodẽ libro & eodẽ capitulo.

Secunda pars dicitur temporalis: eo ꝙ de diuerſitate temporũ electorũ dinumerat. Et habet capitula undecim.
Capitulum primum de initio uocationis.
Capitulum ſecundum de ſimilitudine uitæ Ieſu chriſti: incipiens a conceptiõe uſq; ad reſurrectionem: uſq; ad capitulum undecimum.
Capitulũ undecimũ de deceptione ſpũs ſancti.

Tertia pars appellat᷑ deceptiua: eo ꝙ de deceptõe electorum in ea habetur. Et habet capitula.xvi.
Capitulũ primũ: ſecũdũ: tertiũ: & quartũ de ſermõe beati Bernardi de tribus tẽporibus electoꝝ.
Capitulum quintum de uerbis Vgonis.
Capitulum ſextum: ſeptimum: octauum: nonũ de quodã opere ſpirituali: edito a quodã ſancto uiro ordinis prædicatorum.
Capitulũ decimũ đ uerbis Aug. Pauli: & Dauid.
Capitulum undecimum de opere prædicto.

Capitulum duodecimum de uerbis Augustini de uita christiana.
Capitulum decimumtertium quod electus nec potest aliqđ mala uoluntate agere dū iustificatᷣ.
Capitulū decimūquartū ꝙ post tēpus magnificationis succedit tempus glorificationis in æternam gloriam.
Capitulum decimumquintū & decimumsextū de eadem materia.

Explicit tabula secundi libri.

Exordium secundi libri.

E quis de his quæ nos ī primo libro scripserimus inuocatione: iustificatione: & magnificatione electorū fabulas uoluisse figere putet. Diuersorum sanctorū: doctorumq; ecclesiasticoꝝ sentētias suscipientes: aliquādo de sensu ad sensum: aliquando de uerbo ad uerbum: aliquando capitula. Deniq; in omnium supradictorū sanctorū auctoritatibus dicta nostra curauimus affirmarᷣ.

Explicit exordium. Incipit narratio primæ partis.

Nnumeranda sunt flagella fratres mei quibus deus uexari pmittit electos: a bonis & malis ãgelis: a bonis & malis hominibus. Et nõnunq̃ per se metipsum tẽpore iustificationis eoꝝ: deserens eos ut probent᷑ tanq̃ aurũ in fornace in tẽptatiõibus: infirmitatibus: & persecutõibus multis: prout a uiris sanctissimis: eruditissimisq;: qui in huiusmodi prouintia tanq̃ longe experti conscriber̃ ausi sunt: fieri ualebitis certiores.

Capitulum primũ: ex capitulo duodecimo beati Bernardi ad Carthugienses.

Vi. n. pugnat contra concupiscentias patitur molestias: quia uincere adhuc nõ præualet ad perfectũ affectiones. Qui uero ad libertatem iam aspirat: excutere a se non potest imaginatões affectionũ: & noxias: uel occupatorias: uel ociosas: quæ exinde passim oriunt᷑ cogitationes. Hinc in tẽpore psalmodie: oratiõis cæterorũ exercitioꝝ spiritualium in corde serui dei & nolẽtis: & reluctantis: imaginatões reuoluunt᷑: & fantasmata cogitationũ uersant᷑: a quibus uelut auibus ĩmundis insidentibus: & circũuolantibus sacrificiũ orationis: ac deuotionis: uel oratio rapit᷑ de manu tenẽtis: uel sæpe polluit᷑ usq; ad lachrymas offerẽtis. Fitq; miserabilis & misere animæ.

iniqua ſpiritu & oratione: uoluntatẽ cordis & in tentionẽ: & corporis promptũ obſequiũ ſibi deſendente. Animali uero improbitate affectum ſibi præripiente: & intellectũ mẽte ſæpius ſine fructu remanente. Hinc infirmioribus animis incipientium: uidelicet & in quibus concupiſcentiæ carnis & ſeculi nõdum mortificate ſunt: paſſim uitia curioſitatis ebuliunt. Hĩc ſolitudinis & ſcilentii quærunt inordinatæ: & propoſiti inimice conſolationes ĩ uia regia cõmuniũ inſtitutionũ furtiua proprie uolũtatis diuerticula ſolitorum faſtidium, nouitatũ præſumptio. Que quidem erigi animi pruritũ & tedium quaſſi confabricãdo uidetur ad horam lenire: ſed calefaciunt: & accendunt: & ut poſtmodũ nequius ferueant pruriant efficiunt. Hinc. n. fiunt cottidie noue occupationes: noue actionũ & laborũ adinuentiões: lectiones diuerſe: non ad ædificandũ animũ: ſed ad fallendũ tardantis diei tediũ: ut cum damnauerit ſolitarius omnia uetera oĩa ſolita: & defecerint noua: non reſtet niſi odium celle & fuga matura.

Capitulũ ſecundũ de tribus crucibus perfectoꝝ qui trahuntur ad arcem contemplationis Vbertini de Caſale.

Llos ĩperfectos incipiẽtes quos per ꝑfectũ

gratiæ. Diuina sapientia educere intendit ad perfectum: quæ omnino separat a pharisæorum super cilio. Sed in defectibus sæpe aliorũ imperfectorum ad sui eorum humiliationẽ sinit inuolui. Cõiter tamen isti paulatine formãtur & deducuntur ad participium uirtutũ: quæ in cruce proficiẽtium describent͛: ut nunc unam: nunc aliã uirtutẽ faciat eos apprehẽdere: & simpliciter ĩ similibus ruinis ariditatum defectibus: & alterationibus: nũc bonorum: nunc malorum eos exercere ĩcipit & cetera.

De cruce proficientium paragraphus primus.

Secunda crux est proficientiũ: & cõsistit in hoc: ꝙ aliqua principia status perfectiõis prægustat: & ad istum statum quãdo deus præuenit aĩam ĩ gustibus: tota mentis conatu anhelat. Quia uero multum a perfectione deficit: ideo quando diuinis priuatur gustibus: statim de sua infirmitate desperat: nec credit cum multa formidine & obscuritate ꝙ deus eam multũ tenere diligat: nec ꝙ eam erigere uelit ad uias perfectionis: multũ ista uacillat inter bonum & malũ: modo uitam ĩmutat: & sibi regulas perfectionis format. Et quãdo sentit modicum gustũ: statim se credit ascender͛ super pennas uentorũ. Et quia non est adhuc se ipsa uacua: ideo multũ libenter gustat deum: ut se ipsum promouentẽ & consolãtem & dotantẽ

uirtutibus. Et nisi caueat sibi superuentum pro
prie reputatiõis ponitur & allidi tur ualde. Verꝝ
quia benedictus et pius deus eam ad perfectionẽ
elegit: statim lumine claritatis sue illustrat: & in
suum redigens nihilum ad horã amoris illius ca
stigat uehemẽtiã: et eam se metipsa cruciat: ipsã
in seipsam reintrare pmittit. Itaqꝫ sibi misericor
diter subtrahit sentimentum quod dedit: ob qđ
talis anima portat seipsam ut clauum ĩ corde et
cetera. Paragraphus secundus.
Permittit ãt dñs ĩ his multas simplicitates: & cre
bro deceptões: quas tñ & pia ĩtẽtõis radice: & sua
bõitate supportat: ad multarꝝ expiẽtiarꝝ utilitatẽ
euẽire tribuit. Hic status nõ põt seipsũ profũdarĩ
ĩ cogitatõe sue abyssalis malitiæ. qa cecitas sua sẽ
p uelam̃ excusatõis appõit: nec põt plene ferri in
rectã extimationẽ ꝓximi: iõ sæpe uiros perfectos
pp suã ĩexpiẽtiã de modico defectu: q forte ẽ pro
fectus iudicat. qa tñ ad profectũ tẽdit ĩ tali iudi
tio nõ durat. Hic status cũ dulcedine aĩco fuit et
cũ brachiis strĩgit corã deo. Et licet uelit ferri pp
dñi mãdatũ ad inimicorꝝ amorẽ: tñ cum difficul
tate & cum modico sapore ptõ ferri in eorꝝ amo
rẽ & cetera: ut inferius. Paragraphus tertius.
Et qa bñdictus Iesus: ut pia mr̃ amorose: & ut pi
us medicus p medicĩas efficaces hũc ad pfectionẽ

intendit adducere: ideo ipſum crebro ut eum in propria cogitatione expertũ faciat tẽptationibus ſubdit ſpiritualibuſ: et carnalibus: et noua uitia ĩ ſuis prioribus uanitatibus ĩexpta ĩ ipſa excitari pmittit. Guſtus et delectatiões ſubtrahit: ĩmo & lumina quæ ſibi dederat obſcurat: et eũ tã mẽte q̃ carne ſic tribulatõibus circuncingit: ut iſte qua ſi ſe derelictum a deo reputare hẽat: unde crebro cum multis lachrymis clamat. Quare oblitus es mei: et q̃re cõtriſtatus ĩcedo dum affligit me ini micus. Iõ crebro prope deſpationẽ eum dimittit ſic: ut lamẽtum Iob ſibi deus uideat͛ de nouo for mare. Vnde ſe dãnandum timens totaliter ſæpe dicit. Pereat dies et cetera. Sed quia deus ad perfe ctionẽ adducit hic eum nõ dimittit: nec quaſi de ſua damnatõe proprie cũ dolore pmittit. Sed qa uidetur ſibi quod a planta pedis uſq; ad uerticẽ ipſe totus intus et extra ſit dei iniuria: ideo tanto odio exardeſcit cõtra ſe: ꝙ ſi nõ timeret deũ offẽ dere ſe ipſum totũ cõtereret: ut langulã figuli & cetera. Seqt͛ circa finẽ. Paragraphus quartus. Tunc eam mortuam ſub pedibus ſuis ſternit. In his enim tribulationibus eſt nexus coniunctiõis iſtroum duoꝝ ſtatuum. Et qui in his tribulatio nibus eſt: ſe ad hoſtium propinquare ſciat quo in ſponſi introducatur cubiculum.

Paragraphus quintus.

Tertia crux est perfectoꝝ quæ est cōmixtio dolorum & gaudioꝝ: quibus feruntur: replent᷑: & agitantur animæ perfectoꝝ. Dolor est trāsformatio cordis ipsorum in dolendo īmensitatē iniuriarū diuine maiestatis beatæ trinitatis. Et alius dolor quo ad humanā naturam cōpatiendo in christo & cetera. Gaudiū uero est fruitio: & contēplatio gaudiosa: qua spiritus sāctus ī christo eos eleuat ut fruant᷑ & gaudeant de illo gaudio quo credūt contēplant᷑: & ītelligunt illud gaudiū quo ī beata trinitate psone diuine seipsis gaudēt: & infinities infinite fruunt᷑. Secundū gaudiū est ī unitate christi dei uidelicet & hoīs: breuiter concludendo & cetera.

Sequunt᷑ īfinite abyssales sue proprie malitiæ & malignitatis cognitiones quæ cā breuitatis omittimus: ut citius ad correctionē & finem sue crucis & perfectionis ueniamus.

Paragraphus sextus.

Attēde autē ꝙ qa tales electi pmittunt᷑ tēptari ꝑpter cordis eoꝝ supbias edomādas. Qui nō solū debēt se reputare īfirmos pp porcinas tēptatōes: ueꝝ supbissimos demōes pp ocultas & radicatas in eis supbias pp quas dei gr̄a saluo suo ordine

non potuit in eis operari puritatem ne eis fieret in ruinam: ex qua humiliatione in nobis effugata superbia: & amore nostri a quibus orit̃ omne obstaculũ gr̃æ iã ex tũc expurgamur a fecibus cõcupiscẽtiæ: ut ꝑ hoc trãsportemur in statũ crucis ꝑfecte. Sic ergo uidere potes ꝙ lapsus electoꝝ ex diuino munere in eis coopat̃ in bonũ. Quomõ uero deus electos ducat ꝑ tẽptatões: & propriã nihilitatẽ ꝑ eas ostẽdat: & eos cadẽtes sup manum pietatis sue suscipiat: nec eos a culpa absorberi ꝑmittat: sed eos releuet ĩ maiori gr̃a. Elegãter beatus Bernardus describit super qui habitat.

Paragraphus septimus.

Attende autẽ ꝙ pius Iesus pcit electis: dimittẽdo eis culpã: & nõ ex toto parcit: qa semp in uita infligit aliquam reatus penam. Ob quod patet ꝙ nullum peccatum est impunitum in eo qui facit illud. Verum maxima charitas Iesu ipsas penas punitiuas præteritarum culparum in electis per uirtutem patiẽtiæ consistit in maxima lucra meritorum. Vnde & ipsas punitiones eisdem in bonum cooperari facit. Et licet aliquas penas ab electis requirat diuina iustitia: tamen post hæc: penam soluens est piissimi Iesu penitentia pro nobis in sua passione assumpta.

Paragraphus octauus.

Attende diligenter q; totus conatus istius status est mentē sub diuina obediētia plenissime stabi-lire: & a seipsa totaliter deficere: ut trāsire ualeat in uirtuales operatiōes & perfectiones similitudi nis Iesu christi: & sue sanctissime matris. Vnde amicos & inimicos diligit. Et peccantibus & ruē tibus tanq̄ mater compatit᷑: & cetera.

Paragraphus nonus.

Quid ergo dicendū de his electis quorū quis fue rit specialissima gratia usq; ab utero matris suæ uocatus? & singularissima electiōe electus est ad gustandum & uidendum deum in diuinitate: & christum in carnē tangendū: & osculādum usq; dum diuine: ac sacratissime trinitatis dilectionē maximā: uisionēq; dilucidissimā habuerit spiri-tualem. Si per ignorantiā zelo iustitiæ errauerit: si in nimia solicitudine in rebus tā spiritualibus q̄ familiaribus zelo honoris dei: & religiōis ī his se impedierit: quæ non licebat ei. Vel in nimia se extenderit charitatis ostensione: ut inde dilectos suos trahere ualeret ad contemplationis arcem: cum arta sit uia eius: & pauci sint q perambulēt eā. Nonne ideo facilius: ultroq; remittit᷑ peccatū magnū huiusmodi electis ꝓpter eius dilectionē? Non sic peccatum minimū actiuis relaxat deus nisi ad minimum quadrantē satisfaciant. Ita ut

rationem reddere teneātur usq; ad omnē uerbū ociosum: domino attestante ac dicēte. De uerbo ocioso quodcunq; dixerint homines rationē red dituri sunt in nouissimo die.

Capitulum tertium. Bonauentura in libello de monte contemplatiōis. xl. capitulo de cogitationibus & temptationibus electorum quæ ad perfectum effectum perueninnt.

Roficit etiam cōtemptui habere tales cogitationes: & earum īportunitatem irridere: & hostē qui eas īmittit quasi proterendo psonā: uel attonitā eam faciendo: uidelicet ut eā in peccati lutum præcipitet. Aliquando per tales cogitationes possunt contingere operatiōes ad extra. Quæ grandia essent peccata: præsertim si cōsensus affuerit. Sed quo cōsensus male uoluntatis non est: tales operationes non habēt plus de peccato q̄ ipse cogitationes inuite. Nec inde oportet fieri confessionē in speciali: nisi sacerdoti ī huiusmodi discreto: uel una uice ad totum bene declarandum ad finem: q in posterum confessor paucis uerbis ualeat intelligere factū. Et potest dici sic. Ego tales habui cogitationes inuite tam fortes q talis secutus est effectus. Et accidit q quanto qs conabitur fortius resistere: tanto citius cadit: qa tūc amplius de hoc cogitat: & fortificatur imagina

tio: ex qua oritur talis effectus. Diligẽtia fieri de beat de corrigẽdo alium: sed ꝙ hoc discrete fiat: & ꝙ credatur ꝙ qui corrigitˀ cotrectiõe bene uta tur: & ꝙ inde ostẽsione melius eueniat. Aliter ta ceri potest: & malum sola displicẽtia reprobari. Quid cum his ergo contẽplatiuis præelectis age re tenentˀ confessores? qui per obliuionẽ omisit in cõfessione quod nullum fore putauerat pecca tum. alioqn nullo pacto fecisset. Sic & quæ meri toria esse charitatis credebat: quum humiliter & deuote cognouerit culpam suam.

Paragraphus primus ex uigesimo octauo capitu lo tertiæ partis de profectu religionis. De septem affectibus mentis: ubi habetˀ malum & peccatũ electorum quod conuertitur in bonum.

Quandoq; bonis cooperãtur in bonũ mala alie na: uel etiam propria quædã post cõuersionẽ ut ex eis magis humilientˀ: & amplius inardescant ĩ amorẽ dei: qui eos in talibus uitiis tollerauit. & a talibus liberauit. Et iõ Bonauẽtura ĩ suo stimu lo amoris ait: ĩ nõ reputãdo se. Paragr. scđs.

Ad hoc etiã cogitare potes ꝙ qui sunt ab istis ex terioribus abstracti: & soli deo uacant: ita feruen ter mouentˀ in ipsum ꝙ propter nimiã intẽsionẽ mentis corpus ita ut dissolui uideatˀ: & ad nimiã redigatˀ debilitatẽ. Et ideo ut uires resumant nec

penitus desitiant. Et ne etiam sua sanctitas ab a liis aduertatur se offerāt ut sæpius solatio proxi morum: semper tamē ad honorem dei omnia fa cientes. Et ideo stultum est fratrē suum pro qua libet truffa iudicare: aut imperfectum reputare. Multo quidē minus in uiris spiritualibus: & exp tis in uia dei: & in rectoribus: & prælatis: in qui bus primitias spiritus ī esse putādū est: semp dū spūaliter ī ceteris agāt. Paragraphus tertius.

Multi sunt honestissimi exterius qui parū profi tiunt interius. Et multi sunt dissoluti ī gestibus: qui in corde sunt sanctissimi & amicissimi dei. Aut ꝙ peius est: aliqui sūt odoriferi hominibus: & coram deo sunt fedissimi: & sue exterioris san ctitatis iam suam receperunt mercedē. Et aliqui apparent hominibus peccatores: quorū interior conuersatio in celis est. Nō tamen dico qn mul totiens conuersatio exterior correspōdeat interio ri. Et quia hoc uelle etiā contrariū discernere nō ualemus: omnes filios dei iudicemus: & nō infe riores oībus: nisi contrariū manifeste uideamus. s. sue male uoluntatis qua damnari solent pecca tores. Nam de bōis proximi: & de sue excellētia sanctitatis īcerti sumus: sed de multiplici nostra malitia certi sumus. Paragraphus quartus.

Magna est. n. præsumptio uelle erga proximū:

& multo peius erga spirituales prælatos : & pñes deuotos in eum limitare influentiã diuinæ boni tatis. Quia omnes mores sui mihi non placent. Et quid insanius q̃ uelle diuinã complacentiã: se cundum meam complacentiam regulare? Hoc tunc facio quãdo illud quod non placet mihi su spicor non placere deo. Hinc multi errauerunt non aduertentes ꝙ iuditia dei abyssus multa.

Capitulum quartũ ex industria octaua mystice theologie solennissimi doctoris sacre theologie : & in dono cõtemplationis probatissimi uiri dñi Ioannis Gersonis cancelarii Parisine ecclesiæ.

Onnulli expertissimi uiri passiones diuer sas annumerauerunt: siue affectiões: quæ oriuntut ab extrinsecoꝝ obiectorum ĩmutatiõe: nunc ab ĩtrinseca fantasia: uel imaginatiõe: nũc autẽ a ratiõe negociante: uel spiritu diuino desu per illustrante: nunc a bonis angelis: nunc a ma lis: aduersus quos est nobis colluctatio magis q̃ aduersus carnẽ & sanguinem. Adeo ꝙ purissime sanctificateq; animæ molestissimos aliquãdo sti mulos blasphemiarũ sordidissimarũ spurtitiaꝝ pati cogant᷑: etiam in senectute: & solitudine sua quales nesciebant ipsimet dum in mundi cõuer

ſatione inter medias tẽptationes carnis : & mũdi
adoleſcẽtiores uerſabãt.

Sequitur in eadem induſtria cur deus hæc per-
mittat aut faciat. Paragraphus primus.

Quia deus tanꝗ obiectum ſũme conueniẽs præ
ſentatur aĩæ per cognitionẽ: ſubſequit gaudium
de eius præſentia. Et ſi abſit: triſtitia: ſpes uel me
tus : oriũtur. Ceterum de numero paſſionũ mul
ti multa tradiderunt. Vt Ariſtotiles in rhetoricis
Verbo in tractatu de oratiõe. Gulielmus pariſiẽ
ſis in ſuo penitentiali. Et alii quidã nunc plures
nunc pauciores numerant. Meminimus eas alio
loco uſq; uigenarium extendiſſe. Vgo nouena-
rio contentus eſt: ꝗuis eas innumerabiles eſſe nõ
ambigat. Cũ dicat Ambroſius. Per tribulationẽ
creſcit ſpiritus.

Capitulum quintũ ex libro de imitatiõe Chriſti
& contemptu mundi. C.xiii.

Emo tam ſanctus & perfectus eſt qui non
habeat aliquando temptationes : & plene
eis carere non poſſumus. Sunt.n.temptationes
hominũ ualde utiles: licet moleſte ſint & graues
quia ĩ is homo humiliat: purgatur: & eruditur.
Omnes ſancti per multas tribulationes: & tẽpta
tiones tranſierunt: & perfecerunt. Non eſt aliqs
ordo tam ſanctus: & locus tam ſecretus ubi non

ſint temptationes: uel aduerſitates: ut in eccleſia ſtico. xxvi. Vaſa figuli probat fornax: & homies iuſtos temptatio tribulationis.

Capitulũ ſextũ. De eodem libro in antecedenti capitulo dixerat.

Onum eſt q patiamur quandoq; contra- ditiões: & male: & imperfecte de nobis ſen tiatur: etiam ſi bene agimus: & intendamus. Iſta ſæpe iuuant ad infirmitaté: & a uana gloria nos defendunt. Tunc melius eſt: quia interioré teſtẽ deum querimus: quando foris uilipendimur ab hominibus: & non bene de nobis creditur. Iuxta uerbum domini dicẽtis. Beati eritis quum male- dixerint uobis homines: & perſecuti uos fuerĩt: & dixerint omne malũ aduerſum uos: mẽtientes pp me. Gaudete in illa hora & exultate & cætera.

Capitulum ſeptimum de eodem libro .C.vi.

Loria boni hominis teſtimoniũ bone con ſcientiæ. Habe bonam cõſcientiã: & ſemp habebis letitiam: bona conſcientia ualde multa põt portare: & ualde leta eſt inter aduerſa. Mala conſcientia ſemper timida & inquieta. Suauiter requieſces ſi te cor tuum non reprehenderit. Vn de dictum eſt. Quicquid agãt homines intentio iudicat omnes. Et dominus in euangelio. Beati

mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Et ideo Augustinus de interna locutione.

Capitulum octauum.

N omnibus aduersitatibus non inueni tã efficax remediũ q̃ uulnera iesu christi. In illis dormio securus: & requiesco intrepidus. Christus mortuus est pro nobis: nil tam ad mortem nobis ꝙ morte christi non sanet᷑: tota spes mea ẽ ĩ morte domini mei. Mors eius: meritũ meum: refugium meũ: salus uita & resurrectio mea: meritum meũ miseratio domini. Non sum meriti inops q̃diu ille miserationũ dñs non defuerit. Et si misericordie domini multe multus sum ego ĩ meritiã. Quanto ille potentior ad saluandũ: tanto ego securior. Peccaui peccatũ grãde: & multorum sum mihi conscius delictoꝝ: nec sic despero quoniã ubi abundauit delictũ: ibi abundauit et gratia.

Capitulum nonum ex libro ut supra. C.vii.

Vi est cum Iesu firmabitur in eũ: illum dilige & amicum tene: qui omnibus recedentibus te nõ relinquet: nec patiet᷑ in fine te perire. Ab omnibus oportet te aliquando separare: siue uelis. siue nolis: tene te apud Iesum uiuẽs: & moriens: & illius fidelitati te cõmitte: qui omnibus deficientibus potest iuuare solus. Dilectus tuus

talis est nature ut alienũ nõ uelit admittere: sed solus uult cor tuum habere: & tanq̃ rex in trono sedere. Si scires te ab omĩ creatura uacuare Iesus uellet libenter tecum habitare: quoniã & ipse dixerat. Qui non relinquerit patrem: aut matrem: aut fratres: aut sorores: adhuc & animã suam pp me: non põt meus esse discipulus. Iccirco electos per ecclesiasticũ uocat dicens. Venite ad me oẽs qui cõcupiscitis me: & a generationibns meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis: & hereditas mea sup mel & fauũ: memoria mea in generatione seculorum.

Capitulum decimũ ex libro de nobilitate animæ magni Gualterii uitoniensis parasius in sacra pagĩa laureati magni sãctissimiq; uiri: ad cuius tũbam multa fiunt miracula. C. xxxvi. primi libri. De tempore iustificationis electorum.

Portet tamen hominẽ sufferre primo multas temptationes: & iste temptationes accidunt frequenter quibusdam uiris & mulieribus postq̃ consolatio fuerit subtracta diuersis modis ex malitia inimici. Nam quomodo diabolus percipit deuotionẽ multum subtractã: ita q̈ anima quasi nuda pro tempore relinquit᷑. Tunc ĩmittit quasdam temptationes luxurie: uel gule tã fer-

uentes & ardentes: ꝙ reputant se nūq̄ prius exp
tos tam graues toto tēpore uitæ sue quando erāt
maxime dediti peccatis: in tantū ꝙ credunt eis ī
possib le diu stare: & sufferre quin incidāt neces
sario in temptationes. Sic de discredulitate sacri
altaris de desperatione: de blasphemia dei & san
ctorum: de tedio uitæ proprie: amaritudinis tri/
stitiæ. Timore de seipsis ī horrores & timores agi
tantes. Apparentes eis uel in imaginatōe: uel cor
porali effigie: uel dormiendo: uel uigilando: plu/
ribusq; modis q̄ dicere scio. In cōclusiōe ait. Sed
qui noluerit expectar̄ paulisper: & pati penā mo
dicam: manus dei ualde prope est: & cito iuuat.
Ipse secure eos custodit: & ipsi nesciūt qualiter:
nec percipiūt: sicut dixit Dauid propheta. Cum
ipso sum in tribulatione: eripiam eum: & glorifi
cabo eum. Ideo Augustinus. ix. iul. Quia in ista
humana miseria peior hostis est cauēda supbia.
Ideo nimirū si nō penitus extinguit͛ in carne san
ctorum continentiū ista concupiscētia: ut de pu
gna nata aduersus eam periculorū suorum aīus
admoueat͛: nec securus existat in nobis ipsis sola
infirmitas causa pugnandi: & rursus infirmitas
admonitio est nō superbiendi: pro inde ut uirtus
qua hic superbiri potest: si superbiatur ī infirmi
tate non perficitur.

Capitulum undecimũ capitulo.xxii.ſecũdi libri de impedimẽtis a ſpritualibus inimicis: & ab hominibus pſequẽtibus: & a propria cõcupiſcẽtia.

Ixerat.n. in præcedẽti capitulo libri huius ſecundi. Quod quicunq; ad profectum cupiebat contẽplatiõis peruenire: habitus formeq; peregrini ad ſanctam ciuitatẽ Hieruſalem tendẽtis ſimilitudinẽ geſtare deberet. Erit quidẽ hic peregrinus deſiderium electaꝶ animarũ cupientiũ peruenire ad ſanctam ciuitatẽ uiſiõis & dilectionis domini noſtri Ieſu chriſti. Via autem eſt patientia uera: cum tollerantia: atq; fortitudine in aduerſis: & temptationibus uendicãda. Refectiones uie huius opera ſunt agenda tam corporalia q̃ ſpiritualia bona: ac optima. Dietas indicat eſſe abitum charitatis: & humilitatis.. He nanq; uirtutes in huiuſmodi uerba ualẽt exerceri. dicẽdo. Nihil ſum: nihil habeo: nihil niſi unum cõcupiſco. Tunc uero renuere a corde & animo in quantum poteſt tenetur: omnia mundi gaudia: & oĩa uitare quæ ſecularia ſunt.

Capitulũ duodecimũ. Tandem in capitulo præ allegato.xxii.in principio ait.

Vnc es in uia & ſcis qualiter ire debes: caueas modo de inimicis q ſoliciti ſunt ĩpedire

te & cetera. Nam post multas tribulationes īsurgent tres inimici: uidelicet. Carnis concupiscētia. Timor proprie imbecilitatis. Et spiritus īmundi conantes te de uia patientiæ tuum deducere desiderium: & ad cōmune mundi gaudiū redire facere: subtilitatibus: cautelis: atq; deceptiōibus suis dicentes q non es cōfessus bene: uel aliquod peccatum antiquū in corde tuo est ocultatū qđ nō cognoscis: & de quo non fuisti confessus: & ideo te oportet desiderium tuum dimittere: ac melius confiteri: noli credere huic dicto quia falsum est secure confidas q es in uia: nec indignes maiori discussione per confessionē pro illo quod præteritum est: constanter teneas uiam tuā: solicite cogita de domino Iesu christo. Cōsimiliter si dicāt q nō es dignus habere dilectionē dei: non credas eis. Tūc partim timore: partim minis: partim adulatione: & falsa complacētia. Deinde q cades ī infirmitatē: in fantasias: uel frenesim: uel ī paupertatem: & miseriā corporalē. Et q nullus te uidebit. & incides in temptationē diaboli. Et si eos non audieris. Incipient spoliare: & uerberare te: & facere tibi uerecundiā in quantū possunt: hoc est quādo facient omnia opera tua: quantūcūq; bene fiant peruersa ab aliis iudicare: in partē peioremq; mutari: ita q quicquid facere uelles pro

utilitate corporis: uel anime per alios impediret: uel Postponeret: sicq; a proposito tuo frustrabe ris in omnibus quæ rationabiliter cōcupiscis. Et totum istud faciūt: ut per melancoliā & malam uoluntatē ad iram cōtra proximos exciteris. Sed cōtra istas molestias: & alias quæ accidere possūt accipe Iesum in memoria tua: sed recordare ꝙ ni hil potes: nihil habes unde nihil de mūdo pdes.

Capitulum decimumtertiū de huiusmodi tribu lationibus.

N sequēti capitulo continuat dicēs. Postq̄ inimici tui uident ꝙ non sis tristis: nec ira tus: incipient adulatione & complacentia opera tua bona ad mentē reuocare. Et talia impedimē ta senties: uel cōsimilia: partim ex carne: partim ex mundo: partim ex diabolo: & plura alia q̄ nō sufficio nunc enarrare. Talia. n. læto patientibus animo dicet dominus. Venite ad me omnes qui laboratis: & honerati estis: & ego refitiam uos. Ic circo Io. criso. super Matheū. In primis grauis & insupportabilis impetus diaboli: ꝙ si quis for ti animo substinuerit eum in seculo īuenit eum infirmiorem. Quanto. n. plus pcussus fuerit ma gis refrigescet & deficit.

Capitulum decimūquartum capitulo .xxix. se cundi libri de quattuor temporibus perfectionū

ubi ſic habetur circa principium de uerbis Pauli.

Vos deus præſciuit cõformes fieri imagini filii ſui hos uocauit: quos uocauit: hos iuſtificauit: & quos iuſtificauit: hos magĩficauit: & quos magnificauit: hos & glorificauit. Poſſũt hæc uerba magis ſpiritualiter intelligi de animabus quæ in ſenſatiõe reformant̃: quibus deus dat magnã gratiæ abundantiã: & multo maiorẽ circa eos habet ſolicitudinẽ: quia filii ſui ſunt ſpiritualiter: qui portant plenam imaginẽ & ſimilitudinẽ filii ſui Ieſu chriſti. In quibus beatus Paulus diuidit operationẽ domini noſtri in quattuor tempora. Vnum eſt tempus uocatiõis animæ a mundi uanitate. Et illud tempus eſt frequenter quietũ: & confortatiuũ: quia in principio talis homo q ad magnã gratiam eſt diſpoſitus: uiuaciter & ſenſibiliter eſt inſpiratus. Et frequenter ſentit tantam dulcedinem in deuotione: & tot habet lachrymas in conpunctione: q apparet ſibi aliquãdo: q quaſi dimidie eſt in celo: ſed hæc ſuauitas poſtea tranſit pro modico tempore. Et accidit ſecundum .ſ. tempus iuſtificationis.

Capitulum decimumquintum.

Vodq; eſt laborioſum: quia quando incipit potenter procedere ĩ uia iuſtitiæ: & uo

luntatem suam apponere ad resistendũ omĩbus
peccatis interius: et exterius. et desideriũ extẽdere
ad uirtutes: et amorẽ Iesu christi. Tũc sentit im-
pedimentũ tam intrinsecus ex duritia uolũtatis
sue: q̃ extrinsecus ex temptationibus inimici: ꝙ
frequenter multũ torquetur. Nec est mirũ quia
ita diu ĩcuruatus fuit ad falsam mundi dilectio-
nem. Et hoc nno uidet: ꝙ non potest rectificari
sine calefactione: et in partem alterma deflecti:
sicut baculus curuus: et adhuc uiridis nõ potest
rectificari: nisi ĩ igne ꝓiectus sit: et calefactus. Iõ
dñs noster iesus christus sciens bñ qd est distorte
aĩe expediẽs: et opportunũ: ꝑmittit illã sic uexari
et turbari uariis tẽptatiõibus: et bene examinari
uariis tribulationibus spiritualibus: quousq; to
ta rubigo immunditiæ ab ea per ignem sit euacu
ata: et combusta. Et hoc fiet ĩtrinsecus per actus
dubitationes: & prolixitates: ꝙ erit quasi ĩ despe
ratione: quia apparebit quasi derelicta a deo: &
totaliter posita in manibus inimici: excepta mo-
dica fidutia: quam habet de dei misericordia: et
bonitate: quia hanc fidutiam ocultam dominus
noster Iesus christus in tali anima dimittit: quã
tuncunq; se elongauerit ab eadem: per quam a-
nima semper a desperatione eleuatur. Et a spiri

tualibus miseriis conseruatur. Hoc etiam sit extrinsecus: seu extra se: quia ita mortificabitur: & in sensualitate punietur: uel per diuersas infirmitates: per sensibilem uexationem diaboli: uel per ocultam potentiam dei: sicq; anima sentiendo:: & ferendo corpus miserum punietur. Nec sciet qualiter uel ubi pati non possit in corpore: nisi dominus noster Iesus christus illam in corde conseruaret. Hæc oĩa autẽ sunt causa probationis more Ioannis crisostomi super Matheum dicenti:. Qui murmurat de periculo temptationis murmurat de præmio probatoris. In illo enĩ negocio potest requies inueniri nisi præcesserit labor. Quanto magis in spiritualibus rebus nisi præcesserit temptatio: non potest esse probatio.

Capitulum decimumsextũ. ex Capitulo quadradragesimo secundo eiusdem libri secundi. Qualiter gratia contemplationis in perficiẽtibus subtrahitur. Et remanet anima ceca & nesciens aliquod bonum. Dicens.

Stende ergo mihi animam quæ p inspirationem gratiæ habet oculum spiritualem

apertum in consideratione Iesu christi: & quæ se paratur: & abstrahitur a dilectione mūdi in tantum q habet puritatē: & paupertatē spiritus: spirituale internum silentiū: & pacem in consciētia Celsitudinē cogitationis: solicitudinē: & secretū cordis: uigilē dormitionē sponsæ. Et quæ perdidit delectationē: dilectionē: & gaudiū huius mūdi. Et rapitur ex delectatione celestis saporis: & semper sitit: ueraciterq; suspirat ad beatā præsētiam Iesu christi. Et secure dicere quæso q hæc anima ardet totaliter in amorē: & resplendet spirituali lumine. Et digna est ad nomen sponsæ: et honorem similiter peruenire: quia reformara est pro illo tempore in sensatione uirtutum omniū prædictarum.

Capitulum decimūseptimū de subtractiōe grāæ.

Requenter tamen accidit q gratia in parte subtrahitur: propter corruptiōem humāe fragilitatis. Et permittit anima cadere in carnalitatem sicut prius fuit. Et tunc est anima in pena et dolore: quia ceca est: et insipida: et nescit aliqd bonum. Est etiam debilis: et impotens: oppressa corpore: et oībus sensibus corporalibus. Et quærit: et desiderat faciē Iesu iterū uidere: et nō ipsū potest inuenire. Quia scriptura sacra de deo sic dicit. Postq̄ uultū abscōderit nō est qui cōtēplet

eam. Quando oſtendit ſe nõ poteſt eum anima non uidere. quia lux eſt. Et quando abſcondit ſe non poteſt eũ uidere: quia ipſa anima eſt obſcura. Ocultatio ſua non eſt niſi ſubtilis probatio animæ. Et oſtenſio ſua eſt mirabilis animæ cõfortatio.

De confortatione abſentiæ. Ca. xviii. Ca. xxiiii.

On mireris licet ſenſatio gratiæ quandoq; ſubtrahatur a dilectione Ieſu chriſti: quia ſacra ſcriptura idem dicit de ſponſa. Et quod de ipſa accidit conſimiliter. Queſiui & non inueni illum: uocaui & non reſpõdit mihi. Ac ſi diceret Quando in fragilitatem cado tunc gratia ſubtrahitur: caſus meus: cauſa eſt ſubtractionis gratiæ dei: non fuga ipſius dei. Sed tunc ſentiam penã miſericordie meæ in abſentia. Et quæſiui eum ꝑ ſubtilitatẽ cogitationis: ubi prius eum habui: et non inueni: uocaui eum per magnũ cordis deſiderium: & reſponſum ſenſibile non dedit mihi. Et tunc clamaui ex toto corde. Reuertere dilecte mi: & ut apparet non audiuit me penalis ſenſatio mea: & immiſſio carnalium delectationũ: et timorum: & in hoc tempoꝝ. Et carentia fortitudinis meæ ſpiritualium eſt cõtinuus clamor aĩæ meæ ad dominũ Ieſum chriſtum. Et tamen dñs modico tempore facit ſe extraneũ: nec uenit: nec

accedit: quantuncunq; fortiter clamauero : quia satis securus de dilectore suo est : q̄ nõ uult ad a morem seculi totaliter reuerti: quia nõ potest sa porem illius gustare. Et ideo dñs tardat diutius: & expectat.

Capitulum decimũnonũ de reuersione gratiæ.

Andem quum uoluerit reddit plenus grã: & ueritate. Et uisitat animã: quia languet in desiderio per suspiria dilectionis ad præsentiã suam: & tangit illam: ac ungit eam ualde leniter oleo exultatiõis. Et eam ab omni pena subito fa cit sanam. Et tunc aĩa clamat ad Iesum. Oleum effusum nomen tuum & cetera.

Explicit pars prima secundi libri.

Incipit pars secunda secundi libri.

Vod autem perfectiones electoꝝ incipi ant a lætitia: & gaudio spirituali profici ant in penis: & perficiãt in gratia: & uir tutibus: & donis spiritualibus more superius cõ scripto. Beatus Gregorius sic inqt in moralibus. Tres sunt modi conuersoꝝ. Incoatio: medietas: atq; perfectio. In inchoatione autem inueniunt blandimenta dulcedinis. In medio quoq; tempo re certamina temptationis. Ad extremũ uero per

fectionem plenitudinis. Reperi. n. in libro sũme deuotiõis sancti uiri Vgonis pancere siue lorice: quia loricam super nudo detulisse fertur. Qualiter dominus Iesus conuersatur cũ electis animabus in uia uitæ mortalis huius ĩ decem capitula: in quibus per similitudinem uitæ & mortis: & resurectiõis domini nostri Iesu christi. Status incipientium: proficientiũ: & perfectorũ distinguit: incipiens a conceptione domini in utero beatissime uirginis clausi & conclusi. Et hoc in primo ascribitur capitulo: ex quo sũme breuitatis substãtiam colligere decreui. ut incipientiũ exordia cognoscamus dilucidius: & sic prosequi iam statui donec ad tempus iustificationis illorũ: & penarũ perueniamus: usq; ad resurrectioné ipsorũ. Nec non de proficientiũ: & perfectorũ initio: medio: & gloriosissimo fine eorũ silentio transire uolui.

Incipit capitulum primũ de initio uocationis electorum: de quo dicitur per prophetã de persona christi: uice dei omnipotẽtis. Capitulũ primũ secunde partis secundi libri.

Ilius meus es tu hodie genui te. Hac etenĩ prima ĩfusiõe grãe talis: tãtaq; cõtritio peccatoris esse potuit: ꝙ in duplũ recipit gratiam ultra q̃ sue saluti expediat. Vnde Hieremias ait.

Dimissa est iniqtas illius : suscepit duplitia pro omibus peccatis suis. Quapropter qualitatibus concepti Iesu hic in sua consideratiōe clausus remanet: ac circundatus in utero uere humilitatis. Vnde sese incipiēs debilem: & omnino uelut cæcum in spiritualibus esse cognoscit.

Capitulum secundū secunde ptis secundi libri. Capitulo secundo de tempore natiuitatis. Vnde Isaias ait.

Aruulus datus est nobis: & filius natus est nobis. Hac autem uera similitudine Iesu christi: gratia dei a mētis obscuritate: & operum bonorum debilitate ad lucem & fortitudinē electum suum oriri facit. Verūtamē more paruuli christi nascentis: nudum: uagiētem: patientem: loco pecudum: & inter bouem & asinum. Et in præsepe mansuetum iacenté: & collocatum se repit. Quapropter iuxta psalmi uerba merito ait. Vermis sum: & nō homo: opprobriū hominū: & abiecto plebis. At sicut christus a Virgine gloriosa: & a Ioseph pauperibus inuoluitur Pānis: sic tempore isto gloriosa trinitas: & dominus Iesus modico: & paruo amoris indumēto electorū corda implet.

Capitulo tertio. Capitulum tertium de profectu electorum

Empore quidem quo Christus ad tempus annorũ peruenerat duodecim: societatẽ gerebat matris: & Ioseph. Et sicut proficiebat uirtute: & sapientia: sic nulli dubium consilium in omnibus præbere debebat parentibus. Sic itaq; ĩ hoc uocationis tempore electi in dei magna dilectione roborant͂: ita deo coniungũtur amore ut tanq̃ sodalis: & socius: familiariter ad ĩuicem cõsentiunt: tam electus in obedientia diuinæ uolũtatis: q̃ & ipse deus in exaudiẽdo omne desideriũ cordis dilecti sui. Quapropter ad tantã gratiarũ donorumq; spiritualiũ crismatũ peruenit sublimitatem: ut dicere audeat euangelii: & Mathei proferre uerba. Manus dñi erat mecum cõfortãs me. Et illud sapientiæ. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Nec nõ & more apostoli fari potest. Gratia dei sum quod sum: & gratia dei in me uacua non fuit. Quoniã quicquid petit accipit: & pulsanti illico tãq̃ sibi ualde unito socio aperitur: & ad libitum sese deus illi cõcedit: atq; donat: permanendo secum in mentis eleuatione gustuq; spiritualium deliciarũ. Vnde secure proferre ualet uerba Ioannis: Qui me misit mecum est: & non reliquit me solum: quia ego quæ placita sunt ei facio semper.

Capitulum quartũ secunde partis secundi libri.

Capitulo quarto de tẽpore probatiõis ĩcipiẽtiũ.

Oc quidem quarto tempore euẽtus: & oc cursus tribulationum & angustiarum est: quomõ dñs Iesus p tres dies: & tribus noctibus ocultus in templo remansit: usq; ad quartũ diẽ: qui figurã gerit quarti ſtatus gratiæ: quo cantus gaudium omne: omnisq; læticia amittit. At dolorum omniũ uerba replent. Quoniã pene huic addite sunt: & dei dolentes sagitte pectori ĩmisse sunt. iuxta uerba beati Iob dicentis. Verba mea dolore sunt plena: quia sagitte domini ĩ me sũt. Eo q dñs: ut perfectius cum hoc dilector suo stri ctius uniri ualeat ocultat se ab eo: in figura quat tuor dierum: & trium noctiũ: quibus in templo remanserat a matre: & Ioseph absconsus: & ocul tus permittens eũ supra modũ fatigari. Sic itaq; electos suos uexari dimittit ĩ his septem persecu tionibus: quarꝫ quattuor sunt corporales: & tres spirituales.

De corporalibus angustiis.

Prima persecutio est amissio rerum temporaliũ: sicut officia: dignitatem: famam: & diuitias. Se cunda persecutio est membrorũ infirmatio per diuersas: uariasq; egritudines. Tertia est mentis uagatio: perturbatioq; ĩ malis prorsus cogitatio nibus. Quarta est cõsolationum spiritualium

aflicta priuatio. De spiritualibus doloribus.
Primus dolor est memoriæ alienatio ab oĩbus pene bonis operibus: & in prauis. pessimisq; cogitationibus scelera: horrendaq; facinora mente pertractando. Secundus dolor: ĩtellectus præuaricatio est: ut non recto iuditio: neq; ĩ se: neq; in aliis uti ualeat: sed sæpe decipiat. Et ĩ speculatõe scelerum diuersarũ: & spurciciarum plurimarũ ĩuoluitur. Tertius dolor est bone uoluntatis corruptio: ita ut inuitus cogat electus etiam has solũmodo peroptarẽ: & uelle nequitias: quæ mortis causa sunt: & amissionis gratiarũ. Qua de re una cum psalmigrapho ululare: ac dicere potest: Aflictus sum: & humiliatus sum nimis. Sic itaq; & ipse electus dolens ait. Humiliatus sum nimis. Rugiebam a gemitu cordis mei. Et illud Machabeorum. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo: dies festi eius cõuersi sunt in luctũ. Tandẽ præseruat a desperatione oculta dei prouidẽtia: donec ĩmenso lumine ad dilectũ suum redeat in maiori lumine gratiarũ q̃ prius fuisset: Vnde Bernardus in probatione electorũ: & de confusione peruersorũ ait. Sicut sanctis & electis tribulatio operatur patientiã: patientia probationẽ: probatio spem. spes autem non confundit. Sic damnãdis: & reprobis tribulatio parit econtrario pusila

minitatem: pusilaminitas perturbationẽ: pertur batio desperationẽ: & illa interimit. Sic itaq; per fectorum permissiones ab imperfectorũ lapsu o peribus is cognoscunt dilucidissime. Quia electi post tenebras sperant eis lucẽ uenturã. More pro phetico. Habitantibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Non sic impiis: non sic: sed tanq̃ puluis quem proiicit uẽtus a facie terræ: ideo nõ resurgent impii in iuditio: neq; peccatores in con silio iustoꝶ. Quoniã nouit dominus uiam iusto rum. Et iter impiorũ peribit.

Sequitur modo de resurectione uirtutum: dono rum: & gratiarum spiritualiũ in statu proficien tium. Capitulo quinto de quinto statu gratiæ. Capitulum quintũ secunde partis libri secundi.

Vinto nanq; statu gratiæ ostendit se deus animabus: & corporibus dilectorũ suorũ: ita præsto: & obediens: ut quicquid in bonis ager̃ operibus uoluerint perficere ualeant. Vltroq; cõ cedit electo ut tanq̃ dominator sui possidere di uine gratiæ sceptrum. Sedere eum quoq; ĩ trono suo facit: cum quo & ipse dominus in unitate di lectionis consedit: sicut in ecclesiastico legitur. Sedens super tronũ illius & dominans deus ipse creauit eam spiritu sancto.

De capitulo sexto de sexto statu gratiæ.
Capitulum sextum secunde partis libri secundi.

Exto equidem tempore: status proficiendi fuit in domino Iesu: quomodo a decimo octauo anno: usq; ad. xxx. ocultauerat sue diuinitatis sapientiã: uirtutem: atq; potẽtiam. Et eo eo tempore baptizatus est a Ioanne. Petiitq; solitudinem ut opera penitentiæ perageret: & ut cõmodius diuinitatis sue sũme contemplationi uacare posset. Sic quoq; in hoc statu electus iã spiritus sancti baptismate mũdatus operari optat penitentiæ meritũ. Quare ab hominũ conuersatione alienari quærit: ut diuine sanctæq; trinitatis uisione iam & gustu superno summis in delitiis abundantius frui ualeat. Quam quidẽ grãm quum obtinuisse nouerit: stupore non minimo: non mirari non poterit. Iuxta Isaie uaticinium. Tunc uidebis: & afflues: & mirabitur: & dilatabitur cor tuum. Et ideo magis magisq; solitudinẽ appetit: ut ĩde sibi eueniat quod de solitario pronuntiat Ieremias: dum ait. Sedebit solitarius et tacebit: quia eleuabit se super se. At huiusmodi spiritu degustato: gaudiũ cordis assumit: lingua iubilat: corpore quiescit. More psalmi. Letatum est cor meũ: & exultauit lingua mea: ĩsup et caro

mea requiescet in spe.

De capitulo septimo de septimo statu gratiæ.

Capitulum septimum.

Eptimum porro tēpus: status gratiæ profi cientium in domino Iesu perficit᷑: quū di- uine sapientiæ sue opera indicabat in sanando e grotos: demoniacos liberādo: & signa magna e- xercēdo. Sic itaq; electus: tunc diuina infusione gratiæ supra humanā consideratione scientiā in tellectum: & sapientiā acquirit in cognitōe sacra rum litterarum: & intelligentia rerum spiritualium in gustu: & maxima suauitate spiritus sācti. Vn de in sapientia dicitur. In medio ecclesiæ aperuit os eius: & impleuit eum deus spiritu sapientiæ & intellectus. Et apostolus ad Corintios. In oībus diuites facti estis in illo in omni uerbo: & in omī scientia: sicut testimoniū christi cōfirmatum est in nobis. Tādem ad tantū electi profectum pue niunt hoc in statu septimo: ut & miracula opari possint. Et ab omni corruptione omnes sensus sentiant alienos: ita q̄ non nisi ad uirtutū actus morigeratosq; conuertere gestus possunt. Itaq; tempus hoc: tēpus benedictū est: sicut in genesi dicit᷑. Benedixit deus diei septimo: & sāctificauit illum: eo q̄ tempus innocētiæ est. Vnde Ambro sius de officiis fari ausus est. Beatam uitam: uitā

inquã efficiunt tranquilitas conſcientiæ: & ſecuritas innocentiæ.

Capitulum octauum de octauo ſtatu gratiæ.

Capitulum octauũ ſecundæ partis ſecũdi libri.

Oc in octauo ſtatu: tempus paſſiuũ fuit: atq; mortale: quo christus ĩ mẽte: anima: & corpore: ãguſtias acerrimas: duriſſima quoq; uerba: improperia: nec nõ deniq; horrẽdã mortẽ paſſus eſt: adeo ut a glorioſo corpore prætioſam animam ſuam ſeparare uoluit. Sic itaq; deus in dilectis ſuis ut imitatores ſui ſint euẽire pmittit. Vnde poſt ſigna: opera: & uirtutes eorum ſpirituales: atq; diuinas in ara ſæuiſſime crucis tanq̃ aurum in fornace purificatos ad ſeipſum electos trahere uolens tutius: mori deſinit. Nã illos horribili ſpiritualiq; obire morte ex priuatione & ſeparatione tã animæ q̃ corporis ab omni cõſtãtia & ſtabilitate uirtutum: gratiaꝝ: atq; diuinoꝝ donorum diſponit dominus: ut totius humãe fragilitatis calamitatẽ: miſeriãq; in mente: in anĩa: atq; corpore ſũmo ſentiant cruciatu: & pena horribili: ita ut tunc omnis talis electus in baratrum ſe deputatũ inferni putet penitus. Iuxta quod in parabolis dicitur. Inclinata eſt enim ad mortem domus eius: & ad ĩferos ſemita illius. Tũc qppe

totius humane conditionis abiectiões exsurgũt: & omnes actitudines peccandi in potentiis aiæ: & in corporis sensus excitant: & præter uelle in actus reprehensibiles: ac infectos tam in mente q̃ in corpore ducitur hic cultor christi: qui & ĩ se di lucidissime cognoscit abominabiles cadauerũ naturali morte defunctorꝝ conditiones habere. Nã tanq̃ mortuus impotens est ad bona exercẽdum opera. Corruptibilis efficitur. tendensq; usq; ad pulueris nihilationẽ: uirtutũ: & gratiarꝝ. Deniq; putet: atq; fetet in sui ipsius considerationes scelestissimas. Vñ ait Isaias. Erit ꝓ suaui odor fetor. Patitur ĩfœlix iste ĩ se (q̃q̃ apud deũ felicissimus sit) actiuas cadauerũ similitudines: & uiuorũ passiuas mœstitias: ĩtensosq; dolores. More diuitũ: & opulẽtiũ: quum per mortẽ a suauitate delitiarum se oportere separari cognoscunt: & ĩ inferorum baratro sepeliri cernunt dilucidissime. Sic electis suis mentalibus: corporeisq; nefandis opibus mereri putat. Vt in Lucæ habetur euãgelio. Mortuus est diues spiritualiũ gratiarũ: & sepultus est in inferno per nimiam sue ipsius abiectionis humilitatẽ. Quapropter a deo sese pẽitus derelictũ credit homo ille: q̃q̃ oculto tamen modo in ulnas strictius: dulciusq; amplectat̃ dominus eum. Nam quanto seuerius agere in dilectorem

ſuum uidetur: tãto glorioſius ꝑ abiecte illius hu militatis cognitionẽ: in dilectiõe diuine trinitatis habetur: & eleuatur. Nam confuſio huius electi non ſicut cæterorũ adducit peccatum. Verum lõ ge magis: magiſq; gloriam uẽdicat: & honorem illi. Iuxta illud eccleſiaſtici. Eſt confuſio adducẽs peccatum: & eſt confuſio adducens gloriam: et gratiam. Vnde apoſtolus. Vbi autem abũdauit peccatũ ſuperabundauit & gratia: ut ſicut regna uit peccatum in mortẽ: ita & gratia regnet per iu ſticiam in uitam æternam.

De capitulo nono de nono ſtatu gratiæ.

Capitulum nonum ſecunde partis ſecundi libri.

Oc nanq; nono ſtatu ſpiritualis gratiæ: o culte ĩmortalitatis domini: ſimilitudinem electorũ animæ una tenent cũ anima domini no ſtri Ieſu chriſti: qui a iudeis ꝑditus iam putabat defunctus: penituſq; extinctus. Ipſius autem im mortalis anima diuina roborata uirtute inferno rum clauſtra frangens de limbi obſcuritate ſan ctos patres potẽter liberauit: & in ameno delitia rnm paradiſo fœliciter collocauit. Sic itaq; ſpũs prædictorum electoꝶ ab horribili prælibata mor te liberatur: ac uiuificatur diuina uirtute palmã ſalutis: uictoriamq; ſuſcipiẽs de martyrio præce

denti: ubi assumpserit potestatem omnia subiu gandi quæ illi nocuerant mala. Prout legitur in psalmo. Omnia subiecit sub pedibus eius. Resu mens insuper mirabiles & triumphales sensatio nes. At oĩa quasi excessiua dona: & copiosa mu nera: quæ apponunt realem excellentiã: in ratõa lem spiritum suscitãt. At etiã ita excelléter illa ap parent ꝙ ĩ eorũ essentia tunc unũ quodqꝫ uidet́ glorificatum. Quapropter queqꝫ sensualis uolu ptas: & aptitudo peccandi tam in mente q̃ in sen sibus mortificate penitus: & omnino remanent sopite. Sic etiam ab omni obscuritate: uirtutes o mnes in hoc sunt statu liberate: & apertũ habent ostium ad exercendũ sese libere: & expedite in ip sorum actibus uirtuosissimis: ita qꝫ a nullo am plius impediri possint impediméto uitioso. Vñ in Apocalipsi dictum est. Ecce dedi coram te ho stium apertum: quod nemo potest claudere. O anima benedicta ab omni uinculo soluta: quæ summã ac sanctam libertaté adepta est: quæ per inconsiderabilem cognitionem in abyssum pro funde humilitatis speculando ducit se. Et in alti tudinem superne: increateqꝫ sapiẽtiæ sublimiter contemplãdo eleuatur. Vnde fiducialiter uerbis uti electus potest regis Dauid. Quoniã non de relinques animam meam in inferno: nec dabis

ſanctum tuum uidere corruptionem. Notas mi
hi feciſti uias uitæ: adimplebis me lætitia cũ uul
tu tuo: delectationes in dextera tua uſq; in finẽ.
Et ideo Iſaias ait. Non uocaberis ultra derelicta:
& terra tua non uocabitur amplius deſolata: ſed
uocaberis uoluntas mea ĩ ea. Nempe homo hoc
in ſtatu poſſeſſorem ſe reperit diuine conſolatio
nis: quam nunq̃ deguſtauerat. At totum ſuum
eſſe humanum in conſpectu dei reſuſcitat periu
cundum. Et a numero mortalium peccatorũ re
cedit omnino: & in gratia firmatus eſt. Itaq; nun
q̃ amplius ſpiritualiter mori poterit: neq; huiuſ
modi mors dominabitur illi. Quoniam more
Pauli ad Romanos. Exurgens ex mortuis iam
non moritur: mors illi ultra non dominabitur.
Dicente propheta. Quum ſanctificatus fuero in
uobis: congregabo uos de uniuerſis terris tribula
tionum: uidelicet & anguſtiarum. Et effundam
ſuper uos aquam mundam: & mundabimini ab
omnibus inquinamentis ueſtris. Et dabo uobis
ſpiritum nouum & cetera.

Capitulum decimũ ſecunde partis ſecundi libri.

Capitulo decimo de decimo ſtatu gratiæ ſecundi
libri.

Ecimum ultimũue tempus fuit beatitudi nis dum humãitas christi glorificata remã serat sese miraculose suis ostendẽdo discipulis. Et sic in mundo stetit usq; ad ascensionis diem. Sic itaq; hoc tẽpore status decimus gratiæ figura tur. Qui quidẽ tãte extitit dignitatis: ut q̃q̃ mũdo conuersari uideret: cœlestis padisi possidebat gloriam. Sic electus infusione gratiæ: qua nulla porro creatura impedimentũ ministrare potest: nec suam auferre gloriam. At actu: habituq; iam glorificato in uia uitæ huius dormiens quasi cõtinue: atq; uigilans: om̃es semper uirtutes supra humanã existimationẽ obtinet: diuino succensa amore. Quare homo ille una cum Hieremia fari compellitur: atq; dicere cogitur. De excelso misit ignem deus in ossibus meis. Adeo insuper tunc uirtutes fortificant ꝙ quasi diuine uidentur esse in potentia: ita ut nullo actu corporeo p aliquã penam corporalẽ euacuari potest huiuscemodi beatitudo. Neq; actu possunt prolixius debilitari. He septem autẽ uirtutes principales theologice. s. & cardinales: necnõ spũs sancti munera: atq; octo beatitudinũ uires ab omnipotenti deo donantur robore: & firmitate fulcite ĩ hoc statu. Quãobrem si homo iste uideret tam seipsum q̃ filiorum suorum corpora: penis seuissimis: aut

corporali relaxari morte nequaq̄ ſenſuali mero-
re turbari poſſet. Quoniam quod ĩ aliis homini
bus ſenſualis efficeretur dolor: factum eſt in illo
diuino nutu in uirtutem. adeo ut de hoc homĩe
dici poſſit quod in Ioãne habetur. Ecce uere iſra
helita in quo dolus non eſt. In principio nanq;
huius excellentiſſimi ſtatus deguſtant᷑ omni mi
rabili diuinaq; dulcedine exceſſiui feruores: & a
mene lachryme: atq; langores ſuauiſſimi: necnõ
inconſiderabiles raptus: inueſtigabiles alteratio
nes: ſecretæ reuelationes: ſuperne uiſiones: & bea
tiſſime indicationes. Quæ quidem omnia hæc ꝓ
lixius in ſua ſunt perfectione conſumata. Vnde
anima fit quaſi inuariabilis in uiatica ſubſtãtiali
gloria. Atq; ita in deo omnipotenti tranſformat᷑
ob experientiam gratiarũ ſupradictarũ. Beatiſſi
mum inquã ſtatum iſtum: & glorioſum: in quo
hõ mortalis diuinus totus efficitur: adeo cõſecra
tum dicimus ut habet᷑ in cantico. Dominus mor
tificat: & uiuificat. Deducit ad ĩferos: & reducit.
Dominus pauperẽ facit: & ditat. hũiliat: & ſuble
uat. Suſcitat de puluere egenũ: & de ſtercore ele-
uat pauperẽ. ut ſedeat cum principibus: & ſoliũ
glorie teneat.
Capitulum undecimũ. Idem uir ſanctus in eodẽ
libello capitulo de ſpirituali amore creaturarum

habentiũ ad ĩuicem. Circa finem ponit qualiter ſpiritus ſanctus decipit perfectos: ubi ait.

Vanq̃ animæ perfectorũ uirorũ erubeſcãt inter ſe ſe & deum aliquã creaturã in amorem interponere: aut in huiuſmodi perſiſtere cogitatione. Verũtamen cõſiſtit inordinate in mẽtalem ſolicitudinẽ pro negociis neceſſariis: & nõ neceſſariis: quibus amor manifeſtatur in opere. Deceptiones quidẽ iſtarum excellentiſſimarꝫ aĩarum ſiue creaturarũ: nõ ſunt uelut cõmuniũ hominũ periculoſe: neqꝫ ſpiritualis mortis occaſio. Sed deus hoc permittit ad illorum humilitatẽ: & ut inde diſcant cauere ſe a ſimilibus. Et ut eruditiores fiant: monet: & inſtruit deus ſcrimire: permittens ex reuelatione in primã: & ſecundam: & tertiam perſonã decipi a ſpiritu ſancto ſub uelamine ſpiritus prophetiæ. Noſtro tamen defectu non intelligendo in reuelatiõibus quod ſanctus ſpiritus intendebat intelligi poſſe. Multũ enim ĩtereſt inter deceptiões cõmuniũ perſonarũ: & electorum ſpũalium. Nam cõmuniũ in deceptiões duo manifeſtant̃. Videlicet modicus amor deceptoris: & dãnũ decepti. Sed in deceptõibus ſãcti ſpũs duo omnino cõtraria. Videlicet magnus amor eius q decipit. et ualde fructuoſa utilitas illi

us q deceptus remanet. Si uero deceptus a săcto ſpiritu tantā habet grām ꝙ niſi ſemel ſeſe đcipi pmittat ex quacūque iſtarum perſonarū trium: neque in huiuſmodi deceptiōibus flectere pmittat. Si uellem poſſem ſane iuramēto abſque peccato affirmare: ꝙ deceptiōes in prima: in ſecūda: & tertia pſona per ſpūm ſanctū operate uelamine ſupraſcripto ī electis filiis ſuis: hoc in præſēti ſtatu ſunt omni excellēti creaturæ neceſſaria. Et ideo q deceptus eſt cuſtodiat & caueat. Et qui nō eſt a ſpū ſancto deceptus cognoſcat ſe inſufficiētem ad huiuſmodi deceptiōes. Quanobrē deceptos nequaq̄ damnet: ſed magis reuerenter deceptiones excuſet: & deceptos ſūmopere ueneret̄.

Explicit ſecunda pars ſecundi libri.
Incipit tertia pars tertii libri.

Vxta. n. huiuſmodi ſpiritus ſancti deceptionum formā in quodam ſermone de doctrina nouitioꝝ ſpiritualiū: ad culmē contemplatiōis peruenire querentiū beatus Bernardus ſic ait. Incipiens a conſolatione eorum q experti ſunt in principio ſue uocationis. Deinde minus in ſua iuſtificatione expertis: tanq̄ de incipientibus & proficientibus dicit.

Capitulum primũ de primo tempore uocatiõis.

Vis.n. exptus ignitos affectus: ãplexus castos: sãctaq; colloqa mutua đtegerẽ ualeat. Tunc cunctus seruilis timor: & omnis præmeditata locutio lõge fit: prout sugerit amor: sponso fatur sponsa. Et si qua adulteria se ĩmiscuerĩt dicta: uel gesta quadã prospicua: & illuminata discretõis manu abigunť a sponsa: ne tanti solatio sponsi elatione priuetur.

Capitulum secundum de secundo tempore iustificationis.

o Quotiens quæ minus in amoris arte erudita est decipitur: deprædatur: prosternitur. O quotiens euolat sponsus: atq; ab aspectibus euanescit dilectæ. Repente quippe ut supra se inaniter erigitur anima fugit. Spiritus humilis: humilem diligit. Elatam uero tanq̃ indignã repudiat & repellit. Hæc nanq; aspernatio: & hic sponsi discessus: miro incredibiliq; modo crutiat diligentem. Prudentẽ tamen efficit ad discernendũ spirituum discretionẽ. Ad hanc nempe cognitionem per assiduam orationẽ: per casus: mœrorẽ: & per spirituale & ocultũ magisterium facile peruenitur. Sed ante q̃ sapientia imbuať aĩa prius q̃ dei uerbo amoris uinculo cõfederet̃ sæpe labitur

errorem pro ueritate suscipiens.

Capitulum tertium.

Lerunq; tamen permittēte sponso ut sibi ardentius dilectam copulet: aut ad altiora prouehat: aut prudentiorē efficiat Sathanas ī lucis angelū transformat᷑: atq; illo tam sancto contubernio admiscetur. Quem quū anima adhuc celestium ignara uisitationū: erroris admisit spiritum. Et ueluti domino se illi substrauerit: sine mora sponsus secedit. Et illico succedūt tenebre: & quædam opaca mentis ebetudo continuo obdurescit animus. Et propria confusione contūditur: atq; ex his quæ patit᷑ perspicue ītelligit spm̄ quem suscepit inimicū fore. Mox lachrymarum fluunt imbres: & gemitus emittunt᷑ mœroris inditia: ingeminant᷑ præces mentis: proponit᷑ custodia: & cordis oīmoda uigilātia de cetero statuit᷑.

Capitulum quartum.

Alibus itaq; prouocatus singultibus: talibusq; promotus spiritualibus studiis: aduenit sponsus: & placito se ostentat aspectu. Nā diu sibi dilectam affligi nō patitur. In isto uero secundo aduentu: quis sermo: quæ facundia: qđ ue humanū ingenium capere ualet᷑? quanta exuberent dilectiōis solatia. Ibi intellectus excludit᷑: sopit᷑ cogitatio. Et solus amor testis est & cetera.

Capitulum quintum.

Dem ante dictus uir ſanctus Vgo in quo
dam capitulo de admonitõe ſiue doctrina
indiſcreti amoris ſpũalis: ſic ſubſtantialiter ait.
Arma quibus ſecure cõſeruatur & regitur amor
bonus: ſunt in tribus reformationibus animarũ
electarũ. Prima reformatio eſt quæ diſponit a
nimam ad dei uoluntatẽ exercendã. Vnde opera
Chriſti perficere conat᷑. Que quidem reformatio
incipientiũ eſſe poteſt. Cum dicat non eſſe ſuffi
cientem ad uerũ amorem regendũ. Secũda re
formatio eſt quum aĩa unita cum deo remanet
ualde guſtans de deo: habenſq; ĩmenſas ſpiritua
les delitias: Et dici poſſunt uerba: & cogitari ĩ hu
iuſmodi feruore. Quãobrem ad bonũ ſatis ſuf
fitiens eſt amorẽ regendũ. Duntaxat incipientiũ
paſſa ſit ruinã ĩ iuſtificationẽ. Tertia uero trãſ
formatio quãdo anima per unionem optime re
formata eſt in deũ: & deus ſimiliter ĩ ea. Sentiẽs:
fruenſq; rebus dei: quæ nec dici poſſunt: neq; co
gitari. More apoſtoli dicẽtis. Audiui archana dei
quæ non licet homini loqui. De quibus puto ſit
connubiũ aĩæ perfecte cum deo conſumatũ indi
cibiliter. Itaq; talis: tantaq; in hac aĩa gratia infu
ſa eſt: ꝙ perfecte regere ualet dei: & proximi amo
rẽ. Ea uidelicet grauitate: & ſapiẽtia: q̃bus ſenſus

corporales corrigũt. Et ita soporant ex ebrietate delitiarũ spiritualium. Quod aĩa his oĩbus quæ in optimo amore dei: & proximi concepit pficiet fœliciter operãdo. Iuxta illud Pauli ad romãos. Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deũ per dñm nostrum Iesum christũ: per quem & accessum habemus p fidẽ in gratiã istam: uidelicet huius reformatiõis in qua stamus: & gloriamur in spe gloriæ filiorũ dei. Non solum autẽ: sed & gloriamur in tribulatiõibus: sciẽtes qa tribulatio patientiã operatur: patiẽtia autem probationẽ: probatio uero spem. spes autẽ non cõfundit: qa charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritum sanctũ qui datus est nobis.

Capitulum sextum.

X quodã libro qui intitulat de beatitudĩe edito a quodã sancto uiro sãcti Dominici ordinis prædicato℞. Diuersis interrogationibus & diffinitionibus electo℞: unitorumq;: uidelicet utrũ unitus possit irasci. Quid agit unitus utrũ omnes potentiæ anime unitæ semp unitæ remaneant. Aut aliquando aliqua ea℞ in parte disiungitur. & his similibus. In hoc aũt capitulo tertiæ interrogationis utrũ omnes tres potentiæ huius modi unitæ anime sint semp replete de dei unitate. Ex multis uerbis substantialiter loquendo in

hanc perficit diffinitionẽ. Reſpondit. Cũ deus
ſit operator liber & nõ neceſſarius poteſt aliqua
rum potentiarꝝ unitæ anime partẽ: aut in totũ ñ
nunq̃: ĩmo perſæpe ſolet: & ſuſpẽdere in uno ui/
delicet actu ſuo: & nõ in aliis: & ſic in duos & nõ
in ceteros. At ut ita dicã: in omnibus dimittẽdo
cadere unitum etiã ſine damno ſui: ſiue ſine cul
pa corã deo. Nam alius cadit ĩ dubitationẽ ſicut
glorioſa Virgo & mater domini: quæ dubitans a
miſiſſe filiũ: quærebat eum inter cognatos & no
tos: dolẽdo plurimũ. Alius in timore: uelud bea
tus Ioãnes baptiſta timẽs ſeſe nõ poſſe in ſeculo
cuſtodirĩ: unde heremũ petiit. Alius ſicut Petrus
in opinione circũciſionis errãs. Alius in cõmotio
ne animi ſicut Paulus quũ blaſphemaſſet ponti
ficem dicẽs. Percutiet te paries dealbata. Alius ĩ
diſceſſione: ſicut Barnabas diſcedẽs ab apoſtolo.
Quoniã nolebat ſecũ ducere Marcũ: eo ꝙ dimi
ſerat eos a Dalmatia. Alius ſicut Dauid in dubi
tatiõe diuini amoris: dum diceret. Ego dixi in ex
ceſſu mẽtis mee: ꝓiectus ſũ a facie oculorꝝ tuorꝝ.
Nam nec doluiſſet niſi dilexiſſet.

Capitulum ſeptimum.

Eniq; ſequitur ibi ꝓpe. Puta deum patrẽ
pium: diligentẽq; conſpectorem ſeculorũ:
futurarũq; rerum non nunq̃ tranſtulare ſecum

dilectis suis: dimittens illos in cœno: & luto cade re: subtrahendo actum illorum: & non maculãt se. Dauid attestante: qui ait. Beatus uir cui non ĩputauit dñs peccatum: nec est in spiritu eius dolus. Quã ob rem nonnulli electorum inueniunt facientes acta peccatorum: & non imputant illis ad peccatum. Et hoc quia in eorum spiritu non est mala uoluntas: nec aduertunt quod sit peccatũ: neque huiusmodi ignauie in causa sunt. Nam si aduerterent non peccarent. Errant autẽ per ignorantiã inuincibilem absque eorum culpa. Vnde dicitur. Permittit deus ut homo cadat: ut fortior resurgat. Et ideo Augustinus in libro tertio de libero arbitrio. Si tãta fallacia est ut caueri oĩno nõ possit: si ita est nulla peccata sũt. Quis. n. peccat ĩ eo quod nullo mõ caueri põt. De peccatis per ignorantiã. Et etiam per ignorantiã facta quædã improbantur: & corrigenda indicantur: sicut in diuinis auctoribus legimus. Ait. n. apostolus. Misericordiã cõsecutus sum: quia ignorãs feci. Ait & propheta. Delicta iuuentutis mee: & ignorantias meas ne memineris. Sunt etiã necessitate facta improbãda. Vbi uult homo recte facere & non põt. Nam unde sunt ille uoces. Non. n. quod uolo facio bonum: sed quod nolo malum hoc ago. & illud uelle adiacet mihi: perficere autẽ bonũ nõ inuenio.

Et illud. Caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū: & ſpiritus aduerſus carnē. Hæc. n. inuicem aduerſant ut non ea quæ uultis faciatis.

Capitulum octauum.

Vod autē hæc: & his ſimilia: quæ in charitate dei: & fide reformātur in ſenſatiōe nō imputant in peccatum: aut remittunt illico: per huiuſmodi Pauli præfati uerba cognoſcunt: dū ait. Cōmendat autem ſuam charitatē deus in nobis. Quoniā cū adhuc peccatores eſſemus: Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Multo igitur magis iuſtificati. i. in ſenſatione reformati: & per charitatis gratiam in eum uniti. Nunc in ſanguine ipſius: per continuas: deuotaſq; meditatōes paſſionis ſue: ſalui ſumus nos ab ira. i. culpa: per ipſū i. diuinā p dilectionē ipſius. Vnde Auguſtinus ī libro de prædeſtinatiōe ſanctoꝝ inquit: hac utēs ſententia. Nunq̄ rem agere pōt prædeſtinatus: q̄ deum offendere pōt. Itaque puto ait autor iſte: ꝙ Dauid in peccato ſuo totus a mēte abſtractus fuiſſet nec dilucide aduerteret. Cum quāprimū prophetā audiſſet: quaſi de ſomno ſurgēs dixit culpam ſuam. Et Auguſtinus ī libro de uita chriſtiana: idem de illo ait. Sed ī iſto uiro īmoderate huius libidinis nō permanſio: ſed tranſitus fuit. Propterea ille illicitus appetitus: ab arguente pro

pheta hospes uocatus est. Deniq; concludens au ctoriste ait. Caue tu qui legis ne dicas. Ergo licet peccare ex necessitate: absit: quoniā esset in spū tuo malitia. Et esset tibi peccatum uoluntariū in maxima damnatiōe animæ tuæ.

Capitulum nonum.

Nde ad. xii. capitulū idem auctor in dilucidationē supradicte opinionis suæ inqt: circa mediū. Quid si dauid post peccatū ad maiorē peruenisset uirtutē? Iuxta beati Gregorii sententiam. Cum sitiret: aquam bibere negauit: quæ in periculo ausa fuit animaꝝ. sed deo effudens libauit. Quid si dixero? Multos ex cōsecutæ illius misericordie exemplo conuersos: & saluatos eē. Aut more Augustini ī libro de uita christiana. Et hoc ut nemo d sua iustitia præsumer audeat dicēdo.

Capitulum decimum.

SI qua uero peccata magnoꝝ uirorū legerit quis:: tāetsi eis aliquā figuram reꝝ futurarum animaduertere: atq; indagare potuerit. Rei tamen geste proprietatē ad hūc usum assumat. Vt si nequaq̄ recte factis suis hīc iactare audeat: et præ sua iustitia nō cæteros tanq̄ peccatores cōtemnat: cum uideat tantorū uirorū: & cauendas tempestates: & flenda naufragia. Ad hæc. n. etiā peccata eoꝝ hominū scripta sunt: ut apostolica

illa ſententia ubiq; tremēda ſit: quū ait. Quapp qui uidetur ſtare uideat ne cadat. Nulla. n. pagi na fere eſt ſanctorū librorū in qua non ſonet: ꝙ deus ſupbis reſiſtit: humilibus aūt dat gratiam. Iccirco deus oēm filiū quē recipit flagellat. Qua de re Dauid nō ſibi: ſed deo peccaſſe uidetᷣ: ſicut ipſe atteſtatᷣ dicens. Tibi ſoli peccaui: & malū co ram te feci: ut iuſtificeris in ſermonibus tuis: et uincas cū iudicaris. Vnde Paulus. Si aūt iniqtas noſtra iuſtitiā dei cōmēdat: qd dicemus? Nūqd iniquus eſt deus qui infert irā ſicut hominē dico abſit.

Capitulum undecimum.

Oncludendo deniq; auctor iſte ait. Volu it enim deus in omni ſtatu pro gloria ſua ꝙ inueniantᷣ lapſi quos abſq; damnatōe: præſer tim unitos aleuat: & iuſtos facit. Dicente apoſto lo. Iuſtitia autē dei eſt per fidem Ieſu chriſti in o mnes: & ſuper omnes. Videlicet unitos & refor matos in ſenſatione: quiᷣ credūt in eū: per nimiā dilectionē: & per experientiā ſuauitatū: & reuela tionum ſuarū. Non eſt enī diſtinctio inter refor mationē fidei: & ſenſatiōes. Omnes enī peccaue runt: & egent gloria dei. Iuſtificati gratis. Sunt uniti per gratiam ipſius dei: cui die noctuq; aſſi ſtunt per redemptionem quæ eſt in chriſto Ieſu. His uidelicet qui ī eum per attractionē maxime

dilectionis rapiunt̃:& uere charitatis. De qua ad differentiã cognoſcendã cupiditatis:& male uo/luntatis & inique. Beatus auguſtinus in libro ter tio de uita chriſtiana ita locutus eſt.

Capitulum duodecimum.

Haritaté auté uoco motum animi ad fruẽ dum deo propter ipſum: & ſe & proximo propter deum. Cupiditaté aũt motũ animi dico ad fruendum ſe:& proximo:& quolibet corpor̃: non propter deum. Quod agit charitas quo ſibi proſit utilitas eſt. De bñficio proximi. Quod auté agit proximo ut proſit bñficia nominãtur. Quanto.n.magis regnũ cupiditatis deſtruit̃: tã to charitatis auget̃. Quaſi dicat oĩa & quæcunq; fiunt aĩo:& intentione liberandi ſe uel proximũ ab omni tẽptatione:obſtinatione:odio:& pericu lo. uel pp iuſtitiã cuſtodiẽdã:ĩ dei laudé:et hono ré:necnõ & proximi ĩ charitaté & ſaluté uendicã dam. deſtruunt cupiditaté male intentiõis:& re/gnum uere charitatis uendicãt. Quicquid ergo a ſperum: quicquid obſcenũ facto dictuq; in ſan ctis ſcripturis legit̃:ex perſona dei: uel ſanctorũ eius ad cupiditatis regnum deſtruendum ualet. Quod ſi perſpicue ſonat non eſt ad aliud referẽ/dum q̃ ſi figurate dictum ſit. Sicuti illud apoſto li: Qui auté Ieſu chriſti ſunt: carné ſuam crucifi

xerunt cū uitiis:& concupiſcētiis. Quæ quaſi fla gitioſa īperitis uidentur: ſiue tantum dicta: ſiue etiā facta ſunt: uel ex dei perſona: uel ex hominū quorꝫ nobis ſanctitas cōmēdatᷣ tota figurata ſūt Neq; ullo modo quiſq̄ ſobrius crediderit deū pe des ita unguento prætioſo a muliere perfuſos: ut luxurioſorꝫ:& nequam hominū ſolet : quorum talia conuiuia deteſtantᷣ. Odor enī bonus fama bona eſt: quā quiſquis bone uitæ operibus habu erit: dum ueſtigia chriſti ſequitᷣ quaſi pedes eius prætioſiſſimo odore pfundit. Quoniā omīs chri ſti actio noſtra eſt inſtructio. Ita ꝙ ī aliis pſonis non in ſenſatione reformatis plerunq; flagitiū ē in diuina: uel prophetica pſona magne cuiuſdā rei ſignū eſt. Alia quippe in perditis moribus: a lia in Oſee prophete uaticinationē cōiunctio me retricis. Nec ſi flagitioſe in conuiuiis temulento rum:& laſciuorū nudantur corpora. Propterea ī balneis nudum eſſe flagitioſum eſt.

Capitulum decimumtercium.

ſ Ic itaq; in unitis:& reformatis animabus ī ſenſatione cenſendū eſt: quod nequaq̄ ali quid male uoluntatis operari queāt: niſi ſponſo Chriſto domino permittente agere quædam ſub uelamine: præſertim iuſtitiæ: charitatis: ſolicitu

dinis: & cure humilitatis & obedientiæ in excedē-do plus q̄ oporteat. Et hoc ut ad tempus durius a deo: uel ab hominibus ĩcrepati: atque correpti humiliores & cautiores efficiantur: ne ex ſpetiali dono munereq; contēplationis: more luciferi coequari ſeſe deo præſumant. Verū magis ex lapſu ſuo ſub pedibus omniū cupiant cōculcari. Et ab oībus ſpni: ac cruciari: nec unquā a lachrymis ſe ualeāt abſtinere: & a gemitu oīum peccato℞ ſuorum. Inſup cōmemoratōe ſui erroris proximo℞ delictis cōpatiēdo tanq̄ ſua propria lugeř coneť. Et lapſos dulciter monere: erigere: & conſolare. De his ergo optime loquiť uir ſanctus magnus Valterius doctor pariſinus: ordinis beati Auguſtini. Capitulum decimumquartum.

N fine. xxix. capituli ſecundi libri de nobilitate animæ ubi enarrauit effectus temporum: uidelicet: uocationis: iuſtificationis: magnificationis: & glorificationis. In ſpem ſumme cōſolationis illorū: uidelicet qui tempore iuſtificationis ſue ſubſtinuerunt temptationes uiolētas uſq; ad peccatum. uel peccati ſimilitudinē. Vnde ait. Deniq; aūt tēporibus iuſtificatiōis: & magnificatiōis ſuccedit quartū tēpus glorificatiōis. Et hoc eſt quando anima plene reformabitur

in cœlesti beatitudine. Quia animæ ille quæ sic a peccato sunt uocate: & sic sũt iustificate: uel alio modo consimili. Sicut uidelicet dictũ est p diuersam examinationẽ: tam per ignẽ q̃ per aquã. Et postea sunt sic magnificate: uel erũt glorificate. Quia dominus dabit tunc eis plene quod hic cupiebant: & plus q̃ nouerant cõcupiscere: quia eleuabit eas supra oẽs electas aĩas ad equalitatẽ cherubin & seraphin: eo q oẽs alias aĩas trãscẽderũt in cogitatione dei: & dilectiõe similiter in hac uita. Finito uidelicet tẽpore iustificationis: tunc resurgunt in pacẽ mentis: in charitatẽ dei: & proximi: cum cõpunctione lachrymarũ. contritione ĩ confessione. attritione in penitentia austeritatis. Confidentia in misericordia dei: cum spe in dilectione: uisione spirituali dei. Et corporalis apparitio domini nostri Iesu christi ĩ largitudine munerum spiritus sancti: nec non & omniũ beatitudinum: cum magna spiritus libertate. Vnde magis gaudet in tribulatione: & persecutõibus: q̃ in honoribus: & delitiis mundi huius: quoniã tunc magis sentit suauitatem bonitatis dei: & magis gustat. Et ideo uir sanctus sequitur: & ait.

Capitulum decimumquintum.

Vi ergo peruenire ad hanc uult magnificationem: non timeat iustificationẽ: qa illa

est uia

Dicit.n.dominus per prophetam magne conso latiōis uerbū cunctis talibus aīabus. Puer meus noli timere: si transieris per ignē flāma non nocebit tibi. Mundabit animā tuam ab omi carnali īmunditia. Et stabilem eam faciet ad recipiēdum ignem spiritualē dilectionis dei. Et hæc oportet primo fieri: quia ut prius dixi nō potest in sensatiōe aliter aīa reformari. Dicēte propheta. In nouissimis diebus iustificationis circūcidet dn̄s cor tuū: & emūdabit te: qm̄ iniquitates nostras ipse portabit: & peccata nostra ipse tulit. Item Effundam sup uos quum sanctificatus fuero in uobis aquam mundā: & mundabimini ab omnibus inquinamētis uestris: & ab uniuersis idolis uestris: uanarū diuersarūq; temptationū mūdabo uos. Et dabo uobis cor carneū: & spiritum nouū ponam in medio uestri. Et auferā cor lapideum de carne uestra: & dabo uobis cor carneū: & spiritū meum ponā in medio uestri. Et faciam ut in præceptis meis ambuletis: & iuditia mea custodiatis & operemini. Ergo una cū Paulo apostolo dicamus. Scimus autem quoniā quæcunq; lex his q in lege sunt reformati loquitur: ut omne os obstruatur a sua gloria. Et subditus fiat omnis mūdus deo. Quoniā ex opibus legis non iustificabit omnis caro coram illo. Qui intima uidet utrum

 l

ex amore iusticiæ quid agat: uel timore pene: qd
nõ uiderent homines. Et ideo scriptura dicit. Cre
didit Aabraham deo: & reputatũ est illi ad iusti-
ciam. Ei uero qui nõ operatur in lege: credẽti au
tem in eum qui iustificat impiũ: reputatur fides
eius ad iusticiã: secundũ propositum gratiæ dei:
sicut & Dauid dicit. Beatitudinẽ homĩs cui deus
accepto fert iusticiã sine operibus. Beati quorꝫ re
misse sunt iniquitates: & quorꝫ tecta sunt pecca
ta. Beatus uir cui nõ ĩputauit dominus peccatũ.

Capitulum decimumsextum.

Icamus igitur qui sunt isti & laudabimus
eos. Electi sũt diu iustificati: uniti: & refor
mati ĩ deum per spiritualẽ: & singularẽ electionẽ
gratiæ diuine: ita ut pro dei gloria: & honorẽ: nõ
solum sicut Aabraham uellent filios suos tã car
nales: & tẽporales: q̃ spirituales imolari. Immo
pro eius amorẽ seipsos milies in die uellent posse
in cinerẽ: & puluerem cõuertere: atq; in uentum
proiicere. Nec nõ pro salute inimicorũ suorum
cencies in die mori parati sunt. Nec miremini pa
tres mei: quoniã præuenti sunt a spiritu sancto
superueniente in illos: quos obumbrauit diuina
dei uirtus: tali tantaq; spirituali suauitate: & gu-
stu: tum in dilectione: tumq; in uisiõe ipsius dei
& domini nostri Iesu christi. Quod nõnunq̃ si

diutius duraret delitiarũ illarum feruor: uiſcera
eorum penitus erũperent:& deficerent. More ut
fertur beatæ Vrſuline de Parma:& Iacoponi or-
dinis minoꝝ. Nunquid tales mala unq̃ uolunta
te:aut iniqua intentiõe: uel malo ſpiritu ad pec
candum cõtra gloriã dei deduci poſſunt. In tem
pore iuſtificationis ſue: quum eos præſertim ad
tempus perueniſſe magnificatiõis nouerimus ꝑ
illa ſaltem exteriora indicia quæ cerni poſunt et
uideri. Quãq̃ eorum ĩtrinſeca diuina gaudia:nec
cernere:neq; guſtare ualeamus:quæ quidem lon
ge lucidiora ſunt ualde iudicia ueritatis.
Ecce iam trium partiũ libri ſecundi diffuſe & ex
pedite materia afflictionũ:& anguſtiaꝝ electoꝝ
in tempore ſue iuſtificationis:prout in parte pri
ma de tempore præfate iuſtificationis habetur.
Secũda de diuerſitate temporũ uocationis: iuſti
ficationis: & magnificationis: ſcriptum eſt.
Tertia de deceptionibus a deo permiſſis uidetur.

Explicit liber ſecundus dictus uirga nuptialis.
Incipit tabula tertii libri.

Res ſunt enĩ partes libri huius:more alio-
rum. Prima dicitur indicatiua: eo ꝙ in
ditia renouationis electorũ:& contemplatiuorũ

innotescit. Et habet capitula triginta.
Secūda dicitur purgatiua: eo q de modo purgādi animas electorꝝ ex fortitudine animi in aduersitatibus spiritualibus: simul & temporalibus. Et habet capitula decem.
Tertia dicitur exemplaris: eo q ab exemplo Christi nostri saluatoris ex uerbis propheticis uiam electorum conatur temere iudicantibus indicare. Et habet capitula septem.
Incipit ꝓlogus in opus libri tertii nūcupati Monile sponsarū. Cum de excellentissimarū animarum in plenitudine gratiarum diuinarum renouatione in eo pertractetur.

Vrauimus fratres mei de his ī primo libro rebus ꝑtractare: quæ ad eruditionē amicorū pertinere uident: ne in temeraria laberent iuditia aduersus exptos: spirituales: atq; cōtemplatiuos patres: tam religiosos q̄ seculares. Siue clericus: siue quidē laicus fuerit. Quoniam sapientia huius mundi stultitia est apud deum. Ideo omnes homines quocūq; se se statu reperierint: suam humiliter: ac deuote salutem exponant uendicare: dimissa proximi: maiorum præsertim: tū officio: tum ue ætate: detractione: & murmuratione. Secundo quidem libro qd

huiusmodi electis in uocatione: quid in iustifica tione: quid ue his magnificationis tempore eueniat: enarrandum duximus dilucidissime. Hoc autē tertio: ultimoq; libello ordinem resurgēdi ex limbo: & umbra mortis: ubi absētia grāe spiritualis obscuritate prostrati iacuerāt ī cœno. Diuina tamen permissione perueniēdi ad maiorem sui gratiam: atq; gloriam.

Explicit exordiū. Incipit narratio primæ partis.

n E forte rudibus: & imperitis uerba mea odiosa appareant. Quum tam pie: tamq; benigne eternum patrē p merita passionis sui gloriosissimi filii cum electis habere audierint: remittendo illis omnium reatuū suorum culpā. Penam uero in penitentiæ austeritatē: in aduersis patientiā: atq; lachrymarū contritionē compensat. Si tamen cā humiliationis sacramentū uere cōfessionis uenerentur: & quærant: dum tempus: modusq; affuerit. Sin autē: dominus Iesus confessor erit eoꝝ. Pater quoq; æternus remittit & absoluit eos. Auctoritatibus quidē sacre matris ecclesiæ doctorū: quæ dixerimus probanda ducere instituimus. ut infra patet.

Capitulum primũ ꝙ aduerſa contritis a deo: uel ab homine immiſſa ad correptionẽ: patiẽter tol lerata remiſſionẽ donent ab omni culpa: & pena æterne damnationis. Si tamẽ ulterius non additᷣ ad peccandũ: iuxta beatiſſimi Hieronymi ſentẽtiam dicentis. Diſtinctione. xxiii. De crimine.

Vid ergo ait contra dñm cogitatis? Ipſe q creauit mundum: & conſumationẽ eius faciet. Quid ſi uobis uidetur crudelis? & rigidus: & cruentus. Quod iam ĩ diluuio genus deleuit humanum. Super ſodomã & gomorã ignẽ pluit. Egyptios ſubmerſit fluctibus. Iſrahelitarũ cadauera proſtrauerit in heremo. Scitote ideo ad præſens reddidiſſe ſupplicia: ne in æternũ puniret. Certe aut uera ſũt quæ prophete loquũtᷣ: aut falſa. Si uera ſunt: quid de ſeueritate eius uidetᷣ dicere? Ipſi dixerunt. Non iudicabit dominus bis ĩ idipſum in tribulatione. Sin aũt falſum eſt hoc quod dicitur: ꝙ non cõſurget duplex tribulatio: falſa eſt ergo & crudelitas quæ in lege ſcripta eſt. Quod ſi uerũ eſt: & negare non poterũt. Dicente propheta ꝙ nõ iudicabit deus bis in idipſum ĩ tribulatõe. Ergo q puniti ſũt poſtea inde nõ punientur. Sin autẽ poſtea punientᷣ: ſcriprura mentitur: quod dicere nephas eſt. Receperunt ergo &

qui in diluuio perierunt: & sodomite: & egyptii: & israhelite in solitudine mala sua in uita sua. Quærat ergo hic aliquis: si fidelis deprehensus ĩ adulterio decolet͛: quid de eo postea fiat. Aut enĩ punietur: & falsum est hoc quod dicitur. Nõ iudicabit bis in æternũ in tribulatione: aut non punietur: & optandũ est adulteris ut ĩ præsentiarũ breui & cita pena cruciatus frustent͛. i. finientur æternos. Ad quod respondebimus deum ut & omnium rerum: ita supplitiorũ: & queq; scire mẽsuram: & nõ punire sententiã iudicis. Nec illi tali. s. sententia in peccatore exercẽde: dehinc pene auferri potestatẽ: & magnũ peccatũ: magnis: diurnisq; lui cruciatibus. Si quis autẽ punitus sit: ut ille in lege qui israhelitæ maledixerat: & qui ĩ sabbato ligna collegerat: tales postea nõ puniri. qa culpa leuis præsenti supplitio cõpẽsanda sit. Quid ergo de his qui ex ignorantia errauerunt: aut simplicitate: aut obliuione: & dure puniunt͛.

Capitulũ secundũ: ꝙ per correctionẽ: & penitentiam deus remittit peccatoꝝ culpas. quas & ipse sine correctiõe corporali per compunctionẽ cordis dimittere solet. Sicut ĩ Petro apostolo auctoritate Gregorii & augustini. xxiii. distinctione decretalium.

Icut non est ab oratiõe cessandum pro his quos corrigi uolumus. Etiã si nullo hominum orante pro Petro dominus respexit eũ: & fecit eum suũ deflere peccatũ. Ita non est negligenda correctio: q̃uis deus quos uoluerit non correctos faciat esse correctos. Tunc auté ex correctiõe proficit homo: qnũ deus misereat᷑: atq; adiuuet. Qui facit quos uoluerit: etiã sine correctiõe proficere. Quid ergo in contrictis & confessis.

Capitulũ tertiũ. ibidé de eadé materia Gregorius ĩ dialogo. Capitulũ tertiũ ex uerbis. b. Gregorii.

Ptineri nequaq̃ possũt quæ prædestinata non sunt. Sed ea quæ sancti uiri orando efficiunt: ita prædestinata sunt ut præcibus obtineantur Tam ipsa perennis regni prædestinatio ita est ab omnipotẽte deo disposita: ut ad hoc electi ex labore proueniãt quatinus postulando mereantur accipere: ꝙ eis omnipotẽs deus ante secula disposuit donare. Quid ergo ĩ eo qui ieiuniis: abstinentiis: ĩ cinere: & cilicio: die noctuq; sua deflere: & proximi: & inimicorũ adhuc peccata non cessat.

Capitulum quartũ. Ibidem Augustinus: ꝙ ꝑ penitentiam: & compunctioné peccata remittunt᷑. Exemplo Nabuchodonosor: & Pharaõis. In qui

bus penitentiũ: præmia & ueniam: & perseuerã tium in obstinatione ruinã apertissime cõprehẽ duntur.

Abuchodonosor penitẽtiã meruit fructuo sam. Nonne post innumeras ĩpietates fla-gellatus penituit: & regnum qđ pdiderat rursus accepit? Pharao ipsis ẽ flagellis durior effectus: & periit. Hic mihi rationẽ reddat: qui diuinum cõ silium nimium alte sapiẽti corde diiudicat. Cur medicamentũ unius medici efficitur alteri ad in teritum: alteri ualuerit ad salutẽ? Nisi quia chri stus bonus odor: aliis est odor uitæ in uitã: aliis ẽ mortis in mortẽ. Quantũ ad naturam erant am bo homines. Sicut nunc inter lapsus actiuoꝝ: & lapsus contemplatiuoꝝ: & omniũ electorũ. Am bo homĩes quantũ ad naturũ: actiuus pariter & cõtemplatiuus: siue electus. Quantũ ad dignita tem ambo reges. Sic quantũ ad dignitatẽ ambo religiosi. Quantũ ad camsam ambo captiuũ dei populum possiderant. Sic quãtum ad reatũ am bo lapsi sunt. Quantũ ad penã ambo flagellati: clemẽter admõiti. Sic ad ĩpropia: correctiões: & aduersa: ãbo a deo castigati ꝑ đlictis. Quid ergo fines eoꝝ fecit esse diuersos: nisi ꝙ unus eoꝝ ma num dei sustinẽs in recordatõe proprie iniqtatis ĩgemuit. Alrer libero cõtra dei misericordissimã

ueritatē pugnauit arbitrio. Ita inter electos & nō electos. Nam electi humiliter: & patienter correctiones: & aduersa tā pro peccatis propriis: q̄ pro alienis: & pro amore conditoris tollerāt. Non electi uero ad hoc pro tunc cognoscunt: præsertim in ultimo supplitii si resistūt īpetuose correctiōibus: & aduersātibus studeāt īpugnar̄ īordinate.

Capitulū quintū de comparatione.

Vid ergo de his cēsendum qui quidē ultro pro Christi nomine: & errorū suorū demeritis: correctiones poposcūt: q̄q̄ resistendi: & impugnandi facultatē haberent. At insuper calumniam: & improperia: læto: iucundoq; suscipiant animo. Orantes: diuq; cū lachrymis peccata sua & persequentiū delicta: deumq; depræcātes accuratissime. Et quod magis est: ultra sue correctōis sententiā per mēses multos iam sicco tantū nautarum pane: & solum alternatī aqua utentes maceraueríntin cinere: & cinere: & cilitio ī terrā prostrati corpus & carnē cotidie. Disponētes & instāter inquirentes durissime subiicere austeritati totam uitā suam. At perpetuo scilentio: & solitudine continuata cupientes cellula claudi pane solūmodo & aqua perficere dies eorum. Ne forte uerba quæ sequunt̄ beati augustini ex præcedēti capitulo aduersari uideātur libertati omnipotētiæ

dei æterni: iuxta illud qđ effectu operasse cernit᷑.
Id plane indicare disposui: quod magis credēdū dicere uoluisse putauerim.

Capitulum sextum: in dilucidatione opinionis beati Augustini: non prosumptione: sed magis simplici & recta conseruanda fide: ubi ait.

Ires itaq; obediētiæ nō ideo subtraxit cuiq̄ quia eum nō prædestinauit: quia eū decessurum ab ipsa obediētia esse præsciuit. Prædestinatio quoq; dei semper in bono est: quæ peccatū hominis sola uoluntate cōmissum: aut remittendum nouit: cum laude misericordiæ: aut plectendum cū laude iustitiæ. Sane credendū est ꝙ neq; praescientia dei: neq; praedestinatio eius necessitatem inducat recedendi a deo: tanq̄ a bono incōmutabili: ut bonum possideat cōmutabile: cum ingenium: ratio: & intellectus: bonū discernat a malo. Quapropter nemo potest se excusare: cū liberum habeant in anima arbitriū: per uolūtatē nunq̄ uelle aduersioné a bono recedendi īcōmutabili eliger᷑: & desiderio saltē & animo: si corpor᷑ non potest diuinis cupere obedire mandatis. Optime itaq; beatus uir īquit: cum ait. Vires itaq; obedientiæ & cetera: usq; ibi. Praedestinatio dei semper in bono est. Quasi dicat illos praedestīa

tos dicimus quorum peccata: aut per misericordiā
dei remittunt sine corporali penitētia: sicut ī Pe
tro: cui sola contritiōe suum remissum est pecca
tum: quoniā auersio non fuit in corde: sed in ore
ex timore corporali. Aut per penitentiā & austeri
tatem correctionis exterioris & interioris. Sicut ī
peccato Dauid. Quoniā non ex odio dei facinus
suum perpetrauit. Sed sensuali delectatiōe obce
catus in foueam cecidit offensionis dei: quam di
lucide nō aduertit. Sic ergo intelligēda sunt uer
ba praefati Augustini in praedestinatis. i. electis.
Non autē sicut in praescitis. Praesciti autē sunt
qui tam corde: & uoluntate: q̄ opere auertunt se
a deo tanq̄ a bono incōmutabili ad bonū cōmu
tabile uirtute liberi arbitrii sui. Vnde reprobi fa
cti sunt sicut lucifer: & Iudas.
Signa autē qbus cognosci potest q deus non im
putauit peccatū in iustificatione electorū suorū
ad mortem: cum ipse permiserit ita fieri.

Capitulum septimum.

Voniam more Gregorii in moralibus. Si
mentis innocentia custodit: & si qua foris
infirma sunt quandoque roborantur.
Primū quidem signum est quum purgat eos in
angustiis: aut in persecutionibus: aut infirmita
tibus. Sicut factum est ī Dauid: & rege Ezechia.

Quae humiliter ac patienter tollerantur. Se cundum uero signũ. Dat eis deus gratiã exercen di se in operibus misericordiae tam corporalibus q̃ spiritualibus ĩ proximis. Tertium profecto in austerirate seuerissimi fiũt. Quartũ: in ora tionibus: & deuotõibus solicitissimi. Quintus solitarii sunt quaerentes: ac peroptantes omniũ hominũ: creaturarũue cõuersationẽ fugere & ui tare. Sextum: compunctio lachrymarũ. Se ptimum: fidutia & confidẽtia magna in dei prae sidio: misericordia: & pietate. nihil mundi peten tes: sed magis seculi cunctam gloriam spernunt & negligũt. Octauũ: semp laeti sũt & cõsolati.

Signa autem spiritualia quae ab intrinseco: quae ex his exterioribus sequuntur sunt haec. Pax mentis: quã inspicientes non capiunt. Dicẽ te scriptura sacra. Iustorum animae in manu dei sunt: & non tanget illos tormentũ mortis. Visi sunt oculis inscipientiũ mori illi autem sunt ĩ pa ce. Quia pax multa diligentibus deum. Chari tas dei de qua beatus Augustinus ait. Charitas ẽ ut mihi uidetur: Recta uoluntas ab omnibus ter renis: ac presentibus prorsus aduersa. Iũcta deo ĩseparabiliter. Et ignita igne quodam spiritus a quo est: & ad quem fertur incensa. Inquinamen ti omnis extranea corrumpi nescia. Nullo uitio

mutabilitatis obnoxia: ſuper omnia quæ carnali
ter diſiungunt᷑. Excelſa affectionum: omniũ po
tentiſſima. Diuinæ contemplationis auida. In o
mnibus ſemp eſt inuicta: ſumma actionum bo
norum: ſalus moꝝ: fons cœleſtium præceptorũ:
mors criminũ: uita uirtutũ: uirtus pugnãtium:
palma uictorũ: ſanctorum mentiũ arma: cauſa
meritorũ bonorum. præmiũ perfectorũ. Sine q̄
nullus deo placuit: cum qua nullus potuit pecca
re: nec poterit. Fructuoſa in penitentibus. Victo
rioſa in martyribus. Operoſa in omnibus omni
no fidelibus. Ex qua quicq̄d eſt boni opis uiuet᷑.

Capitulũ octauũ. Quod charitas proximi eſt de
qua. b. Bernardus ait.

I quis tãtam habuerit chariratẽ ut paratus
ſit etiam pro fratribus mori: perfecta eſt ĩ
illo charitas. Hinc feruor ſequit᷑: de quo dicere ĩ
tendebat idẽ Bernardus. Qui huiuſmodi guſtu
charitatis ĩebriatus fuerit: ad oẽ opus bonũ ilare
ſcit. Laborat & ñ laceſſit. Deridet᷑ & ñ aduertit.
De apparitione domini noſtri Ieſu chriſti qui-
bus apparet per uerba cognoſcitur dicentis.
Diligite iuſtitiam. i. iuſtificationẽ: qui iudicatis
terram in uanitatibus ſuis. Sentite de domino

in bonitate. Et ĩ simplicitate cordis quærite illũ. Quoniam inuenitur ab his: qui nõ tentant illũ in præsumptione & superbia: in persequẽdo dilectos Christi: & amatores eius. Et apparet eis qui fidem habent in illũ. Iactantes omnẽ cogitatum & omnẽ curam in eum.

Si aũt uera diuinaq; apparitio fuerit Iesu christi he beatitudines cõsequunt᷑. Capitulũ nonũ.

Onum lachrymaꝝ habetur ad cuncta peccata delenda: & sua: & pro quibuscunq; lugere pẽitẽtibus curabit. Vñ facilis ad lachrymas fit pro inimicoꝝ salute obtinẽda: ac pro aĩcis: in passiõe Iesu christi: ꝑ absẽtia spũs dñi. Et ĩ uisione illius gemitus suauissimos emittit. De quo uero luctu cõpũctiõis. b. Bernardus ita loqͭ᷑. O lachryma hũilis tua ẽ potẽtia: tuũ est regnũ: tuũ ẽ ĩpiũ. Tu nosti uiã: & semitã padisi. Tibi cœlestis patrie aperiunt᷑ hostia cũcta. Tu secure ĩtras choros angeloꝝ: & archangelorum. Nullum ptimescis: omnes tibi exurgunt. Nõ cessas nec quiescis donec ueneris usque in conspectum altissimi. Et tamen non recedis donec negocium tibi cõmissũ ꝑficis. Vincis ĩuincibilẽ. Ligas oĩpotẽtẽ. Et ipsũ ligatũ ĩ medio familiaꝝ deducis. uñ Ambrosius.

Lachryme quæ nõ ſolum poſſunt lauare noſtrũ delictum: ſed etiam uerbi cœleſtis rigarẽ ueſtigiũ: ut ingreſſus eius in nobis exuberent. O bone lachryme in quibus nõ ſolũ redemptio peccatorũ: ſed etiam iuſtorũ refectio. Idẽ. Lachryme lauant delictum: qđ ore pudor eſt confiteri. Et Auguſtinus. Vbi lachryme abũdãt ibi ſordide cogitationes non apropinquant. Iterũ Bernardus. Fœlices lachryme quas deus manibus ſuis abſterget: nõ ſolũ oculis: ſed quaſi oĩbus mẽbris Chriſtus fluiſſe uidetᷣ: ut totũ corpus eius qđ ẽ eccleſia ĩ eius corporis lachrymis rigaretur. Idẽ. Religioſa triſtitia: aut alienũ: aut propriũ luget peccatũ. Et beati quorũ luctus in hac temptatione uerſatᷣ.

Capitulũ decimũ de ſecũda beatitudĩe. ſ.

Eſiderium iuſtitiae: de quo dicit. Primum quærite regnum dei: & iuſtitiam eius. Regnum. n. dei quidnam aliud eſt q̃ praecepta eius quae die noctuque indeſinenter ſeruanda ſunt? Quae quidẽ nobis data ſunt in obſeruantiam & auſteritatẽ ſacre noſtræ religionis: in uera ſolitudine & ſcilentio. De ſolitudine Bernardus ait in epiſtola. Cũ quo deus eſt nunq̃ minus eſt ſolus q̃ quum ſolus eſt. Tunc. n. liber fruitur gaudio ſuo: tunc ipſe ſuus eſt: ibi ad fruendũ deo in ſe: & ſe deo. Tunc in luce ueritatis: & ĩ ſereno mũdi

cordis ē. Vltro patet sibi pura cõſcientia: & liber ſe infundit de dei memoria: uel illuminatur ītellectus: & bono ſuo trahit̃ affectus: uel liber̃ ſeipſũ deflet hũane fragilitatis d̄fectus. De ſcilẽtio.

Quid dulcius: quid ſuauius: quidue utilius: ſanctiuſq; : q̃ ſcilentiũ optime cuſtodire. Hinc quippe anima a paſſionibus cuſtodit̃: hinc mens a cogitatiōibus uanis: & iniq̄s. Cor ab amore: timor̃: nec nõ & dolore præſeruat̃ ĩnoxium: nec lingua fallit: nec cõſciẽtia rodit: nunq̃ ſcribit̃: neq; iudicari poteſt in malũ uerbũ q̄d ore non profert̃. Si diu tacebis: nulli nocebis. Qm̃ ueritas odiũ pit.

Capitulum undecimum de deſiderio iuſticiæ.

Vſticia. n. eſt redder̃ unicuiq; quod ſuum eſt: iuxta ſententiã Saluatoris dicẽtis. Reddite quod eſt Cæſaris cæſari: & quod dei eſt deo. Quaſi dicat corpus corporali ſubiitias regularis obedientiæ in uilitate. parcitate: & ſobrietate: in moribus: ac uirtutibus educandis. Vnde Gregorius in moralibus. Obedientia non ſeruili metu: ſed charitatis affectu ſeruãda eſt: non timore pene: ſed amore iuſticiæ. Reddere aũt deo quod dei eſt: nihil aliud cenſendũ eſt q̃ creatori ſuo animã conſtituendã peroptare: ex uere contemplatiōis

 m

eius affectu. De qua quidẽ contemplatione Gregorius super Ezechielẽ ĩquit. Cõtemplatiua uita est charitatẽ quidem dei & proximi tota mẽte retinere: & ab exteriori actione quiescere. Soli desiderio conditoris inherere: ut nihil iam aliud agerẽ libeat: sed calcãs curis omnibus ad uidendã faciẽ sui creatoris animus ĩardescat: ita ut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portarẽ: sed desiderans appetere imaginẽ iudicis. Angelorũ choris ĩteresse. Admisceri cœlestibus ciuibus. De æterna spe in conspectu dei: & incorruptione gaudere. Huiusmodi. n. contemplatiõis gradus primus est ut mens ad se colligat. Secundus: ut uideat qualis est collecta. Tertius: ut supius ipsa surgat: ac se contemplationi auctoris inuisibilis ĩtendẽdo subiiciat. Sed se ad se nullo modo colligit: nisi prius didicerit terrenarũ: atq; cœlestium fantasmata ab oculis mentis cõpescere. Quicqd de uisu: quicqd de auditu: quicquid de odoratu: qcqd de tactu: & gustu corporeo cogitamus eius occurerit respuere: atq; calcare. Et se talẽ quærat ĩtus q̃lis sine istis ẽ. Et sic optatũ pficit̃ iusticiæ.

Capitulũ duodecimũ de tertia beatitudĩe cõcupiscendi penitentiã. De qua beatus Hieronymus læto animo loquit̃ dicens.

o Penitẽtia rutilãtior auro: splẽdidior sole.

Penitẽtia respuit auaritiã: horret luxuriã: fugit furorẽ: firmat amorẽ: odit malitiam. Vnde Gregorius. O penitẽtia misericordiæ mater: magistra uirtutũ. Lapsos releuans: recreans desperatos. Iam a deo potest mereri quod petit. At Isidorus. Abstinẽtia uiuificat aĩam: & occidit corpora a carnalibus. Ieiuniũ non solum ast ablutio peccatorũ: sed exprobratio uitiorum. Non solum obtinet ueniã. sed meretur gratiã. Non solum delet peccata præterita quæ cõmisimus: sed etiã repellit futura quæ cõmittere poteramus.

Capitulum decimumtertium de quarta beatitudine mansuetudinis. De qua ait Ambrosius sub cognomine modestie.

N modestia maxime trãquilitatis animi: studiũ mansuetudinis: moderationis grã: honestatis cura: decoris cõsideratio spectatur. & quæritur. Tanq̃ si diceret. Ille porro mansuetus dici potest quem nulla animi uoluptas honoris: aut cupiditatis perturbat. Odium: & zelum: ac ĩuidiæ liuorẽ præmit. Mansuetudo. n. moderationis gratia sensibus oĩbus pacem præstat: ita ut nec solatio quærant recreari humano: nec hominum aspectus: siue creaturarũ appetant conuersationẽ sensualẽ: ĩmo ab his fugã: separationẽq;

arripere concupiſcant. Zelator honeſtatū eſt & morū ueraciter manſuetus. Vnde pro delinquētibus orat: accuratiſſimeq; cum lachrymis nō de ſinit depræcari. Continua deniq; conſideratione ſpectat: quærit quoq; dei decorē: & gloriā: & mē tis ſue puritatē: nec nō & cordis patientiā: & leni tatem. Iuxta uerbo℞ ſentētiā egregii ſanctiq; do ctoris Iſidoris dicentis. Manſuetum diligit dn̄s. Sicut. n. lucifer in cœlo: & ſicut lux in paradiſo: ſic anima mitis: & mens pura. Quantū. n. quis ī lenitate: ac patientia cordis fuerit edotatus: tāto in corporis puritate proficiet.

Capitulum decimūquartum de quinta beatitudine munditiæ cordis.

Empe hic mūditiā cordis ueraciter habet: qui pacem illam mētis poſſidere nouerit: quā Auguſtinus de uerbis domini dilucide mani feſtat inquiens. Pax eſt ſerenitas mentis: trāquili tas animi: ſimplicitas cordis: uinculum amoris: conſortiū charitatis. Idē. Pax eſt placita cunctis: non quærit alienū: nihil deputat ſuum. Docet a mare: quæ odio ſe nō nouit. Neſcit extolli: neſcit inflari. Hanc ergo qui accipit teneat. Et ſic cordis munditiam optime poſſidebit.

Capitulum decimumquintum de ſexta beatitu dine ſpiritus paupertatis.

St.n.paupertas ſpiritus nihil aliud quidē niſi q̄ peroptato aīo humanā: uanā: ac ſecularem corporis & animæ paupertatē appetere: humilitatē cum deſpectu inquirere. Patientiam in contumeliis alacriter ſufferre. Sūma denique carnis maceratione caſtitatē poſſidere: ita ut nec mundi quicq̄ diligat᷑ phaſtus: ſicut honor: & pōpa. Nec non fama quæq;: ſiue utilitas huius mū despiciat᷑ omnino. Tūnc equidē illi appropriabitur præcioſa: præclaraq; paupertas illa: de cuius Bernardus paupibus christi cōmemorat hereditatē dicens. O præclara hereditas pauperū: o beata poſſeſſio nihil habentiū. Non ſolum omniū ſufficiētiā nobis miniſtras: ſed ad omniū gloriā abundas: ad omniū læticiam redundas. Idē in cōcluſione ait. Qui nihil mundi habet: nihil eſt in mundo qđ pertimeſcat.

Capitulum decimumſextum de ſeptima beatitudine orādi pro inimicis: ex corde: & nō ſimulate.

Ro inimicis uero orate & dimittere tanta ē apud deum gratiſſima uirtus: ut ita Cæſarius uir ſanctus dicendo audeat cōmendare eandem. Qui.n.in ſe peccantibus cleméter indulſerit: nullū peccati ueſtigiū in illius anima remābit. Quanto ergo longe magis uirtuoſum eſſe di

cemus: quum die noctuq; lugere: plangere: & la
chrymari pro salute inimicoꝝ non desinit quis.
Nulli quippe dubiũ si rubra forent illius quasi
cocinum peccata: uelut nix anima eius dealbabi
tur. Sũma eteñ uirtutũ dicẽda est dignitas: qua
dei amore aduersarioꝝ tela imbribus extinguere
lachrimarũ potest. Christo domino persuadẽte:
atq; dicẽte. Orate pro inimicis uestris: & bñfacite
his qui uos oderunt.

Capitulũ decimumseptimũ de octaua & ultima
beatitudine aduersa tolerandi.

Eatus equidẽ dici homo ille potest: iuxta
dei sententiã: siue in terra: siue in celis: qui
sponte: ultro: aĩoq; iucundo: minas: opprobria:
ĩproperia: damna: aduersaq; duxerit tollerãda.
Attestante dño Iesu christo ĩ huiusmodi uerba.
Beati eritis quũ maledixerint uobis homines: &
exprobrauerint: & abiecerint nomen uestrũ tanq̃
malũ: mentiẽtes propter me. Gaudete in illa ho-
ra: & exultate: quoniã merces uestra multa est in
cœlo. Vnde Paulus. Per multas tribulationes: &
angustias oportet nos intrare in regnum dei. In
omnibus tribulationẽ patimur: sed nõ angustia
mur. Appropriamur: sed non deicimur. Persecu
tionem patimur: sed non derelinquimur. Deici-
mur: sed non perimus. Semper mortificationẽ

Iesu in corpore nostro circũferẽtes: ut & ita Iesu in corporibus nostris manifestet᷑. At hæc omnia tanto libentius tolerant᷑ ab electis: quãto durius loquit᷑. Augustinus dum ait. Qui in hoc mũdo flagellari non merebit᷑: ĩ inferno torquebit᷑. Quũ n. a dño flagellamur si patiẽter excipimus: & humiliter gratias agimus. si mali fuerimus peccatorum indulgentiã accipiemus. si autẽ boni æternã beatitudinẽ consequemur. Ecce iã diximus quæ signa: quæ opera: quæ nanq; beatitudines uerã ĩ dicant apparitionẽ dñi nostri Iesu christi. Quãq̃ his etiã sequunt᷑ & munera sancti spiritus.

Capitulũ decimũoctauum de donis spũs sancti quorum primum est donũ timoris.

Timor q est non seruilis: neq; mercenarius: sed totus simplex: purus: & filialis: siue sponsalis: & fidelis ẽ. Ille quo dilecta spõsa christi suum charissimũ amatorẽ nequacq̃ utilitate admittẽda: uel consequẽda pena timet sponsũ. Immo dilectissimũ & amãtissimũ dominũ Iesũ in timore & tremore causa dilectionis amittende summopere ueret᷑: ne aliqua offensione ab ea discederet: & suũ iam ab illa amorẽ: uisionẽ: & cõsolationẽ auferret. Qua de re milies magis in die cruciari: & mori uellet: q̃ dilecto suo unq̃ in ali-

quo penitus offēdere errore. Propterea ueri ama tores Iesu christi dum hoc peregrinant̃ seculo ti ment: affectant dolores: substinēt & gratulant̃. Iuxta uerba beati Augustini dicentis. Apud nos iuxta scripturas: sanamq; doctrinā ciues sanctæ ciuitatis dei in huius uitæ peregrinatione: secun/ dum deū uiuentes: metuunt: cupiuntq;: dolent: gaudentq;. Et quia rectus est amor eo℞: istas oēs affectiones rectas habent. De dono pietatis. Pietas illa uera ē quæ proximo cōpatiēs: exēplo: oratione: & exhortatione: ac etiā illi si ualet ope non desinit uiam īdicare salutis: ac utilitatis hu mane. More Gregorii dicentis. Offerre quod enī dolorē excipit ī alia necessitate crucē portat in mē te. Neq;.n. aliter redemptoris nostri membra ef ficimur: nisi īherendo deo: & cōpatiendo proxi mo. Duobus.n. modis crux tollit̃. Quomō aut per abstinētiā affligitur corpus: aut per cōpassio nem proximi affligitur animus.

Capitulū decimūnonū de dono consilii.

Onsiliū quippe optimū est: quod & sibiip si quisq; tradit̃: sicut & proximo in uitiis e euitandis. In educādis moribus: & læto aduersa animo tollerando. Hoc.n. consiliū dei ueraciter dici potest: cuius meritū permanet in seculum se culi. More dauitico. Consilū autē domini manet

in æternum. Et hoc est quod Isidorus in hæc uerba disponit dicẽs in sũma. Nulla te securitas deceptum blandiat. Nulla te securitas penitẽtie in temptatione suspẽdat. Incessanter in corde tuo spes & fortitudo consistat.

Capitulum uigesimum de dono scientiæ.

Cire nanq; potes omniũ scientiaꝝ experiẽtiam apprehendisse: uẽdicasseq; opulẽter omnẽ: qui equanimiter: & se in prosperis nõ erigendo: & in aduersis non deitiendo. Bonos: malosq; una in deũ nouerit charitate tollerarẽ: quos siue uerbo: siue exemplo: in moribus: & disciplina uoluerit edocere. Ait enĩ Origenes. Ille offert sacrificiũ laudis ꝑ cuius uerbũ: & mores: & disciplinam laudat̃: & benedicit̃ deus. Non tam alios docentes q̃ nos instructi & rationabiles esse debemus. More ambrosii dicentis. Quod. n. locũ sciẽtie prædicationis suscipit mala inferre nõ debet: sed sustinere: ut ex ipsa amaritudine irã seuiẽtiũ mitiget: & peccatoꝝ uulnera in aliis ipse afflictionibus uulneratus sanet. Hæc est uera scientia & disciplina salutis.

Capitulum uigesimumprimum de dono sapientiæ.

Apientiā uera profecto dicit̃ quæ in diuīs & supercelestibus uersat̃. Ex quibus quæ oculus non uidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascendit: quæ deus præparauit diligẽtibus se: ac spirituali eruditiōe a domino erogãtur. Iuxta Isidoris uerba. Omnis homo qui secũdum deũ sapiens est: beatus est. Beata uita cognitæ diuinitatis: uirtus: operis boni est. Virtus boni operis fructus æternitatis est. Vnde Cypriãus. Quomodo n. sapiens: uel patiens esse potest? qui nec sapientiam: nec patientiā habet. Sapiens ille est qui est patiens & mitis.

Capitulum uigesimum secundum de dono intellectus.

Ntellectum sic spirituali more capimus: ut illius oculis diuinitus illuminatis inuisibilia dei penetrar̃ ualeamus. De quo deus per os Dauid electis dicere intendebat: quãdo dicebat. Intellectũ tibi dabo ad inuisibilia intuendũ: sine quo nihil ualidũ: nihil sanctum. Et instruam te in uia spirituali in qua gradieris ad arcem contẽplationis. Et firmabo stabiliendo super te oculos meos. i. uisionẽ diuinitatis meæ ostendam tibi.

Capitulum uigesimũ tertium de septimo dono fortitudinis.

Ortitudinis donũ ſpiritualibus a deo elar
girur ad eorum conſtantiã in cõtẽplatõis
labores:& anguſtias ſufferendas fouendũ: atq;
fauendũ ei. Quãq̃ & omnibus præſtar̃ fidelibus
præſidium nõ deſinat accumulatiſſime. Verũtñ
ſicut ꝓpinqoribus ſpiritibus cherubĩ: & ſeraphĩ
qui magis ſplendent: & ardent in conſpectu dei
q̃ ceteri ſpiritus uirtus & dignitas opulentius tra
dita eſt. Sic ſpetialiter electis ad ſũme contẽpla
tionis arcem uberius elargit᷑ de fortitudinis mũe
re: ad hoc ut pondera ſpũs honeroſa: atq; ſupra
modum grauiſſima facilius tolerãda ſint. Quæ
ſunt abſentia ſpiritus: ſubtractio diuine uiſiõis:
guſtus ſimul & ſuauitatis rerũ ſpiritualiũ amiſ
ſio. Vnde tali: tantaq; afflictiõe: & anguſtia cru‐
ciantur ſponſi Ieſu chriſti: ſuiq; patris æterni: ꝙ
niſi oculta ſpiritus ſancti fortitudĩe conſolarent᷑
pre triſtitia penitus deficerent: anteq̃ ſol iuſtitiæ
in eorũ oriretur iterum cordibus. De qua quidẽ
abſentia Bernardus aperto ore loquitur dicens.
Non ſine cauſa inuaſit me langor animi: & men
tis hebetudo: inſolita quadã inertia ſpũs. Curre
bam bene: ſed ecce offenſionis lapis in uia impe
gi: & corrui. Superbia inuenta eſt in me: & dñs
declinauit in uia a ſeruo ſuo. Hinc illa ſterilitas
anime meæ: & deuotionis inopia quã patior: nec

pungi ad lachrymas queo: tanta est durities cor. dis. Non sapit psalmus: non legere libet: nõ orarẽ delectat. Meditationes solitas non inuenio: ideo ad opus manuũ piger: ad uigilias somnolentus: ad iram preceps: ad odium pertinax. Lingue: & gule indulgentior: obtusiorq; ad prædicationẽ. Nam aliũ quidẽ intueor singularis abstinentiæ: alium uero patientiæ admirande. Alium autem sũme humilitatis & mansuetudinis. Aliũ multe misericordiæ & pietatis. Illum in contẽplatione frequenter excedere. Hunc pulsare: & penetrare cœlos orationũ instantia & cetera.

Capitulũ uigesimũqntũ primæ ptis tertii libri.

Ecũda uero opportunitas fortitudinis spi ritualis est ob multaꝶ aduersitatũ ab extrĩ secoꝶ temporalium incursiones uarias: acerbissi masq;: atq; insupportabiles oĩno: nisi porro illis deus prouideret & concederet. Fortitudinẽ spũs libertatis ab inimicoꝶ insidiis absorberent calũ niantes: & persequẽtes eos usq; ad mortẽ. Sicut plurimis in psalmis Flens luctu amarissimo san ctus cecinerat Dauid dicẽs. Et prĩo absẽtia spũs. Deus deus meus respice in me: quare me dereliq sti. longe a salute mea uerba delictoꝶ meorum. Deus meus clamabo p diem: & non exaudies: &

nocte: & non ad inscipientiã mihi. Tu autem in sancto habitas laus isdrahel. In te sperauerũt patres nostri & liberasti eos & cetera.

Capitulum uigesimũsextum de humana psecutione electorum pro conseruatione uirtutum & gratiatum. Idem gemens ait.

Aluum me fac deus: quoniã intrauerunt aquæ usq; ad animã meam. Infixus sum in limo profundi: & non est substantia. Veni in altitudine maris: & tempestas demersit me. Laborabam clamans: & rauce factæ sunt fauces meæ. Defecerunt oculi mei dum spero in deum meũ. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt q persequũt me inimici mei iniuste: quæ non rapui tunc exoluebam. Deus tu scis inscipientiã meã: & delicta mea a te ñ sũt abscõdita. Nõ erubescãt & cetera. Non confundant super me qui quærũt te deus israhel. Quoniã ppter te substinui opprobriũ: operuit cõfusio faciẽ meam. Extraneus factus sũ fratribus meis: & peregrinus filiis matris mee. Quoniã zelus domus tue comedit me: & opprobria exprobrantiũ tibi ceciderunt sup me. Et operui in ieiunio animã meam: & factũ est in opprobrium mihi. Et posui uestimẽtum meũ cilitiũ: & factus sum illis in parabolam. Aduersum me

loquebant᷑ qui sedebāt in porta monasterii & ce
tera. Ego uero orationē meam ad te domine tem
pus beneplaciti deus. In multitudine misericor-
diæ tue: exaudi me in ueritate salutis tue. Eripe
me de luto & non infingar. libera me ab his qui
oderunt me & de profundis aquaꝝ. Non me de
mergat tempestas aquæ: neq; absorbeat me pro-
fundum: neq; urgeat super me puteus ossuum.
Animaduertite charissimi quia ad huiusmodi ꝑ
secutiones & angustias corporeas: spiritualesq;:
tum quidē a deo: tum a spiritibus malis: tū a bo
nis. At etiam tam a bonis q̄ a malis hominibus ī
missas. More Hieronymi: & Athanasii: & aliorū
sanctorū uirorum in huiusmodi prouintiis exp
tissimi. Sic itaq; & uos si speciali eritis electōe uo
cati peruenire oportet omnino. Verūtamen ma
nus domini ꝓteget uos donec iustificauerit uos.
Postremo ī fortitudine sūmaq; cōstantia spūm
libertatis concedet uobis in aminiculū: suffragi
umq; uestrū. Itaq; & uos una cum sanctissimo
psalmographo psalmum hūc confidēter canere
ualebitis, dicendo.

Capitulum trigesimum de confidentia Dauid.

Ominus illumīatio mea: & salus mea quē
timebo. Dn̄s protector uitæ meæ a quo tre

pidabo. Dum appropiant super me nocentes ut edant carnes meas. Qui tribulāt me inimici mei ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Si consistāt aduersum me castra: non timebit cor meū. Si exurgat aduersū me præliū: in hoc ego sperabo. Vnā petii a domino hanc requirā: ut inhabitē ī domo domini omnibus diebus uite meæ. Vt uideā uoluntatem domini: & uisitem templum eius. Et reliqua usq; in finem. Vbi sic concluditur. Expecta dominum: uiriliter age: & confortetur cor tuum: & substine dominū. Vnde Salomon in prouerbiis. Habe fidutiam in domino ex toto corde: & ne initaris prudentiæ tue. In omnibus uiis tuis cogita illum. Ipse diriget gressus tuos. Idem decimoquinto capitulo. Cor hominis disponet uiam suam: sed domini est dirigere gressus suos. Idem paulus ad Romāos capitulo quinto. Qui cunque spiritu dei aguntur hi filii dei sunt. Idē insuper. Si deus ergo pro nobis: quis cōtra nos. Tunc igitur fidutialiter in obsequio Christi domini nostri: & dei nostri agendum est. Dicente propheta. Qui confidit in domino sicut mons sion non commouebitur in aeternum.

Secunda pars tertii libri.

s Iqs aūt his q reformati fuerīt: & optīe iustificati: ubi iam hæc & maiora quæ dici non possunt signa: īmo ut uerius loquar diuinitus euenisse uiderit sanctitatis indi tia. Et ꝙ alio spiritu q̄ dei omnipotētis hæc fieri iudicabit. Et crimen induxerit: ac suspicans de ge stis tempore iustificationis occursis imponere in famiā uoluerit: eo ꝙ nō permissione dei credat. Verū magis eoꝝ pessimis operibus peracta sint. legat: ītelligat: & scileat. Hæc Christi & Augusti ni uerba.

Capitulum primum secunde partis tertii libri.

Stote misericordes: sicut & pater uester mi sericors est. Nolite iudicare: & nō iudicabi mini. Nolite condemnare: & non condēnabimi ni. Dimittite: & dimittet̃ uobis. date: & dabit̃ uo bis. Mensurā bonam: & confertā: & coagitatā: et supereffluentē dabitur in sinum uestrum. Eadē quippe mensura qua messi fueritis remetiet̃ uo bis. Dicebat autem illis similitudinē. Nunquid potest cœcus cœcū ducere: nonne ambo in foueā cadunt. Nō est discipulus super magistrū perfe ctus: aūt oīs erit: si sit sicut magister eius. Quid autē uides festucā in oculo fratris tui? Trabē au tem qui in oculo tuo est non uides. Ipocrita eice primū trabem de oculo tuo. Tunc perspicies ut

eitias feſtucā de oculo fratris tui. Hinc igitur bea
tus Auguſtinus in homelya admonens ait.

Capitulum ſecundum de ſuſpicatione

On ergo reprehēdamus ea quæ neſcimus:
quo animo fiant. Neq; ita reprehēdamus
quæ manifeſta ſunt: ut deſperemus ſanitatē: &
uitabimus iudiciū: de quo nunc dicit᷑. Nolite iu
dicare: ne iudicet᷑ de uobis. Poteſt aūt mouere qđ
ait. In quo. n. iudicio iudicaueritis: iudicabit᷑ de
uobis. Et in qua menſura meſſi fueritis: in ea me
tietur & uobis. Nunquid. n. ſi nos ĩ iudicio teme
rario iudicaueritis: temer᷑ etiā de uobis deus iudi
cabit? Aut nunqd ſi menſura iniqua meſſi fueri
mus: etiā apud deum iniqua menſura eſt unde
nobis remetiet᷑? Nam & mēſure nomine ipſum
iuditiū ſignificatum arbitror. Nullo modo deus
uel temere iudicat: uel iniqua mēſura cuiq̄ repre
hendit. Sed hoc dictū eſt: qm̄ temeritas qua pu
nis aliū: eadē ipſa te puniat neceſſe eſt. Niſi forte
arbitrandū eſt ꝙ iniquitas ei noceat aliqd in quē
procedit. Ei aūt nihil a quo procedit: īmo uero ſe
pe nihil nocet ei q patitur iniuriā. Ei autē qui fa
cit neceſſe eſt & noceat. Quod. n. nocuit martyri
bus iniquitas perſequentiū? ipſis autē perſecuto
ribus plurimū: quia & ſi aliqui eoꝝ correcti ſūt:
eo tamen tempore: quo perſequebantur: exceca

bat illos malitia illorum. Sic & temerariũ iuditium plerunq; nihil nocet ei de quo temere iudicatur. Ei autẽ qui temere iudicat ipsa temeritas necesse est ut noceat. Ista regula etiã illud dictum arbitror. Omnis q pcusserit gladio: gladio morietur. Quã multi. n. gladio pcutiunt: nec tamen gladio moriuntur. sicut nec ipse Petrus. Sed ne istũ uenia peccatorum talem penã euasisse quis putet. Quãq̃ nihil absurdius q̃ ut maiorẽ putet gladii penam esse potuisse quæ Petro non accidit: q̃ crucis quæ accidit. Quid ergo aliud dictũ est. Omnis. n. qui gladio percusserit: gladio morietur: nisi qa in ipso peccato anima morietur quodcunq; commiserit.

Confutatio temerarii iudicii in uiros electos. Capitulum tertium.

I forte quis diceret euidẽtia quadã diuinã ultionẽ in quodã magne sanctitatis famæ uiro euentã apparentẽq; dilucide uidere uideor. Eo ꝙ ut a regali quasi solio ad profunda lati ruisse ab extrinseco uideatur. Non ne illius uiri nequitia: & scelerum euenisse arbitrandũ est: Sicut & Pharaoni. Sauli. necnõ Iude. Et aliis q̃pluribus pessimis uiris accidit: atq; nefariis. Ad quorum quidẽ exẽplum: & ĩpropiũ pp peccata ueniũt aduersa scriptum est. Capitulum quartum.

Esponsio. duplex est. n. iudiciũ. Verũ uide licet: & temerariũ. Verum autẽ iudiciũ nemo putet habere: nisi expertus in his quæ supra diximus. Et eruditus a deo: & a natura: ab opere: & officio sũmopere sit. Nec minus sũme charitatis: pietatis: & clementie cognoscat præcinctus: & ornatus. Tũc uero talis (ut puto) uerax iudex: de quo nõ uiderit: nec audierit: nec opere nisi bonum consumatũ nouerit. Nullo pacto illius ruine: aut de eo maledicentibus credere præsumet: neq; illis aliquã præstare fidẽ uoluerit. Quanq̃ etiã ab extrinseco fuerit aduersatus: uel depulsus. Præsertim quũ eum uiderit in patientia: constãtia: & humilitate roboratũ remanere. Sicut Iob uir sãctus. Tobias: & alii multi: q̃ a superbis præsumptuosis: ipocritis: malisq; hominibus: q aliquando odii causa: liuore: & ĩuidia ducti fuerãt ad temere iudicandũ de eis. Iudicare autẽ in malum tunc nõ erit quũ in damnationẽ: destructionem: & dei: & sacre fidei irrisionem quis finierit: uel errore ueraciter diuulgato ĩ quo aliquẽ periisse: & inordinate uitã finisse cognoscit: si iudicat non est temerariũ iudicium: sed ratõabile dictũ. Verũtamen quoniã iudicia dei abyssus multa: nequaq̃ adhuc totaliter confirmãdum est. Sed pie: more Augustini dicentis. Male uiuere. & bñ

mori pium eſt credere : ſed non affirmare.

Capitulum quintũ de malo iudicio.

Alum uero iudiciũ:& omnino temerariũ eſt:quum qđ neſcimus:nec uidimus a maledicẽtibus tam fortiter corde ſigilamus: ut oẽm charitatẽ:humanitatẽ:& pietatẽ:a pectore penitus expellimus:& animo. Ve ue talibus:qa agũt quod deus Magdalene:quod adultere: quod ue latroni:quoꝝ ei peccata manifeſta fuerant nõ fecit:nec exacerbare eos uoluit:ſed magis ſaluare: & conſolari: illiſq; ſuccurrere propoſuit. Nos ãt perſequimur:& deteſtamur. Immo quod peius: peius nimis eſt. Quia nonunq̃ fratres fratrẽ:filii patres ob temerarium iudiciũ crudeliter inſecuntur. Quũ tamen in opere & uerbo:niſi oĩa bona optimaq; exercuiſſe nouerint. Verũtamen tam maliuolorũ detractionibus firmã præbent fidẽ: ꝙ non ſolum omniũ beneficiorũ ſe ſe ingratiſſimos efficiunt:ſed omnẽ diſſoluunt beniuolẽtiã: charitatẽ dilaniãt. Et ab omni ſe penitus humanitate:& pietate alienant. Ita ut more leonũ rugientium non deſinunt ubiq; in proximũ: & bene factorem ſuum:& eoꝝ ſalutis optimũ dilectorẽ: detrahendo:murmurandoq; ſeuire. Hæc autem iuſtitiæ gratia agere dicũt. Quã quidẽ neq; ſciũt neq; nouerũt eã unq̃:qa iuſtitia uera eſt reddere

pro malo bonũ: non aũt pro bono malũ. Sed dicunt aduersitas: & multorum emulorum detractiones indicãt nobis rei huius ueritaté. Heu ceci: heu duces cecorum: ignari q̃ estis sanctarũ scripturarum. Animaduertite miseri: & uidete quidnam per os prophete dicat deus ĩ retributioĩbus christi sui: suiq; primogeniti in multis fratribus: qui uiam uestigiumq; illius secuturi sunt. In gaudiũ primo. In ruinam postmodũ. Demũ in resurrectioné diuine contéplationis. Ait. n. deus omnipotés ore dauitico: qui & prophetauit dicens domino.

Capitulum sextum de promissiõe Christi sui facta a deo ad sanctum Dauid.

Vnc locutus es in uisione sanctis tuis: & dixisti. Posui adiutoriũ in potente: & exaltaui electũ đ plebe mea. Inueni dauid seruũ meũ: oleo sancto meo unxi eum. Manus. n. mea auxiliabitur ei: & brachium meum cõfirmabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo: & filius iniqtatis non apponet nocere ei. Et cõcidam a facie ipsius inimicos eius: & odientes eum in fugã conuertã. Et ueritas mea: & misericordia mea cũ ipso: & in nomine meo exaltabit cornu eius. Et ponam in mari manũ eius. & cetera. Magne dignitatis: honoris: salutis: & gloriæ. Veraciter gratias: donaq;

promittens: distincte: aperte quoq; dinumerat: usq; dū ait. Et tronus eius sicut sol in conspectu meo: & sicut luna perfecta in æternum: & testis ī cœlo fidelis.

Capitulum septimum.

h Edem remuneratiões pollicite sunt electis omnibus animabus. His maxime q specia li uocatione diuinitus ad diligendū deū in refor mationē sensationis: diuineq; contēplationis uo cati & electi sunt. Quibus una cum Christo suo post uocationis & electionis gloriā: hæc inferius enarranda deus euenire pmittit: tempore iustifi cationis: in maiorē quidē donum & gratiā conse quendam. Quanq̄ hæc quæ audietis perfecta iā in Christo completa sint: & in omnibus sanctis. Sic itaq; & consumenda sunt in præsentibus: & futuris electis & unitis. Sequit̄ ergo sanctus pro pheta Dauid dicens. Tu uero repulisti: & despe xisti: distulisti christum tuū. Auertisti testamen tum serui tui: prophanasti in terram sanctuariū eius. Destruxisti oēs sepes eius: posuisti firma mentū formidinē. Diripuerunt eum omnes trās euntes uiam. factus est opprobriū uicinis suis. Exaltasti dexterā deprimētiū eum: lætificasti oēs inimicos eius. Auertisti adiutoriū gladii eius: & ñ es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eū ab emū

datione: & sedem eius in terrã collixisti. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eũ confusione. Vsq; quo dñe auertis ĩ finẽ: exardescet sicut ignis ira tua. & cetera. Vsq; dum cognita huiusmodi ruine saluberrima utilitate oĩno necessaria concludés. Et deum benedixit: & postulauit Christi aduentũ dicens. Benedictus dñs in æternũ: fiat: fiat. s. quod a deo decretum est: & futurum.

Capitulum octauum.

Vnc uero ex uerbis octuagesiminoni psalmi sequentis: gaudiũ in compunctione renouationis christicoli: electisq;: & unitis ostendit dilucidissime. Nam quasi ore: & christi: & fratꝶ suorum dilectorũ: dauid sãctus post ruinã cecinerat dicens. Domine refugiũ factus es nobis a generatione in generationẽ. Deinde ex correctiõe: iustificatione: & pietatis Iesu christi experiẽtia: & dei æterni potentiã: & humane fragilitatis inopiam narrat. Donec salutifere resurrectionis electorũ ĩ renouatione spiritus sancti paracliti exultationẽ protulit: dicens. Repleti sumus mane misericordia tua: & exultauimus: & delectati sumus in oĩbus diebus nostris. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti: ãnis quibus uidimus mala. Orat de futuro dicens. Respice in seruos tuos: & ĩ opera tua iam optime iustificata. sic etiã dirige

filios eoꝝ.i.discipulos: & deuotos eorũ iustifica torũ. Et sit splédor domini dei nostri super nos: & opera manuũ nostraꝝ dirige in gaudiũ & salu tem: & in præceptis & mandatis tuis.

Capitulum nonum de spirituali reformatione.

Einde in sequenti psalmo indicat signa & dona reformationis: incipiens a confidétia & securitate. Quas post correptioné iustificatio nis electi suscipiũt a deo q hũiliauerat eos: ĩqés. Qui habitat ĩ adiutorio altissimi: tépore magni ficationis. in protectione dei cœli cõmorabit᷑. pre securitatis: & sancte spei constantiã: & fortitudi nem. Vnde dicet dño ex feruore dilectiõis. Susce ptor meus es tu: ob demonũ insidiis. Et refugiũ meũ: ab inimicis meis inanibus. Et qm̃ deus me us est fortis: & potés: & multus ad ignoscendũ: sperabo in eũ. Quoniã ipse liberabit me ãmodo a laqueo uenantiũ. diuersarũ præteritarum tem ptationum demonũ. Et a uerbo aspo. Imprope rantium: detrahentiumq; hominum. Nunc aũt formã & ordinem dei auxilii: diuineq; protectio nis sue indicat propheta electo: & unito: dicens.

Paragraphus primus de modo renouatõis.

Scapulis suis. misericordiæ: & pietatis: quibus er

rores: & defectus electorum suorum tollerat: & sup
portat. Obumbrabit tibi. Nullum tibi ad mortē
īputādo peccatū: īmo uenia: & remissiōe obum
bratus. Quia uetus error abiit: gaudiū iōq; exul-
tabit confidentiæ. Eo q sub pēnis eius sperabis: ī
austera. s. corporis penitentia: & cōpunctione in
dilectione dei: & in charitate proximi. Ita ut etiā
pro inimicis ipse mori paratus eris. His equidē
penis christū ad cœlos: cum electis patribus euo
lasse nouimus. Paulo attestante dum ait. Sic o
portuit christū pati: & intrare in gloriam suam.

Paragraphus secūdus de uera fide: & credulitate scripturarum.

Deinde scuto fidei: sine qua īpossibile est placerē
deo. ueritas eius: altissimi. circundabit te: in intel
ligentiā: & credulitatē scripturarum: mandatorūq;
dei: & sacratissime matris ecclesiæ militātis. Quā
obrem. Nō timebis a timore nocturno: ex obscu
ra dubitatiōe damnationis tue: propter absentiā
solis: & lumīs diuini amoris. Vnde a deo tuo de-
relictum alias penitus te putabas. Sed nunc non
uocaberis ultra derelicta aīma. E terra tua tui. s.
corporis sensus bonis: optimisq; penitētiæ: ac de
uotiōis opibus simul & uirtutibus īhabitabunt
fœliciter exercendo.

Paragraphus tertius de confidentia aduersus

impugnationes ſuperborum.
Tunc nempe nec timebis a ſagitta uolãte in die:
malignorũ hominum: ſuperborũ: & ipocritarũ
dicentiũ in aperta perſecutione. Te fore omnino
deceptum: quia complacuit dominus in te. Ideo
nec etiã timebis a negocio perambulante in tene
bris. Ex hoſtibus qui dicunt in ocultis tuis pecca
ta ocultaſſe: quibus nec dum confeſſus: neq; ab
ſolutus es: ut hinc ſũmopere cõfundaris. Tu ue
ro qui tui cordis munditiã: & puritatẽ ex uera cõ
tritione & confeſſione (deo cooperãte) noueris ha
bere dealbatã. Nullam quippe curã facies de his
qui cogitauerunt iniquitates in corde ſuo. Qui
cogitauerunt ſubplantare greſſus tuos: & qui ab
ſconderunt ſuperbe laqueum tibi.

Paragraphus q̃rtus de ſecuritate dei ĩ cõfuſiõe.

Sed neq; timebis ab incurſu ſubite confuſionis
ita ut quæcunq; bona quæ feceris in malũ ab oĩ
bus arbitrent̃. Nec propterea timebis a demonio
meridiano. Imponenti tibi crimen: calumniaſq;
diuerſas multis illuminatas euidentiis iniqtatis
Tu autem gaudens gaudebis in domino: & exul
tabit anima tua in deo tuo. Quia induit te ueſti
mento ſalutis: & indumento iuſtitiæ circũdedit
te. Et quaſi ſponſum Ieſu chriſti decoratũ corõa
dilectionis: diuiniq; amoris implebit cor tuum.

Et quasi sponsam exornabit animã tuam moni libus suis diuersarũ suauitatum spiritualiũ: re/ uelationum: diuinorumq; susurium.

Paragraphus qntus de dispersiõe detrahẽtiũ.

Quasobres cadent a latere bonoꝝ operum tuo/ rum corporaliũ. mille detractores. Et a dextris: o ptimarũ uirtutum potentiarũ anime tuæ. Cadẽt decem milia: demones terentes: & sugerẽtes tibi malum. Ad te autẽ nec unus eorũ appropinqua bit: ad nocendum tibi. Immosicut. n. terra pro/ fert germẽ suũ. Et sicut ortus semẽ suũ germĩat. Sic dñs deus germinabit iusticiã: & laudem tuã corã uniuersis gentibus. Veruntamẽ oculis tuis. proprie humilitatis tue nihilũ tuũ considerabis: & exaltationẽ tuam in gloriã dei uidebis: in retri butionem peccatorũ hominum: peccatorumq; tuorũ: qui iniuste iniquitatẽ fecerunt in te. Ideo caput circuitus eorum labor labiorum ipsorũ o/ periet eos. Cadent sup eos carbones: in ignẽ deus deiitiet eos in miseriis non subsistent. Quia uir lingosus non diriget' in terra. Virum iniustum mala capient in interitu. Tunc itaq; dices: cogno ui qa fecit dominus iudicium inopis: & uindictã pauperum. Verũtamen iusti diuq; iustificati cõ fitebuntur nomini tuo domine. Et habitabunt recti cum uultu tuo.

Paragraphus sextus de spe diuina in deo ponēda in angustiis & tribulationibus.

Quãobrem tu es dñe spes mea: in angustiis: ĩ infirmitatibus: & in persecutionibus. quas purgationis gratia mihi omnibusq; electis tuis euenire permittis sũma tamen patiētia: & eqtate. Eo magis. Qm̃ posuisti altissimum refugium tuum: mihi in exercēdo læto animo absq; uana curiositate. Opa cuncta misericordie corporalia: simul & spiritualia pro remissione peccatorum: et grarum acqsitione. Ideo non accedet ad me malum quod suspicant inimici mei me. s. in frenesim casurum: aut in mētis uacilatione: aut ĩ incurabilē egrotationē. Sic nec flagellũ: heresũ. apropĩquabit: tabernaculo cordis mei: qđ ē camera oĩpotentis regis. Camera inquã dilectõis Iesu christi dei ueri: ueriq; hoĩs. Qui cõceptus đ spũ sctõ: natus de uirgĩe: mortuus et sepultus ꝓ hũani gñis redēptõe. resurrexit dēiq; tertia die: ad cœlos ascēdit: et uēturus ē iudicar uiuos et mortuos. Quisquis hũc diligit: in hũc et sãe credit: neq̃q̃ ĩde heretica ualebit nece pir. christo attestãte. Qui credit ĩ me & si mortuus fuerit uiuet. Sic uiues et tu ait propheta.

Paragraphus. vii. de angelica ꝓtectõe.

Voniam angelis suis mandauit deus eruere te de manibus calumniantium

te :ut custodiant te in omnibus uiis tuis. Tam ĩ corporis austeritate: scilentio: & solitudine: q̄ in nimia lachrymarũ infusione ꝓ tuis & amicorũ: inimicorũq; peccatis. Nec nõ pro cunctoꝝ fideli um infideliũq; conuersiõe: atq; salute. Hi etenĩ angeli in manibus diuine gratiæ auxiliis suis por tabunt te: ita ut nihil penitus tibi honeris eẽ pos sit: neq; graue: aut molestũ quicq̄. Quoniã deus tunc locutus est in uisione sanctis suis & cetera. Iccirco. Ne forte tuũ offendas pedẽ: affectionũ tuarũ spiritualiũ. ad lapidẽ: dubitationis: uel cõ tradictionis. More Moisi diffidentis de dei auxi lio. custodient te: in fidutia: & confidentia dei sũ ma cum humilitate. Quia inueni Dauid seruum meum & cetera: oleo sãcto meo unxi eũ. Vnde ĩ spiritu libertatis: in cordis lætitia: animi iucundi tate: & consolatiõe mentis. Ambulabis sup aspi dem. Confundens omnes obturantes aures suas ne bona audiant de te. Qui insidiãtes tibi pedes affectuum tuorũ morsu uenenare cupiũt. Verũ tamẽ manus mea auxiliabit' tibi: & brachiũ meũ confirmabit te. Sic super basiliscũ. Inuidoꝝ gr̃a rum tuarũ: qui toruo te intuitu oculoꝝ intuent' ut confundaris. Sed nihil proficiet inimicus ĩ te & filius iniquitatis nõ aponet nocere tibi. Ambu labis in uera pace: deuotione: & feruore: ad illoꝝ

confusionē. Quia concidam a facie tua inimicos tuos: & odiētes te in fugā conuertā. At etiam leonem deuorantiū diuini muneris largitatē. Et negantes: & detrahentes apparitiōibus diuinis christi: sanctorū: aut angelorꝝ suorū. Conculcabis: lachrymis & oratōibus tuis. Qm̄ ueritas mea & misericordia mea tecū. Et in nomine meo exaltabit̄ cornu tuū. Nec minus conculcabis deprecationibus tuis. Draconē: laniantiū uenenatis dentibus famā & gloriā tuam. Et ego ponā in mari famā bonorꝝ operū. Et in fluminibus gloriam dextere gratiarū & uirtutū tuarꝝ. Nā ipse ĩuocasti me pr̄ meus es tu deus meus: et susceptor salutis mee.

Paragraphus octauus de liberatione per spem. Et qm̄ ĩ me sperabis liberabo te a p̄sequētibus et calūniātibus. Et ꝓtegā aīam tuā a tēptatōibus et ĩsidiis inimici. Qm̄ cognouisti ex dilectiōe nomē meū: qđ est bōitas. Et iō ego primogenitū ponā te christū in oībus electis. Et quēlibet reformatū in sensationē ponā primogenitū sup oēs in fide reformatos. Christū uero excelsū pre regibus terre. Omnis autē reformatus ĩ sensatōe. Clamabit ad me. In contemplatiōibus suis pro salute sua: et amicorꝝ: inimicorū: et persequētium cōtritōe. Exaudiā eum. Nam cum ipso sum in tribulatōe mētis: et corporis. De q̄bus eripiā eū ĩ hoc mūdo

Vbi longitudine dierũ replebo eũ : et oſtendam illi ſalutare meũ Ieſum chriſtũ mihi ĩſepabiliter unitum. Pandamq; illi myſteriũ incarnationis : nec nõ in uiſioné diuinitatis mee. Aperiam ei ad huc uiuenti in trinitate et unitate perfecta. Deniq; in uitam æternã ſuper choros angelorũ : ſpirituumq; beatorum glorificabo eum ſimul cum unigenito meo Ieſu chriſto.

Capitulum decimum. Hic finis donorum et gratiarũ eſt ad effectũ præueniẽtiũ. Quorũ quarũq; duratio in pſalmo promiſſionis ſuperius allegato in hæc uerba cõfirmatur. Dum ait propheta.

N æternũ ſeruabo illi electo et unito una cum chriſto meo miſericordiã meam : et teſtamentum meum donorũ : et gratiarũ ſupradictarum. Sãcti quoq; ſpũs uiſitationũ & beatitudinũ omniũ : atq; uirtutũ. Hæc aũt omnia dona erunt ĩ teſtamẽtũ fidele ultimũ et roboratũ ipſi electo : contemplatiuo : ſiue unito.

Paragraphus primus. Hic ponit ſemen chriſti a peccatis ĩ grãm rẽouatis cũ ceteris peccatoribus. Quãobrẽ ut ſupius diximus. Et ponã ĩ ſeculũ ſeculi ſem̃ eius. Sicut apoſtoli euãgeliſte. Velut Petrus : Paulus : Matheus : & Maria magdalena :

atque latro christi cum omnibus his: qui per eos diuina succensi remanserint: & remanebunt dilectione. Et ponã thronũ eius catholice fidei: quæ ab electis: & unitis firmat᷑: atq; roborat᷑. Sic dies cœli qui nunq̃ deficient: tam etsi dies uenient in quibus in ignẽ purgabũtur tam cœli q̃ terra. Et hoc quidẽ erit in die ultima iudicii. Vbi ĩnouabũtur sancti: & animæ iustorũ in camino purgent᷑ iustificatiõis. Quorũ thronus ĩ æterna gloria durabit sicut dies cœli.

Paragraphus secundus. Hic lapsus electorum unitoꝝ: & contemplatiuorũ ponunt᷑ cõtra legẽ. Si autẽ filii eius christi dilectores: uniti uidelicet & contemplatiui dereliquerunt legem meã generalem: & cõmunẽ mãdatoꝝ dei: atq; positiuã sacre matris ecclesiæ ab extrinseco homĩe corporeis sensibus. Si tamen speciale mandatũ dilectionis in corde seruauerint. saltẽ in sinderesim. Quãq̃ ĩ iuditiis meis legũ. s. & statutorũ: ac ordinationũ ecclesiasticarũ: & religiosarũ non ambulauerint. Immo quod maius est.

Paragraphus tertius cõtra iusticias honestatis: continentiæ: & fidei sacramenta.

Si iusticias meas prophanauerint: sicut Sanson cum meretricibus alienigenis. Petrus in errore baptismi. At sicut prænoĩatus de ordĩe prædicatoꝝ

in renegando fidem christi: non tamen corde. At etiam si mandata mea non custodierint. Non iurandi in uanum. Non blasphemandi. Sabbata sanctificandi. Non mecādi. Mortem et rem proximi: atq; uxorē non optādi. Sicut fecerat Dauid sanctus: qui unitus: et pre ceteris sanctis noui ueterisq; testamēti contēplatiuus fuerat. Visitabo in uirga tribulationū: persecutionum: aduersitatum: et inualitudinum plurimaꝝ iniquitates eorum supradictorum contemplatiuorū. Et peccata eorum quæ ut supra tempore iustificatōis perpetrauerunt in uerberibus: per se: uel ꝑ alios: corporalibus disciplinis: uel spiritualibus angustiis ex cōpunctōe lachrymaꝝ: uel ex austeritate penitentiarū multarum. Ideo sequit̄. Misericordiam autem meā nō dispergā ab eo christo meo: cum omnibus filiis suis: electis: & contēplatiuis: q̄bus neq; nocebo ī ueritate mea: q̄a non ꝑibit capillus de capite eoꝝ. Sicut cōburi nō potuit capillus de capite: neq; de barba pilus illius de ordine antedicto prædicatoꝝ.

Paragraphus quartus.

Continuās auget renouationē: dicens. Neq; prophanabo amplius testamentū meum q̄d supiꝰs pollicitus sum: donorū: & gratiarum supradictarum in sempiternā redemptionē. Ne electi in policitatione hāc ambigendi occasionē haberent ꝑ

spūm sanctum suum uerba sua cōfirmat: dicēs. Et hæc. s. uerba quæ pollicendo procedunt de labiis meis non faciā irrita. At ut certius teneat: p iuramentū qd principi: imo & regi electorū & cōtemplatiuorū promiserat sancto. s. Dauid: cōfirmat eandē seruaturum deus fidē Christo suo domino iesu: filiis quoq; suis omnibus: dicens.

Paragraphus quintus.

Semel iuraui ī sancto meo. s. nomine: siue ī christo uenturo. Si dauid mentiar. i. non mentiar: q semen eius. s. dn̄s Iesus christus cum electis suis in æternum in me manebit. Iuxta illud. Qui manet in charitate in deo manet & cetera.

Paragraphus sextus.

Et ideo thronus eius & electorū: contemplatiuorumq;: sicut sol in dilectione in conspectu meo: Et sicut luna perfecta in munditia cordis in æternum māebit. Et ego & filius meus Iesus christus primogenitus in multis fratribus testis fidelis erimus in cœlo. Gaudeāt ergo electi: & renouati in fide etiā. Sed longe magis: magisq; spetiali mūere ad culmē: & uocati: & electi diuine cōtēplationis. Qm̄ in cœlo deum & hominē hūane fragilitatis passionibus exptum habemus in testē fidelissimū: q omnes filii dn̄i nostri Iesu christi ī dono dilectionis concepti: si d̄reliquerīt diuina præ

cepta: aut communes leges: & positiuas tempore iustificationis. In tempore magnificationis: & renouatiōis iugo corripient' suaui in lachrymis cōpunctionis: siue in leuissimo onere aduersantiū: uel infirmitatū: siue austeritatū penitentiarum. Huiusmodi. n. electis thronus in cœlo tempore glorificatiōis una cum Christo paratur. Sicut sol splendidissimus radiis micans lucidissimis in cōspectu dei: & animæ eorum perfeetæ diuino candore perfuse: sicut luna perfecta in pulchritudīe sua erunt.

Tertia pars de repetitione iudiciorum temerariorum in expertis electis specialiter: & contemplatiuis. Et de cognitione uerarum: & falsarum uisionum spiritualium.

n Ec miremini: neq; temer̄ amodo iudicare præsumatis fratres pastorū spiritualium: & prælatorū expertorū: & cōtemplatiuorum uitam in malum: præsertim quum uirtutum in eis opera concerni possint. Nam et si nonnunq̄ cadere uideant' a conspectu hominū per infamiā: siue uerum: siue mēdatium sit: chariores sunt æterno patri cæteris actiuis.

Capitulum primum de imitatione christi.

Mnis enim singulari uocatione & speciali electione a spiritu sancto tractus conformis efficitur saluatori: in improperiis: & persecutionibus: detractionibus: & angustiis. Et sepius ex lapsu & defectu ipsorum ne æquari se se ualeant perfectiõi domini nostri Iesu christi dei ueri: & ueri hoĩs in quo nulla omnino: nulla quoque penitus reatus macula fuit: nec alicui occasionẽ scandalizandi dederat unq̃. Nõ autem sic in electis: & sanctis. Immo ut Ioannes testatur sicut alias diximus. Et si dixerimus non habere peccatum & cetera. Ergo necesse est ut tum iuste: tum ue minus iuste omnino ea pati & sustinerẽ aduersa: quæ de eo duce & saluatore nostro in sapiẽtiæ libro per Salomonem fuerant prophetata.

Capitulum secundum de experimento tribulationum.

Ane sane quicunq; per ea non diligenter fuerit monitus & eruditus ĩ humilitate: et perfecta patientia: & optima emendatione. Oĩs deuotio: omnis feruor: omnis siue uisio: aut apparitio: gustus. Vel spiritualia sentimenta suspecta omnino sunt: Nam aut a malo spiritu causa decipiendi offeruntur: ut inde inaniter glorient̃. Et hoc cognosci potest cum fama sine operibus

abundanter acquiritur. Et maxime quō absque ulla emendatione: & ulla correttiōe ad finem suam deduxerit uitā. Si uero huic uisio siue apparitio adeo fuerit magis ad confusionē: & ruinā: & damnationē illius: & similium suorum erit. Ideo de Salomone dubitat᷑. Quia post uisionem dei: & promissa pro erroribus: & præuaricationibus suis: neq; emendationē: neq; in aduersis correctiōem aliquam audiuimus. Sed pacificum regnum suscipiens: humanā uitam etiam in pace finiuit. Non enī psalmographus sanctus Dauid sic. Sed diligenti correctione in quocunq; errore suo monitus cōsequebat᷑ emendatio. Et sic usq; ad canos emendatus gloriam meruit: & salutem in finem. Itaq; quos per uiam procedere Dauid uideritis: & uerba: & eorum monita reuerēter: fideliterq; suscipire. Sicut uerba eiusdē sancti dauid: & Pauli apostoli q post uisionē correctiōem suscepit cum optima emendatione.

Capitulum tertium de uia ueritatis Iesu christi. In qua pfecti ab impfectis dilucide cognoscunt᷑.

a It enim dominus. Qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen uitæ. Tenebre eqdē sunt gaudia: honores: ac mūdi

huiuſcemodi dignitates. Lumen autem rutilans more ſolis cœleſtis: aduerſa: tribulatiões: & martyria ſunt. Quãobrem Salomon in libro ſapientiæ: quibus chriſtus radiis micaturus fuiſſet ut ĩ exemplum illa nobis ideſt electis in lumẽ æterne uitæ daret prophetauit: increpans impios: ac perſecutores chriſti: & electorũ ſuorum. Quoꝝ quidem aduerſariorũ uerba nequiſſima hæc ſunt: quæ cotidie effectum ſuum exercere non deſinũt in perfectos: & ſanctos. Sicut in tota domini noſtri Ieſu chriſti uita optime fuerat cõſumatum. Dicentes auctores paſſionis tam chriſti q̃ pediſecorum & imitatorum eius.

Capitulum quartum ex libro ſapientiæ Salomonis uerba: & effectus impioꝝ. Capitulo ſecundo.

Pprimamus pauperem iuſtũ. Chriſtũ ſcilicet: & electos iuſtificatos. Et non pcamus uidue: quæ animas iuſtorũ indicat: quæ quaſi uidue in abſentia ſponſi ſui cruciantur. Vnde dominus dixerat. Triſtis ẽ anima mea uſq; ad mortem. Item: Pater mi: pater mi: quare me dereliqſti? Nec ueteraños. Antiquos ſpirituales: & expertos uereamur. Nec canos multi temporis: In dilectione dei perſeuerantes honoremus. Sit autem fortitudo noſtra lex iniuſticiæ: quia quod infir-

mum eſt inutile apud ſuperbos inuenitur. Sicut uita iuſtorum quæ in improbis infirma apparet & inutilis: prout in ſequenti capitulo haberur. Iuſtorum animæ in manu dei ſunt: & nõ tanget illos tormentũ mortis. Viſi ſunt oculis inſcipiẽtium mori: illi autem ſunt in pace. Et illud. Arbitramur ꝙ uita eorum eſſet inanis: & ſine honore & cetera. Paragraphus primus.

Circũueniamus ergo iuſtum: ſiue iuſtificatum: quoniã inutilis eſt nobis. Eo ꝙ contrarius eſt opibus noſtris: pertinacibus: & præſumptuoſis. Et ĩproperat nobis peccata legis: quæ ultro agimus: & quæ in aliis iniuſte arguere conamur. Et ideo diffamat in nos peccata diſcipline noſtre. Diuerſarum ſcientiarũ ad dilectionem dei non pertinẽtium: ſed magis ad arrogantiã & inanem gloriã acquirendã. Ipſe enim promittit ſe ſcientiã habere: ſpiritualem: nec nõ diuinam. Et filium dei ſe nominat: ex contemplatõis familiaritate. Factus eſt nobis in traductionem cogitationũ noſtraꝝ. quæ in ambitione regnandi. Hocq; in humanis opibus ſeculo inaniter huc illucq; diſpergũtur. atq; diſcipantur. Ideo grauis eſt nobis ad audiendum correctiones illius. Paragraphus ſcđs.

Etiam grauis eſt nobis ad uidendũ: exemplum ĩ emendationem iuſtificationis ſue: in humilitate

 o 4

& optima pacientia. Quoniã dissimilis est aliis: actiuis. uita illius: in austeritate: in deuotiõibus: scilentio: & solitudine. Et ĩmutate sunt uie eius: scilicet actiue uitæ: quia ad uiam spiritualẽ: & diuinam superne tontemplationis conuersus est. Vnde tanq̃ nugaces existimati sumus ab illo: ex pertinacia: & arrogãtia nostra. Quasobres abstinet a uiis nostris: detractionũ: murmurationũ: ac proximorum: & prælatorum persecutionum: tanq̃ ab ĩmunditiis. Quæ non solum immunditiæ sũt: sed pernitiosa sũmopere extimant̃ apud deum. Et profert nouissima iustorum: per exempla patrum per miracula sanctorũ terrens: & arguens per uerba & auttoritates doctorũ: in parabolis: ac scripturis. multisq; modis non desinit ĩperitiam increpare nostram.

Paragraphus tertius: ubi ea ponuntur hic mirabilia quæ ostendit deus dilectis suis in contemplationibus suis.

Et gloriatur patrem se habere deum. Et eũ in humanam propriis uidisse oculis effigiem testatur: & domestice: fiducialiterq; sæpissime in spiritu aliquando loqui cum patre in diuinitate. Aliquãdo cum filio in forma christi: aliquando in intuitu sanctissime trinitatis. p. fi. &. s. sancti. Crebroq; beatam in spirituali uisione uirginem dei spõ

ſam:& matrem ſaluatoris cernit:ei quoq; alloqt
hortatur. Multotiés uero pater in diuinitate: fili
us in humanitate indicibili:modo una cum glo-
rioſiſſima uirgine matre ad illius ſpiritualem ui
ſitationem uiſionem ſuam in caſtis offerũt oſcu
lis:et amplexibus. Multa quoq; infinitæ admi-
rationis:& ſtuporis diuina electi ad cõtẽplatio
nem. Et in charitate uniti poſt iuſtificationem:
guſtant:ſentiunt:cernunt de bonitate: & miſeri
cordia dei:quo diuino gaudio:& lætitia fruunt.
Quãobrem nonunq̃ ſuper mirabilibus his con-
fortati pro omnibus peccatoribus mortem:& pe
nas pati poſtulant in eorum ſalutẽ. Quanq̃ ab
in expertis:uanis:& ſenſualibus:aut in ridiculũ:
aut magis in diabolicam exiſtimant deceptiõem
oĩa huiuſmodi ſpiritualia: dona quoq; diuina.
Paragraphus quartus: qualiter permittit deus
per malos:& iniquos electorum gratias experiri:
ut experientia agnoſcantur:dicentes.
Videamus ergo ſi ſermones illius quibus nobis
predicarẽ ſolebat de moribus:uirtutibus:& obſer
uãtiis multis:nec nõ in ſuis conſcripſerat codici-
bus:ac libris:ſi ueri ſunt. Tẽptemus quæ uẽtura
ſunt illi:qualiter uidelicet electus ſe habebit in ꝑ
ſecutiõibus:& in opprobriis. Sicut dixerat ſatan
ad deum aduerſum Iob. Tange eum & cetera.

Et sciemus quæ erũt nouissima illius. Nam si ut putamus confusus: consternatus: ad stridores se se: uel ad iracundiam: odium: & uindictæ liuorẽ impetuose conuerterit. More Esau contra Iacob fratrem suum propter primogenita eius: tũc apparebunt dilucidissime nouissima illius: & finis damnationis. At tunc dicemus deceptum sicut Esau esse.

Paragraphus quintus de certitudine uisionum & gratiarum spiritualium: & contemplatiuorũ.

Si enim uerus dei filius est suscipiet illũ: et liberabit eum de manu contrariorũ. Duo etenim inditia sunt quibus electi a reprobis: et spirituales a superbis: et contemplatiui ab actiuis dilucide post lapsum cognoscunt̃. Primũ quippe electos in tẽpore correctionis deus suscipit statim in protectionem confidentiæ sue: ita ut dicant. Si exurgat aduersum me prælium: in hoc ego sperabo. Deinde tantum eos in ignem dilectionis sue accẽdit: ut audeant deum appellare sibi in patrem ĩ diuinitate: & eiusdem altissimi humanitatem in sponsum: & amatorem eliger̃. Vnde fiducialiter dicat omnis electus. Dominus illuminatio mea: & salus mea quem timebo.

Paragraphus sextus de secundo inditio.

Secundum uero inditium est quum dominus li

berat eos de manibus aduersariorum suorum: ita ut animabus nequaq̄ nocere ualeant: neq; in aliquo penitus possint contristari: sed magis in penis & tribulationibus lætantur: & gaudent: dicens quilibet eorum. Dominus regit me: & nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Collocat deus animas iustificatorum: & iustorum in optima pace mentis: cessantq; fantasmata omnium uanitatum: ita ut libero animo ualeāt de deo cogitare: meditari: & cum gaudio in eum contēplari. At hinc spiritum libertatis acquirūt: ut nulla possit infirmitas: nulla aduersio: nullaq; tentatio in aliquo uexari: quoniā mundi corde a deo facti sūt. Quare dicere audēt. Paragraphus septimus de mūditia cordis: & charitate ꝓximi. Paratum cor meū deus: paratum cor meū: cantabo & psalmū dicam domīo. Hinc etiam charitas dei: & proximi acquirit̄ ab eis per spiritū sanctū: qui non permittit tela aduersariorum ad eorum corda descendere: ne confundantur. Verum magis in malignorum retorquentur pectoribus ad perdendum animas eorum: & corpora. Sed iusti in perpetuum uiuent: & apud dominū est merces eorum: & cogitatio eorum apud altissimum. Vnde quilibet iustificatus una cum sancto rege iam emendato; atq; optime correctione diuina

monito sancto Dauid dicit audacter. Virga tua: & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Quia pa rasti in conspectu meo mensam: scilicet charita tis aduersus eos qui tribulant me.

Paragraphus octauus de tormento iustorum & contumeliis electorum in probatione eorũ.

Contumeliis: et tormento interrogemus illum: ut sciamus reuerentia illius: & probemus pacien tiam eius. Tria enim sunt tela malignantiũ: qui bus pacientia: & reuerentia sanctitatis perfecto rum: & contemplatiuorũ experiuntur. Telũ lin gue. Telum insidiarum. Telum deniq; offensio num. Primum quidem telum lingne in cõtume liis: & detractionibus dissoluitur in scuto fidei iu storum. Telum insidiarum in galea ĩpenetrabili fortitudinis: & confidentiæ dei ueluti stipula frã gitur: cõminuiturq;. Tertium quidẽ telum offẽ sionum in damnum uertitur: uel spirituale: uel corporale hominum bonorum: deuotorum: san ctorumq; uirorum. Damnum quippe spirituale est quantũ ad amissionẽ fame temporalis: eccle siasticorum officiorum: & dignitatum. Damnũ uero corporale: quod tormentum dicitur penitẽ tiarum diuersarum damnationes sunt: & senten tie in electis ab impiis: uel iniustis iudicibus illa te. Et ideo scriptũ est. Contumeliis: & tormento

interrogemus illum. ſ. electum: unitum: & con-
templatiuum: ut ſciamus reuerentiam eius. Nã
ſũmo honore: ſummaq; dignitate uenerãdi: ha
bendi quoq; ſunt electi: non ſolum qui iniuſte:
immo & qui propter iuſtitiam perſecutionẽ pa-
tiuntur. Nam per iuſtificationẽ tormentorum
antedictorum: beati a domino nominant̃. Quã
to ergo magis beatiores fuerint præfati uiri: quũ
quod ſequitur patienter tollerant.

Paragraphus. ix. d̃ morte corpali: uel libertatis.
Duplex eſt enim iuſtificotorum mors. Mors. ſ.
carceris: aut abiectiſſime ſeruitutis: captiuitatis:
ſiue egritudinis: qua omniũ membrorũ uires in
curabiliter amittuntur. Mors deniq; corporalis
illa eſt quæ in tormentis diem claudit extremũ.
Sicut dominus inclinato ĩ cruce capite expirauit.
Itaque martyribus ſuis dicit. Vos qui ſecuti eſtis
me in huiuſmodi genere mortis temporalis: ſe-
debitis ſuper ſedes iudicãtes duodecim tribus iſ
rahel: propter eorum pacientiam. De qua dictũ
eſt per Salomonem: tanq̃ ab impiis perſecutori
bus chriſti: & electorum: martyrumq; ſuorum.
Et ut probemus pacientiam eius: morte turpiſſi
ma condemnemus illum. Erit enim reſpectus ei
ex ſermõibus illius. Quoniam per uerba quæ in
tribulationibus: aut tormentis: & in morte pro-

feruntur: cordis: & animæ pacientis uirtutes dilucide cognoscuntur. Nam qui de electis est: exemplum suiq; ducis mores seruat Iesu christi in mãsuetudine: pro persecutoribus orando accuratissime. Iuxta uerbum domini dicentis: atq; protomartyris sui. Pater ignosce his: quia nesciunt qd faciunt. Et Stephanus. Domine ne statuas illlis hoc peccatũ & cetera. Qui uero de præscitis sunt in eorum contumeliosis uerbis concitatos aĩos: corda quoq; ueneno iracundiæ uulnerata patefaciunt. Cum minime ocultare ualeãt ab extra qđ intus odium conceperant. More Augustini de fide ad Petrum. Obdurate uiuit siue qui non conuertitur desperans de indulgentia peccatorũ suorum. ut Iudas: & Cain. Siue qui sic de misericordia dei desperat: ut usq; in finem uitæ præsentis in suorum criminũ peruersitate permaneant: sicut Pharao rex ægypti. De cuius similitudine obdurati cordis Bernardus de consideratione ait. Quid est cor durũ: ipsum est quod nec compunctione scinditur: nec pietate mollitur: nec mouetur præcibus: minis nec cedit: flagellis durat. Ingratum ad beneficia. Ad consilia infidum. Ad iudicia sceuum. Inuerecundum ad turpia. Impauidum ad pericula. Animaduertite charissimi: concernite obsecro quid interest inter electorũ affatũ

& iniquorũ procacitatem uerborum. Quis ergo per hæc haud se se noscere optime ualebit īditia. Omnis quippe: nisi insanus: aut demens sit. Nã qui in pace conseruatur a domino in aduersis: & in morte: ab eodem quidem sciat misericorditer gratiam illam recepisse. Nec inde uirtuti sue penitus ascribere audeat. Iuxta illud Pauli. Quid habes quod nõ recepisti. Qui uero ab iracundiæ indignatione in afflictionibus continere se non posse cognouerit: deum de seueritate: aut partialitate nec præsumet accusare. Quoniam malitia hominum in se dei æterni irritat iustitiã. Vnde obdurantur corda peccatorũ. Cum Ioannes chrisostimus in titulum posuerit cuiusdam opusculi sui. Nemo leditur nisi a semetipso. Idcirco uiri impii: & obcecati a malignitate hæc praua peruersorum inditia in perfectis: spiritualibus: atq; cõtemplatiuis uiris existimãt reperiri. Quapropter quasi ex illo malignorum rex Salomon superius allegata uerba pronuntiat: & dicit. Et ut probemus pacientiam eius morte turpissima condemnemus illum. Erit enim respectus eius ex sermonibus illius. Sequitur.

Paragraphus decimus de increpatione errorum malignantium.

Hæc cogitauerunt & errauerunt. Excecauit enim illos malitia eorũ. Et nescierunt sacramenta dei: quæ diuinitus in electis: & sanctis operari solet. Neq; mercedem sperauerunt iustitiæ: quam auferre in dies ab seuissimis consueuit uiris omnipotens. Nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum seruorum: immo magis filiorum domini nostri Iesu christi. Quoniam deus creauit hominem inexterminabilem. Et ad imaginem similitudinis sue fecit illum. Inuidia autem diaboli mors introuit in orbem terrarum. Imitantur autẽ illum qui sunt ex parte illius. Viri. s. impii ac seui corde: q nõ cessant detractõibus: cõtumeliis: plagis: atq; flagellis spirituales expertos: patresq; cõtẽplatiuos psequi: ac uexari: uerbo: scripto: & opere. Sicut iudei ĩ domino: omni amissa pietate experientes errauerunt. Quid autem uir sensatus agere debeat ĩ huiusmodi rei prouincia Ecclesiastico uolumine dilucide describitur.

Capitulum quintum de moribus prudentum: ex doctrina sapientis.

Ili in mansuetudine opera tua perfice. Et super omniũ gloriam diligeris. Quanto maior

es humilia te in omnibus: & coram deo inuenies gratiam. Quoniam magna potentia dei solius: & ab humilibus honorat̃. Altiora te ne quæsieris. Et fortiora te ne scrutatus fueris. Sed quæ præcepit tibi deus illa cogita semper: & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enĩ tibi necessariũ ea quæ abscõdita sunt uidere oculis tuis. Insuper uacuis rebus noli scrutari multipliciter. Et in pluribus operibus eius non fueris curiosus. Plurima super sensum hominũ ostẽsa sunt tibi. Multos enim supplantauit suspitio illorum: & in uanitate detinuit sensus illorũ. Cor durum male habebit in nouissimo.

Capitulum sextum unde procedunt omnia mala mundi: & aduersitas iustorum.

Voniam quidem omniũ malorum seueritas a peruersitate linguarum procedere uideatur in orbem. Quod de tertiæ lingue pernitie dicat ecclesiasticus: hic inferius distincte indicare decreuimns. Vt quisquis intollerandum uitare illius iugum ualuerit patienter: cœlorum regnum cognoscat uendicasse. Quamobrem q̃ detestandum sit aures huiusmodi uelle acõmodar̃ tertiæ lingue: aut eam aculeatam præparare fau-

cibus: per Salomonis increpationē hic prope noscere poterimus. Lĩgua tertia mulieres irritas eiecit: & priuauit illas de laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem: nec habebit amicum in quo requiescat. Flagellis plaga liuorem facit. Plaga autem lingue cōminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii: sed non sic quasi interierunt per linguam suam. Beatus qui tentus est a lingua nequam: & qui iracundiam illius non transiuit. Et qui non attraxit iugum eius. Et in uinculis illius non est ligatus iugum illius. Iugū ferreum est: & uinculum illius uinculum æreum est. Mors illius mors nequissima: & utilis potius inferus q̃ illa. Perseuerantia illius non permanebit: sed obtinebit uias iustorū: & in flamma sua non comburet iustos.

Capitulum septimum & ultimum de conclusione totius operis.

Cce iam dilectissimi mei: ecce charissimi ad illum opusculi huius nostri me peruenisse noueritis finem: quem a primordiis libri polliciti indicaturos fuimus. Iuxta explanationē tituli

uniuersi operis huiusmodi dicentis. Nosce te: cum scriptum sit. Nosce te si uis tognoscere deum. Nam qui se se non nouerit deũ minime recognoscet. Sic minus autem se illius seruãdum monita præbebit. Igitur aduertendi: noscendiq; in quocunque statu: actiue: siue contemplatiue uitæ sit homo normam ĩdicaturum: siue ad memoriam reducturũ: charissimis meis ipsum constitui. Ne quis ultra se: & supra sciẽtiam suam: atq; gratiam animo in prælatos expertos: spirituales patres: urosque contemplatiuos: improperiis: detractionibus: nec nõ iniuriis multis insurgere præsumant. Verum magis quilibet suo consistens gradu: propriam humiliter: deuotæque uendicare salutem inquirat. Nequaquam autem maiorum: ac spiritualium: qui suorum facinorum: inimicorumue maculas accuratissime lugent: uitam quisquã temere iudicare audeat. Cum conditoris iudicia abyssus sint multa. At quia etiam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Ideo cauenda solerter est omnis murmuratio: omnisque detractio penitus inaudienda. Cum inde uenenum: uirus quoque aspidis insanabilis euomatur in pios: pacifiscoue patres: parentes. Atque proximos.

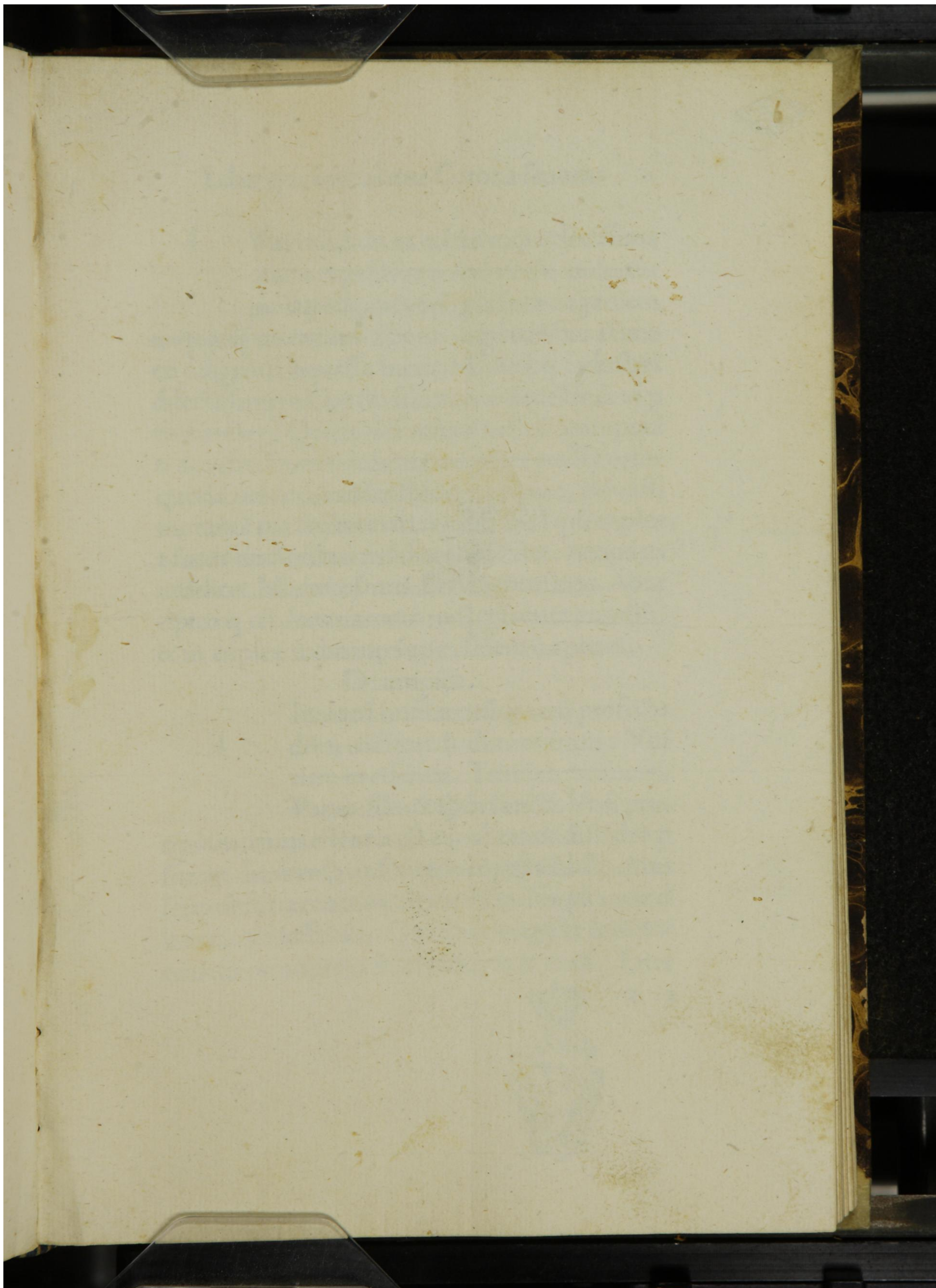
Qui quidem uenerandi magis: immo & colendi sunt. Quoniã isti sunt qui de magna euaserunt tribulatione: & angustia: & in optima mentis pace constituti: & animo perseuerant. Malignis autem & de impiis per psalmistam dicitur. Omẽs declinauerunt simul inutiles facti sunt: nõ est q faciat bonum: non est usq; ad unum. Sepulchrũ Patens est guttur eorum: linguis dolose agebant uenenum aspidum sub labiis eorum. Quorũ os maledictione: & amaritudine plenum est: ueloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Cõtritio & infœlicitas in uiis eorum: & uiam pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum. Non ne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui detractionibus: & persecutionibus suis deuorãt plebem uirorum electorum: & perfectorum: sicut escam panis. Contra sententiam apostoli dicentis. O altitudo diuitiarum sapientiæ: & scientiæ dei: q̃ incomprehensibilia sunt iuditia eius: & inuestigabiles uie eius. Quis enim cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit: aut quis prior dedit illi: et retribuetur ei. Quoniã ex ipso: & per ipsum: & in ipso sunt omnia. Ipsi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

E quis ab ea ipsa intentione qua a princi-
pio uoluminis huius omnium sacrorum
doctorum diligentissime correctioni subiugaui
omia: ac singula: quæ hoc opusculo dictitaueri:
conscripserim ue: alienasse me putet. Eandem o
pinionem: itentionem: firmissimum quoq; ani
mum colla humiliter a deuotæ iugo correctio-
nis: & emendationis subiicere sanctæ matris ec-
clesiæ: eiusq; catholicis: ac fidelibus doctoribus
affirmo: ratum insuper constituo. Quoniam
quidem nil aliud penitus credere seu sentire unq
putaui: aut decreui: q id quod gloriosa iubet fi-
des catholica obseruari. Quum me christianissi
mu esse profitear: meo quoq; uexillu sactissime
crucis fronte impressum habere. Corde autem do
minum Iesum christu crucifixum sigillatum ge
stare fateor. Nam ipse liberauit me de laqueo ue
nantium: & a uerbo aspero: & a lingua dolosa.
Quanq maximum me cognouerim peccatore.

Actum hoc opus ex inclyta: atq; famosa officina
Nicolai Ienson Gallici: olympiadibus dnicis.
Anno uidelicet. M.cccclxxx. qrtas kledas Iulias.

6

Liber qui intitulatur Corona senum.

d Vm mēs hūana ueluti rota uelocissima quæ a rapidissimo ānis cursu uoluitur malaꝝ cogitationū ꝓhibere uagatōem nequacq̄ ualeat: nisi a bonis cogitatiōibus sūma cū diligentia repressa fuerit. Hāc uobis industriā dilectissimi in Christo filii uarias depellendi aī ꝑ turbatiōes. (Quæ quidē mentē uestrā omnipotē ti deo iam sincere dedicatā exagitare possēt) ordīe quodā ualde cōmodo: stiloq; facillimo. Breuissi me tamē oīa scribere curauimus. Sed qm̄ triplex a sacris doctoribus mūdus conscribit᷑. Artipicus uidelicet. Macrocosmus. Et Microcosmus. Ab ar tipico q est deus narratio nostra sumet exordiū: & in triplex iudicium suum finem imponet.

De artipico.

d Iuinarū humanarūq; rerū profecto dn̄m cōditorē fuisse nouimus. Vni cum in essentia. Trinū in personis. Patris: filii: & spūs sancti. Vnū prin cipium: cuius essentia est equalitas: & distīctio ꝑ sonaꝝ. Immensa: infinita: incōprehēsibilis: īcon scriptibilis: æterna: incōmutabilis: simplex: excel lens: atq; ineffabilis. Qui deus magnus & oīpo tens: in principio creauit cœlum: & terrā. Terra

autē erat inanis: & uacua. Et tenebre erant sup fa
ciem abyssi: & ipse spūs dn̄i ferebat sup aquas.

h Vnc quidē omnipotens deus cuncta creaȓ
disponens: prima die dixit. Fiat lux: & in
ictu oculi facta est lux: quæ nubes lucidissima di
citur: qua mundi superiores partes illuminant.
Quā quidem lucē nōnulli dicunt angelicā fuisse
naturā. De qua Lucifer cæteris pulchrior creatus
est. Deinde non mediocri cum parte illorū pp su
perbiam ab archangelo Michaele in centrū terre
proiectus. Verūtamen alii eorum in calginoso aere
remanserunt: ubi grādo: fulgura: tempestatesq;
generant. Alii ī terra sunt humanū genus tēptan
di gratia. Vt sunt illi qui unicuiq; mortaliū spe
cialiter dati sunt ad suggerendū mēti: & corpori
diuersas tēpestates. Cæteri uero maligni spūs cū
Lucifero in infernū trusi sunt. Bonos aūt & fide
les spiritus: in non peccandi āplius gratia confir
matos: in tres hierarchias diuisit deus. Quarum
alia superior. Alia media. Alia inferior dicit. Su
pior ē.s. Seraphin. Cherubin. & Tronos: ad tria
exercenda officia posuit. De Cherubin.
Cherubin officiū est in deo lucere: & homines ad
sūmū bonum adducere. De Seraphin.
Seraphin officiū est tā seipsos q̄ hominū corda

in dei amore īflāmare. De Tronis.

Troni tanq̄ dei sedes officiū habēt: de iusticia: & magnitudine dei gloriari: ac humāo generi uere subiectionis: & humilitatis modum impartiri.

De hierarchia media.

Hierarchia media tria tenet officia. Dominationes. Principatus. & Potestates.

De Dominationibus.

Dominatōes spiritus sunt: q officio suo cæteros inferiores regunt: & dirigunt in uoluntate dei. Dātq; prælatis seculi normā: & grām a tēptatiōibus subditos liberādi. De Prīcipatibus.

Principatus officiū est: īferioribus spiritibus præbere uirtutem ad eorum officii expeditionē: atq; orbis prīcipatus regere habet: quibus subditi ceruicē deo subiicere uelint. De Potestatibus.

Potestates āgelos in diuina potētia roborāt: & demonū uires reprimūt. Alleuiantq; temptatiōes.

De distinctione hierarchie inferioris.

Hierarchie inferiori tria sicut supioribus insunt officia. Quibus officiis præsunt. Virtutes. Angeli. & Archangeli. De Virtutibus.

Virtutes mira dei ostendūt: stupēdaq; miracula operant̃ in mundo. Monent etiā prælatos: ut ita se in subditos gerāt: ut ipsi una cū subditis miracula facere possint. De Archangelis.

Archãgeli angelis: & hoĩbus archana dei nuntiã-
tes: denuntiãt inferius quod/a superioribus spiri
tibus acceperunt. De Angelis.

Angelorũ quidẽ offm̃ est anunciãdi parua: & ad
bene: beatæq; uiuẽdũ hoĩes ducere: & gubernar.

Explicit qcquid de Artypico dicẽdũ sit. Hæc aũt
quæ hucusq; diximus: artypico mundo accõmo
dare đcreuimus. Vt deũ in sede: & throno suo se
dẽtẽ cernere ualeamus. Qui deus singulis diebus
usq; ad septimũ diẽ pticulariter creãdo opus qđ
patrarat optime proficiet. Quiescet uero die. vii.
quem quietis diem post iudicium esse dicamus.

De Macrocosmo.

Acrocosmus mũdus: dicit' uniuersa
mũdi machina corporalis: ad dupli
cem ptinens naturã. s. cœlestẽ: & ele
mentorũ. Et dicitur macrocosms/a
macros qđ est maior: & cosmos mũdus. i. maior
mundus. De materia cœlesti.

Habet enĩ cœlestis materia triũ principaliter cœ
lorũ diuisionẽ. Cœlum empireũ. Cristallinũ. Et
firmamẽtũ. Cœlum empireũ: beatoꝝ spirituũ:
ac sanctoꝝ omnium gloriosissimũ est habitacu-
lum. Natura simplicissimũ. Essentia subtilissi
mũ. Incorruptibilitate solidissimũ. Quantitate

maximũ. Qualitate lucidum. Diaphanitione pſpicuum. Materia puriſſimũ. Figura ſpericum. Localitate ſupremũ. Amplitudine creaturarũ in ſe aliarum contentiuũ. Motuq; extraneum.

De cœlo Criſtallino.

Criſtallinũ cœlum multas in ſe Empyrei qualitates tenet. Ac ipſũ primũ mobile ẽ: & uelociſſmũ.

De Firmamento.

Firmamentũ eſt ſecundum mobile: ac ſupradictarũ proprietatũ particeps: aquarũq; diffuſiuũ dicitur. Hoc quidẽ firmamẽtũ deus inter aquas & aquas die ſecunda creauit dicẽs. Fiat firmamẽtum in medio aquarũ: & diuidat aquas ab aquis Ibidemq; ſtellas die quarta fixas inſtituit.

De ſtellis.

Stellarum quidẽ materia puriſſima ẽ: figura ſperica: quãtitate magna: apparitõe parua. Ipſe enĩ ſtelle lucide: ac radiorum diffuſiue ſunt. Lumẽ a ſole capiunt. Singule in qualitate: differunt quãtitate: & uirtute. Quarũ noĩa diuerſa ſunt: ut illa bos: cauda draconis: & ſic de ſimilibus. Quæ ĩferius diuerſis uirturẽ generationis acommodant.

De Signis.

Inter eas enĩ duodecim ſigna ĩſiſtunt: quæ ſigna domus planetarum ſunt. ut ẽ Cãcer Leo. & cetera.

De Planetis.

Habet in se Firmammentũ septẽ speras: nomini bus: & natura diuersas. Et dicunt᷑ Plãete. Quoꝵ noĩa hæc sunt. Saturnus: Iupiter: Mars: Sol: Venus: Mercurius: & Luna.

De ꝓprietatibus planetaꝵ. De Saturno.

Saturnus spera prima est a nobis remotissima. In quolibet signo mẽsibus. xxx. manet. Ducẽtis uero &. xxx. ãnis suũ ꝑficit cursum. Habitaculũ eius: in die est Capricornis. In nocte Aquarius. Exaltatio sua in libra. Humiliatio in cancro est.

De Ioue.

Iupiter spera secũda est: lucida: & clara: & quasi ad instar lactis cãdida. Qualitate tẽperata in caliditate: & humiditate: moratᷣq; in quolibet signo per annũ. Suum. n. cursum in. xii. ꝑficit annis. In die hĩtaculũ eius Sagitarius. In nocte Pisces. Exaltatio eius in Cancro: humiliatio in Capricorno est. Cuius est amica Luna: & Mars inimicus.

De Marte.

Mars spera tercia est: calida: & sicca: ea ꝑꝑ est nociuus. Proprietatibus quippe suis hoĩes ad bellũ irritat. Igneus: & radiosus apparet. In quolibet signo. lx. diebus q̃escit. Habitatio eius ĩdie Aries: in nocte Scorpio est. Et exaltatio in Capricorno.

De Sole.

Sol spera quarta ẽ: & dicitur octies maior terra.

Verū Ptolemeus uult centū & sexaginta uicibus superare terrā. Calidus sentitur: & luminosus uidet. In quolibet signo diebus triginta: & horis. x. pmanet. Habitaculū ī Leone. Exaltatio ī Ariete.

De Venere.

Venus qm̄ calida & humida ē Martis nequitiā temperat. Vesper appellat: quum seqtur solem lucifer dicit. Quum mane oritur ante solē colorē fulgentē: & cādentē habet electro similē. Diebus autē. ccc. xxx. suum pficit cursū. In die Taurus ē eius habitatio: ī nocte libra. Exaltatio eius Pisces hūiliatio Virgo. Amicus ei est Iupiter: inimicus Mars.

De Mercurio.

Mercurius semp cum sole gradit: cui. xxx. semp gradibus apropinquat. Colorē tenet radiantē: & raro pp solis uicinitatē cernit. Eloquentiā īfluit: seminibus: & aquis dn̄atur. Diebus. xxx. suū per agit cursum.. Habitatio in die Gemini: in nocte uirgo: natura mala. Et exaltatio eius in uirgine.

De Luna.

Luna ultima spera est omniū planetarū. Nocti præest. Eclypsim patit: & efficit. Maculas habet pp eius cōiūctionē cū īferioribus. Cursūq; ī mense pficit. Et hēt habitaculū ī Cācro. Et exaltatio ī Thauro.

Hæc de cœlesti materia dicta sufficiāt. Vbi solis

lunæ.atq; stellarum proprietates positæ sũt: quæ stel
læ die qua in firmamẽto creatæ sunt. Sol & luna
uero in speris suis.

Hic de elementali materia tractabitur.

Ateria quidẽ elementalis in quattuor diui
ditur elemẽta: quæ sunt: Ignis: Aer: Aqua:
& Terra.

De Igne.

Ignis spera elementalis est: tanq̃ cœlũ sub spera
Lunæ. Nec lucet: nec ardet in spa sua: sed ĩ aliẽa.
Tria ĩtersticia habet. Supremũ qđ uocat̃ igneũ.
Medium: & infimum quod dicitur olympium.

De Aere.

Aer spera subtilis est: mobilis & pspicua. Per ĩspi
rationẽ: & respirationẽ calorẽ cordis tẽperãs. Et ẽ
locus ĩpressiõis. Vaporẽ terre: & aquæ ad se colli-
git: quarũ diuersitate nubes diuersi coloris ĩ aere
ipso fiũt. Vbi diu cõdense: fulgura: tẽpestates: to
nitrua: grãdinẽ: niuẽ: pruinas: & pluuias gñant.
Aer leuis: rarus: & illuminabilis est. Habetq; tria
ĩterstitia. Supremũ qđ æthereũ uocat̃. Mediũ &
infimũ qđ uocat̃ aereũ. Habet enĩ ĩ supremo pp
solis uicinitatẽ calorẽ: & lucẽ. Similiter quoq; ĩfi
mũ hẽt pp radiorum repcussionẽ. Verum ĩ medio ubi
radiorum repcussio nequit attingere: frigiditas ẽ: &
obscuritas. Ibiq; demonũ habitaculũ: & ĩtrusio:

nec nõ & tẽpestatũ: ac tonitruũ dicit᷑. Grãdinisq; & niuis: & similium ibidem fit coagulatio.

De Aqua.

Aqua sup cœlos ducit᷑: decorat᷑ piscibus: subdita ẽ tẽpestatibus. Maria ĩplet: fluía: fõtes: riuulosq; aquaꝝ: q oẽs ad loca unde ꝓuenerũt regrediunt᷑. Aqua enĩ diaphanũ corpus hẽt: & ex se cristallũ generat. Causat ĩ nubibus irim: humida: & frigida deniq; existit.

De Terra.

Terra ultima est: & infima: inter oĩa elemẽta despectior: nigra: arrida: siccaq;: põderosa: rotũda: oĩbus cœlis: & elemẽtis circũdata. Tenet ĩ centro eius ĩfernũ. Frigida est: atq; opaca. Metalloꝝ nutrix: & genitrix ẽ. De qua oĩpotens deus oĩum cõditor tertia die creatiõis dixit. Diuidat᷑ aq̃ a terra: & appareat arrida: & tũc terra cũ mõtibus: spelũchis: atq; cauernis facta ẽ: & sic esse ipsius noscit᷑. Iteꝝ inqt deus. Producat terra herbã uirẽtẽ faciẽtemq; semẽ in gñe: & lignũ pomiferꝝ facientẽ fructũ ĩ gñe suo: & factũ ẽ ita. Vñ & eẽ ipsius terræ. & uegetatiua uita in herbis: & arboribus cernit᷑.

De creatione luminũ die quarta.

Die quarta dñs deus fiãt inqt luminaria ĩ firmamẽto cœli: & ita factũ est. Vt sol diei: lunaq; nocti præesset. Et stelle ut in firmamẽto lucerẽt: & splẽdore solis diuersaꝝ rerũ gñatões producerẽt:

ut ſupius ſufficiēter appet. De die qnta.
Die uero qnta ait dn̄s deus. Producant aquæ reptilia.i.piſces. Volucreſq; cœli:& ita factū eſt. Vnde ſimiliter uidemus aues:& piſces hēre eſſe:& uegetatiuam:atq; ſenſitiuam uitam.

Hic de ſexto die agitur.

Nam ſexto die addidit ſūmus opifex dicens. Producat terra aīalia ī genere ſuo:& ita factū ē. Quare ſicut in auibus cœli:& piſcibus aquæ. Ita ī beluis:& feris:cæteriſq; animalibus:& eſſe:& uita duplex cernit̄:uidelicet uegetatiua:& ſenſitiua.

Profecto de hac die ſexta ultimā hominis creationem intelligere reſtat:quā quidē in tercio mūdo oſtendemus:qui muudus dicit̄ Microcoſmus.

m Icrocoſmus ſane a micros qđ eſt minor:& coſmos qđ eſt mūdus. Vnde Microcoſmus paruus mūdus reſpectu Macrocoſmi.i.maioris mūdi dicit̄. Et hic eſt hō:qui pp participationē cœleſtis:terreſtriſq; materie:nec nō propter ſimilitudinē cœloꝝ:atq; elementorū:quā ī ſe habet hō increatiue:paruus mundus appellatur. Qui in duas diuiditur creaturas.ſ. in corporalē:quod eſt humanum corpus:& ſpiritualē:quæ eſt anima:ex

quibus hō fit. Quē quidē sexto die post aīalium creationē ī campo damasceno deus plasmauit: ī terra chanaā: cui uitæ spiraculū īsufflauit dicēs. Faciamus hominē ad imaginem: & similitudinē nostrā. Sicq; ad imaginē dei creatus est hō: ut sicut deus præest angelis: & hominibus: ita hō corpore præsit cunctis aīantibus uniuersæ terræ.

Ad cuius similitudinem creati sumus.

Ad dei similitudinem anima nostra creata est: p participationē dei. Vt est ī memoria: intellectu: uoluntate: libero arbitrio: & similibus.

Reuertamur igitur ad corporis plasmationē. Vnde puus mūdus appellat᷑: tam pp participationē q̄ pp similitudinē Macrocosmi. i. maioris mūdi. Corpus hoīs participationē cœlestiū uirtutū: & stellaꝝ hēt: ut ī hoc exēplo ītelligere poterimus.

Cum cœlo empireo de eē: & forma: diuersis & q̄litatibus: participat hō in plasmatione corporis.

Cum cristallino participat motu: coadunatōe: & pluribus aliis qualitatibus corpus ī plasmatiōe.

Cum firmamēto participat mēbrorū uarietate.

Cum stellarum uarietate exercitia corporis uaria recipit homo.

De participatiōe signorum in mēbris hominū.

Igna cæli ad custodiā membrorū corporis xii. posita sūt. Aries ad custodiam capitis.

Gemini lacertis: & manibus dñat᷑. Taurus guttu ri. Leo cordi: & renibus. Cãcer pectori: ac stoma cho. Virgo & libra ĩtestinis. Scorpio genitalibus. Sagitarius femori. Capricornus genua cõseruat. Aquarius tibias. Pisces deĩq; custodiã pedũ hñt.

De participatione planetarum cum corpore.

Lanetarũ diuersas proprietates deus in hu mano corpore plasmãdo posuit: ut in hoc exemplo uideri potest. Saturnus dat corpori effectum siccitatis: & frigiditatis cũ nigredine. Iupiter humiditatem: & calorem cum albedine. Mars calorem cum siccitate. Sol lumẽ cum ca lore: & humiditate. Venus fulgorẽ cũ calore: & humiditate. Mercurius ĩ lingua pronuntiã di facundiã corpori præstat: & seminandi modũ dõat. Luna frigiditate: & humiditate sua præ bet corpori castitatem.

Sciẽdũ uero ẽ ꝙ deus ex materia elemẽtali corpus plasmauit humanũ: ut in hoc exẽplo. & cetera.

De participatione elementorum cum corpore.

X terra carnem: & ossa: ac melancoliam. Ex aqua sanguinem: ac flegma. Ex aere agilitatẽ: substentationẽ: anhelitũ: & sanguineã naturam. Ex igne calorem. Vnde siccantur

humores corporis. Et caro: & ossa: & cætera mẽ-
bra fouentur: coleráq; produxit.
Et quoniã de participatiõe humani corporis cũ
Macrocosmo satis diximus: nunc similitudinẽ
eius Microcosmi. i. humãi corporis: quam cum
macrocosmo habet dicamus: quæ similitudo tã
de cœlesti q̃ de elementali materia constat.

Oelestis similitudo in corpoꝛ est. Qd sicut
cœlum empireũ dei: & sanctoꝝ angelorũ:
oĩumq; sanctorũ habitaculũ ẽ. Ita corpus: aĩæ:
uirtutũ: ac sanctarũ operum habitaculũ existit.
Et sicut cœlum cristallinum splendet: & moue-
tur: sic caro hominis: & corpus.

Similitudo corporis cum firmamento.
Sicut in firmamento sunt septem planetæ: et
quattuor elemẽta. Sic in capite hominis sunt se
ptem foramina: & quattuor membra in corpore
principalia. Sicut sol: & luna duo in cœlis sunt:
sic duo oculi in capite hominis positi sunt.
Corpus equidem similitudinem elementalis ma
terie sic in membris habet: ut ĩferius denotatur.

Or quasi spera ignea omniũ præstantius
est mẽbrorũ: qm̃ uiuẽtis aĩæ ẽ habitaculũ.
Pectus porro hoĩs ꝓ aeꝛ capit. quo stomachi: ac

uentris uapores coagulati: tuſcim: ſingulta: & ſi milia generant.

Stomachus tanq̃ mare magnũ: ĩ quo oẽs egritudines quaſi fluctuãtes mari tẽpeſtates fiũt: quo humores totius corporis tanq̃ uniuerſæ terræ flumina: regrediuntur: & ingrediuntur.

Pedes uero tanq̃ centrum cœlorum: & elementorum: corporis molem ſuſtinent.

Hæc autẽ ad ſimilitudinẽ Macrocoſmi: & ad plaſmationẽ Microcoſmi dicta ſufficiãt. Nunc oſtẽdemus quæ de ſimilitudine corporis: & animæ dei imagini comparatæ dicenda ſunt.

p Laſmato enĩ corpore humão: deus ſpiraculum uitæ. i. animã, ad ipſius imaginem in eum ĩſufflauit. Cui animæ ad æterne trinitatis ſimilitudinẽ tres attribuit potẽtias. ſ. Memoriã ad ſimilitudinẽ potẽtiæ patris. Intellectũ ad ſimilitudinem ſapiẽtiæ filii. Voluntatẽ ad ſimilitudinẽ ignitæ ſancti ſpiritus charitatis.

Participatio animæ cum angelis.

Dedit quoq; huic animæ cum angelis participationem: ad parua dei huic ſeculo annuntianda.

Participatio animæ cum archangelis.

Cum archangelis participationem habet anima

ſumma dei archana reuelandi.

Participatio anime cum uirtutibus.

Cũ uirtutibus miracula opãdi pticipationẽ hẽt.

Participatio animæ cum poteſtatibus.

Cũ poteſtatibus demõibus ĩperãdi pticipationẽ hẽt aĩa.

Participatio cum principatibus.

Cum prĩcipatibus ĩ cœlis: & in terris prĩcipẽ eſſe.

Participatio animæ cum tronis.

Cum tronis ipſa anima fit ſedes dei.

Participatio animæ cum Cherubin.

Cũ cherubin ſũma dilectiõe ac contẽplatõe corã deo uigilat.

Participatio aĩæ cum Seraphin.

Cum ſeraphin intenſo cum feruore aĩa electorũ ardeṝ põt. Quorꝫ alii ſũt pͥarche: alii ſũt ꝓphete

Participatio animæ cum cœlo empireo.

Anima cum cœlo empireo participatiõẽ habet in pulchritudine: magnitudĩe: ac ſtabilitate. Vnde immortalis habetur.

Participatio animæ cum cryſtallino cœlo.

Cum cryſtallino in claritate: uelocitate: & motu: ita ut in ictu oculi adſit ubi uelit.

Participatio animæ cum Firmamento.

Cum firmamento ingenium maximum: & uelociſſimum habet anima: ubi omnium rerum imaginationes quaſi ſtelle fixe ſunt.

Participatio aĩæ cũ planetis: & prĩo cũ Saturno.

Vm saturno religionẽ & grauitatẽ tenet.

Participatio animæ cum Ioue.

Cum Ioue dignitatem: pulchritudinem.

Participatio animæ cum Marte.

Cum Marte uim & artem noscit bellandi.

Participatio animæ cum Sole.

Cum Sole illustrationem: & sapientiam recipit.

Participatio animæ cum Venere.

Cum uenere attractionẽ: amorem: & dilectionẽ.

Participatio animæ cum Mercurio.

Cum mercurio morũ grauitatem: & facundiã.

Pariicipatio animæ cum Luna.

Cũ luna solertiã: atq; solicitudinẽ: & cõtinentiã.

Participatio animæ cum elementis.

Participatio animæ cum Igne.

Cum ignea spera inuisibilis est. Quanuis in aliena materia uideat & sentiat.

Participatio animæ cum Aere.

Cum aere peccata corporis per contritionem: in niuem remissionis anima conuertit.

Participatio animae cum Aqua.

Cum aqua interiores format lachrymas.

Participatio animæ cum Terra.

Cũ terra diuersa herbaꝝ: aĩaliũq; gñа gignit. Deniq; ciuitates: leges: artes liberales: & mechanicas habet.

De decoratione animæ.

St ĩsuper anima hominis adotata dei simi litudine: & imagine: quia ĩuisibilis: impal pabilis: ĩmortalis est: liberoq; decorata arbitrio. Vnde ut superius diximus. Sic factus est homo in animam uiuentem.

De Adam.

Dam qui sapientia: scientia: ingenioq; oĩ um humanarũ: diuinarumq; rerum præditus fuit: a deo in paradiso delitiarũ collocatus est. Vbi ex costa ipsius Adam Euam sibi similẽ formauit deus: eiq; in uxorẽ dedit: ut duo essent in carne una.

De paradiso terestri.

Ic paradisus delitiarũ est locus in oriente: ubi multarum: & diuersarum uirtutum fructus reperiuntur. Nam aliud fructuum genus extinguende sitis uirtutem habet. Aliud saturitatem præstat. Aliud iuuẽtutem. Aliud perpetuã uitã. Aliud uigilantiam. Aliud deniq; boni & mali scientiam donat. De quo quidem fructu. s. boni & mali iussit deus Ade ne comederet. Qui uxoris suæ uerbis adductus (nam ei suaserat serpens) de arbotis illius fructu accepto comedit. Ea propter sũmo cum rubore simul cum uxore sua de paradiso expulsus est. Et in Ebron ad sue plasmatõis locum ambo delati sunt. Adam in sudore suo uesci pane cœpit. Et Eua in sui dolore partus filios procreare.

Hæc ad breuem Microcosmi creationẽ dicta suf
ficiant: ut facilius ad alias eius partes transire ua
leamus. Quæ sũt tria corporalia: & tria spiritua-
lia opera.

Rima enĩ opera quæ Microcosmus genera
liter agit: tria sunt. s. Generatiuum. Artifi
cum. Et sensuale. Opus quidem generatiuũ
in sex diuiditur ætates. Quarũ prima ab Adam
usq; Noe. Secunda a Noe usq; Abrahã. Ter-
tia ab Abrahã usq; ad Dauid. Quarta a Dauid
usq; ad transmigrationẽ. Quinta a trãsmigra
tiõe usq; ad Christum describit᷑. Sexta uero ab
ipso Cristo usq; ad consumationem seculi dicit᷑.

De procreatione Caim & Abel.

Dam primus homo ex Eua uxore sua post
paradisi expulsionem: ĩ Ebron duos filios
genuit. Quorum unus Caim: alterum uero Abel
nuncupauit. Caim fuit agricola: & liuore inuidie
germanũ necauit: qui pastor ouium erat. Qua ꝺ
re maledixit deus Caim. Qui profugus per orbẽ
ex germana uxore sua genuit Enohc. A quo pro-
genies processerunt Caim: sicut fuit Iabel qui pa
storum tentoria portatilia primitus inuenit: nec
non animalium pecudumq; diuisiões: & separa
tionem instituit. Iubal quoq; qui musicæ artis:
& organorum: atq; citharizantiũ inuentor fuit.

Quã artem in duabus pressit columnis. Quarũ una contra impetum ignis. Altera contra aquarũ inundationem resistere poterat. Quæ post diluuium sola reperta fuit: quia altera ab aquis consumpta remansit. Et Tubalcaim bellantiũ: atq; fabrorũ instrumenta: metallaq; inquirere: & fabricare docuit. Noema soror eius texentiũ documenta inuenit. Adam insuper post mortẽ Abel genuit Seth: cuius progenies usq; Enoch ꝺuenit diuinum cultorem: deoq; gratissimũ: qui genuit Matusalem patrem Lamech patrẽ Noe. Is nãq; Enoch trãslatus in paradisum cum Elia ibi usq; ad tempus antichristi cohabitare dicitur.

De archa Noe.

Oe uero iussu dei archam instruxit in qua a subuersiõe diluuii reseruatᷣ ipse cum uxore sua: & tribus natis: eorumq; uxoribus: ac cum omni mare: & femina cuiuscunq; animantiũ generis: tam uolucrum q̃ pecudum: necnon & quadrupedum. Nomina autem filiorum Noe: qui cum ipso in archa introierunt hæc sunt. Sem primognitus. Secũdogenitus Cam.. Tertiogenitus Iaphet.

De Sem primogenito Noe.

Sem uero asiam istaurauit: ubi hebrea: syria: græcaq; dogmata processerunt.

De Cam secundogenito Noe.

Cam affricam instaurãs barbaricã: & cananeorꝝ genté produxit. De Iaphet tertiogenito Noe.

Iaphet Europam paganorũ: & gẽtiliũ gentem innouauit.

De progenie Abraham.

Abraham deicola de stirpe Sem astrorũ ita peritissimus fuit: ita fidelis: & iustus: ut audire meruerit. In semine tuo omes benedicent̃ gentes. Hic hismahelẽ de ancilla genuit: a quo descenderunt xii. filii: quorꝝ nomina hæc sũt. Nabaiot: Cedar: Abdehel: Mabsã: Masma: Buma: Massa: Adad: Thema: Iahur: Naphis: Cethma.

De progenie Isach.

Isach quoq; habuit Aabraham de Sarai uxore: qui Isach genuit Esau patrem Eliphaz: Rauel: Iaus: Ielam: & Core: De progenie Iacob.

Isach iacob etiam gẽuit: qui a deo israhel dictus est. Pater. xii. patriarcharũ. Genus quorꝝ quadrĩgentis ãnis acola in terra ægyptiorũ fuit: a qbus generati sunt Moises: & Aaron. Qui Moises populum hebreum trans rubrum mare perduxit: Et Num filium Iosue ultra iordanem transfretauit. Qui Moises terram promissionis cœpit: ac ei diuisit. De Dauid.

Dauid diebus Saulis iudeorũ: & israhelitarum regis Goliã gigantem: & plurimos occidit philisteos. Quorũ præputiis Michol Saulis filiam in

uxorem obtinuit. Post mortē uero Saulis totius regni rex fuit constitutus. Hic pater Salomonis regis fuit: qui sapientia: diuitiis: & potentia præcelluit reges uniuersę terræ.

De transmigratione iudeorum.

Transmigratio populi iudeorꝝ anno. xi. regni Sedechie in die. x. quinti mensis: in anno. xix. regni Nabuchodonosor facta fuit. Deinde capta: & incensa est Ierusalē: & populus ligatus: captiuusq; fuit in Babilone.

De ædificatione ierusalem usq; ad tempus Ciri persarum regis. In quo. l. milia iudeorū licentiā redeundi in ierusalem habuerunt. Quibus reuersis ædificato: & dedicato templo tēpore Artaxersis regis: ædificata est ierusalē: & omnis populus ad celebrationem sabbati inductus est.

De uita Iesu christi.

Ominus noster iesus christus filius dei: q angelo nuntiante conceptus est in ciuitate Nazareth de spiritu sancto & Maria uirgine natus in Bethleem iudæ. Quem magi munera offerentes adorauerunt. Qui circūcisus post octauū diem in Egyptum peregrinatus est: post annum septimum Galileam reuersus. Anno. xii. ætatis suæ in templo disputauit. Stetitq; subditus parentibus: & a Ioanne. xxx. anno ætatis suæ bapti

zatus: ieiunium. xl. diebus consumauit. Diaboli temptationes passus est: donec ab angelis ei mi-nistraretur. Deniq; hic saluator noster a mõte re cedens cum peccatoribus manducando multos conuertit. Petrum: & Ioannem: Iacobum: & An dream: cæterosq; apostolos. Nec non. lxxii. disci pulos elegit: & coram ipsis mortuos suscitauit. Miracula fecit plura. Iudei autẽ liuore inuidiæ: discipulo suo iuda auctore tenuerunt eum: quẽ flagellis cedentes illuserunt: & turpissima crucis morte damnauerunt. Hic mortuus: & sepultus tertia die resurrexit. Post dies. xl. cœlos conscen-dit: & ad patris dexteram sendens: uenturos ẽ iu-dicare uiuos & mortuos.

Diximus enĩ genologias patrũ p diuersas ætates q̃ est corporalis creatur̃ opus principale. s. Gene ratiuum. Nunc autem de artifico opere corpora lis creature dicendum est.

Pus quidem artificum est quod solum ad corporis artes pertinet. Cuius distinctio in has septem mechanicas diuidit̃ artes. Videlicet Lanificium: Armaturã: Nauigationem: Agricul turam: Venationem: Medicinam: & Theatricã. Hinc. s. a lanificio humani generis corpora tegũ

tur. Ab armatura re. p. armis protegũtur. A na-
uigatiõe deducunt mercatores nauigiis mercimo
nias. Segetum & uini opulentiã nobis agricultu
ra confert. Venatio reptilium: quadrupedũ: uo-
latiliumq; omnium nobis prædam ostendit: ut
ciborum diuersitas regum apperitum alliciat.
Et abstinentibus: pauperibusq; cibum congruũ
acquirat: ut pisces: & auiculas. Ex medicina cor-
poris acquiritur ualitudo. At theatrica ludendi
summitur exercitium: quo delectati homines ei
dem ingenia sua accommodare student.

De tercio opere creature quod sensuale dicitur.

Ercium profecto opus Sensuale appellat̃:
eo ꝙ sensuũ inordinata affectio ad uaria:
& uitiosa opera trahitur. Vt est oculus qui pluri
ma noxia cernere cupit. Aures iniqua audiendo
oblectantur. Gustus gulosa optat & uana. Odo
ratus uanos inquirit odores. Tactus turpia: mol
liaq; palpitare. Iniqui deniq; pedes semp ad ma
lum currũt. Et quoniã caro nostra sane infirma
est: & ad terre molem descendens: semper tempo
ralia & uana concupiscit. Vnde spiritus semper
aduersus carnem: caro autem aduersus spiritum
nunq̃ desinunt aduersari. Hinc consciẽtia: hinc

etiam sinthetesis animæ corporeis membris frenum imponere laborant.

Ad tria igitur opera animalis creaturæ transeamus. Sicut enim corporis uicia percepimus: sic etiã aĩæ dignitates: & uitia intelligere ualeamus. Opera cuiuscunq; animæ in hoc seculo uirtuosa scientifica: aut uitiosa esse cognoscuntur.

Pus enim uirtuosum nihil aliud est: nisi id per instrumẽtum corporis deo: & hominibus ueraciter exhibere: quod a domino: & a proximo recipere cupimus: dum idem os proferat quod in corde: & animo uersatur.

De uirtutibus theologicis.

Virtutum alie theologicæ: alie cardinales sunt. Nã theologicæ sũt tres. s. Spes: Fides: Charitas. Spes enĩ est de bono opere optimã a deo mercedem expectare. Quã mercedem dominus noster Iesus christus in octo beatitudines demõstrauit dicens. Beati pauperes spiritu: quoniã ipsorũ est regnum cœlorũ. Beati mites: quoniã ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniã ipsi cõsolabuntur. Beati qui esuriũt: & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes: quoniã ipsi misericordiam consequentur. Beati

mundo corde: quoniã ipsi deum uidebunt. Beati pacifici: quoniã filii dei uocabuntur. Beati qui persecutionẽ patiuntur propter iusticiam: quoniam ipsorũ est regnum cœlorũ. Beati estis quũ maledixerĩt uobis homines: & persecuti uos fuerint propter me. quod generaliter dixit.

De Fide.

Fides est ueraciter credere deum esse secundũ duodecim articulos fidei nostræ christianæ. Ac etiam fides est deo credere idest sacrarum scripturaꝶ cõfirmare ueritatem. Decemq; præcepta: nec nõ & septem ecclesiæ sacramenta obseruare. Fides deniq; est in deum credere. i. Christi opera imitari: & eius humilitatem cum paupertate: patientia: & obedientia uẽdicare.

De Charitate.

Charitas est deum super oĩa: & proximũ tanq̃ se ipsum diligere. Ab ipsa dei ea oriuntur septem munera spiritus sãcti. s. Timor domini. Pietas. scientia. Fortitudo. Conscilium. Intellectus. Et sapientia.

De Charitate proximĩ.

Charitas autem proximi septẽ spiritualia gignit opera. s. misericordie. Vt est sanum conscilium dare. Instruere inscium. Reprehẽdere peccantẽ. Lætificare mœstos. Subuenire pauperibus. Orare pro existentibus in tempestate. Orare pro oĩbus mortuis. Similiter quoq; septẽ corporalia

opa misericordiæ gignit charitas proximi. Quorum primũ est pascere famelicum. Secundum præbere potum sicienti. Tercium hospitari peregrinum. Quartum uestire nudum. Quintum uisitare incarceratos. Sextum uisitare infirmos. Septimum sepelire mortuos.

De quattuor uirtutibus cardinalibus.

Ardinales uirtutes sunt quattuor. Quarũ diuisiones causa breuitatis omittẽdo ipsas explicabimus. Primo enĩ iusticia est tribuere unicuiq; quod suum est. Prudentia est præteritarũ: præsentium: & futurarũ rerum acta discutere: aduertere: & prouidere. Temperantia est animi motus: & mundanarũ rerum appetitus extinguens moderatio. Fortitudo est in bonis: & aduersis alacriter perseuerare.

De secũdo opere animæ: quod scientificũ dicit.

Pus secundũ animalis creaturæ appellatur scientificum. A quo omnium animarũ humanarum: diuinarũq; noticia declaratur in hoc seculo: in quo duplicem recipimus sapientiam. Diuinam scilicet & humanam.

De sapientia diuina.

Sapientia enim diuina omniũ diuinarum rerũ æteerna est cognitio. Et qua per spiritus paracliti

gratiam anima in hoc mundo portionem recipit suam. Huius enim sapiẽtiae radix sacram nobis theologiam produxit. Quæ diuini cultus ritum ostendit: & gratiarum dei: atq; iudiciorũ oculta q̃ dilucidissime.

De sapiẽtia huius mũdi: hoc ẽ philosophia.

Sapientia uero huius mundi: tam maioris q̃q; minoris a diuina procedit sapientia. Iuxta illud apostoli Iacobi: Omne datum optimũ: & omne donum perfectum desursum est: descendens a patre luminũ. Est quidem mundi sapiẽtia omnium creaturarũ uera cognitio: quæ philosophia dicitur. Quam in græcia primo philosophi: epicurei: deinde Stoyci. postmodũ peripatetici: reperisse traduntur. Quanq̃ ab Adam usq; ad Abraham: & prophetas prius inuenta fuisse t

De septẽ liberalibus artibus quæ a philosophia proficiscuntur.

B hac enim philosophia septẽ descendunt artes: uidelicet. Grãmatica. Dialetica. Arithmethica. Rhetorica. Geometria. Musica: & Astronomia.

De Grãmatica.

Grãmatica est scientia recte loquendi: scribẽdiq; correcte. Quæ primũ in egypto tempore Osiris mariti Isidis reperta est.

Dialetica.

Dialetica est acuta disputatio: uerũ a falso distin

guens: quæ a Permenide ibidem reperta eſt.

Rhetorica.

Rhetorica eſt diſciplina ad quæq; idonea perſuadendum. Cuius reptor Demoſtenes fabri filius.

Arithmetica.

Arithmetica dicit̃ ab ares: uirtus: & thimus græce: q̃ latine numerus dicitur. Vnde arithmetica uirtus numeri interpretatur. Cuius auctor apud græcos Samius Pithagoras. Nichomacus apud latinos fuit.

Geometria.

Geometria menſura terre interpretat̃: quæ apud egyptum primũ reperta fuit. Cuius auctor apud græcos Euclides fuit: & Herathoſtenes ſagaciſſimus in tali arte ambitu orbis repperit. Et eſt geometria diſciplina menſurarum in ſe rationem habens.

Muſica.

Muſica ab aqua uocabulũ ſumpſit: eo q̃ nulla euphonia. i. ſonoritas ſine humore fit. Et huius auctorem Tubal: ut ſuperius diximus: Moiſes fuiſſe aſſerit. Sed græci Pithagoram. Alii Mercurium: qui primum tetracordum inſtituit. Alii Linum. Alii Zetum: uel Amphioné fuiſſe tradũt. Et ſunt tria muſicorum genera. Vnum quod carmina fingit. Aliud ĩ inſtrumentis agitur. Tercium quod inſtrumentorum opus: carmenq; diiudicat.

Aſtronomia.

Astronomia a lege astrorum nomen assumpsit. Et est astronomia quæ de astrorum lege: & cœli conuesrione disserit. Regiones: circulos: cursus: ortus: & syderum occasus ĩquirens. Cuius auctorem aliqui Can Noe filium. Ptolemeũ uero egypti regem reparatorem fuisse tradunt.

Ab his omnibus scientiis supra enumeratis uita hominum: & beluarũ: ciuitates: regna: sceptraq; proteguntur.

De tercio opere animæ uitioso.

Ercium deniq; opus animæ uitiosum est. cuius partes conscribere in animo est. Triplex enim est peccatum. Originale. s. Veniale. Et mortale.

De peccato originali.

Originale nanq; peccatum est quod primi parẽtes nostri Adam: & Eua in gustatione pomi opati sunt: nec deleri nisi per baptismum potest.

De peccato ueniali.

Veniale peccatum est quod hominem usq; ad reatum perpetue mentis nõ obligat: uel grauat: sed pœnam meretur. Et hoc facile remittitur.

De peccato mortali.

Mortale peccatum est quod deũ: & proximum offendendi causam agit uoluntariam: aut mente: aut corpore; seu mente: & corpore simul.

Quæ offensio dei: & proximi in septem capitalia diuiditur peccata. Videlicet ĩ Superbiam. Iram. Accidiã. Auariciã. Gulam. Inuidiã: & Luxuriã.

De Superbia regina uitiorum.

Superbia regina omniũ uitiorum est: quæ omnibus dedignatur sibi superioribus: quia illis non æquatur. Dedignatur etiam paribus: quia æquatur ei. Et inferioribus ne ei æquetur. Cuius filiae sunt haec. Prima est inobedientia: quia ut diximus: superbus uel uanagloriosus non uult inferior uideri: quod fieret si esset obediens. Secũda est contentio: quia uult uincere cum clamore: & sic iustus uideri. Tercia ẽ iactãtia qua quis enumerat bona sua ut laudabilis appareat. Quarta est ipocrisis: qua quis quærit hominibus in exterioribus bonus haberi. Quinta est pertinacia q̃ factum aut dictum suum defendit: ne errare uideatur. Sexta est discordia quæ contra omne dictum assumit cõtrariũ propter uanam gloriam ãcquirẽdam. Septima est nouitatum praesumtio: qua quis noua dicit: uel inuenit ut laudetur.

De Ira.

Ira est subtilis animi motus quo quis aduersus aliquem mouetur: cuius filiae sunt sex. Quarũ prima est rixa. Haec est audax uindicandi uoluntas: & iniuria facti procedens. Secũda est timor

mētis: hæc ē uolūtas uīdicādis: fugiēs aduersātē. pp inimicias extīatas. Tercia ē cōtumelia. hæc ē uolūtas uīdicās pp exprobationē maloꝝ. Quarta ē clamor: q̄ ē uolūtas se uindicās ī exaltādo uocē. uel ē uituperiū ad alioꝝ aures pueniēs. Quinta īdignatio: quæ ē uolūtas se uīdicās p molestie signū exterius demōstratū. Sexta ē blasphemia quæ est uolūtas se uindicās p opprobrium deo: uel sanctis illatum.

De Accidia.

Accidia est diffidentia de propriis uiribus: & auxilio dei ardua cōplendi. Cuius filiae sūt sex. Quarū pria ē malicia: quae ē uolūtas machinādi malū alicui: quū ei qs iniuriat᷑ alicui tūc irascit᷑: postea tristat᷑. Secūda est despatio: qa meritoꝝ diffidētia: mater ē diffidētiae praemioꝝ: ex q̄ iterū tristicia orit᷑. Tercia est pusillaminitas: quae ex diffidētia nascit᷑: ꝓueniēte ex cōsideratōe proprie fragilitatis: aut opis arduitatis. Quarta ē rācor: q est īueteratū odiū. quod gn̄at᷑ ex uetustate ire. Quinta torpor mētis circa praecepta. i. quaedā ī psuabilitas: p quā n̄ pōt īduci ad excusationē mādatoꝝ dei. Sexta est uagatio mētis circa illicita. Haec aūt qn̄q; ē pticularis: & certā hēt materiā: & sic cōuenit oībus uitiis. Qn̄q; ē gn̄alis: & īcerta & haec ꝓprie ē euagatio accidiae.

De auaritia.

Auaritia ē īmoderatus amor hn̄di: quæ. vii. filias

hēt. Prima ē obduratio cordis: & hoc fit obmitē do. Scđa uiolentia: & haec fit nocēdo alicui palā pfecta malitia. Tercia inqetatio. haec ē lucri ap petitus. Quarta piuriū: qđ ī emptōe: & uēditōe saepe accidit. Quīta fallacia: quae fit p uerba đci piētis ī oculto. Sexta fraus: haec ē deceptio pfcā: & haec fit ī pñtia illlius q decipit᷑. Septīa ꝓditio: haec fit in absētia decepti.

De Gula.

Gula est īmoderata cibi auiditas: & hæc. vi. filias hēt. Prīa est scurilitas: qa gula mouet ad uerba scurilia. Secūda multiloquiū. Tercia detractio. Quarta uitupia: & alia uerba īania. Quīta īepta laeticia. i. lasciuia carnis: siue gestus corporis īor/dinatus: lasciuiā mētis demōstrās. Sexta īmūdi tia: que prouenir̄ ex gula solet: ut ē uomitus: eru ctatiōes fœtide: ac luxuria.

De Luxuria.

Luxuria ē libidinose uoluptatis appetitus: cuius filiæ sūt octo. Prima caecitas mētis: qa in ope lu xuriae tota rō absorbet᷑. Secūda īcōsideratio mor tis: & īferni. Tercia incōstātia ad cogitādū & de/siderādū mō istud: mō illud. Quarta amor sui. Quīta praecipitatio qua qs praecipitatus currit ad peccandū: exponens se piculo mortis pp luxu riam opandā. Sexta est odiū dei. Septima affe/ctus pñtis seculi. s. appetitus honoꝝ: diuitiaꝝ: & huiusmodi: p quae finē suū cōseqt᷑ luxuriosus.

Octaua despatio futuri seculi: quæ est diffidētia gloriæ: uel ueniæ cōsequēdæ: & hæc est filia luxuriæ cōsumatæ. De Inuidia.

Inuidia ē odiū aliene fœlicitatis: cuius filiæ sūt .v. uidelicet. Odiū .i. uelle malū alicuius: & nolle bonū. Scđa exultatio ī aduersis proximi. Tercia afflictio ī prospis. Quarta susurratio: q̄ est latēs detractio. Quinta detractio quæ ī apto fit: & uult melior uideri illo cui detrahit.

Cū enī quæ de triplici mūdo ī sūma breuitate dici poterant stilo facillimo pstrīxerimus. Nūc eo dē mō dicēdū est de triplici iudicio ordinatī uētu ro ab Artipico: a Macrocosmo: & a Microcosmo i. iudiciū dei: cœli: terræ: atq; hoīum. Quod iudicium triplex appellabimus: uidelicet. Iudiciū prīcipale: Iudiciū particular̄: Iudiciū spetiale. Et primū de iudicio principali dicetur.

Vdiciū principale erit initiū signoꝝ dei secundū euāgeliū. Quæ signa deus ī ultimis diebus fieri promittet. s. Signa erūt ī sole: & luna & stellis: & ī terris praessura gētiū prae cōfusiōe sōitus maris: & fluctuū. Arescētibus hoībus præ timor̄: & expectatōe quæ supuēiet uniuerso orbi Hoc itaq; iudiciū ab aduētu antichristi usq; ad xv. signoꝝ apparitionē erit. De Antichristo.

Nā in nouissimis diebus de Babilone: & de tribu

Dam ueniet qdã homo pestifer: fidẽ christi sub/
uertẽs: q se christũ & uerũ messiã faciet. Vñ An
tichristus appellabit᷑ đ tribu Dan. Hic sũpbia lu
xuria: oĩq; malitia plenus erit. Et diabolica pſua
ſiõe q̃plurimos hoĩes: iudeos præſertĩ: ad creduli
tatẽ: & iniquã fidẽ alliciet. Copiosaq; mũera offe
ret fiđlibus christi ad eos præuaricãdos. Sed si cõ
ſentire noluerĩt post minas diuersi cruciatus pœ
nas ĩponet illis usq; ad mortẽ. Sibi aũt credeř uo
lẽtibus ĩprimet caracterẽ maledictiõis. Tũc uero
Enoch & Elias ĩsurgẽtes ĩ eũ ueritatẽ christiãe fi/
dei prædicabũt: & fallaciã illius iniquã esse. Quã
obrẽ is pessimus Antichristus illos martyrio ĩteri
re faciet. Mira ac stupẽda miracula oñdet: donec
ĩ medio tẽpli Salomõis tanq̃ deus sedebit adorã
dus: & ecce ãgelus dñi ibidẽ illũ atrocissima mor
te ĩterficiet. Sãe tũc iudei errorẽ suũ optĩe cogno
ſcentes: ad contritionem nouam: & pœnitẽtiam
deuenient. Et sic reliquie iudeorum salue fient.

De iudicio particulari.

Vdiciũ pticulař partĩ erit materiæ cœlestis
partĩ elemẽtalis. Nã ex ipsis qdẽ qndecĩ horrenda
signa sũt processura. Prĩa die mař stãs ĩ loco suo
cubitis. xl. sup oĩum mõtiũ altitudinẽ uelut mu
rus eleuabit᷑. Scđa die mare descẽdẽs tm̃ deficere
uidebř q uix appebit. Tercia die pisces supra ma

re se ondent: dãtes mugitus usq; ad coelos: quos solus deus pcipiet. Quarta die aq̃ maris: & flumi nũ cõburet. Quĩta die arbusta: & herbe: cũctaq; uirgulta sãguineũ emittẽt rorẽ. Sicq; aues coeli q̃ libet in gñe suo: terrore pterrite nil pẽitus gustañ qbũt. Sexta die pene cũcta ruẽt ædificia: & fluĩa ignea ab ortu solis usq; ad occasũ currẽt. Septĩa die lapides frangent̃ ad ĩuicẽ: quoꝝ strepitũ nisi deus ĩtelliget. Octaua die fiet terremotus gñalis: ita ut nullus hoĩum siue aĩaliũ ĩ se cõsister̃ possit Nono die exibũt hoĩes đ cauernis: & tãq̃ demẽtes & ĩsẽsati eũtes ad ĩuicẽ loq neqbũt. Decĩa die oĩa mõtana ĩ puluerẽ redigẽt̃. Vndecima surgẽt ossa mortuoꝝ. Duodecĩa erũt tanq̃ stellae cadẽtes de coelo: uel hoĩes q prius ĩ mũdo tanq̃ stellae splẽ-debãt ĩ ruinã cadẽt. Terciadecĩa moriẽt̃ oẽs uiuẽ-tes: ut cũ mortuis resurgere queãt. Quartadecĩa ardebit coelũ & terra: & tm̃ ascẽdet ignis quãtũ in die diluuii ascẽdit aqua. Quĩtadecĩa uero & ultĩa die fiet nouũ coelũ: & noua terra: oẽsq; mortui surgẽt ĩmortales: & ĩ christi ætatis plenitudĩe .s. ãnoꝝ. xxxiii. Bõi absq; ullo defectu natuř: & gra uedine. Remissisq; nature uitiis: cũ oĩ præstãtia aĩæ. Et corporis dignitate: ac optĩa ualitudĩe: læti iucũdi: atq; gaudẽtes erũt. Mali uero ĩcorrupti & ipsi resurgẽt cũ oĩ naturali defectu ꝑpria egritu-

dine: ac uitio quo mortui fuerĩt: mœsti: afflicti: trepidi absq; ulla cõsolatõe: & pace erũt: nouissi mũ expectãtes iudiciũ. De iudicio speciali.

Vdiciũ spãle est iudiciũ dñi nñi Iesu christi q specialiter ad iudicãdũ genus hũanũ uẽ turus ẽ. Qđ qdẽ iudiciũ ĩ tres partes diuidimus. In prima parte de aduẽtu iudicis dicemus: & sal/ uatoris Iesu christi. In secunda de damnatorum condẽnatõe: & pœna. In tercia de gloria beatoꝶ.

De aduentu dñi nostri Iesu christi.

Aduẽtus dñi nñi Iesu christi expletis prodigiis su pius ãnotatis erit ĩ ualle Iosaphat: ubi ipse chri/ stus cũ oĩ militia cœlesti beatoꝶ spũum: & sãcto rum oĩum: ĩ aere eleuatus: in maiestate diuĩa: & hũana carne sedebit ad iudicãdũ bonos: & malos reprobos: & electos. Boni uero: & electi ad dexte/ rã iudicis ĩ nubibus a terra eleuati erũt. Mali aũt & reprobi ad sinistrã dñi nñi Iesu christi: in terra prostrati iacebũt. De pœna dãnatoꝶ.

Pœna igiť dãnatoꝶ triplex erit. s. Pñtialis: sẽtẽtia lis: & æternalis. Pñtialis. n. tria in se pœnaꝶ gña cõtinet: uidelicet. Sensitiuã. Visiuã. Et expectati uã. Sẽsitiua pœna erũt dolores mẽbroꝶ graues: & gritudĩes corporis ĩsanabiles. Visiua pœna re proboꝶ erit uisio: & aspectus irati iudicis ĩ eos: & ãgeloꝶ appatus ad eos expellẽdos ĩ ĩferni baratꝶ necnõ & atrocitas demõioꝶ pata ad ipsoꝶ ruinã

Adeȓt etiã añ ipſoꝝ oculos totius clauſtra ĩferni apta: ĩnumerabilibus cruciatibus plena. Expecta tiua pœna erit rancor: & trepidatio uehementiſſi ma: in expectando terribilem ſententiã dãnatõis æternæ.

De pœna ſententiali.

Sentẽtialis pœna erũt horribiliſſima uerba Ieſu chriſti ĩcrepãtis: dicẽtiſq; malis: ac reprobis. Eſu riui. n. & nõ dediſtis mihi mãducare. Sitiui. n. & nõ dediſtis mihi bibere. Hoſpes erã: & nõ collegi ſtis me. Infirmus erã: & ĩ carceȓ: & nõ ueniſtis ad me. Tũc reſpõdebũt ei dicẽtes. Dñe qñ te uidiũs ſitientẽ: aut eſuriẽtẽ: aut hoſpitẽ: aut nudũ: aut ĩfirmũ: aut in carceȓ poſitũ: & nõ miniſtrauims tibi? Tũc reſpõdebit illis. Amẽ dico uobis q̃cũq; diu nõ feciſtis uni de mĩoribus his: nec mihi feci ſtis. Quãobrẽ ite maledicti in ignẽ æternũ: q pa tus ẽ uobis: diabolo: & ãgelis eius. Ad quæ ſtupẽ diſſima: cõtremẽdaq; uerba oẽs dãnati ſũmis cũ ſtridoribus: atq; horrẽdo ululatu cũ ĩmũdis ſpi ritibus ruẽt ĩ ĩfernũ.

De æterna pẽa dãnatoꝝ.

Aeternalis dẽiq; peccatoꝝ pœna erit ĩfraſcripta. Martyrii diuerſitas: & cruciatus: q̃ qdẽ in æternũ & ĩ ſeculũ ſeculi mãebit. Vñ oĩ ſpe pẽitus amiſſa reprobi dãnati: oẽſq; in ĩferni baratro clauſi: hæc tria ĩ ꝑpetuũ mala ſuſtĩebũt. Malũ. ſ. ſpãle. Ma lũ ſociale. Malũ gñale.

De malo ſpeciali.

Malū speciale est uniuscuiusq; peccatoris spālis poena aīæ: & corporis: ut in hoc exēplo. Quilibet supbus iuxta id quod p supbiā magis: minusue peccauerit: ita diuersa: & spālia martyria sustine bit: utpote. Si supbe qs locutus fuerit: līgua eius igne cōburet. Si eleuata ceruice supbiā egerit: se/ pultū caput in ignē hēbit. De malo sociali.
Malū sociale erit quædā ordīata poena: ut ī hoc exēplo. Oībus supbis dabit ignis acerbissiūs sub pedibus luciferi. Auaris lacus feruētis liqfacti au ri dabit poena. Luxuriosis picē feruētē dabit īfer nns. Gulosis fluuius dabr sulphureus in quo sū mersi iacebūt. Accidiosi ī frigidissimo glatiaꝝ la/ cu puniēt. Iracūdi in tenebris exterioribus: & īte rioribus cū dracōibus habitabūt: eoꝝ mēbra đuo rātibus. Inuidi obscurissimis spelūchis obtrusi: atq; cauernis: remāebūt cum uermibus: oēs eoꝝ sensus deuorātibus. De malo gñali.
Malū gñale st uniuerse poene quæ gñaliter dāna tis cōtribute sunt oībus. Tū supbis: tūq; cæteris peccatoribus cuicūq; peccō subditis. Quaꝝ qdē poenarū aliæ intrinsecæ animæ. Aliæ exterius in corpor sūt. Aliæ deniq; interius: & exterius hñt. Poene aīaꝝ īteriores. s. xi. st. Lachryme īteriores. Vermis cōsciētiæ. Timor. Pudor. Inuidia. Rācor Ablatio totius spei. Dolor creatōis. proterua fāta sia. Demēs cōsciētia. Profūdissīa deniq; tristicia.

Pœne corporis exteriores. s. sũt. viii. Calor ignis. Stridor frigoris. Tenebræ. Clamor ĩproboꝝ. Sitis acerbitas. Sulphuris fœtor. Vincula. Carcer. Pœne uero ĩteriores: & extiores. s. aĩæ: & corporis sũt. iiii. Aspectũ demonũ. Carẽtia diuĩæ uisiõis. Carẽtia mortis. Furorq; irascibilis. Ve ue ue illis q ob uitioꝝ suoꝝ ad hæc merẽt supplicia deferri ubi ĩ æternũ spes euadẽdi nulla pẽitus futura ẽ. Nã tũc beatoꝝ gloriã ãplius ipsi etiã uidebũt: ñ ad illoꝝ suffragiũ: sed ad sui incẽdii maiorẽ dolorẽ: & afflictõem.

De gloria beatoꝝ

Gloria profecto beatoꝝ ĩ. v. diuidit gaudia: q̃ st. Gaudiũ ꝓlatũ. Cõfirmatũ. Ordĩatũ. Glorificatũ. Et præmiatũ.

De gaudio ꝓlato.

Gaudiũ prolatũ erũt dulcissima uerba dñi nr̃i Iesu christi ĩ extremo examĩe dicẽtis ꝓblãda uoce: & iucũdissimo uultu. Vẽite bñdicti p̃ris mei possidete regnũ qđ uobis a mũdi origĩe paratũ est.

De gaudio confirmato.

Gaudiũ cõfirmatũ erit ipsa sẽtẽtia saluatoris nr̃i ab ipso saluatore nr̃o: & ab oĩbus scĩs cõfirmata. Videlicet ꝙ oẽs reprobi iuste dãnati sint. Bõi aũt ad gloriã electi sẽpiternã remaneãt. His ãt expletis q̃. s. ad beatoꝝ salutẽ: & ad dãnatoꝝ: reproborũq; ruinã ptinẽt. Cœloq;: & t̃ra ꝑ ignẽ purgato: eadẽq; t̃ra tãq̃ cristallũ purissimũ renouata: & redacta ĩ plãitiẽ: oẽs electi ĩ nubibus eleuati cũ dño

nostro Iesu christo: omiq; beatorum spirituum militia: sacratissimo iubilātiq; cū sanctorum cœtu gloriā cōscendēt sempiternā: in qua gaudiū ordīatū proculdubio erit. De gaudio ordinato.

Gaudiū ordīatū ē illa sūma lætitia quā electi hēbūt ī dignitae cordis: & locatōis sctōrum beatorum: & āgelorum: sicut ī subdito patebit exēplo. Nā sicut ī āgelicis spiritibus ordinē mirabilē admodū instituit deus. Nulli dubiū eē debet qn idē ī sāctis electisq; suis facturus sit. Vt qlibet ī gradu suo gloriari possit in deo: quo frui in æternum ualeat.

In sublimiori pte cœli empirei De trinitate. i. padisi gloriosissima trinitas: pater. s. & filius: et spūs sāctus ī throno tāq̄ īpiali ī sede qescet: ī die vii. ī q̄ ab oī ope suo qđ patrarat cessaturus ē. Ad cuius đxterā dñi nr̄i Iesu christi sedebit hūanitas & btā uirgo eius ab alto later̄ māsura ē. Huic aūt sedi pro recliatorio erūt Seraphin. Cerubī. Dñatōes. Prīcipatus. Potestates. ac uirtutes. Thrōi ꝓ sede dei astabūt. Septē uero archāgelorū spūs corā dei maiestate assistēt. quorū tria hæc hn̄t noīa Gabriel nūtius đi. Raphael medicīa đi. Michael iusticia đi. Cuius offm̄ usq; ad diē iudicii merita aīarum ē cerner̄. Angelis præcipe: & archāgelis iuxta formā iā ī supiori mūdo artipico ordinate cōscriptam Nā ēt de scōrum ordīe p tres gradus ī throno dei existētiū: dabimus exēplū tale.

Gradus primus sublimior locus ĩ throno ẽ: ubi ĩ nocẽtes in Apocalipsi hĩtãr sub ara dei describũt Cũ qbus etiã Ioseph dñi nr̃i Iesu christi nutricius põit: ut q saluatoris infantiã nutriuit infãtiũ cõsortio foueat.

De secundo gradu.

In scd̃o gradu q̃ttuor sedebũt euãgelistæ: q uitã mores: doctrinã: passionẽ: mortẽ: resurrectionẽ: ascẽsionẽ. Et oĩa q̃ ad christi fidẽ ptiner uidebãt: tã ore q̃ calão toto prædicauerũt orbi. Quẽ christũ sãguine suo pueri nutritũ fuisse testati sunt.

De tercio gradu.

Gradũ terciũ diciũs ĩ quo doctores hĩtãt q tãq̃ euãgelistar̨ repetitores: doctrinã quã ab ipsis magno ĩbiberũt sudor: nobis ĩsudãdo facillimã oñdert.

De locis sãctor̨.

Rius sãctor̨ locus dr̃ ĩ quo btũs Ioãnes baptista cũ apostolis. Et Adã cũ p̃riarchis in circuitu throĩ sedebũt cæteris altiores. ubi Maria magdalẽa cũ Dismas. i. cũ latrõe sic noĩato tanq̃ misericordiæ principaliora exempla sũmi: & gloriosissimi dei consedere uidebunt. Discipuli dñi nostri Iesu christi: cum iudicibus: & populi regibus ueteris testamti. s. Moise: & Dauid: in circuitu throni erũt ĩ secũdo choro gaudẽtes. In tercio choro martyres noui: cũ uetustissimis athlete cõsortes erunt. In quarto choro pontifices romanæ ecclesiæ: cum pontificibus antiquis legis hebreorum stabunt ad inuicem gaudentes. Erunt

cõfessores nõ pontifices cũ prophetis ĩ.v.choro. Virgines cũ uirginibus manebũt ĩ sexto. In .vii. uiduæ cũ uiduis qescent. Octauus chorus habitatio erit cõtinentiũ cũ cõtinentibus. Deniq; coniugati cũ coniugatis pristinæ legis inuicem gaudebunt.

De gaudio glorificato.

Glorificatũ gaudiũ est gloria quæ diuersas dignitates aĩabus: & corporibus electorũ cõtribuit: ut hic ĩferius latius cõtinet.

De gloria paradisi.

Loriã paradisi eẽ nihil aliud scirẽ debemus: nisi q sit deus oĩpotens: q ĩ trinitate uiuit & regnat ĩ secula seculorũ. Cuius gloriæ tãta est maiestas ut oĩum seruorũ suorũ aĩæ: & corpora post iudiciũ ĩeffabilẽ læticiã cõsequãt. Quorũ dignitates tã in qualitate q̃ in q̃titate: & maxĩe: & diuersæ erũt. Aliæ nãq; proprie sũt aĩæ. Aliæ corporis. Aliæ aĩæ & corporis. Dignitates sũt in his tribus potentiis in qbus ad dei imaginẽ creata est aĩa: ultra tñ materiã creatõis. Nã minor aĩa paradisi: memoria: intellectu: & uolũtate: plus a deo: & ab oĩbus creaturis capit: q̃ oẽs demões cum oĩbus dãnatis. Vnde erunt aĩarũ dignitates multo magis in paradiso post iudiciũ digniores pp corporũ unionẽ. Quæ animarũ dignitates sunt sex.

De dignitatibus animarũ.

Rima dignitas aĩæ est cum ĩtellectu deum

cognoſceř ĩeffabili cognitōe. Et oĩum creaturarū diuinarū: humanarūq; rerū ꝑpetuā: & uerissimā hr̄e cognitōem. Scđa dignitas aĩæ eſt: æternã pr̄is potentiã: filii ſapĩam: ſpūs ſancti charitatẽ uera citer ſupra exceſſū nature ĩtelligeř ꝑticulariter. ſ. ĩ bōitate: pietate: iuſticia: miſericordia: & cætera. Nō tñ uno mō oēs aĩæ ꝑcipiūt. Alie plus. alie mi nus: quelibet ĩ gradu: & portōe ſua. Tercia digni tas ē cū mēoria reminiſci cūcta dei magnalia: fa cta: quæ facit: & quæ facturus ē: ſecundū cōem: aut ꝑticularẽ: in magis aut minus cognitionẽ: tñ ſupra exceſſū natuř aĩarū: & ſpūum malignorū Ita mēoriæ dignitas tãta erit: ut oĩum hoĩum: & beluarū genus ĩ cōi: & ꝑticulari colligat cognitōe et oĩum ſcientiaꝝ dogmata q̃ dilucidiſſĩe. Ineffa biliter poſtréo quæcūq; glorioſa ꝑcipiet aĩa: tene bitq; ĩ ꝑpetuū. Quĩta digĩtas aĩæ ē ĩmēſa cū cha ritate uolūtatẽ ſuã ĩ dei uolūtate ita poſſe uniri: ut uolūtas dei ſit uolūtas aĩæ: & aĩæ uolūtas dei ſit. Vltĩa dignitas deniq; aĩæ eſt. Charitate diuĩa fruẽdo: magis: magiſq; augẽdo uſq; ĩ ĩfimū deo frui poſſe. Et tã ĩ gloria angelorū: q̃ ſãctorū ſpū um: & oĩum beatorū lætari: ut & ipſi maiorẽ glo riã ſemp: & dignitatẽ acqrentes ſint. Quæ qdem dignitas in. xii. dotes exponiť: ut infra patebit.

De dotibus corporum: dignitatibuſq;.

Rit.n.corpus humanũ de natura elemtali sicut ĩ seculo erat. Veruntñ pp glorificatione: & diuinã purificationẽ ĩmutabit de dignitate ĩ dignitatẽ. De defectu ĩ uirtutẽ. De passiõe ĩ impassibilitatẽ: hoc mõ. Vbi erat cõdensũ: gracile fiet: & subtilissimũ: ita ut mõtes & pietes trãsirẽ ualeat: tãq̃ si p aerẽ uolasset. Erat tarditate oppressũ: tũc oẽm hẽbit uelocitatẽ: ita ut ĩ momto oculi totũ possit orbẽ peragrare. Si nigrũ fuerat: aut obscurũ: adeo lucidissimũ fiet: ut septies solis superet splendorẽ: & ĩpassibile ab oĩ afflictõe prorsus remanebit alienũ. Tãta ĩsup agilitate dotatũ erit: ut a cẽtro terræ usq; ad ãgelicos ordĩes scãdere possit in momto. Ita etiã robustũ & forte erit: ut solus castra: ciuitates: mõtesq; a radice ualeat euerterẽ. Glorificatis corpibus: & ab oĩ pẽitus egritudĩe priuatis: tũc mira ppetuaq; pulchritudine erũt decorata. Sup oĩa aromata redolebũt: optĩa plenitudĩs Christi iuuẽtute reformata. Deniq; egregiis adornata sẽsibus ĩuisibilia cernẽt: ĩaudita audiẽt: & quæ nõ licet hõi loq audacter fari poterunt. Odoramentorũ fragrãtiã odorabũt ineffabilem. Cibum demũ angelicũ corpora gustabũt humana: & diuino saturabuntur potu.

Diximus.n.aĩarũ: & corporũ gloriã: dignitatẽq; in speciali. Quid nunc in cõi habeant excellentiæ breuiter uideamus.

Ax erit his ꝑpetua: & ab oī ꝑturbatiōe aliēi penitus erūt. Nā oēs btī æternā cōcordiā ꝑpetuā lætitiā: & qetē iucūditatē: & dei āgeloꝝq; dilectionē: necnō & beatorū ipsorū diuinā ad inuicem cōseruabunt amiciciam. Tunc oībus erit laus: decus: & potestas.

Quātū. n. ad beatoꝝ gloriā ꝑtīet: nos satis dixisse arbitramur. Igr̄ de gaudio sequamur præmiato.

Audiū præmiatū oīum sāctoꝝ gaudiū est iuxta q̄litatē bonoꝝ operū suorū: ut hic ꝑ pe māifeste appet. Duplex est. n. pr̄iæ æternæ sā ctorū præmiū. Quātitatis ī spāli. Et dignitatis. Quātitas beatoꝝ præmii ī triplicē numerū distī guit᷑. In cētenū. s. qđ sāctis offert᷑ uirginibus. In sexagesimū qđ uiduis dat᷑. In trigesimū qđ omī bus coniugatis attribuitur. Dignitas præmii duplex est. s. Gradualis: & Coronalis.

De dignitaie graduali.

Est dignitas gradualis de qua supius ad plenū ꝑ choros scripsimus. Nā maior dignitas ē apostoloꝝ q̄ discipuloꝝ. Qm̄ aliæ ī choro patriarcharū positæ sunt. Aliæ uero apostolorū: oēs iuxta meritū ipsarū.

De dignitate coronali.

Dignitas corōalis ē aureola quæ tāq̄ corōa pro dignitate solis uirginibus: doctoribus: atq; martyribus attribuit᷑. Sed martyres sūt nō solū ii q mar

tyriū gladii suscipiūt. Verꝫ & q pro deo: pro fide pro religiōe: & pro bono proximi cōtinuū hoc in mūdo martyriū sustinēt tribulationū: qa & ipsi laureolā hr̄e merēt. Ad quā qdē gloriā: dignitatē & coronā prænoīatas huius operis nr̄i lectorē per uenire faciat oīpotēs deus. Ad cuius laudē: & ho norē æditū est hoc opusculū. In quo a principio creatiōis cūctarū rerū: usqꝫ ad perfecti iudicii ho rā oīa breuiter enarrare curauimus. Itaqꝫ filioli mei ad quorū īstantiā: ac etiā utilitatē ipsum ad scribendū cōtuli: si plus: minus q̄ debuerā cōscri pserī: corrigēda correctōi exponēs: uenia dignus apud uos hr̄i uelī. Si āt cōducibile qd: memoria: protulerī: id nō mihi: sed soli deo attribuendū iu dicetis. Qui deus oīpotens oīum ī se fideliter cre dentium ut fuit cōditor: sic & saluator existet ī fine seculi. amen.

At iterū: atqꝫ iterum hæc oīa quæ superius dixe rim: scripserimue īdecenter: aut quæ nō debuerā licueratqꝫ protulerim: sacræ pagine offero docto ribus corrigendum.

Actum quoqꝫ hoc opus ex inclyta: famosaqꝫ offi cina Nicolai Ieson gallici. anno dominice natiui tatis. M. cccclxxx. quintas nonas Iulias.

Ad fratres suos Cartusienses domus sanctorum Hieronymi & Bernardi prope Paduam de īmensa charitate dei. Præfatio.

Icut pridiæ de īteriori humilitate: & patientia locutus sum uobis dilectissimi fratres: ita & nūc de sūma dei charitate sermonē facere proposui: ut quēadmodū iudicia dei acerrima audistis fieri in supbos pro acqsitione humilitatis in salutē. Et iudicia in humilibus pro conseruatione hūilitatis. Ita pcipere possitis dilucide q̄ & quanta electis suis dn̄s suauissima largiat̄: & donet is q tribulato corde fuerūt. Quibus semp prope fuit: ē: & erit: usq; ad consumationē sæculi. Vnde & nos ī ipsum spare debeūs: qa post tēptationes: tribulatōes: & angustias pp eū: de gaudio: & lætitia sempiterna nobis prouidere dignabitur: dicente domino. Vos qui secuti estis me: & cætera.

Quid sit charitas dei.

St. n. charitas dei ī electis in hac. s. mortali uita nihil aliud nisi arra diuīe fruitionis: quæ p diuersa spiritualia media cognoscit̄. Media autē pricipaliora sūt qnq;. Grā uocationis. uidelicet. Gubernationis. Correctionis. Refectionis. Et consolationis.

De uocatione.

Ratia uocationis est mediū p qd̄ deus quē

diligit ad atriũ suæ sacræ religionis trahit. Vnde saluator noster ait. Nemo uenit ad me nisi pater meus traxerit eũ. Ille equidẽ ducit̃ & uocat̃ a pr̃e q non hũana industria ductus: & sua fretus pru dentia audet oĩa æquanimiter tollerar̃ posse: sed aut ĩtima contritione cõpunctus de peccatis: aut diuino uulneratus amore a corde penitus sæculũ cum oĩ gloria sua extinctũ esse cognoscit. Et nõ tam̃ uirtute sua hoc esse credit: sed a diuina oĩno euenisse misericordia ueraciter putat. Nã per se ipsum non solũ cogitat mundũ despicere posse: sed nec in ipsum uiuere scire optime noscit: dicẽ te domino. Plantatio quã nõ plantauit pater me us eradicabit̃. Ideo aĩaduertendũ est in acceptan dis nouitiis an a deo uocati sint: an ab humana prudentia. Nam alii ducti sunt a natura. Quia aut Saturnus: aut Iupit̃ prædominatus ẽ sacris moribus dominant̃. Alii a terrore pœnarũ infer ni trahuntur. Quia forte præoccupati malanco liæ gradu quodã: eligunt ĩ hoc mundo magis af fligi: q̃ ĩ tartareis deputari facibus. Alii uero a do mino uocati: nec naturam sequuntur humanã: nec terrorem uerentur æternum. Sed diuina tan tum freti misericordia in filii sui domini nostri Iesu christi honorem: & laudem: oĩa posse uera citer credunt. Ideo nõ curant de dilatione proba

tionis suæ: qa iam in corde eorum approbata est uoluntas sua. Vnde talibus omnia facilia sunt ī probatione: tam in uigiliis: q̄ in ieiuniis: in scilentio: & cæteris obseruātiis. Et ideo dicitur. Ab operibus eorum cognoscetis eos. Vos autem dilectissimi fratres īmensas deo gratias agite: quia uera fuit uocatio uestra: sicut ego expertus sum diuersimode: multisq; modis. Vnde mirabilia dei cognoui: & uidi: & præsertim in dilecto meo Qui quum puerulus esset: & a. d. F. insecutus: & omnino licentiatus præ ætatis suæ teneritudine: latitabat per oculta domus: donec puerilis patiētia senilem superaret austeritatem. Ideo optima est: & sancta consuetudo nostra per ānum in sæculari habitu gratiam experiri.

De directione pastoris.

Edium uero directionis est per quod deus dirigit animam dilecti sui in manu præcæptoris: & rectoris: quos ipse elegerit specialiter ꝓ instructione: & gubernatione electorū suorum. Ideo propter deum uenerandi sunt: & colendi a discipulis: & subditis eorum: ne dominus irascatur contra filios īgratos rectoribus: ac præcæptoribus suis. Animaduertite ergo: & uidete charissimi si medium dedit uobis dominus: nō dico præteriti præcæptoris: sed ad præsens rectoris omni

humilitate præditi: & gubernatoris uobis mediũ deus elargitus est infinita charitate ornati. Vnde in humilitate: & charitate perfecta deus ipse eundem patrem probatissimũ uos eruditos esse faciat. Itaq; capite ab exemplo eiusdẽ patris prioris uestri: & mei: humiliandi iugum omni humane creature propter deum: sicut hic sactus pater uester in me facere cernitis: in meam correctionem inquam & uestram doctrinam. Quid de eius inextimabili charitate dicam? quum pro pace: & salute nostra: patriam: domum: & proprios fratres dereliquerit: & peregre profectus sit per intensos calores: Hic laboribus fractus pre magnitudine uiæ: itinerisq; acerbitate non fuit conturbatus: neq; conquestus: sed tanq̃ agnus mansuetus ad uictimam ductus onus benignissime suscepit regendi uos: & me cũ tota domo uestra: & nostra simul. Quid ultra loquar? Hic est alter Moyses de quo scriptum est. Mitissimus erat pre cæteris hominibus uniuersæ terræ. Beati nos si ei credimus sed ue nobis: & uobis si ĩgrati erimus. quia lepra Mariæ cadet super nos. Diligamus ergo eum ut patrem. Veneremur ut rectorem animaꝝ nostrarum. Et ad imaginem & similitudinem dei colamus eum: qa nobis a deo datus est in ducem.

De correctione dei.

Edium correctionis sunt ille temptationes quibus dominus superbos quos recipit flagellat in salutē. Et humiles quos diligit: corrigit: & castigat. Vnde non minus per hæc aduersa immensa dei charitas cognoscitur ī electis: q̄ per cætera alia dulciora media. Nam quia profuisset infantulo lac dulce suxisse genitricis: si correctio genitoris non corriperet adolescētiam eius: & eum in solidum pani non aluisset. Vnde q̄to maiora sūt uulnera diligentis: tanto sunt fœliciora gaudia patientis. Itaq; fratres patienter discite iugū domini a iuuentute tollerare: si senio illud suaue & onus leue fieri peroptatis: scriptura attestāte. Iugum. n. & cætera.

De refectione dei.

Edium profecto refectionis est unde iusticia misericordiæ dei freno detenta desistit a plagis: & uirgam correctionis reponit: atq; ad tēpus abscondit. Tunc quiescit animus a uano timore: & amore. Tunc oculi cessant ab ītuitu uano. Aures obturātur mundo. Lingua ueluti diu fessa a murmuratione silet. Manus illicita: & uana desinit exercere. Similiter a frequētia incessus pedes refrenātur. Memoria obliuiscitur malorū: reminisciturq; misericordiarū dei: & circa licita: deuota: & sancta uersatur. In quibus similiter ratio: & intellectus: qui obscurabant̄ in tenebras ex

teriores: ubi aderat fletus: & stridor dentiũ: diui-
no nunc lumine illustrati cernunt quæ dei sunt.
Voluntas uero stabilit̃: & figit̃ in Christo. Mens
autem quæ captiua ducebat̃ ꝑ foros: & plateas:
per hospitia coinquinata usq; ad choros puella
rum: & iuuenum lasciuias: puerorũq; ludibria.
Nunc tanq̃ morbido lecto in sinu domini Iesu
soporatur: & dormit. Vnde innouatus totus: &
reformarus in pace reficitur: & anima: & corpore
solidatur: iuxta promissum domini dicentis. Ve
nite ad me omnes qui laboratis: & onerati estis:
& ego reficiam uos. Tunc tempus est orationis:
et deuotõis: tunc colloquia fugienda sunt: & uisi
tationes: necnon & recreatões sensuales. Sed ma
gis: magisq; in solitudĩe: & scilentio lectionibus
illis insistẽr: quibus in humilitate: & charitate re
formatus ille erudiri possit: cum meditatiõibus
cõtinuis Iesu christi circa eius natiuitatem: uitã:
passionem: mortem: resurrectionem: & ascensio
nem. Et sic perseueranter agere donec ad ultimũ
producamur medium consolationis.

De consolatione spirituali.

Vintum ultimũq; medium consolationis
est ꝑ quod suauis dñs sese dilecto suo post
eius reformationẽ in fide: & in humilitate confir
mationem ostendere intenderit: iuxta illud pro-

phete. Gustate: & uidete q̄m suauis ē dominus. Gustate inquit primo: deinde uidete ait. Ideo de gustu ī sensatione dicēdum est. Demū de diuina uisiōe quod a deuotis audiui loquar. Gustatio in sensatione diuersa est: et uaria in sensibus. Tamen semper a domino diffusa est: unde periculosa est: & in cognitione ualde difficilis: præsertim inexpertis: quia diabolus conuertit se aliquando in angelum lucis: & similes degustationes: uisiones: et reuelationes dare: et ostendere potest: dicēte apostolo. Ipse satanas trāsfigurat se in angelū lucis. Non desinam tamen de his uarietatibus aliqua uerba facere: cū remediis in illis necessariis et opportunis.

De exemplo cuiusdam iuuenis in diuersis sensationibus spiritus.

Vdiui a quodam iuuene qui dum semel ī ambulatorio domus suæ perambularet cogitans unde hoc q͞p tot pulcherrimi: et diuites iuuenes: et puellæ: charos derelinquentes parentes et cognatos: necnon et sæculum. Et ad sacrū gremium confugiunt religionum: ubi omnis austeritas uitæ residet: & seueritas morū ad unguem obseruatur. Et quomodo tenera īfantia hæc oīa pati posset: & sustinere. Et ecce tunc quædā subita & repentina suauitas facta est in pectore cogi-

tantis ita immensa q̃ uix se continere poterat a clamoribus. Sed ne a parẽtibus audiretur ui manu ora clausa tenuit: donec cursu quendam secretum locum petisset. Et quãprimũ illuc applicuit suauitas illa penitus euanuit. Iuuenis autẽ stupefactus admirans mirum ĩmodum pectora palpare cœpit dicens. Quid hoc est domine domine mi dulcissime? Nunquid hoc est unde alliciũtur qui ad brauium currunt sacrarum religionum? Si ita est trahe etiam me post te in odorem unguentorum tuorum: iam captus sum: et uulneratus: unde non deseram te amodo: donec indicabis quid uis ut faciam. Hic adeo inebriatus: bacatusq; amore Iesu christi permansit: ut die noctuq; non cessabat aliquando corde: aliquando ore exclamare. Veni domine tempta me: ure renes meos: & cor meũ. Et ecce audiuit eum dominus Iesus: qui tãta suauitate: & dulcedine repleuit uiscera eius: ut persepe prostratus uolutabat͛ spumas euomendo in superiori solario: ubi secreto habitabat cubiculo: sicq; occurrerat illi pluribus diebus tempore orationis. Qua de re ad desiderium deductus est relinquendi sæculum: eiusque delitias pedibus conculcandi: dicẽte cum propheta. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis q̃ habitare ĩ tabernaculis peccatorũ: & cætera. Ideo

ad quendam peritũ ſeſe contulit religioſum pro informatione tantæ rei: cui ſecretum ſuum dilucide aperuit. Ille uero uir ſenſatus ad experimẽtũ gratiæ dure increpauit iuuenem: et minatus eſt eum dicens: ꝙ multi talia guſtarũt: et lapſi ſunt in profundũ inferni. Quia propter ſuauitatem quam ſentiunt deo ſeruiunt: et non propter Ieſum chriſtum. Nam dilectores chriſti in paſſiōibus pro chriſto delectant᷑: non in guſtu ſenſationum. Vnde iuuenis ille ad lachrymas conuerſus pollicitus eſt nunq̄ amplius talia petere: ĩmo oĩ conatu ſimilia fugere: et euitare: et ad omnia aduerſa pro nomine Ieſu diſpōere: ſeq; præparare. Quãobrem per ſex fere menſes nec auſus fuerat ad cœlum oculos eleuare pre timore: et rubore: donec in ſacra conſtitutus religiōe ita ſuperatus eſt a ſuauitate: et dulcedine ſpirituali uariis modis: certiſq; horis ꝙ negare nõ poterat: ſed magis conſentire gratiae oportuit: et in domino cõfider᷑ et nutui diuino aſſentire neceſſe fuit. Quia per hoc ſpes: fides: et charitas augebãtur in eum. Vnde fortior habebatur in temptationibus: et in tribulatōibus. Et in contumeliis humiliari ſeſe magis: magiſq; ſentiebat. Eo quia a demone ab hominibus: et ab ipſo deo per ſeptem fere ãnos grauiter fuerat pſecutus: ut ne conſolatio: et ſuaui-

tas ſpiritualis animã ſeruuli per extolentiã grãꝝ deducerent in perditionẽ. Circa talia plura mihi dixit: quæ uera eſſe arbitror: & præſertim ꝙ dum ſemel completoriũ pulſaret (quia ſacriſta erat) q dam prouĩtialis ſuus tergo illius adheſit: qui ad uertens de reuerentia patris ſui: quam diu nõ ui derat: ad pedes eius q̃primũ ſe prouoluit: lãbens quoq; ſtiualia eius. Et cõtinuo ſurgens ſenſit ſin tillas dulcedinis p totos corporis artus: quas diu non ſenſerat. Non tñ durabant: nec ĩualeſcebãt donec ſtratum intrauerit ad quieſcendũ: ubi im menſo uidebatur obumbrari lumine ad inſtar ſo lis: tali: tantaq; dulcedinis magnitudine: ut alta exclamare uoce cogeretur: dicendo. Quis es dñe? Vnde hoc mihi? qa peccator ſum: nolo decipi: nolo. Adiuua me dñe Ieſu chriſte: qm̃ niſi a te ta lia minime habere intendo. Si tu es dñe me tibi cõmendo. Noli me confundere: hen morior: mo rior: nec huiuſmodi dulcorẽ ferre poſſũ præ ma gnitudine ſuauitatis illius: & ſic inter hæc uerba deficiebat. Iterum reuertens: ad clamores conuer tebatur ſuperiores: uerba ſimilia faciens: donec hora matutidinalis appropinquaret. Timens au tem ne propter ſe ſcandalum otiretur eccleſiæ ex clamando aiebat.. Domine ſi tu es qui me indi gnum uiſitas non pmittas officia tua inordinate

transſire. Tunc ſtatim ſoporatus per dimidiam fere horam remanſit. Congruo quoque tempore ictu maximo percuſſum eſt ſcabellum quod ſtratui adherebat. Vnde expergefactus præfatus ſacriſta: omnia ordinate perfecit: quæ matutinalia decebat officia. Semper tamen ſcintillas ſentiebat donec ad ſtratum reuertiſſet: ſoporādi gratia: ubi quidem ritu quo ante matutinas ualide iam guſtauerat a domino uiſitabatur. Sicq; uſq; ad quindecim dies perſeuerauerūt: & ultra: Sed ſemper tamen tempore dormitiōis more ſupra dicto: tam āte matutinum q̄ poſt matutinum. Deinde quidem multa aduerſa: & proſpa occurrerunt ei. Aliquando deſiderio deſiderabat ſentire de domino. & tamen non ualebat. Aliquando ſe putabat abiectum: & derelictum fore. Et tunc amenitate perfuſus mori uidebatur pre magnitudine dulcoris. Tandem immutata eſt manus domini in eum tam ualide: tamq; acerrime: ut non dei amicus amplius putaretur: ſed iniquitatum omnium ſeruus: & luciferi filius fieri credebat: ſicq; durauit per annos aliquos. Tādem miſericordia motus dominus Ieſus iterum reformauit eum. Et in paſſione ſua ita roborauit: ut meditationem guſtaret uulnerum ſuarum: & illa lachrymabiliter fleret. Affatus eſt etiam q̧ pluries

tempore nocturnæ dormitionis iacens : aliquando uigilans : aliquando dormiendo eleuabatur ſpiritus eius ſuper cœlos. Neſciebat tamē unde: aut quo modo: ſed uidebatur ſibi ꝙ in altum nimis duceretur: ubi quaſi de cœlo in cœlum ferebatur. Qui quidem cœli uitrei apparebant: in quibus magni ſolis radia intenſa penetrabant. In ſubleuatione uero eius in altum: inextimabili ſuauitate: & dulcedine (donec in ſe reuerteretur) fruebatur. Nōnunq̄ uero (quod credidit) atteſtatus eſt polorum armoniam propriis auribus audiſſe. Quoniam omnium genus muſicorum ita diſtincte: ac diuiſe perceperat: ꝙ uidebatur cœlorum unum plenū fuiſſe citharizantium in citharis ſuis. Aliud plenum pſalteriis. Aliud cimbalis. Aliud ī timpano. Aliud abūdabat choris. Aliud uero organis pulſabat. Aliud profecto cœlum in tubis iubilabat. ita ut q̄primum tali ſuperatus amenitate in quieto ducebatur ſopore uſque ad congruum expergiſcendi: ac ſurgendi tempus. Aliquando dum in oratione: aut extra eſſet affirmabat tali: tantoq; ameniſſimo ſapore: guſtuq; meliſluo toto repleri corpore: a uentre uſque ad oris pallatū ꝙ nec uerbum facere: nec artus aliq̄s per ſe moueri ualebat. Alia plura: ac diuerſa mihi dixit: quæ longa eſſent ad narrandum. Sed

non minora fuisse approbabat quæ per tempta tionum aduersitatum: & persecutiōum afflictio nes: & angustias patiebatur: q̄ dulcia illa: & ame na quæ postea degustabat. Altiora protulit: & miranda: de quibus loq humana uereor lingua: ne forte fabulator potius dicar q̄ summæ uerita tis pronuntiator. Attamen uera sunt: & non mē tior. Nouit deus quia nō a uiro mēdaci prolata fuerunt. Nunquid ergo scilebo? nequaq̄ porro īmo prosequar sermonem de spirituali cognitio ne: & uisione: & coniugio dei cum animabus ele ctorum. Deinde aperiam secretum secretorum amici mei.

De medio consolationum spiritualium.

Edium autem hoc ultimum: atq; nouissi mum est consolatiōis. De quo ait prophe ta. Vitæ: & cetera. ut supra per quod deus non in sensibus corporeis: suauitate: & dulcedīe sensiti ua: pœnali: aut confortatiua uisitat dilectum su um. Sed spiritualiter in potentiis animæ tanta suæ potentiæ: immense sapientiæ: æternæq; cha ritatis ponit cognitionem: gustum: uisionem: et intelligentiam ꝙ supra naturam percipitur: gu statur: uidetur: atq; intelligitur: quæ oculus non uidit: & cetera. Virtus enim dei post corporeas sensatiōes: & angustias plurimas ita segregari so

let nonnunq̄ quod nocuum eſt ſenſibus : ut ani
ma non in corpore eſſe: aut in terra uideatur: ſed
ſuper aſtra. Et aliquando terram conſpicit: & to
tam mundi machinam infert cœlos pro cētro cer
nit quaſi ouum ſtrutii. Et hoc dico quia ab ami
co meo percæpi ſibi talia eueniſſe ſpatio dierum
multorum. Quod quum aut miſſam celebraret
aut diuinum perſolueret officium ſuppeditare
polos: & aſtra: planetaſq; ſibi uidebatur. Et quū
de paſſione meditari uoluiſſet inferius in centrū
nouiſſimæ ſperæ. ſ. lunæ mēte conſpiciebat. Ve
rumenimuero quando empireum cœlū uerſus
aſcendere curabat: alios tranſcendere uidebatur
cœlos. Aliquando luminoſos: aliquando nubilo
ſos: aliquando aereos: aliquando obſcuros. Sem
per tamen in deſiderio uidendi dominū: non in
humana effigie tanq̄ homines : ſed tanq̄ deum ī
ſpiritu: quia nec ſeipſum cognoſcebat humanū:
ſed a corpore alienum animum nouerat inuiſi-
bilem: ac impalpabilem : cognitione indicibili.
Nam etſi animam ſuam uiderat oculis ſpiritu-
alibus: corporea tamen lingua indicare nequiuiſ
ſet. Sic itaq; omnipotens deus per potentiam im
menſam: & inextimabilem ſapientiam: ineffabi
lemq; charitatē ſuā percipitur ſpiritualiter īmen
ſus: ſapiētiſſimus: & optimus. Guſtat̃ aūt deus ī

anima ſpiritualiter per pacem mētis: & corporis cum abſtractione animæ ab omni officio corporeo. Vnde in deo eleuatus uidens eum: aut nō uidens: tamen ſpiritualiter guſtat de deo. Sicut a ſecretario noſtro intellexi: ꝙ aliquādo tanta fruebatur pace in deo: ꝙ ſi ī ſe: aut extra ſe eſſet ignorabat. Verūtamen guſtare dicebat: ſed non more ſenſationum corporalium. Cernitur: & uidetꝰ deus nō ut prædixi in humana forma: ſed in ſpirituali aſpectu alieno ab omni naturali cognitione. Niſi forte quando archanum aperitur a dn̄o mirādum: diuine. ſ. humanæq; unionis domini noſtri Ieſu chriſti. Vnde ueraciter cognoſcitur ꝙ dominus ieſus ipſe ē deus uerus. De hac uero cognitione ab eo qui mihi alia aperuit intellexi: ꝙ ſtupor inenarrabilis inuāſit eum: quando dominum ieſum eſſe deum ſpiritualiter percaepit. Affirmans: teſtificanſq; ꝙ tanta ſit differentia ab hac ſpirituali cognitione Ieſu chriſti: uidelicet ꝙ ſit deus: ad illam qua humana: deuotaq; plebs adorat: quanta eſt inter credere: & non credere: inter certū: & incertum. Et hoc ſolū expti atteſtari poſſunt

De ſpirituali dei uiſione.

E uiſione dei qualiter in ſpiritu uidetur: ille qui affirmabat eum aliquādo ſpiritu uidiſſe qualis eſſet explicare mihi non ualuit; nec

ego qualiter cernit deus uobis ostendere potero? Sed unum illud dicã uobis quod ab eo audiui. Cum domino non in somno: sed uigilando locutum fuisse ita familiariter: sicut solet dilectus filius cum piissimo patre: conscilium exposcens: petensq; ab eo auxilium. Itaq; dicebat eum uidisse forma inuisibili: & ineffabili: ueruntamẽ uidisse eum affirmabat sæpius.

De intelligentia dei.

Estat charissimi nunc indicare uobis qualiter deus intelligitur. i. qualiter nosciter uoluntas eius in nobis. Intelligitur enĩ deus per correctionem: per inspirationem: per uisionem: per reuelationem: per experientiam.

Qualiter deus per correctionẽ intelligitur.

Ntelligitur deus per correctionẽ quãdo tẽptatio: aut tribulatio trahit peccatorem ad cognitionem proprie miseriæ. Vnde exclamãdo ad cœlum dei auxilium postulat. Et contritione ductus pœnitentiã quærit accuratissime: ac nunq̃ amplius redire ad uomitum se proponit. In hoc cognoscitur itaq; ꝙ deus corrigit omnem filium quem recipit.

Qualiter intelligitur per inspirationem.

Ntelligitur deus per inspirationem qñ hõ totalit deditus ẽ deo: nihilq; pẽitus putat

se posse: aut scire: nisi per ea quæ a domino ĩ mẽ te: & animo ei ostenduntur: optans habere uirũ sanctum & approbatum cum quo adhibeat con scilium: nihil omnino in sui honorem operãdo: sed solum dei gloriam quærendo: custodiendo quoq; se iuxtã paruitatẽ suã a malo: ac bonum semper imitando. Tunc omnis inspiratio in tali homine bona est semper. Nam etsi etiam aliter esset dominus in bonum cõuerteret propter sim plicitatem uiri illius. Sicut de sancto Dauid legi tur: qui inspiratus ut erigeret templum domini: quod uoluntas dei non fuerat. Vnde per Natan ꝓphetã illi ãnuntiauit: ut ad hoc non se ĩtromit teret: quia uir fuerat bellicosus.

Qualiter intelligitur deus per uisiones.

Ntelligitur etiam deus per uisiões: siue ap paritiones. Sicut sunt ꝑ angelum: per ima ginem crucifixi: beatæ Mariæ: uel cæterorum san ctorum. Quæ quum bone sunt in principio ter rent: & conturbãt: & in sui ipsius paruitatem cõ uertere faciunt: summo cum timore deceptiõis: non adhibendo subito fidem. Sicut beata uirgo: que quum audisset uerba angeli turbata est in sermõe eius: & cogitabat q̃lis esset ista salutatio.

De bona apparitione.

Tem illa optima apparitio est quæ allicit

hominem ad oratiōem uocalem: præcipue sacri: diuiniq; officii. Et ad meditationem passionis Iesu christi cum humili: īmensoq; desiderio diligēdi: seruiendi: colēdi quoq; dominum in spiritu: & ueritate: sanctissimeq; contemplatōis. Sed apparitio illa quæ orationis: & diuini officii: desideriiq; augmentum deprimit: aut obfuscat: diabolica est: & periculosa. Sicq; dicitur de om̄ibus sensationibus quantuncunq; sint gratiosæ: & confortatiue.

Qualiter deus intelligitur per reuelationem.

Er reuelationē ītelligitur deus qn̄ reuelatio mortis: aut dignitatis: aut uitæ lōgitudīs: humiliorē: deuotiorē: & prudentiorē cōtra insidias diaboli reddit: cum amplificatione uirtutum: orationū: meditationū: & omniū alioꝝ bonorū operū: sicut fecit sanctus Cassius Narniensis urbis episcopus.

Qualiter deus intelligit̄ p exēplū: & experientiā.

Ntelligit̄ profecto deus p experieneiā qn̄ p sacraꝝ litteraꝝ dogmata īstruit̄ hō. Prout p Ioannē dicit̄. Nolite credere oī spūi: sed ꝓbate spūs an ex đo sint. Et apostolus. Noli altū sape: sed time. Itē n̄ oportet plus sape q̄ oporteat sape sed sapere ad sobrietatē per experientiā sanctorū

in actibus suis ītelligitur deus: et deceptio demo
niorum: sicut in uita sancti Martini legitur. Cui
dominus Iesus apparuit nudus in formam pau
peris ad sanctum opus misericordiæ exercendū.
Deinde in nocte ostendit se illi ad exhortandum
illum in operibus bonis. Sed diabolus inuidens
ei in formam crucifixi demonstrauit se: dicens. A
dora me: ut adoratus illuderet ei: atq; deciperet.
Sed beatus Martinus experientia doctus intelle-
xit q deus nō erat: quia petiuit adorari ab eo: cū
ipse Martinus die noctuq; adoraret dominū Ie
sum. At etiam per placabilem apparentiam dia-
boli in prīcipio: et per uerba eius cognouit in mē
te sua q non erat christus: quia nec reuerentia:
nec timor: nec humilitas ei oriebatur ī corde. Ve
rum magis in tumore iactantiæ aīus eius anhela
bat. Itaq; oīs sēsatio: uisio: apparitio: et reuela
tio quæ mentē ultro: illicoq; extollit cum confi-
dentia: & credulitate proprii sensus: non acquie-
scendo consciliis seniorum: & maxime prælatis
talia ocultando expertis. Tnnc sane cognoscitur
q a malo spiritu sunt. Quia doctina Iesu christi
nō est in similibus. Cum dicat domninus. Disci
te a me quia mitis sum: & humilis corde. Nam
qui se humiliat non decipietur. Sed in bonis in

ſpirationibus: in ſanctis ſenſationibus: in uiſio-
nibus: & apparitionibus ſaluberrimis: necnon in
diuinis exaltabitur reuelationibus. Sed qui ſe ex
altat in ſimilibus humiliabitur ab eo qui decepit
eum.

Concluſio exhortatoria.

Rgo cauete uobis: cauete fratres mei obſe
cro ab omni ſpirituali ſuperbia: & d̄ceptio
ne. Sed magis humiliamini ſub potenti manu
dei: & ſubditi eſtote oī hūane creaturæ pp deū:
ſi ſummam dei charitatem cognoſcere uultis in
ueſtra uocatione: correctione: gubernatione: refe
ctione: & conſolatione: cum diuina dei intelligē
tia: per inſpirationem: uiſionem: & reuelationē.
Per quæ omnia: & ſingula dominus Ieſus chri-
ſtus erudiat aīas ueſtras: ut quæ fugienda ſunt
fugiatis: & quæ tenenda ſunt opere perficiatis.
Per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.
Date ueniam obſecro ſi moram traxerim nimi
am in reſponſionibus dandis. At ſi in ſcribendo
minus: pluſue q̄ decuit dilatauerim me: ſcitis e
nim quoniam a familiaribus detrahor negociis.
Sed a charitate quæ omnes ſuperat ſenſus alli-
cior ad ſcribendum: ea forte quæ nec ſcio: nec ui-

di: nec gustaui. Sed unum illud fateor ꝙ non mētior in omnibus quæ superius loqutus sum. Veruntamen me semper humilitate qua pos-sum correctioni: et emendationi tam maiorum: & æqualium q̄ minorum dispono: & offero. Valete in domino semper. Ex sancto Andrea de littore.

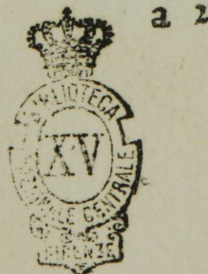
Actum quoque est hoc opus Venetiis: ex inclyta: atque famosa officina Nicolai Ieson Gallici. Anno dominice natiuitatis. M. ccccc. lxxx. nonas Iulias.

BIBLIOTECA
XV
NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

Frater Ioannes ad fratres suos Carthusienses Patauine cartusiæ habitantes: de humilitate interiori: & pacientia uera.

Ratres ĩ Christo carissimi secundũ deũ & ordinẽ. Sed secũdum inttimã cordis mei charitatem suauissimi filioli mei. Obligor eqdem non parcere calamo: aut atramẽto: nec etiã mihi ipsi: donec uobis satisfacere in quãtũ ualeo studeã. Præsertim de spiritualibus de quibus ut curam haberetis semp cõmendaui uobis: quia temporalia ad uotũ ueniunt quum spiritualiter uiuimus. Habetis. n. apud uos exẽplar omniũ uirtutum: quẽ nõ solum tanq̃ patrẽ diligere tenemini: ĩmo potius tanq̃ deum colere obligamini. Quoniã ad dei imaginẽ: & similitudinem eum recepistis: & bene merito: qa exẽplũ Christi uobis indicat: & manifestat: iuxta illud. Exemplũ. n. dedi uobis: ut quẽadmodum ego feci: & uos faciatis. Quod enĩ dedit saluator exemplum? nisi. Discite a me: qa mitis sum: & hũilis corde. In quem ergo aliquẽ alium hoĩem maiorẽ uidistis similitudinẽ? & imaginẽ similitudinis: mãsuetudinis: & hũilitatis cordis q̃ in uenerãdo patre priore uestro. Hoc quidẽ fateor quod a me tale munus suscipe nõ potuistis. Si uero ab aliis

aliqbus uidistis: aut audistis tātā talēq; benigni-
tatem: nunq̄ tamē credo maiorē pcipe potuistis.

Exhortatio ad humilitatem.

Discite itaq; humilitatē si exaltari ī dn̄o optatis: qa qui se humiliat mente animo: & corpore: moribusq; exaltabitur in gratia spirituali.

De humilitate.

Quidnā sit humilitas: ego qui totus supbus sū uirtute mea manifestare nequeo. Sed q̄d ab expertis aliquādo pcepi paulisp indicabo. Humilitas ē uirtus qua hō uerissima cognitōe sibi uilescit. Humilitas. n. perfecta illa dicit̄ quæ non in exteriori apparentia solū ostendit̄: sed quæ prostrata in abyssali sterqlino cū sancto Iob: ulceribus pleno paciētissime iacet: putās semp ex digno merito oīa pati: & multo maiora: īmo dico peiora mereri propter antiquā: & præsentē ambitionē: nec nō causa future supbiæ nostræ. Vn̄ ueracissime cernit īfinitā: & indicibilē esse dei pietatē: quæ nō iuxta meritū: siue demeritū iniqtatis nostræ puniri nos sinit a demonibus. Et si quid tamē pmittit: ad nostrā desinit correctionē euenire: ut sufficientias nostras: prudentiā: & sapientiā humane carnis a nobis totaliter separe conemur. Et in sui ipsius dei auxilii gremiū nosmetipsos tanq̄ infātes modo geniti prostratos proiciamus. Sed qa

hũana uirtute putamus resistere posse tẽptatiõi bus dño permittẽte in baratrũ descendimus ĩfer ni: ubi occurrũt nobis terribiles demonũ aspectus ad terrendũ: & ad destruendũ præsũptiões nr̃as: & loco bonaꝶ cogitationũ inferunt nobis cogita tiones pessimas supra terminũ potentiæ aĩæ tali tantaq; defectu uirtutũ: ut quasi insipiẽtes: & sẽ suales totaliter remaneamus: & præsertĩ in tẽpta tiõibus fornicãdi. Diuĩa tñ ut prædixi pmissiõe ad humilitatẽ acqrendã.

De tẽptationibus supboꝶ proficientiũ per diui nam dispensationem: ut electi humilient̃. Dum ait beatus uir qui suffert temptionem.

h Ee etiã temptationes sequũt̃ frequẽs. s. & subita indignatio ex defectu propriæ uolũ tatis: qa cũ cito quod petit: aut quærit tẽptatus nõ obtinet irascit̃ q̃primũ: litigãdo ĩfra semetip sum: aliquãdo in sermõibus ĩcrepãdo palã maio res: eq̃les: minores: cõtẽnẽdo cæteros: seipsũ ex cusãdo. Vnde in errorẽ maximũ mẽtis prostrat̃: errãdo p diuersas machĩas: & seditões: usq; ĩ pro priã mortẽ cõtra dei honorẽ: & gloriã: & ordinis honorẽ: minãdo maioribus suis de ĩternitiõe: & occisiõe: de ĩfamia: & đ opprobriis q̃pluribus: et de aliis ĩtentõibus pessimis. Similit̃ post hæc ad

fatuas mēs labit̄ cogitatōes d̄risorias: plenasq; ri
su. Deinde ī planctū cōuertit̄: & lachrymas: cōsi
derādo miseriā sui ipsius: semetipsū cōtēnendo:
honorē propriū destruēdo: ita ut cōfusiōe oppro
brii semetipsū multis modis ī maībus demonū
eē cōspiciēs: desiderat pessimo aīo: affectuq; ille-
cebri ī mūdū cōmisceri cū uiris: et mulieribus. Et
cōuersari aliqñ cū principibus seculi: aliqñ cū ui
lissimis populis: cū qbus nugari semp insipiēter
ualeat: prophetādo de futuris cōtingētibus: mur
murādo: & detrahēdo: & de se pronosticādo mul
ta īpossibilia supra posse suū: ac īaudita. Hæc q
dē quæ diximus tēptatōes sunt supboꝝ proficiē-
tiū circa aīam ipsoꝝ cōfusionē. In acqsitiōe attñ
humilitatis: ut īde præsūptio uana propriæ repu
tatōis oīno extinguat̄: & irritet̄.

De corporalibus tribulationibus superborum.

Lle aūt tribulatōes: & āgustiæ quæ supbis
proficiētibus ī corpoř occurrūt diuerse sūt
& graues: & aliqbus terribiles fiunt. Quaꝝ aliqs
nonnullasq; hic infra ad doctrinā uestrā: & corre
ctionē intimabo: īdicabo ue. Quæ sunt hæc: do-
lores: īfirmitates incurabiles: occursus hominū ī
piorū: infamiæ euidētes. Incideř in manus tribu
lantiū horribiliter: sicut q incidūt in latrones: &

ſicarios. Vnde exſpoliantᷣ: uerberantᷣ: aut feriuntᷣ ſemp cum terrore: atq; repentino timore. Aliqñ minas patiuntᷣ demonũ. Aliquãdo incidunt ĩ lapides: & ab eis concutiuntᷣ: uel a canibus: aut a feris morduntᷣ: uel ab alto cadunt. Vnde aut manuũ: aut pedũ fractioné recipiunt. Deniq; in egeſtatem maximã cruciabuntᷣ: donec diuina miſericordia de profundo lacu miſeriarũ iſtarũ ad propriam cognitioné deducere dignabitᷣ. Vnde manifeſte tunc cognoſcẽt ſupbi proficientes calamitates ſuas: & ĩpoſſibilitaté eorum ad reſiſtendũ. Sed iã quaſi milites ſupati: & đuicti in oĩbus ſceleribus. Et aliq tam mẽte q̃ corpore proſtrati ſũt ſicut Dauid & Magdalena: ſicut & plurimi ſanctoꝝ patrũ corporalirer ceciderunt. Et hæc oĩa ut prædixi ob ſuperbiã nimiã inſupportabiléq; ambitiones occurrũt quãdo ad deum cõuerſi: & a ſeculo recedẽdo: ad portũ ſacrarũ religionũ acceditur. Vbi ſupbus monachus ſtudet nõ humilitatem inqrerᷣ p opprobria: & correctões: ſed magis ſapientiã: & reputationé inſtat inuenire: uidẽdo aſpiciẽdoq; in oculis ſuis opa uirtuoſa quæ egit: facit: uel facturus eſt. Inſpiciẽdo etiã alterius defectus: & peccata aliorũ condemnãdo: donec fumus ſupbiæ ſue uſq; ad cœlũ aſcendat. Vnde neceſſe eſt ut dñs qui huius de ſtercore ſeculi erigit

pauperē unq̄ peccatorē: ut collocet eū cum prin
cipibus: cū principibus populi sui sacrarū religio
num. At iterū per superbiā in religione nup acq
sitā necesse est idē proficiēs ad euacuationē illius
iterū in feces demergat: donec cū sancto Dauid:
ut supra dicat. Vermis sum & nō hō: opprobriū
hominū: & abiectio plebis. Ergo quāto magis in
religiōe supbitur: tanto magis: magisq; in pessi-
mis temptationibus: īmo & in sceleribus eicitur.
Iccirco uerissime inqt propheta. Humiliatus sū
& liberauit me: qa humiles deus spiritu saluabit
Magna est igitur uirtus humilitas.

De remedio supradictarum temptationum.

Ribulatōes: & angustias audistis supborū
proficiētiū. Audite & nunc auxiliū: suffra
giumq; eorum. Est. n. pacientia mater afflictorum:
quā quis quærit: aut desiderat eā: infallanter reci
piet: & obtinebit illā. Nā etsi uiriliter corporali-
terq; possiderē nō ualet: si tam̄ desiderio illā cupit
uendicare: maiorē in modū eā hēt q̄ si manifeste
ipsā teneret. Quoniā dicunt sacri doctores q̄ ma
gis aliquādo meret: & maius meritū est uelle cre
dere quod credere non pōt: q̄ qui faciliter credit.
Sic aliquādo magis meret uelle dolerē de peccatis

& criminibus suis: atq; excessibus: q̄ posse ad bn̄ placitũ condoleri: dicente propheta. Desiderium pauperũ exaudiuit dn̄s: præparationẽ cordis eorũ audiuit auris tua. Hoc aũt dixi q si forte p diuersas demonũ occupatões in mẽte: & corpor paciẽtiam illã: & fortitudinẽ in tẽtatiõibus hr̄e nõ possumus: saltẽ hr̄e illam in desiderio supioris rõnis oĩno uellimus. Quia deus iudicat nos: & nr̄a secundũ arbitriũ supioris ratõis: & secundũ uoluntatem: & iudiciũ animi nr̄i. Et nõ secũdũ ea quæ nobis ĩuitis: ac cõtra nitẽtibus portio sensualis ĩferior aduehit: & producit. Qualia sunt uolubilitas imaginũ: & fantasiarũ: stimulus carnis illecebrosus: aut uĩdicatiuus aĩus: & similia: ut supra scripsimus. Ideo dico uobis q aut patientia: aut uoluntas patiẽdi est illa uirtus quæ mitigat sentẽtiã dei cõtra supbos: & elatos proficientes: maxĩe religiosos. Et ita placabilẽ reddit manum dn̄i percutientẽ. Vt unde fulgura procedebãt: & tẽpestates: inde pax: gaudiũ: & feruor proueniũt. Quia patientia est mater cõsolatiõis: & donũ dei: sicut dicit in psalmo. Quoniam tu es patiẽtia mea domine: dn̄e spes mea a iuuentute mea.

De humilitate iterum.

Oueritis insup filioli mei q si humiles eritis: & patientes: mirabilia dei uidebitis: gu

ſtabitiſq; ꝙ oculus non uidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis aſcendit. Non tamẽ ꝙ donec uixeritis abſq; tribulatiōibus: uel temptatiōibus tranſirẽ ualeatis. Sed ſemp ſicut ſancti patriarce: & prophetæ: ſicut Ioannes baptiſta: & dominus Ieſus chriſtus ĩ tota uita ſua paſſus eſt: & pati fecit apoſtolos cũ cæteris ſanctis ſuis. Vñ ipſe ait. Qui uult uenire poſt me abneget ſemetipſum: & tollat crucẽ ſuam cotidie: & ſequatᷣ me. Crux autem amicoꝝ dei ſunt temptatōes infraſcipte ad humilitatẽ cōſeruãdã: ſicut fuerunt ſupiores temptatōes in ſupbis ad recupandã humilitatẽ.

De temptationibus humilium.

Emptationes uero quæ ex ſpirituali uirga dei fiunt ad augmentũ animæ humilium: ut excitetur probetᷣ: & muudetᷣ: ſunt iſte. Videlicet pigritia. unde nequit tẽpus præparare ad orãdum: legẽdum: meditandũ: & alia uirtuoſa opa ad exercitandũ. Deinde occurrit quædã grauitas corporis cum laſſatōe membroꝝ: ita ut quum iacet laborioſũ eſt exſurgere: ſi ſedit ſurgere neqt. Itaq; cognita propria tepiditate remanet mente confuſus: & corpore. Plenus doloribus eſt: qa nõ uidet obligatōibus ſatiſfacere poſſe: tam oratiōibus: q̃ deuotiōibus ſpiritualibus: & uirtutibus corporeis: & exterioribus. Vnde ad horã tantam

in diffidentiam cadit: ut a deo derelictũ ſeſe exi-
ſtimet propter obtenebratões uarias cogitationũ
diuerſarũ ex defectu humani auxilii. Vñ egeſtas
maxima corporalis illi orit᷑ aĩæ cum mœſtitia: af
flictõe: & anguſtia ĩfinita. At nec memoria remi
niſci põt miſerationũ dei. Nec capax eſt ratio ad
credendũ: nec uoluntas ad cõcupiſcendũ æternã
gloriã: qa iam a deo ſegregatã ſe conſpicit. Ex his
profecto tẽptatiõibus ex qbus acqrit monachus
uitæ ſolitariæ meritũ ĩ ſui ipſius protectionẽ: &
ad humilitatẽ: & cor contritũ elucrandum unde
accuratiſſime ad creatoris ſui deſideriũ deuenire
ſtudeat. Diuina tam̃ diſpẽſatiõe oculte: modoq;
indicibili iuxta neceſſitatẽ: & utilitatẽ aĩæ religio
ſorum humiliũ hæc proueniũt: ne ultra debitũ
ſeipſum extollat: nec ſape pluſq̃ oporteat ĩqrat:
ſed magis in timorẽ: & tremore ſuã operetur ſalu
tem in ſignum oĩs perfectionis per auxiliũ dei.

De ordine ſeruando contra temptationes.

Vnc ãt reſtat ordo obſeruãdus cõtra tẽpta
tões tã ſupboꝝ q̃ hũiliũ in auxiliũ & fauo
rem reꝝ ſpiritualiũ. Et primo anteq̃ tẽptatio oc-
currat paratus ſit ſemp mõachus tota ĩtentõe re
ſiſtendi: nõ propria uirtute: ſed diuina miſericor
dia auxiliãte. Vnde ſolicitus ſit inquãtũ põt: nec
ſibi pcat in labore: ĩ oratõibus dicendo. Et ne nos
inducas in tẽptationẽ. Quia ueraciter hoc & co-

gnosco p me metipsũ tẽptationibus resistere nõ posse nisi tu đus:& tu dñe iesu tuũ mihi auxiliũ præstaueris. Deĩđ a meditatõibus ñ cessar̃: lectio nẽ cotidianã frequẽtare. Necnõ ĩ cæteris exterioribus:& corporalibus austeritatibus: penitẽtiis: uirtutibus:& moribus solicite se exercere. Vt qñ egestas spũalis:& incursus demonũ ingruerit: ꝓpria cõsciẽtia de ignauia:& pigritia eũ arguer̃ nõ possit: cũ in pace esset ante aduentũ tẽptationũ.

De remedio faciendo in ipsa temptatione.

Empore uero temptationũ qñ supbus:& humilis præualere se nõ põt in mente per desideriũ: aut p uoluntatẽ mundã:& expressam ore ad minus dicat. Nolo dñe: nolo: uide qa me cõtinere nõ possũ: dñe miserere mei. Esto brachium meũ:& salus ĩ hac tribulatiõe mea. Qui põt corde:& ore oret:& manus:& corpus inquãtum ualet:& põt refrenet:& sustineat ĩmobile: mentẽ eleuãdo in deũ. Et de semetipso totaliter cõdolẽdo: increpãdo:& uitupando semetipsũ oĩbus opprobriis:& detractõibus donec tẽptatio illa pessima recedat.

Quid agendũ sit quũ hostis est deuictus.

Si uero inimicus supatus:& đuictus remãserit: non putet uictor uirtute sua hostẽ debellasse. Sed diuino auxilio diabolũ supatũ fore

confiteat̃ humiliter: ac deuote. Vnde eleuatis ma nibus clara uoce dicendũ est. Non nobis dñe: nõ nobis: sed nomini tuo da gloriã. Itaq; dulcissime dñe: suauissime Iesu christe confirma hoc quod opatus es in me: misereř mihi peccatori: qa deus meus es tu: & ꝓtector: ac susceptor aĩæ meæ. Vñ dicat ĩ laudẽ dei & dñi Iesu christi tanq̃ puer par uulus. Laudate pueri dominum. usq; in finem: & ad ordinem redeat deuotionum suarum.

De ordine post lapsum commissum.

I forte (q̃d absit) ꝓmittente dño ad eradicã dam supbiã: & præsumptionẽ supatus re manserit. More Dauid: nõ ad despationẽ: sed ad dei misericordiã confugiendũ est: spans semp in dei bonitate: & dñi Iesu christi clemẽtia: q mortu us est pro peccatoribus. Et mulieri deprehẽse ĩ a dulterio ueniã dedit. Magdalenã ad se traxit. La troni paradisũ promisit. Et Longino lumẽ: & sa lutẽ cõcessit. Sic oĩbus faciet peccatoribus q cõtri to aĩo: & corde: aut desiderio cõtritõis ad deũ hu militer accedere nõ erubescũt: sed magis pro au xilio: & suffragio eius ipsum quærunt: petunt: & uocant: ordine maxime infrascripto.

De mõ seruãdo qñ ab inimico supamur.

Vum qs a spũ blasphemie: a spũ ire: aut cõcupiscẽtiæ: mente uel corpore supatus re

manserit: quãto citius põt dicat clara uoce. Misere mei deus. usq; in finẽ genibus flexis: mãibusq; ad cœlũ iunctis. Deinde prostratus extẽsis brachiis in similitudinem crucis: quasi coram crucifixo Iesu dicat. De profundis. usq; in finẽ. Deĩde surgat: & si plãgere põt nõ cesset a lachrymis donec ꝑcurrat ordinẽ totius passiõis cum Pater nr̃. & Aue maria. pectus ꝑcutiẽdo. Deinde cõuertat se ad lectionẽ spũalis doctrinæ: sicut sunt uita: & collationes patrũ: aut similia: in qbus lectiõibus lapsus requiẽ inueniat: & modũ reparandi: & resistendi oĩbus tẽptationibus: & in sui auxiliũ: & ꝓ satisfactõe erroris sui disponat se tẽpore quo poterit septẽ psalmos penitẽtiales cũ lethaniis ꝑsoluere semꝑ cum disciplina in memoriã passionis Iesu christi. Deniq; currat ad sui prælatũ uel custodem aĩæ sue pro confessione cũ præꝑatiõe opprobriũ sustinẽdi: & correctionẽ recipiẽdi. Nec ñ & ꝑ penitentiã totaliter satisfaciẽdi: nisi forte talis fuerit cã quæ excessũ: aut formã & modũ excessus licite uidret ocultari: non tam̃ forma peccati tacẽda est. Ideo beati sunt illi q talẽ hẽnt rectorem aĩaꝝ benignũ: & mansuetũ: & exptũ in similibus: de quo dubitare nõ oporteat cor suũ totaliter apire. Nã cum oĩbus nisi cũ exptis oĩa apire ꝑiculosum est: ne inde peccator in desperationẽ ĩ

cidat propter insipientiam confessorum.

Conclusio: ac breuis exhortatio ad humilitatem & charitatem.

Os itaq; filioli mei charissimi cōamini humilitatē īqrere. Studete charitatē dei: & ꝓximi uendicare. Et cū orationibus: deuotionibus cerimoniis: aliisq; consuetis corporalibus: & spiritualibus exerecitiis uestris: in solitudīe: silētio: & ieiuniis pseuerare: ne diabolus superare possit uos. Sed magis uos ipsum: auxiliāte dn̄o: q non pmittit tēptarī sup id quod potestis: sed facit cū tēptatione prouentū ut possitis substinerē. Cauete ergo uos ab ingratitudine: ne cū ingrato Adā de paradiso expulsi sitis. Et cū Iuda in baratrum inferni deiciamini. Dominus sit semper uobiscū Et si quid minus clare: & diffuse locutus sum: familiariter egi. Valete. Verumtamen in omnibus quæ minus q̄ catholice: aut religiose affatū me nouerit quispiam doctior: atq; prudentior: non illi solum: uerum uniuersis Christi fidelibus: cultoribusq; corrigendum: castigandumue ipsum constituo.

Actū quoq; hoc opus Venetiis ex inclyta: famosaq; officina Nicolai Ienson gallici. Anno dominice natiuitatis. M.cccc. pridie nonas iulias.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
XV
FIRENZE

Libellus in præparatione infirmorum: & in dispositione morientium: qui flos uitæ interpretatur. Exordium.

Ore bonorum parentũ qui tametsi facultate tenui sint: ac paupes: filiorum tamẽ unicuiq; de inopia sua legare: ac impartiri solẽt. Ita & ego de paruitate ingenioli mei non defeci in quantũ ualui: singulis spiritualibus filiis: tum clericis: tum religiosis claustralibus: tumq; sæcularibus cuiuscunq; conditionis existẽtibus officiosissime offerre portionẽ ad bene: beateq; uiuendũ opportunã. Ita dũtaxat ut hoc in sæculo sicut & in religione degentibus normam: ritumq; seruandũ conscripserim. Residuũ deniq; egestatis doctrinarũ mearũ in egrotantibus filiis: & de hac uita migrãtibus attribuere institui: ut læto: iucundoq; lectulo consistere animo possint: uel inde ad superos qneant euolare. Verũ ne quid incongruũ fari uidear: peritissimis sacræ sanctæq; ecclesiæ doctoribus omnia: singulaq; correctione digna fuerint corrigenda constituo. Tabula.

Libelli huius diuisio in tres partes disponitur: ut infra patet. De prima parte.

Rima etenim pars quæ suffragatio appel-

latur infirmorm: in capitulis. xii. diuiditur. ut infra patet.

De ſecunda parte.

Ecunda equidem pars: quæ confeſſionalis dicitur eruditio duas habet diuiſiones.

Prima diuiſio ſecundæ partis.

Prima diuiſio continet capitula. xxii. uidelicet.

Secunda diuisio secundæ partis.

Ecunda diuisio quæ dicitur de consilis cõtinet capitula septem. uidelicet.

De tertia parte.

Ertia uero pars que præparatio æternalis obientium appellatur tres habet diuisiões: quarum capitula inferius annotantur.

Capitula primæ diuisionis.

orationibus: & cætera.
Capitulum tercium de aspersione aquæ sanctæ.
Cpitulum quartum de unctione.
Capitulũ. v. de oratõibus dicẽdis quæ & cætera.
Capitulum sextum de officio defunctorum.
Capitulum septimum de elemnsynis fiendis ante exitum & cætera.

Capitula secũdæ diuisionis sunt quattuor.

Capitulum primum de uitanda inanis gloria in exequiis mortuorum.
Capitulum secuudum de electiõe tredecim pauperum in memoriam Christi: & apostolorum.
Capitulũ tercium de religiosis uiris beneficiatis.
Capitulum quartũ de diuersitate religionũ: atq; missarum fratrum: & orationum monialium.

Apitula tertiæ diuisiõis tot sunt quot sũt oratões dicende in recomendatione animarum defunctorum: ut infra patet. Vnaquelibet oratio est unum capitulum.

Narratio prime partis libri huius.

Xhortatio confessoris in promittendo sit: siue omnino in spem suæ liberatõis indicando habeat. Nisi forte fuerit pro maiori lãguentis salute a domino decretum illũ in sancto Abrae sinu collocare: qđ dilucidissime

īferius cōscriptis remediis cognosci potīt: q̄ sūt.

Aspsio aquæ sanctæ.	Missarum deuotio.
Vera confessio.	Elemosynarū merita.
Integra satisfactio.	Ordīatio rerꝝ externarꝝ.
Deuota cōmunio.	Cōstitutio salutis men
Orō mētalis propria.	tis: & aīæ in manu dn̄i.
Oratio uocalis ꝓpria.	Oblatio cur̄ corporis pa
Oratio aliena.	rētibus cognatis: & me
	dicis.

Capitulum primum de exhortatione cōfessoris: quæ est in his uerbis: uidelicet.

Aude fili: ecce dn̄s Iesus misit me ad te ut reddā tibi ualitudinē animæ: & corporis. Noli obsecro de hac corporis ægritudine cōturbari: aut terreri: qm̄ hæc infirmitas non est ad mortem: sed ut discas disponere uitam animæ: & corporis tui in uoluntatē domini dei: qui aīam tuā creauit de nihilo ad sui imaginē: & similitudinē. Et plasmauit de terra corpus tuū: uitam tradens animæ īmortalē: corpori uero tuo uitam tribuit uegetatiuam: sensitiuā: & rationalē. At insuper liberum donauit tibi arbitriū optandi: siue uolēdi salutis præmiū: uel propie damnatiōis demerita uendicare. Velis igtur toto corde: totoq; aīo in dei tui creatoris: & saluatoris uolūtate: atque manus periucunde te cōmittere: agat quicqd li-

bet. Nam quæcunq; fecerit de te sũmopeee pro fectura sunt tibi. Ergo gaude: & letare ĩ domino nostro Iesu christo. Fili charissimi incipiamus iã indicia salutis pertractare: ut inde quod de te dominus deus agere decreuerit percipere ualeamus dilucidissime. Si tu tamen simplici corde credideris illi: cum et ipse dicat. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit uiuet: & omnis qui uiuit & credit in me non morietur in æternum.

Capitulum secundum de secũdo spirituali remedio. Fiat aspersio aque sanctæ super infirmũ & lectulũ eius cũ his uerbis.

Sperges famulũ tuum domĩe Iesu christe & mundabit᷑. lauabis eum: & super niuem dealbabitur. Exurgat deus: & dissipentur inimici eius: & fugiant qui oderunt eum a facie. Nõ nobis domine: nõ nobis: sed nomini tuo da gloriã. Exurge domine adiuua famulũ tuũ: aut famulam tuam: & libera eum propter nomen tuum.
Kyrieleison. Christeleison. Kyrieleison.
Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Pater de cœlis deus miserere ei.
Fili redemptor mundi deus miserere ei.
Spiritus sancte deus miserere ei.
Sãctus deus. Sãctus fortis. Sãctus & ĩmortalis.
Agnus dei qui tollis peccata mundi miserere no

bis: & famulo tuo languenti.
Agnus dei qui tollis peccata mundi miserere no-
bis: & famulo tuo: siue famulæ tue.
Agnus dei q tollis peccata mūdi dōa famulo tuo
ualitudinem: & salutem animæ: & corporis sui.

Oremus.

Isita quæsumus domine animā istā: & ha
bitationem hanc: & omnes insidias inimi-
ci ab ea longe repellas: & angeli tui sancti habitēt
in eis: qui famulum tuum: & nos in pace custo-
diant. Et benedictio tua sit super eum: & super
nos. Per dominum nostrum Iesum: & cætera.

Oremus.

Mnipotens sempiterne deus salus æterna
credentiū exaudi nos pro infirmo famulo
tuo: pro quo misericordiæ tuæ imploramus auxi
lium: ut reddita sibi sanitate gratiarū tibi in eccle
sia tua referat actiones. Oremus.

Eus in cuius nutibus uitæ nostræ momen
ta decurrunt exaudi nos pro famulo tuo
pro quo misericordiam tuam ægrotāte implora
mus: ut de cuius periculo metuimus: de eius salu
te lætemur. Oremus.

Eus infirmitatis humanæ singulare præsi-
dium: auxilii tui super hunc infirmū ostē
de uirtutem: ut ope misericordiæ tuæ adiutus

ecclesiæ tuæ sanctæ icolumis repræsentari merea tur. Per Christum dominū nostrū. De huiusmo di enim oratioībus Iacobus in canonica. c. v. asse rit. Multum enī ualet depræcatio iusti assidua.

Capitulum tercium de tercio spirituali remedio confessionis.

Onfessio munda: & imaculata: integra: & uera: & generalis: sūmo studio: sūmaq; di ligentia perscrutanda: atq; interrogāda est: ordi nate: atq; discrete: non tamen in dilatiōe tempo ris: sed breuiter: dilucide tamen. Interim uero or dinanda sunt disposita: & accōmodata auxilia spiritualia: quæ sunt hic infra. Suadendū ē ægro tanti legandū nouo hospitali iuxta facultatē su am: ut inde plenariā indulgentiā cōsequi possit. At quando pfecerit: & absolutus fuerit: instruet illum ad conseruandū se in ea ipsa innocentia: ut habetur in fine huius libelli: dicēte Petro scđa tertii. Vos igitur fratres præscientes custodite ne inscipientiū errore transducti excidatis a propria firmitate: crescite uero in gratia: & in cognitiōe domini nostri: & saluaroris Iesu christi.

Capitulum quartum de quarto remedio: uideli cet orationis aliene.

Ittatur ad diuersa obseruantiū mōasteria tam religiosorū q̄ monaliū ut orent pro recuperatione salutis: ualitudinisq; animæ: & corporis huiusmodi ægroti. Vn̄ Iacobus. Orate pro inuicem ut saluemini.

Capitulū quintū de deuotarū missaꝝ oblatiōe.

E Trinitate	.i.	De Apostolis.	.i.
De spū sācto.	.i.	De Euāgelistis	.i.
De Cruce.	.i.	De Martyribus.	.i.
De Dominica.	.i.	De Cōfessoribus.	.i.
De Angelis.	.i.	De Virginibus.	.i.
De prīa dn̄ica aduētus ꝑ patriarchis.	.i.	De Oībus sāctis.	.i.
		Pro oībus d̄fūctis	.i.
De Dominica secunda pro prophetis.	.i.	Pro miseriori & magis derelicto in purgatorio.	.i.

Vnuntamen aduertendū est ne ritus huiusmodi missarū causa superstitiōis offeratur: unde arbitretur aliquid plus: minusue operari apud deum ualeat: q̄ ipsi dn̄o placuerit: aut iuxta quantitatem: & qualitatē deuotionis ægrotantiū. Hoc autē gratia pietatis: maioris quoq; deuotiōis addendum est: ut ī huiusmodi missis dei: & beatæ Virginis: beatoꝝ spirituū: omniū quoq; sāctoꝝ sanctarūq; dei suffragiū: subsidiumq; poscat̄:

domino dicente. Qui petit accipit: qui quærit inuenit: pulsanti aperietur.

Capitulum sextum de remediis elemosynarum diuersarum.

D laudem dñi nostri Iesu christi: & apostolorum suo℞: qui patrem æternũ pro ægrotante interpellare dignentur: ut salutem: & ualitudine animæ: corporisue illi donet: ipso attestãte: & dicente. Melius est facere elemosynã q̃ thesauros auri reponere. Qui faciunt elemosynã: & iusticiam saturabunt in uita. Fiant. xiii. elemosyne in panem: & uinum: & unum solidũ pro quolibet paupere. Quæ elemosyne distribuantur in xiii. pauperibus habitantibus circa domũ: uel in contrata ipsius ægrotantis: ut in euãgelio. Abscõde elemosynã in corde pauperis: & ipsa orabit ad dominnm pro te.

Pro satisfactiõe operũ misericordiæ corporaliũ.
Induere aliquẽ pue℞ mẽdicũ de oĩbus ĩdumẽtis: ut dicat dominus. Nudus eram: & induisti me.
Pro liberatiõe incarcerato℞ tribuere elemosynã.
Pro subsidio infirmorum ad aliqua hospitalia.
Pro infantiũ: uirginũ: uiduarũq; substentatõe.

Capitulum septimum de remedio in dispositõe rerum externarum peracta confessione.

p Ersuadendū est egroto cum casus sæpenumero insperate occurrāt diuersi ualētibus: q̄to magis languentibus euenire inopinate mortis euentus possit: & accidere. Quare nec de se: nec de rebus suis disponer̄ ualeret. Itaq; optimū sanctum: atq; laudabile opus est in rebus externis ordinē ritūq; apponere.

Capitulum octauum de remedio satisfactionis.

S Vadendū est. n. egrotanti ut si facultatem satisfaciēdi habet: moram nequaq̄ trahat ad persoluendū. Sed quāto magis ualet confestī suam purificare: ac mundare conscientiā uelit: tā de certis q̄ de incertis. Cum nec eucharistiā licite sumer̄ possit: nisi cui debeat ei satisfaciat: saltem de ocultis: & illicitis. Quia non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum.

Capitulum nonum de remedio communionis.

T Anta est quidē gloriosissimi saluatoris nostri corporis dignitas: & præstātia: ut ipsa summa ueritas de eo talia in euangelio fari attestari dicens. Qui mādūcat me uiuit propter me. At iterum. Nisi manducaueritis carnē filii hominis: & biberitis eius sanguinem non habebitis uitam in uobis. At ut deuotius cōmunicari ualeat

infirmus si aut auctoritas: aut licentia haberi po
terit ibidem coram eo ægroto celebretur: & illic
tũc reuerẽter eucharistia offeratˀ uerbis ad huius
modi opus consuetis apud laicos.

Capitulum decimum de remedio constituendi
se in manu domini.

Voniã neq; abscondere: neq; euadere aeter
ni: sũmiq; deus manus qsq̃ potest. Porro
necesse est in eius dispositione cõmittere uitam
penitus: atq; mortem nostram humanam: cum
ipse uerbo prophetico dicat. Ego occidam: & ego
uiuere faciam: percutiam: & sanabo: & non est
qui possit euadere manus meas.

Capitulum undecimum de remedio tradendi cu
ram sui corporis parentibus: & medicis.

Empe ad ualitudinis gratiam cito recupe
randam proficit ualde nullam de se: aut re
rum externarum curam habere. Sed solum in
parentũ: atq; medicorũ ordinationibus: & prae
caeptis uigilare: ac eis ueraciter obedire. Verunta
men omnem apponat diligentiam: & curam in ĩ
nocentia perseuerandi: quã per plenariã recipit
remissionẽ saepius orationẽ dominicã proferẽdo
percussionẽ pectoris: oculoꝝ eleuationẽ ad cœlũ

asperfionẽ aquæ benedictæ: necnon elemosynaꝶ distributionẽ agere: & operari non desinat: sic ad maioris mundationis omniũ delictorũ puritatẽ mentis: & corporis spiritualiter confiteatur dicẽdo. Confiteor deo: & cetera. Et hæc erũt loco pœnitentiæ: de qua Ioannes baptista prædicãdo aiebat. Agite pœnitẽtiam: apropinquat. n. regnum cœlorum: & propheta. Scindite corda uestra: et non uestimenta uestra.

Capitulum duodecimum de ultimo deniq; : ac preciosissimo remedio orationũ: siue mentaliũ: siue uocalium coram domino Iesu christo.

Vmiliter deuotæq; oratione insistere: dicẽdo. In manus tuas domine cõmendo spiritum meũ. Doce me facer uoluntatẽ tuã. Et iteꝶ. Suscipe me domine secundũ eloquium tuum: & uiuã: & non cõfundas me ab expectatõe mea.

Oremus.

Irigere: & sanctificare digneris domine sancte pater omipotens æterne deus hodie cor: & corpus meũ: sẽsus: actus: & sermones meos in lege tua: & in operibus mandatorum tuoꝶ: ut dicat in æternum: semp saluus: et liber eẽ: & sanus merear. Per christũ dñm nostꝶ.

Oremus.

Omine deus pater oĩpotens qui a principio huius diei nos peruenire fe

cisti: tua nos salua uirtute: ut in hac die ad nullũ declinemus peccatũ: nec ullum incurramus periculum: sed semper ad tuam iusticiã faciendã oĩs actio tuo moderamine dirigatur. Per Christum dñm nostrum. Et hoc quia dominus in euãgelio inquit. Orate & credite: & fiet uobis.

Explicit modus uisitationis primæ partis infirmorum a confessoribus exhibendus.

Exordium secundæ partis principalis.

Icut. n. non ex dogmatũ diuersarũ sciẽtiarum peritia solum: neq; diserto sermone: aut eloquentissimoꝝ uiroꝝ affabilitate tantum: uerborumq; sonoritate cõficit predicator. Veꝝ longe magis: magisq; dono speciali diuino. Gratia quoq; singulari a deo infusa omnipotenti prædicatio elargitur. Cum sæpenumero cernimus: conspicimusue q̃plures peritissimos doctores parum: minimũq; ad utilitatem: & conuersioné animarũ profecisse. Dicente Hieronymo in epistola. Nec rusticus: & simplex frater ideo se sanctũ putet si nihil nouerit. Neq; peritus & eloquens lingua existimet sanctitatem. Multoq; melius e duobus imꝑfectis rusticitatẽ habere sanctã q̃ eloquentiã peccatricẽ. Erit qppe

sciulus quispiã qui aliquando prædicatione sim plici: gratia tamen dei superabit sũmorꝝ prædica torum scientiã: dicente Gregorio in moralibus. In uanũ laborat lingua doctoris: nisi intus opere tur gratia saluatoris. Sic itaqꝫ & in cõfessoribus uidetur q̃pluries minus eruditi mirũ ĩmodum ĩ uinea dñi sabaoth utiliter elaborare. Docti qdẽ: ac periti nõnunq̃ in cassum nouimus laborasse. Quid inde loquar? nunquid in dei cultu sciẽtia rum dogmata uana esse uident? Absit: absit. Nã doctos tanq̃ stellas in celis micaturos esse cogno scimus. Non omnes attamen mundi doctiores hoc in sæculo cõmendãtur: sed quos deus com- mendat: ipso attestante. Non. n. qui seipsum di uersis: uidelicet scientiarũ eruditionibus cõmen dat: ille probatus est ĩ diuino cultu: sed quẽ deus cõmendat: suam spiritualẽ contribuẽs gratiam. Qui porro huiusmodi est: dilectus dñi est. Vnđ Augustinus in sermõe ait. Vtiliter: ac salubriter admonemur ut peccata nostra iugiter: & humili ter non solũ deo: sed & sanctis: & deum timenti- bus confiteri. Hic ergo docibilis: affabilis: exẽpla ris quoqꝫ erit. Attentionẽ: & beniuolẽtiã attrahit ab auditoribus. Vltro breuiter dilucide: & ueraci ter quicqd loquitur enarrat. Recte cuncta dispo nens: auctoritate: lege: aut scripto: exemplo: ac si

militudine peroptime affirmat: cõfutat. Necnõ diuina fauente illustratione cuncta quæ a narratione repetenda sunt memoriter: ac iucunde in conclusione perstringit: tam in confessionibus q̃ in prædicationibus suis. Narratio.

Atis iam satis eruditissimus est quẽ dominus docuerit. De quo ĩquit propheta. Beatus uir quẽ erudieris domine: & de lege tua docueris eum. Dicat quis. Quis est hic & laudabimus eum? Dicit. Qui post aurũ diuitiarũ: & concupiscentiarũ non abiit: nec sperauit in pecuniæ thesauris: honoris: humanæq; dignitatis sedulus in oratione: continuus in deuotione: in lectiõe assiduus: & feruens in meditationibus: patiens in aduersis: humilis in omnibus: pius: mansuetus: ac clemens cum omnibus. Benignus in sermone: in conuersatione minimus: mẽte solitarius: animo quietus: parcus sibi & seuerus: aliis largus & locuplectẽs. audit pacifice: & respõdit gratiose. Si q̃s talis est uerus: uerax q; confessor est.

In hac quidẽ secunda parte a bene: integerrimeq; confitendum hæc diligenter p̃scrutanda sunt huiusmodi exordiendo uerbis.

Oueris homo quia ad imaginẽ dei creata ẽ anima tua: & corpus tuum de limo terre.

Et in hunc mundū missum ut peccatū primi pa
rentis purges: & cætera tua cōmissa. Quæ profe
cto sanctæ confessionis contritionē: professionē
oris: & satisfactionē operis poteris cuncta delerē.

Prima diuisio.

Capitulū primū de. xii. articulis fidei: & de eorū
approbatione. Et de uitiis oppugnātibus illis: in
quibus interrogandus est infirmus si crediderit.
Et si non credit: cum approbationibus est illi sa
tisfaciendum.

Vod sit unus deus creator cœli: & terræ.
Moises Genesi prīo. Creauit deus cœlū: &
terram. Ecclesiastes. xviii. Qui uiuit in æternum
creauit omnia simul. Quod Iesus christus sit
filius dei Ecclesiastes inquit. x. Deus solus iustifi
cabitur: & manet inuictus rex in æternū. Dauid
in psalmo. Filius meus es tu: hodie genui te.
Quod natus sit de uirgine. Isaias ait. Puer natus
est nobis: & filius datus est nobis. Idem. Ecce uir
go concipiet & pariet filiū: & uocabitur nomen
eius Emanuel: quod īterpretatur nobiscū deus.
Quod sit passus & mortuus. Isaias ait. Tradidit
in mortē aīam suam: & cum sceleratis reputatus
est: & ipse peccata multorū tulit: & pro trangres
soribus orauit. Sapientia. ii. Videamus si sermo
mones illius ueri sunt: & tēptemus quæ uentura

sunt illi: & sciemus quæ erunt nouissima illius. Si.n.est uerus filius dei suscipiet illũ: & liberabit illum de manibus contrarioꝝ. Cõtumelia & tormento interrogemus eũ: ut sciamus reuerẽtiam eius: & probemus patiẽtiã illius. Morte turpissima condẽnemus eum. Quod descenderit ad ĩferna. Propheta ait. Tollite portas principes uestras: & eleuamini porte æternales: & ĩtroibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ? Dominus uirtutum: & miraculorum: ipse est rex gloriæ. Qđ resurrexerit. Idem. Terra tremuit: & quieuit dũ resurgeret in iudicio deus. Quod ascenderit ĩ cœlum. Idem propheta ait. Ascendens christus ĩ altũ captiuam duxit duxit captiuitatẽ dedit dõa hominibus. Quod uenturus sit iudicare. Idẽ in psalmo.lxxxxv. Tunc exultabũt omnia ligna syluarũ a facie dñi qua uenit: qm̃ uenit iudicare terram. Iudicabit orbẽ terræ in æquitate: & populos in ueritate. Quod sit spũs sancts. Idem in psalmo. Spiritus dñi repleuit orbem terrarũ: & hoc quod continet omnia sciẽtiam habet uocis. Quod sit cõmunio. Sapiẽs.n.ait. Cibauit eos ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos. Petra autẽ erat christus. Qđ sit remissio peccatorum. Ecclesiastes.xviii. Propter hoc patiens est deus in illis: & effudit super illos misericordiam

ſuam. Item. Miſericordia dei ſuper omnē carnē.
Quod ſit reſurrectio mortuorum. Iob ait. Scio enī
quod redemptor meus uiuit: & in nouiſſimo die de
terra ſurecturus ſum. Et rurſus circundabor pel
le mea: & in carne mea uidebo deum ſaluatorem
meū. Quem uiſurus ſum ego ipſe & non alius:
& oculi mei conſpecturi ſunt: & non alius. Repo
ſita eſt hæc ſpes mea ī ſinu meo. Quod ſit ui-
ta æterna. Salomon in eccleſiaſtico. Iuſtorum aīæ ī
manu dei ſunt: & non tanget illos tormentū ma
litiæ. Viſi ſunt oculis īſipientiū mori: illi autem
ſunt in pace. Item. Iuſti in perpetuum uiuent: &
apud dn̄m eſt merces eorum: & cogitatio illorū
apud altiſſimum.
Hæc ad breuem incredulorum ſatiſfactionē quum
opus fuerit ī approbatōe articulorum. xii. ſufficiāt.

Capitulū ſecundū de. x. præcæptis legis in qbus
interrogandus eſt ægrotos: & exhortandus ut ſu
pra: quia præcepta ſunt dei omnipotentis per os
uiri dei Moiſi ſerui ſui promulgata populo iſra-
heli: que ſunt hæc.

Ilige dominum deum tuum ex toto corde
tuo: & cetera. Non iurabis nomen dei
tui in uanū. Sabbata ſanctifices. Honora
patrem tuū: & matrem tuam. Et maledictus hō

qui maledixerit patri: aut matri. Non cõcupi ſces uxorem proximi tui. Non deſiderabis rẽ proximi tui. Non occides. Non furtum facies. Non meccaberis. Nõ falſum teſtimonium facies. Quia ut ait propheta. Lex dei ĩmaculata conuertens aĩas: teſtimoniũ fidele preſtãs paruulis. i. humilibus ſimpliciter credentibus: & obedientibus.

Ex libro ſapientiæ. xiii. in deteſtatione idolatrie: & hereſis.

Ani autẽ ſunt oẽs hoĩes in quibus non ſubeſt ſcientia dei: & de his quæ uidẽtur bona non potuerunt intelligere eum qui eſt: neq; operibus attendentes agnouerunt quis eſſet artifex. Sed aut ignem: aut ſpiritũ: aut citatũ aerem: aut girum ſtellarũ: aut nimiã aquam: aut ſolem: & lunam rectorem orbis terrarũ putauerunt. Quorum &ſi ſpecie delectati deos putauerunt: ſciant quanro his dominator eorum ſpecioſior eſt.

. XVIII. Sapientiæ.

Agna ſunt enim iudicia tua dñe: & inenarrabilia uerba tua: propter hoc indiſciplinatæ animæ errauerunt. Dum enim perſuaſum habent iniqui poſſe dominari natiõi ſanctæ uinculis tenebraꝶ: & longe noctis cõpediti: incluſi ſub tectis fugitiui perpetue iacuerunt. Et dũ putant

ſe latere in obſcuris peccatis: tenebroſo obliuiõis uelamento diſperſi ſunt pauentes horrendo cũ admiratione.

Capitulũ tercium de conſiliis dñi noſtri ieſu chriſti dicitur per prophetam ſanctum Dauid ad interrogandum.

Ogitationes hominũ uane ſunt: conſiliũ autem domini manet in æternũ: & in ſeculum ſeculi. De paupertate ſpiritus. Idem in pſalmo. Diſperſit paupibus: iuſticia eius manet in ſeculum ſeculi. De obedientia ſpirituali habet' in eccleſiaſtico: ubi ait. Sapiens non odit mãdata & iuſticias: & nõ illidet' quaſi in procella nauis: homo ſẽſatus credit legi dei: & lex illi fidelis.

De caſtitate perpetua inquit Bernardus. Quid caſtitate decorius: quæ mundũ de ĩmũdo conceptũ ſemine: de hoſte domeſticiũ: de homine angelicum facit. Vnde Hieronymus. In carne præter carnem uiuere angelicũ eſt: nõ humanũ.

Capitulũ quartũ in approbatione donoꝝ ſancti ſpũs. Et primo ĩterrogãdus eſt æger utrũ habuerit illa ſi non obſeruauerit hortãdus eſt cũ auctoritatibus illa toto corde exercere ſe diſponat.

d E timore dei dicitur in pſalmo. Timentes

autem dñm non deficient omni bono. Item in ecclesiastico.xxxiii. Timenti deum non occurrēt mala: sed in tēptatione deus illū conseruabit: & liberabit a malis. De misericordia: & pietate. Idem.xxxvi. Speciosa misericordia tēpore tribulationis: quasi nubes pluuie in tempoꝛ siccitatis. Et Petrus in canonica secunda.ii. Nouit deus pios de temptatione eripere. De cōsilio parabolarum.ii. Si intrauetit sapientia cor tuū: & scientia animæ tuæ placuerit: cōscilium custodiet te. De scientia. Sapientie.xiii. Vani autē sunt oēs homines in quibus non subest scientia dei. Item parabolaꝝ.xviii. Cor prudentis possidebit scientiam: & doctrinā. De Sapientia Ecclesiastici xxx. Sapientia omniū antiquoꝝ exquires sapiēs & in prophetis uacabit. Item ibidē.xxxiiii. Sapiētia laudabit animā suam: & ī dño honorabitur: & in medio populi sui gloriabitur. Et in medio ecclesiis altissimi aperiet os suū. De intellectu bono. Dauid ī psalmo. Intellectus bonus omnibus facientibus eū: laudatio eius ī seculū seculi. De fortitudine. Augustinus ī libro de moribus. Fortitudo est amor facile tollerans omnia pp id qđ amat. Macrobius autē dicit. Fortitudo ē affectio quæ nullas aduersitates: morteq; formidat.

Capitulū qntū de septē peccatis mortalibus: &

filiabus eorum: in quibus interrogãdus: & admonẽdus: ac benigne arguendus: deinde exhortandus infirmus est. Atq; in posterũ ad resistendũ: si comes uita fuerit est summopere suadendum illi.

Vperbia: de qua ait Gregotius in moralibus: Principalia uitia de superbia uiruletia radice proferuntur. s.

Iactantia.		
Contentio.	Inanisgloria.	Auaritia.
Ipocrisis.	Inuidia.	Vẽtris ĩgluuies.
Præsumptio.	Ira.	Luxuria.
Obstinatio.	Tristicia.	
Inobedientia.		

Varicia de qua Augustinus in sermone. Non solũ auarus est q bona aliena capit: sed & ille auarus est qui cupiditate seruat sua.

Vsura.	Vnde cambia.
Rapina.	Termini.
Proditio.	Contractus.
Simonia.	Falsa mercimonia.
Furtum.	Proda imprestitorum.
Periurium.	Fraudatio pecuniarum.
	Nautarum commissiones.

Omnes iste fraudationes ad restitutioné tenẽtur cum omnibus aliis similibus: sicut sunt pecunie ab officio salis: & septem pro centum.

Vxuria de qua ait Hieronymus in moralibus super offm̃. Sicut uinum & hebrietas eum qui bibit mentis sue inopem facit: ita fornicatio: ac uoluptas puertit sẽsũ: aĩumq; debilitat: & de rõali homine brutũ efficit.

Odium dei.
Cecitas mentis.
Amor sui.
Inconstantia.
Præcipitatio.
Inconsideratio.

Vla: de qua ait Gregorius. Quãto corpus impletur: tanto anima minoratur. Idem de ebrietate. Ebrietas ẽ blãdus demon: dulce uenenũ: suaue pccatũ quã qui hẽt non se habet: quã qui facit peccatum nõ facit: sed totũ est peccatũ. Idem. Qui uentrẽ & gulam refrenat facile toto corpori imperat.

Multiloquium.
Ebrietas.
Immunditia.
Scurilitas.
Hebetudo.
Inepta lætitia.

Ccidia: de qua ait Hieronymus in epistola. Sicut dominus non uult mortem peccatoris: sed ut reuertat̃ & uiuat: ita tepidos odit: & cito ei nausã facit: ut ait Ioãnes ĩ apocalipsi. Vtinã calidus

Tepiditas.
Desperatio.
Pusillanimitas.
Vagatio mentis.
Negligentia.

Inepta lætitia.
esses aut frigidus. Sed quia tepidus es incipiam te euomere de ore meo.

i Ra: de qua inquit Ioãnes chrisostonus super Ioannem. Qui ira scitur infinitis est supplicijs dignus. Voluntarie seipsum in barathrum perditiõis ferẽs: & ante futuram gehẽnam hic iam uindictam soluens.

Indignatio.
Contumelia.
Rixam.
Clamor.
Blasphemia.
Timor mortis.

Nuidia: de qua Gregorius in moralibus dicit. Inuidia iram generat: quia qui quanto interno liuoris uulnerẽ sauciatur: tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittitur. Vnde Io. chrisostonus. Inuidiæ passio: & fornicatione: & adulterio multum est deterior. Idem. Inuidi oculus liquatur tristicia: ĩuidus cum morte uiuit continua.

Detractio.
Susurratio.
Afflictio.
Exultatio.
Deprauatio.
Ingratitudo.

Grauitas peccatorum: & conditio per hæc infra scripta interrogãda sunt. Quis: quid: quibus auxilis: cum quo: cur: & ubi.

Capitulũ sextũ de uirtutibus theologicis: cum

approbatōe eaꝝ: in q̄bus ĩterrogãdus ē ægrotus: & persuadendus ad exercēdum: ut supra.

E fide Augustinus. Fides est uirtus qua creduntur quæ nō uident̃. Vnde dicit Damascenus. Fides est non inquisitus consensus: unde dicit. Fidelis seruus: & prudens quē constituit dominus super familiã suam. Et Apostolus ad Hebreos. Fides est substantia sperandarum rerum argumentum non apparentium. De spe Augustinus in Enchir. Spes non est nisi rerum ad deum pertinentiũ: qui curam eoꝝ qui spem habent gerere perhibetur. Vnde in psalmo. Spera ĩ domino: & fac bonitatē. De charitate. Io. in epistola. Deus charitas est: & qui manet in charitate in deo manet: & dn̄s in eo. Vnde Apostolus ad Tittum primo. Finis præcæpti charitas est: de corde bono: & conscientia pura: & fide nō ficta.

Capitulũ septimũ de uirtutibus cardĩalibus: ad intertogandum: & exhortandum: ut supra.

E prudentia Gregorius in libro de moralibus ecclesiæ. Prudentia est amor eligens sagaciter ea quibus adiuuat̃: & cætera. Vnde Salomon in parabolis. ii. Prudētia seruabit te ut erua

ris a uia mala: & ab hoĩe qui peruersa loquit̃.
De iusticia. Augustinus in libro de moribus eccle siæ. Iusticia est amor tantũ deo seruiens: & ideo bene ĩperans cæteris quæ homini subiecta sunt. Vnde in ecclesiastico. Iustus ut palma florebit: & sicut cedrus libani multiplicabitur.
De Fortitudine. Ambrosius de officiis. Non me diocris animi est fortitudo quæ sola defendit or namenta uirtutum omniũ: & iudicia custodit. Vnde & Gregorius in. vi. moralium. Iustorum fortitudo carnẽ est uincere propriis uolptatibus contraire: delectationẽ præsentis uitæ extinguer̃.
De Temperantia. Augustinus in libto de mori bus ecclesiæ. Munus temperantiæ est in cohercẽ dis: sedandisq; cupiditatibus quibus uersamur ĩ ea quæ nos auertimur a lege dei. Vnde Ambrosi us in primo de officiis. Ad temperantiã pertinet omnis sedatio perturbationis animi: & rerũ mo dus. Oportet autẽ modũ ponere nõ solũ cõcupi scentiis & delectationibus: sed etiam in exteriori bus actibus.

Capitulum octauum de sacramentis ecclesiæ ad interrogandum: & exhortandum.

E baptismate. Magister sententiarũ libro quarto. Baptismum dicitur tinctio: idest

ablutio corporis exterior facta sub forma uerborum præscripta. Ideo Augustinus. Verbo baptisma cōsecrat᷑. Detrahe uerbū: & quid est aqua᷑ nisi aq̄. Accedit uerbū ad elemētū: & fit sacramētū.

De chrismate. Magister libro .iiii. Virtus uero huius sacramēti est donatio spūs sancti ad robur qui in baptisma datus est ad remissionē. Vnde Rabanus a sūmo sacerdote per impositionem manus paraclitus traditur baptizato: ut roboret᷑ per spiritum sanctum ad prædicandū aliis illud quod ipse in baptismum consecutus est.

De Communione. Magister ibidem. Per baptismum mundamur. Per Eucharistiam uero in bono cōsumamus. Baptismū exterius uitiorū maculas extīguit. Eucaristia spiritualiter reficit. Vn̄ excellenter dicit᷑. Eucharistia. i. bona gr̄a. De quo Ambrosius. Sermōe Christi hoc cōficit᷑ sacramētū: qa sermo christi creaturā mutat. Et sic ex pāe fit corpus christi. Et uinū cū aqua ī calice missū fit sanguis consecratione uerbi cœlestis.

De Pœnitentia. Magister in quarto. Pœnitentia longe positis a deo necessaria est: ut ad deum appropinquent. Est enim ut ait Hieronymus secunda tabula post naufragium. Quia si quis uestem īnocentiæ ī baptismo percæptā peccādo corrumpit: pœnitentiæ remedio reparare pōt.

Vnde Ambrosius. Est autem pœnitentia mala præterita plãgere: & plangẽda iterꝶ nõ cõmittere. De sacris ordinibus ecclesiasticis. Magister in libro.iiii. Septẽ sunt spiritualiũ officiorũ gradus: siue ordines: sicut ex sanctorꝶ patrum dictis aperte traditur: & capitis nostri.s.iesu christi exẽplo mõstrat: q officiũ omniũ ĩ semetipso exhibuit. De matrimonio. Magister in.iiii. Factum est matrimoniũ ad remediũ pp illicitũ motũ deuitandum. Primo ut natura multiplicet. Secundo ut natura exciperetur: & uitiũ cohiberet. Nã & ante peccatum dixit deus. Crescite & multiplicamini. De absolutione confessionis. Dominus in euangelio dicẽdo Petro: & successoribus suis. Tibi dabo claues regni cœlorꝶ: & quodcunq; ligaueris super terram erit ligatũ & in cœlis. Et quodcunq; solueris super terrã soluetur & ĩ cœlis. Vnde magister in quarto de usu clauiũ. Vsus etiã harum clauiũ multiplex est. Discernere.s. ligandos: uel soluendos: ac deinde ligare & soluere. Qui eĩm ĩdignos ligat: uel soluit: propria potestate se priuat: idest dignum priuatione se facit.

De sacramento unctionis extreme. Vnde Magister in quarto capitulo. A quibus fuit institutũ hoc sacramentũ. Hoc sacramentũ unctionis infirmorꝶ ab apostolis institutũ legitur. Ait enim

Iacobus in canonica. Infirmatur aliquis in nobis: ĩ
ducat presbyteros ecclesiæ: & orent super eũ: un
gentes eum oleo in nomine domini: & alleuiabit
eum dominus: & si in peccatis sit dimittent ei.

Capitulũ nonũ de septẽ operibus misericordiæ
corporalibus ad interrogandũ: & persuadendũ.

Pascere famelicũ. Auferendo uictũ proximo.
Dare potũ sitiẽti. Negãdo aq̃: uel uinũ ꝓxĩo.
Hospitarꝫ pegrinũ. Detrahẽdo aduẽis: & pegrĩs.
Vestire nudũ. Seuiẽdo ĩ paupibus đbitoribus.
Visitarꝫ ĩcarceratos. Tenẽdo ĩ carceribus paupes
Visitare infirmos. Tribulando infirmos.
Sepelirꝫ mortuos. Negãdo sepulturã ꝓximo.
Vnde propheta. Frange esurienti panem tuũ: et
ægenos: uagosq; induc in domũ tuã. Quum ui
deris operi eum: & carnem tuam ne despexeris.

Capitulũ decimũ de septẽ opibus misericordiæ
spiritualibus ad interrogandũ: & persuadendũ.

Dare sanũ cõsiliũ. Decipiendo proximum.
Instruere insciũ. Negando doctrinam.
Reprehẽderꝫ peccm̃. Euadendo uitia.
Lætificarꝫ mœstos. Confundendo.

c

Subueñiř paupibus. Fraudãdo bona paupeꝝ.
Orarẽ ꝑ exñtibus ĩ tẽpestate. Optãdo naufragiũ
Orare pro omnibus mortuis. Maledicendo a
nimam mortuorum.

Vnde prima secundi ad Timotheũ. Obsecro igi
tur primũ omniũ fieri obsecrationes: orationes:
postulationes: gratiaꝝ actões: pro oĩbus hoĩbus
pro regibus: & omnibus qui ĩ sublimitate sunt:
ut quietam: & tranquillã uitam agamus ĩ omni
pietate: & castitate. Hoc enim bonum est: & acce
ptum coram saluatore nostro deo. Et alibi idẽ.
Argue: increpa: obsecra: in omni mansuetudine:
& patientia.

Capitulum undecimũ de octo beatitudinibus:
& contrariis suis.

Paupertas spũs.	Elatio mentis.
Mansuetudo.	Furibunditas.
Gemitus peccatoꝝ.	Delectatio in peccatis.
Munditia cordis.	Auiditas peccandi.
Misericordia.	Seueritas.
Pax.	Scandalum.
Pati persecutiones.	Inimicabilitas uirtutum.
Sitire iusticiam.	Supplãtatio iuris.

De paupertate dñs in euangelio. Beati pauperes
spiritu quoniã ipsorum est regnum cœlorũ.

De mansuetudine ait. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. De gemitu peccatorum inquit. Beati qui lugēt: quoniā ipsi cōsolabunt̄. De munditia cordis. Beati mundo corde: quoniā ipsi deum uidebūt. De misericordia. Beati misericordes: quoniā ipsi misericordiā cōsequētur. De pace. Beati pacifici: qm̄ filii dei uocabunt̄. De persecutionibus. Beati q persecutionē patiūt̄ propter iusticiā: quoniā ipsoꝝ est regnū cœloꝝ. De isuticia sitienda. Beati qui esuriunt: & sitiūt iusticiam: quoniam ipsi saturabuntur.

Capitulum duodecimū de sensibus corporis interrogando qualiter illos exercuerit.

Isus: unde dominus. Si oculus tuus scādalizat te erue eū: & cætera. Auditus. Hieronymus in epistola. Nō licet tibi alterius uituperationem patienter audire: quia & cætera. Odoratus.
Gustus. Hieronymus in epistola. Modicus: et temperatus cibus: & carni: & animæ utilis ē.
Tactus. Ambrosius. Non potest ī tactu caro corrumpi: nisi mens ante fuerit corrupta.
Affatus. Hieronymus ī episola. Semper linguā tuam de bonis loqui assuesce: & cætera.

Capitulũ decimumterciũ de casibus papalibus.

E homicidio. De ueneno. De batizatis fillis propriis. De his qui rem habuerint cum filiabus confessionis: uel baptismatis. De his qui sepelierint excõmunicatũ: hereticum in loco sacro: uel usurarum in ecclesia sciẽter. De his q ĩpedierint cõceptũ: uel partũ mulieris. De eo qui necauerit infantem: uel obuiauerit baptismati. Qui grauiter uulnerauerit: & sãguinem fuderit presbyteri: uel clerici: odio: nel mala uoluntate. Qui falsificauerit bullas papales. Qui combusserit ecclesias maliciose. Qui persecutus fuerit prælatos ecclesiæ. Simoniacus. Excõmunicatus a papa. Qui ĩpedierit aliquẽ de ecclesiasticis cõtra uelle põtificis. Qui iniecerit manum in prælatũ. Qui coegerit cũ uiolentia cõfessorẽ ad absoluendũ: uel monachum: uel fratrem ad ea duxerit faciendũ: uel indulgentias dandũ cõtra uelle: uel posse suum: sicut sũt nuptiæ: uel baptismũ. Qui impedierit officiũ ĩqsitoris cõtra hereticos: & magos. Qui magicas artes opatus fuerit. Qui de carne: uel ossibus mortuoꝝ ueneficiũ fecerit: uel abusus fuerit uel detulerit de loco sacro ĩ locũ ĩmũdũ. Qui coierit: & genuerit cũ parentibus: & attinẽtibus.

Qui fuerit cũ ſoroř uxoris ſuæ. Qui cum duabus uel pluribus ſororibus:& matre. Qui duxerit:portauerit:uel miſerit ferramẽta:ligna:ſeu uictualia prohita infidelibus. Qui negauerit fidem chriſtianã. Qui fuerit publicus uſurarius. Qui leſerit eccleſiæ libertatẽ. Qui uiolauerit interdicta a ſede apoſtolica impoſita.

Queuis offenſa:inobedientia:ſeu rebellio in Romanum pontificẽ:ſeu ſedẽ apoſtolicã. Offenſa perſonalis in epiſcopũ:uel alium prælatũ.

Inuaſionis:deprædationis: uel occupationis terrarum eccleſiæ romãe mediate: uel ĩmediate ſubiectarũ. Inuaſionis romipetaꝝ. Prohibitionis deuolutionis cauſarũ ad romanã curiam.

Impoſitionis nouoꝝ onerum realium:uel perſonalium eccleſiis:et eccleſiaſticis perſonis. Publicani:qui uulgo datiarii appellanť: qui contra ſanctorũ patrum:& generaliũ conciliоꝝ ſtatuta gabellas imponunt:uel alia onera realia: uel pſonalia exigũt. In ſupradictis caſibus nullus abſoluere poteſt:quantecũqꝫ dignitatis exiſtat:niſi in articulo mortis conſtitutos. Cautione tamen tunc prius idonea accepta de parendo mandatis eccleſiæ. Sed omnes:& ſingulos ſupradictos ad romanã curiã abſoluendos remittat condignam pœnitentiã pro ſuis reatibus ſuſcepturos. Et hoc

prohibetur tã exẽptis q̃ non exemptis ſub pœna excõmunicatõis: & depoſitõis bñficii: & ordinis.

Capitulum decimumquartum de caſibus epiſcopalibus.

E monialibus. De excõmunicationibus prælatorꝝ. De ſogdomiticis. De commiſcentibus cũ attinentibus cum qbus baptizauerit: uel tenuerit ĩ baptiſmate: uel habuit in cõfeſſiõe: uel coinquinauerit ſcelenbus: uel ſanguine ſimpliciter ſacra loca eccleſias: et altaria. De his qui duxerint clericos ad ordinationẽ contra uelle prælati ſui. Qui cõcubuerit cũ iudea: uel comederit cum ea: uel ſeruierit iudeis: uel cũ eis in mercimoniis: & uſuris partẽ habuerit. Qui falſam compoſuerit chartam: uel ſcriptũ. Qui genuerit filios cum cõiuge alterius. Qui fecerit ſacrilegium: ſortilegium: & maleficia. Qui cum uirgine rem habuerit. Qui falſũ iuramentũ fecerit: uel cauſam dederit. Qui hẽt de male acquiſitis. Qui audierit conſcius miſſam: uel a preſbytero interdicto: uel in altari non præparato. Qui ſacra furatus fuerit. Qui cum excõmunicato locutus fuerit: uel in eccleſiã introduxerit.

Capitulū decimūquintū de casibus concessis .d. Patriarche per summum pontificem in toto dominio Venetiarum.

Bsoluere manifestos: & simulatos usurarios: & simoniacos: & cum eisdē usuraris cōponere ad eius arbitriū. Debitores cruciatæ: & cameræ apostolicæ: & romanæ ecclesiæ: quantuncunq; incerta etiam apud quoscunq;. Necnō fructus ecclesiasticoꝝ beneficioꝝ male percæptos absoluere: & cum eisdem componere: & quietare. Absoluere eos qui propter non solutionē trigesime excōmunicationis sententiā incurrunt: & cū eisdem cōponere iuxta eoꝝ facultatē. Absolutio illorum clericoꝝ qui decimas nō soluerint: iuxta decretū Re. &c̄. dñi pii scđi: non solū ab excōmunicatione: uerū etiam ab irregularitate ex eo īcursis. Absolutio etiā illorū qui ad terras infideliū merces detulerīt. Absolutio quorūcūq; religiosoꝝ: & aliorum clericoꝝ cuiuscunq; conditionis: & noīatoꝝ non suadentium omnibus: & præcipue infirmis in ordinatione suoꝝ testam̄torum: ut de omnibus dimittant secundū iuris diuini: & canonici præcæpta.

Capitulum decimumsextum de casibus quos reuerendissimus. d. Patriarcha sibi reseruat.

Bſoluer̃ excõmunicatos maiori excommu
nicatione : ſiue ſit illata a iure : ſiue ab ho
mine. Inceſtuoſos in primo:uel in ſecũdo gra
du conſanguinitatis:homicidas uoluntarios.
Coeuntes cum monialibus. Intrantes mona/
ſteria monialiũ mala intentiõe. Defloratores
uirginum per uiolentiã. Coeuntes cum mulie
ribus quas baptizauerũt:uel quarũ confeſſiõem
audierũt:uel tenuerunt ad baptiſmũ: uel confir
mationẽ. Polluentes eccleſias ſanguine:uel ſe
mine publice. Mutilantes:ſiue aliquo mẽbro
priuantes filium:uel filiã uoluntarie. Faciẽtes
aliquid:aut dantes alicui ad potandũ: ut gñare:
aut concipere non poſſit:& hoc propter odium :
uel ut ad ipſum ſucceſſio deferat̃. Præſtantes
falſum iuramentũ. Habentes mala ablata in
certa:uel certa: dum non extant quibus eſt faciẽ
da reſtitutio: & hoc a duobus ducatis ſupra.
Simoniacos. Ordinatos ſine licentia dñi Pa/
triarce. Cõmutationes uotorũ magnorũ.
Falſificantes inſtrumenta. Hereticos:uel ſci/
ſmaticos. Sepelientes ſcienter excõmunicatos
in loco ſacro. Vſurarios publicos. Sacrile/
gos:& eos ꝗ eucariſtia: criſmate: uel alia re ſacra
abuſi ſunt.
Capitulum decimũſeptimum de caſibus conce/

dendis plebanis: & prioribus pro absoluendo in frascriptos: uidelicet.

Omicidas non uoluntarios. Dantes ali cui uenenum ut moriat: si mors aut debili tatio inde nō sit secuta. Fractores uotorum. Baptizantes: seu tenentes ad baptismū: uel cōfir mationē proprios sine necessitate. Restitutio male ablatoꝝ incertorum: uel certoꝝ: dum non extant quibus est fienda restitutio: a ducato īfra: ita quod dentur pauperibus. Defloratores uir ginum uoluntarie. Coeuntes cum īfidelibus. Mulieres concipiētes de adulterio: & uiri earum credunt esse suum. Cōmutationes uotoꝝ par uorum. Contrahentes nuptias infra tempus interdictum. Publice criminosos. Blasphe mantes deū: & sanctos. Violatores ecclesiaꝝ. Cōmittentes luxuriā contra naturam. Intran tes monasteria monialiū non mala uoluntate. Incestus in tercio: & quarto gradu cōsanguinita tis: & in quocunqꝫ gradu affinitatis. Polluen tes ecclesias sanguine: uel semine oculte. Con trahentes matrimoniū post uotum castitatis: ita ꝙ non exigant debitū absqꝫ licentia. d. patriarce. Verberantes patrem: uel matrē. Sortilegos: & herbarios. Tenētes pueros in lecto āte annū. Celebrantes non ieiuni. Celebrantes in altari

non consecrato: uel sine ueste sacerdotali.
Concedenda inferioribus.

Capitulum decimūoctauū de uoto utrum ægrotus uouerit: & non reddiderit interrogandus est.

Otum enim secundū magistrū in quarto est testificatio quædā promissionis spontaneæ: quæ deo: & de his quæ dei sunt proprie fieri debet. Sunt autem stultoꝝ uota: quæ frangenda sūt. Thomas ĩsup secūda secūde qõne. lxxxviii. ĩquit. Votum est promissio deo facta. Vnde Augustinus in epistola. Ita etiã promissio qua deo aliquid uouemus non cedet in eius utilitatẽ qui a nobis certificari nõ indiget: sed ad utilitatem nostram in quantū uouendo uoluntatẽ nostram ĩmobiliter firmamus. Propterea in utron. xxiii. Quod semel egressum est de labiis tuis obseruabis: & facies quod promisisti dño deo tuo: & propria uoluntate: & ore locutus es. Ibidem. Quum uotum uoueris deo tuo non tardaueris reddere: quia requiret illud dñs deus tuus: & si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum.

Hæc sūt uota quæ nisi papa dispẽsare põt
E uoto ĩtrãdi religionẽ ætate cõgrua: & posse.
De uoto scõ ĩ religiõe post probationẽ dbitã.

De uoto uirginitatis cum ætate facto : & posse.
De uoto ad ecclesiã Petri & Pauli eũdi uisitãdã.
De uoto eundi ad Sanctum Iacobum.
De uoto eundi ad sanctum sepulchrum.

Capitulũ.xviiii.de absolutione generali supra indulgentia plenaria a .d. papa concessa personis ordinis Cartusiensis.

Ominus noster Iesus christus per suã piissimam misericordiã:& meritũ sue dignissime passionis te absoluat. Et ego auctoritate ipsius:& sũmi pontificis in hac parte mihi cõcessa : & alias absoluo te auctoritate & quanta possum a sententia:& uinculo excõmunicatõis minoris: uel maioris:quomodolibet ĩcurristi: pro qua absolui indigeas. Et restituo te sacramentis sanctæ matris matris ecclesiæ. Item auctoritate supradicta absoluo te ab omnibus peccatis tuis.de qbus confessus:uel libenter confitereris: si eorꝫ memoriam haberes:& plenam eorũ indulgentiã: & remissionẽ tibi concedo:quantũ claues sanctæ matris ecclesiæ se extẽdunt:& gratũ fuerit in conspectu diuine maiestatis. In nomine Patris:& filii: & spiritus sancti.

Capitulum uigesimum de forma absolutionis quibuscunque personis in articulo mortis.

Rimo dicat infirmus: uel alius pro eo ſi ni
mis grauatus eſſet. Cōfiteor deo. Sacerdos
poſtea dicat. Per aſperſionē ſanguinis domini
noſtri Ieſu chriſti: & interceſſionē beatæ Mariæ:
& omniū ſanctoꝝ: & ſanctarū dei: miſereat tui
omnipotens deus. Poſtea ſubdit. Et ego aucto-
ritate omnipotentis dei: & beatorum apoſtoloꝝ
Petri & Pauli: omniumq; ſanctorū: ſanctarūq;
dei. Et auctritate ſūmi pontificis qua fungor: mi
hi in hoc caſu ſpecialiter expreſſe cōmiſſa. Abſol
uo te ab omni uinculo excōmunicatiōis: genera-
liter: uel ſpecialiter late: ab homīe: uel a Canone:
& ab omni macula: ſeu pœna irregularitatis: in
terdicti: ſuſpenſionis: uel cuiuſcunq; ſententiæ:
quā ſcienter: uel ignorāter incurriſti uſq; in hāc
horam: late ab homine: uel a canone. Et reſtituo
te unitati fideliū: & ſanctis ſacramentis eccleſiæ.
In nomine patris: & filii: & ſpiritus ſancti Amē.
Item eadē auctoritate: & eius uicarii ſūmi pōtifi-
cis: in hoc caſu mihi ſpecialiter cōmiſſa: ſi iſta ui
ce morieris. Abſoluo te ab omnibus peccatis tuis
de quibus contritus es corde: & ore confeſſus ſpe
cialiter: uel cōmuniter pro modulo tuæ fragilita
tis: & etiam de quibus oblitus es in ſpeciali confi
teri. Et de om̄ibus pœnis tibi in purgatorio debi-
tis pro tuis peccatis: quantū ſe extendit poteſtas

clauiũ beatissimi Petri apostoli uicarii dei. Et restituo te illi innocentiæ qua eras quãdo baptizatus fuisti. Si uero ista uice non morieris reseruo tibi plenariam indulgentiã concessam a summo pontifice pro ultimo articulo mortis tue. In nomine patris: & filii: & spiritus sancti. Amen.

Capitulũ. xxi. de modo cõseruandi animã ægrotantium qui plenariã obtinuerunt absolutionẽ ĩ ea ipsa puritate: donec uel ualitudinẽ recipiat: uel domino suam fœliciter tradiderit animam.

Vum sola dilectiõe: & ĩtima charitate creator omnipotẽs cœlum: & terrã: & oĩa quæ ĩ eis sunt ad humani generis delectationẽ: & usũ creasse sane cognoscamus. Quali ergo affectione eundem plasmatorẽ creatorem amare teneamur cẽsendum est: cum etiã pro nostra & humanari: crucifigiq; salute decreuerit. Necnon indies in sacro apparere altari placet. Immo quod maius est omni contritione ductus: pœnitens: & cõfessus: cunctas offensiones: & delicta sua in absolutiõe sacerdotis ipsius saluatoris Christi iesu auctoritate: suaq; inextimabili misericordia anihilare oĩno põt. At etiam in huiusmodi innocentia: & puritate: præsertim si plenariã recæperit ĩdulgentiã

conseruare se poterit. Si tamen dilectiõe: & obligatione immense charitatis sue motus fuerit: & non timore pœnarum: aut ĩfernali cruciatus terrore ductus conscriptam ĩferius exercere: agereq; industriam uoluerit. Quapropter ad huius inenarrabilem Iesu Christi misericordiã: clementiã: charitarem: omnis humani cordis affectio: animiq; dilectio: operibus saltem bõis: bona quoq; & uoluntate allicienda a confessore penitus est. Nam quotiẽscunq; anima reformata fuerit in fide per compunctionem: & contritionem in uera confessione: & pœnitentia persoluta ex attritiõe animi: dummodo rectam habeat intẽtionem ad bene: beateque uiuendum: facultas absoluendi: mundandiq; conceditur. Huiusmodi enim animabus his spiritualibus operibus: tam a uenialibus q̃ a mortalibus delictis: & peccatis: prout in fine duximus auctoritatibus approbandum: datur habilitas seipsas absoluendi: ac remittendi sibi quæcũq; illis peccata acciderint. ut ĩfra patet.

Capitulum uigesimumsecundum de approbatione conseruationis animæ illorum in innocentia: qui generaliter & a culpa: & pœna ueaciter sũt absoluti: & ab omnibus erroribus: & peccatis optime liberati.

Ria quippe ad emundationem:& cõserua
tionem uere pœnitentiũ exercenda sunt:
quotienscunq; expedierit:& necessariũ fuerit: ui
delicet. Absolutio quotidiana uenialium ex con-
tritione pœnitentiæ. Et si opportunũ fuerit: qđ
absit: modum ponimus ab omni peccato morta
li quod quilibet contritus seipsum absoluer̃ pos
sit. Deniq; sibiipsi pœnitentiam iniũgere secun
dum conscientiam ualeant in hunc modum.
Ad absoluẽdum cottidiana peccata uenialia suf
ficiunt. Pater noster. Percussio pectoris.
Eleuatio oculorũ. Elemosynarum suffragia.
Aspersio aquæ sãctæ. Eleuatio manuũ:& ocu
loꝝ ad cœlũ. Qđ pater nr̃ sufficiat in hoc ĩtelli
gi põt: dũ in eo ex doctrina dñi dictũ sit pro his
qui dimittunt inimicis suis offensiones eorum.
Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimitti
mus debitoribus nostris. Item in euangelio. Di
mittite: & dimittet̃ uobis. Mẽsura qua aliis me
tiemini: metietur & uobis: ait dominus. Vnde
Magister in quarto de pœnitentia ait: quod suf
ficiens est. Pater noster. ad peccata uenialia: et
minuta:& cottidiana: iuxta sententiam Augusti
ni in libro de pœnitentia. Quod tunsio pe-
ctoris: ait propheta. Quæ dicitis in cordibus
uestris: in cubilibus uestris compungimini.

Et iterum. Scindite corda uestra: & cætera. Nam tunsio pectoris more Gregorii ĩ Homelia ĩdicat compunctionē. Quod eleuatio oculorũ uale at indicat psalmigraphus dicens. Leuaui oculos meos in monte: unde ueniet auxiliũ mihi. Auxi lium meũ a domino qui fecit cœlum: & terram. Nō det in cōmotionē pedem tuũ: neq; dormiet qui custodit te. Quod eleuatio manuũ ualeat habetur in Ecclesiastico. Consurge: & lauda ĩ no cte in principio uigiliaꝝ: & effũde sicut aqua cor tuum ante conspectũ dei tui. Leua ad eũ manus tuas: & miserebitur tui. Quod aquæ sãctæ a/spersio plurimũ ualeat ex ipsius exorgismi conse cratione habet̃: dicendo. Vbicunq; aspersa fuerit careat omni ĩmunditia: & cætera. Item omnique diabolicæ fraudis nequitia. Quod elemosyne sufficiant his qui in charitate existũt: indicat do minus in euangelio. Date elemosynã: & omnia e runt mũda uobis. Sicut aqua extinguit ignem: sic elemosyna extinguit peccatũ. Quod pecca tũ mortale possit per cōtritionē propriã remitti: quilibet ĩ semetipso dũtaxat intendat dum ade/rit tempus: & cōmoditas sacramentaliter cũ con fessore idoneo omnino confiteri. Dicēte prophe/ta. Cor contritũ: & humiliatũ deus nō despiciet. Vnde Ezechiel propheta ait. Quũ aduerterit se

impius ab impietate sua quã operatus est: & fece rit iudiciũ: & iusticiam: ipse animã suam uiuifi cabit. Considerans enĩ: & aduertens se ab oĩbus suis iniquitatibus quas operatus est: uita uiuet: & non morietᷣ: dicit dominus omnipotens. Qm̃ quidem in quacunq; hora peccator ingemuerit: dimittam ei inquit propheta. Vnde & Dauid in psalmo. Cõfitemini domino quoniã bonus: qm̃ in seculũ misericordia eius. Agenda sunt igitᷣ indesinenter omnia quæ superius diximus: dum necesse fuerit: ita ut nunq̃ per horam neq; uenia le: neq; mortale in anima contriti: & absoluti ua leat permanere: agendo: & operando in orationi bus: & elemosynis: semper resistendo peccatis in quantũ possibile est: pœnitentiã toto corde pfice re studeant. Ritus quidẽ siue ordo in puritate conseruandi cor: mẽtem: animũq; est semel: uel bis: aut ĩ mane: & sero humiliter: atq; deuote fle xis genibus: erectis oculis: manibusq; ad cœlum extensis. Post aspersionẽ aquæ. Pater noster. pro ferat. Cõfiteor. addens: sibiipsi pœnitentiã iniũ gat: de his oĩbus quæ die illa nouerit nequiter cõ misisse. Intentione tñ non ultra cõmittẽdi: & sa cramentaliter cito confitendi. Quicũq; profecto huiuscemodi pœnitentiã ægerit: nullo pacto po terit ãplius dãnari. Nempe optimũ: preciosissi-

mumq; consiliũ erit tam ĩfirmo q̃ peroptime ualenti. In honorẽ gloriosissimæ uirginis Mariæ: eiusq; amore: ac spũali dilectiõe a uenerabilibus patribus ordinis sancti Dñici Rosariũ sũmere: siue psalteriũ eiusdẽ beatissimæ uirginis hũiliter atq; deuote sumere: & in eorũ societate introire: ĩ qua sũmus Pontifex. Impator. & reges. Prælati. Prĩcipes. Duces. Nobiles: & ignobiles usq; ad religiosos cuiuscunq; religionis. Disponẽtes per se uel per alium in laudẽ præfatæ gloriosissimæ uirginis. Saltẽ semel in ebdomada psalteriũ persoluere: quod est in numero. cl. Aue. m. & . xv. Pater noster. Interponẽdo tñ semp post: uel añ. x. Aue m. unũ. Pater noster. Et ex hoc præfato psalterio per summũ pontificẽ dñm nostrũ Sixtũ. iiii. cõcedunt quotienscũq; quilibet dixerit. l. Aue. m. cũ. Pater noster: ut supra: quinq; anni: & quinq; quadragene totiens quotiens. Vnde usq; ad integrum numerũ. cl. Aue. m. habent ãni. xv. quindecimq; quadragene de indulgẽtia. His ergo operibus: & orationibus deuotis: & salutaribus regnũ uendicatur æternum.

Tabula secũdæ diuisionis de cõsilliis dandis pœnitentibus: & confessis: sed potius conualescentibus q̃ ægrotis propter tediũ: tamẽ utillima sunt & ualde proficua omnibus pœnitentibus.

De consilio bene uiuendi in seculo sine peccato mortali.

De consilio conuersandi.

De consilio gubernādi familiam in timore dñi.

De consilio operandi sese circa artificia: mercantias: siue mercimonia cum bona conscientia.

De consilio habendi se in consilio: & officio senatus: & de creando magistratu recto corde. Et de differentia personarum cum uintitia: ac de unione ciuili.

Capitulū primū de cōsilio bñ uiuendi: & cætera.

Rimo & ante omnia debet homo deliberare: & in mente sibi præponere nunq̄ uelle amplius peccare mortaliter: & hoc pro omnibus uiribus suis eniti debet. Deinde unum eligere cōfessorem honestū: doctum: atq; sibi gratū: non uelut hominē: sed quasi tubam spūs sācti. Quē diligat: timeat: & in reuerentia ita ipsum habeat ut nihil pœnitus pōderosū ageř uelit sine orationibus: & cōsilio eius: sicut si esset spiritus sāctus in eo. Item q̄to crebrius: tāto melius confiteri studeat: ita ut iusta uulnera subsequātur continua medicamina: orando: & meditando iuxta posse: ut semper diabolus ĩ bonis operibus inueniat eū occupatum.

Capitulum ſecundum de conſilio conuerſandi.

Onuerſari debet cũ maioribus in rubore. Ad auſcultandũ uerba bona: & opera attẽtus ſit. In loquendo parcus: & modeſtus. Breuis in reſpondẽdo iuxta interrogata. Cũ æqualibus cum benignitate confirmando: & laudando opa & ſententias eoꝝ: ſi ſecundũ deum ſunt. Sin autem increpando: & reprehẽdendo: humiliter tñ: ac manſuete: nunq̃ præponendo ſe cæteris facto uel uerbo. Cũ minorrbus mãſuetus: atq; humanus in audiendo opinionẽ: & petitionẽ eorum. Et ſit in quantũ poteſt cum oĩbus gratioſus: honeſtus: & affabilis in uerbis. Modeſtus: manſuetus: & grauis in geſtibus. Laudabilis: mundus: & ſolicitus: atque diligens in omni opere ſuo.

Capitulum tertiũ de conſilio circa familias ſuas domeſticas.

Rimo ſtudeat ad pacem domus. Et ſic uir diligat uxorem: ut Chriſtus eccleſiam.

Paragraphus primus.

In educandos filios ſit domeſticus in uerbis: uenuſtus in moribus: in doctrina diſciplinatus.

Paragraphus ſecundus.

In educatione famulorũ: & famularũ. Correctio

famulorꝝ pertinet ad dn̄os in tremore: uestimen to:& cibo ad sufficientiā necessitatis. Non autē cū sumptuositate nimia:& abundantia propter superbiam:& crapulationē euitandā. Correctio ancillarū pertinet ad dominas: si ingeniose & di screte sint: cum mansueta benignitate:& sollici- tudine. Non autē pertinet correctio earꝝ ad uiros ad euitādā uxoris suspitōem. Parꝝ. tertius. Circa uictum & uestitū hæc ānotanda sunt. Iux ta honesti lucri habilitatē. Iuxta status sui: atq; cōditionis condecentiā. Iuxta ciuitatis:& loci lau dabilem consuetudinem: & mores.

Capitulum quartum de consilio circa artificia: mercātias: siue mercimonia. Paragraphus. i.

N emendo:& uendēdo mercatores reales. In cōtractibus iusti. In prætiis honesti. In cōpositionibus liciti. Prudētes:& ueraces. Inimici usure:& cupiditatis. dicente Apostolo. Radix omnium malorum cupiditas est.

Paragraphus secūdus de īdustria artificū.

Artifices industriosi debent esse in eorꝝ artificiis. In apothecis suis assidui. Ad emendum cauti. In uendendo iusti. Ita ut aliis non faciant quod re- cipere ab aliis nolunt. Non diligendo auaritiam

de qua dn̄s ait. Cauete ab omni auaritia: quoniā non in abundantia cuiusq̄ est quæ possidet.

Paragraphus. iii. de genere mercimoniaꝝ.

In exercitando se licite in genere mercimoniaꝝ in quibus instructus est: honestatē preciis dare potest. Et non aliter nisi cū consilio instructoꝝ mercatoꝝ bonæ famæ. Ita & apothecarii facer̄ debēt.

Paragraphus quartus de inuentōe pretii.

De modo inueniēdi preciū debitum in rebus generaliter appreciatis ab om̄ibus. Eligat ex tribus preciis bonoꝝ mercatorū: qui sint iusti: bonæq; famæ. Sicut sunt qui possunt cōmode mercimonia ultimo sustinere precio. Et sicut illi qiu non possunt tādiu expectar̄: sed mediocriter. At sicut illi qui nullo pacto possunt expectare: & ideo minori precio uenundant mercimonia sua. Quod ergo preciū debitum ex istis tribus. s. a maiori incipiēdo: & a mediocri usq; ad minorē eligat unū solum præciū: quod ad nūmos tendere omnino uelit dum possit. Si uero non poterit ad libitum uendat: tantūmodo ꝓ eodē pretio: nihil pœnitus ulterius crescendo. Quod quidē pretium non excedat pretium maiorum mercatorum.

Paragraphus q̄ntus de rebus sine pretio.

In rebus a nemine apreciatis mercator bōæ famæ & conscientiæ: & ī mercimoniis illis optīe exp̄tus

possethonestum limitare pretiũ solum & unicũ quod ad nũmos habere intendat si poterit: aliter non crescẽdo emptorẽ expectet cum charitate si ne defectus cõmixtione malaꝝ rerum cum bonis decipiẽdo: uel cum aqua: terra: uel igne: ita ut in uirtute: & pretio multũ deficiat. Vnũ pone pretium cupiens tantũmodo iuste ad nũmos: si poteris tuas uendere merces.

Paragraphus sextus de cambiis.

Cambia dedita propter lucrũ omnia sunt illicita & tenentur ad restitutionẽ. Cambia casualiter uel propter securitatẽ pecuniarum tantũmodo non tenentur ad restitutionem: nisi sint sicca: & fraudata: quæ usuram faciunt.

Paragraphus. vii. de proda imprestitorũ.

Proda impræstitorũ semper sunt illicita ad emẽdum minori pretio: nisi sint in casu dotis. Pignora domorũ: & agroꝝ retento affictu sunt illicita: tã pp ĩstrumentũ q̃ sine cũ simulatõe emptõis.

Paragraphus octauus de fraude pretii.

Fraudatio pretioꝝ tam nautarũ q̃ aliorũ operũ: uel applausionem: & fictã impromissionẽ tenet ad restitutionem.

Capitulũ quintũ de cõsilio et modo habẽdi se in consilio et officio: et de magistrato creando et de differẽtia pſonarũ cũ iusticitia et de uniõe ciuili.

Paragraphus primus de iudicibus.

D dierũ & tempoꝝ constitutionẽ tenendã obseruari đbeat sonitus buccine: & cãpane uocantis ad consiliũ: & officia. Sicut esset tuba ĩ ultimo iudicio uiuoꝝ: & mortuoꝝ. In auscultando attenti. In credendo non subiti: sed cauti sint. In examinatione prouidi: & astuti. In sententiis cõsilio & iusticia modesti. In dãnatione nõ securi: sed temperati: ita ut nec absq; aceto oleum: nec acetum sine oleo iniustũ conficiat salaticium.

Paragraphus. ii. de modo hñdo in cõsilio.

Modus in consilio: & in officiis habẽdus. Diligere unitatẽ cum uniuersali charitate: cũ distinctione boni & mali: meriti: & immeriti: iuxta accepti sãcramenti intentionẽ: & bonoꝝ testium approbationem: corrigẽdo malos: & bonos semp adiuuando. Iuxta dicta Pauli.

Paragraphus tertius de creando magistratu: siue de electione officiorum.

Electio officioꝝ cum prudentia fit. Quando in magno consilio sedens: & supradictis in animo præpositis tenendo hæc tria obseruet diligentissime. In ascultando attẽtus sit: ita ut cui suum suffragiũ dare debeat ualeat præuidere. In distribuendo si qualitatẽ persone nouerit: iuxta bo

nam conſcientiã contribuat fauorẽ. Si uero non cognouerit uirũ per famã: & informationẽ circũ ſtantium ſeſe regat. Si hunc prænominatũ nobilem a nemine intelligere poteris: fac. ſ. q̄ in tua conſcientia uidetur indicari. Item in eligendo uel in propria: uel in aliena uoce ſemper ſufficiẽtiorem eligat: magis timendo dñm deum qui te bona: & mala morte afficere poteſt: q̃ uiros mortales: qui te domino adiuuante nihil pœnitus tibi facere poſſunt.

De differẽtia perſonarũ cũ iuſticia. Parã. v.

Differentia in ſenatu in ſufficientia hominũ iuxta bonam conſcientiã eſt. Neminem inſufficientem: uel laſciuum adiuuare: uel per ſe: ſiue per alium fauorẽ concedere. Sed ſolũ uelle ſufficiẽtes nobiles: & uirtuoſos: cuiuſcunq; generis: & domus fuerit ſecundũ ætatis diſcretionem per leges & ſtatuta ordinata iuxta bonam conſcientiam.

De unione ciuili. Paragraphus ſextus.

Nullam penitus partem: uel diuiſionẽ in ſenatu habeas. Nam qui de tali re ſentit: & tenet opinionem mortaliter peccat. Et in odio cottidiano manet: nec abſolui poteſt: nec ualet aliqñ cõmunicari. Niſi forte ĩ aliquẽ notum partialẽ uitiũ aliqs oderit: non hoĩem. Dicẽte beato Auguſtino. Sic diligẽdi ſunt homines ut eorũ errores nõ diligãt.

Capitulũ ſextũ de contractibus licitis: & illicitis.

Paragraphus primus.

Icita intentio eſt quando bonus mercator nullo modo intendit facer̃ uſurarie. Vnde ſi inaduertenter: ſeu per ignorantiam fecerit uſuram non tenetur ad peccatum: ſed ad reſtitutionem. Et ſimiliter de ſimonia poſt ueram contritionem: & ueram ſatiſfactionem.

De intentõe illicita Paragraphus. ii.

Illicita intentio eſt quando malus mercator cupit: & eſt contentus facer̃ uſuram ut magis lucretur ſcienter uel ignoranter: ſemper cõmittendo uſuram peccat mortaliter. Et ad reſtitutiõem tenetur ſecundum conditionem contractus: atque per ſolutionem.

De contractu licito paragraphus tertius.

Contractus licitus eſt in quo quodcũq; pœnitus ſicut frumentũ: uinum: pecunia aliquando conceditur ad impreſtitum cum lucro ultra capitale abſq; licito labore & dãno. Sicut qui coacte mutuat cum damno: aut labore: & amiſſione temporis notabiliter: in tantum poteſt refici. Item ad tempus licite expectare poteſt qui & uendere ultimum pretium condignum ad nũmos: tunc nihil plus addere uellet uſque ad decem annos & ultra. Verũtamen illis perſonis omnino dando

quæ lucrari: et non perdere possint: et fraudari.

De contractu illicito Paragraphus q̄rtus.

Aliter semper peccat mortaliter qui uendit: et tenetur ad restitutionem. Sed symoniacus malitiosus est excommunicatus: et tenetur ad restituendum premium: et beneficium quod habuit.

De solutione licita Paragraphus qntus.

Solutio licita est quæ in rebus: uel pecuniis cursiuis: nō angarizatis: falsis: uel pretio defraudatis persoluitur.

De solutione illicita Paragraphus sextus.

Illicita solutio est quæ uel ī rebus quæ uendi nō possunt nisi cum interesse: et in pecuniis nimis detonsis: falsis: uel diminutis. Sicut sunt floreni uel ungari: et cætera pro uenetis ducatis: uel aliter: et cætera. peccat qui hoc facit mortaliter: et tenetur ad restitutionem.

Capitulum septimum de diebus sanctorum festiuis: atque solemnibus.

h I sunt dies festi totius anni: qui celebrantur per ecclesiam. Et illi qui crucem habēt uigiliam obseruant. Et nota quod quattuor tempora: et tota quadragesima debet ieiunari.

Paragraphus.i.đ sãctis occurrẽtibus ĩ Ianuario.
Ianuarius habet dies .xxxi.

i	Circuncisionis.
vi	Epiphanie.
x	Sãcti Pauli primi hæremitæ.
xvii	Sancti Antonii.
xxi	Sanctæ Agnetis uirginis.
xxv	Conuersio sancti Pauli.

Pag.ii.de.s.ut supra: Februarius hẽt dies.xxviii.

ii	Purificatio beatæ Mariæ uirginis.
iii	S.Blasii episcopi et martyris.
v	S. Agatæ uirginis.
vi	S.Dorothie uirginis.
xiiii	S. Valentini episcopi.
xxii	Cathedra sancti Petri.
xxiiii	S.Mathiæ apostoli.

Paragraphus.iii. Martius habet dies.xxxi.

vii	S. Thomas de Aquino.
xii	S. Gregorius papa.
xxi	S. Benedictus abbas.
xxv	Annuntiatio beatæ Mariæ.

Paragtaphus.iiii. Aprilis habet dies .xxx.

xxiiii	S.Georgii martyris.
xxv	S.Marci euangelistæ.
xxviiii	S.Petri martyris.

Paragraphus.v.		Madius habet dies. xxxi.
i		S. Philippi & Iacobi apostoli.
iii		Sāctus Limiēcius de sācta cruce.
vi		S. Ioannes porta latina.
viiii		Apparitio sancti Michaelis.
xxv		S. Vrbanus papa.
Paragraphus.vi.		Iunius habet dies .xxx.
xi	✠	S.Barnabas.
xxiiii		Natiuitas sancti Ioannis baptistæ.
xxviiii	✠	S.Petri & Pauli apostolorum.
Paragraphus.vii.		Iulius habet dies.xxxi.
xiii		S.Margarita uirgo.
xxii		S.Maria magdalena.
xxv	✠	S.Iacobus apostolus.
Paragraphus.viii.		Augustus hēt dies.xxxi.
i		S.Petri in uinculis.
v		S.Maria de niue.
x	✠	S.Laurentii.
xv	✠	Assumptio beatæ Mariæ.
xxiiii	✠	S.Bartholomæus apostolus.
xxviii		S.Augustinus episcopus.
xxviiii		Decollatio sancti Ioannis baptistæ.
Paragraphus.viiii.		Septēber hēt dies.xxx.
viii		Natiuitas beatæ Mariæ.
xiiii		Exaltatio sanctæ crucis.
xxi	✠	S.Matheus apostolus.

xxviiii	S. Michael.
xxx	S. Hieronymus.

Paragraphus .x. October habet dies .xxxi.

iiii	S. Franciſcus.
xviii	S. Lucas euangeliſta.
xxi	S. Vrſola uirgo.
xxviii	S. Symeon & Iuda.

Paragraphus .xi. Nouēber habet dies .xxx.

i	Omnium ſanctorum.
xi	S. Martinus.
xxii	S. Cecilia uirgo.
xxiii	S. Clemens papa.
xxv	S. Catherina uirgo.
xxx	✠ S. Andreas apoſtolus.

Paragraphus .xii. Decēber habet dies. xxx.

iiii	S. Barbara.
vi	S. Nicolaus.
vii	S. Ambroſius epiſcopus.
viii	Conceptio beatæ Mariæ.
xiii	S. Lucia uirgo.
xxi	S. Thomas apoſtolus.
xxv	Natiuitas Chriſti.
xxvi	S. Stephanus.
xxvii	S. Ioannes apoſtolus.
xxviii	Innocentum feſtiuitas.
xxviiii	S. Thomas martyr.
xxxi	S. Silueſter papa.

Incipit tertia pars libelli de transitu morientiũ.
Exordium.

Vm nec minori cura agendum esse putem in dispositione: & ordinatione corpusculi defunctorum in dei laudem: salutem animarum: & proximorum exemplo: q̃ in roboratione animarum defũctorum pro sui ipsius tantũmodo salute. Propterea quæ necessaria sunt: & utilia morientibus; hic infra distincte apponere curauimus.

Prima diuisio.

Nimaduertendum est autem summopere ne pigritia: aut tarditate confessoris animæ defuncti aliquod spirituale damnum eueniire possit. Iccirco quæ infra annotata sunt cura diligentissima exerceantur.

Capitulum primum de missa dicenda morienti.

I hora: tempus: & auctoritas fuerit coram moriente pro defũctis: uel de mortuis: uel de cruce missam celebrare optimum est: & saluberrimum.

Capitulum secundum de passiõe Christi: & aliis orationibus in hora mortis.

Einde: ac iterū passio Christi legenda: & re
cordanda illi: si ualet moriens percipere o
mnino est: siue orationes quæ sunt in fine libri.
Capitulū .iii. de aspersione aquæ sanctæ.
Aepe tamē aqua aspergendo sancta illum di
cendo ut supra. Aspge famulū tuū: & cætera.
Capitulum quartum de unctione.
T uigilandum insuper est ne hora transeat
ad ungēdum corpus oleo sancto: & animam
deo commendandam
Capitulum quintum de oratōibus dicendis quæ
in ultima parte sunt huius libelli.
Einde oratiōibus antescriptis a prīcipio libelli
corpus: & animā morientis dn̄o Iesu christo:
suæq; genitrici gloriosissime orando cōmēdare.
Capitulū. vi. de officio defunctorū.
Imiliter pro defuncto mortuorum officio uti
deuotissime decet. Iniungendo astantibus ui-
ris: aut psalmos: aut alias orationes. Sed mulie
ribus. Pater noster. & Aue maria. pro qualibet ea
rum. Et hoc sæpius.
Capitulum septimum de elemosynis fiendis
ante exitum infirmorum.
Nimaduertendū: ac sūmopere suadendū est
parentibus: & cognatis: ut anteq̄ de corpore
anima morientis exeat: si commoditas aderit: &

facultas: siue partem: siue totũ elemosynarum quæ fiende post obitũ erunt: tunc erogare omnino ue lint: ut illarum elemosynarum suffragia in decessu illius defuncti q̃primũ antecedentia: diuinã illi præstare possint lucem. Vel saltem more antedi cto illico tradant̃. xiii. prope erga domũ elemosy ne panis uini: nummiq;: cum cæteris superius cõ memoratis operibus misericordiæ corporalibus.

Secunda diuisio.

Hæc est forma quædam deuotissima funerum exercenda: e amicis: & charis. Et a confessoribus omnibus infirmis commendanda: his. s. qui fa cultatem habent erogandi.

Capitulum primum de uitanda inanis gloria in exequiis mortuorum.

Vm. n. omnino euitanda sit inanis gloria ab om̃ibus catholicis: deiq; fidelibus uiuẽ tibus: & ualentibus. Multo lõgius ab ægrotis: & defunctis: qui diuina strictius ultõe detenti sũt: fugienda: atq; detestanda pœnitus est. Quãobrẽ inanis apparatus in funeribus remittendus: ĩmo & negandus est. Verũtamen ad sacrosãctæ eccle siæ præcæpta seruãdũ capitulũ suæ diocesis. Ple banum uidelicet cũ presbyteris: siue cũ aliq̃bus deuotis plebãis: aut presbyteris aliis uocari d̃cet: qui cõposite: & deuote exequias p̃ficere ualeant.

e

Capitulum secundũ de electione .xiii. pauperꝝ.

NSuper in memoriam: & cõmemorationẽ dñi nostri Iesu christi: suorũq; apostoloꝝ xiii. eligantur pauperes: uel sancti Raphaelis: uel sanctæ Agnetis ad consistendũ: & sociandũ corpus usq; ad tumulũ: in manibus deferentes accẽsos cereos. Si uero huiusmodi paupes haberi minime possint: habeantur laici mendicantes. Quibus loco quo uixerit defunctus prandiũ præparetur: uel cœna ubi tumulatum fuerit cadauer; in cœne domini commemorationem.

Capitulum tertiũ de religiosis uiris beneficiatis.

Einde fratres: & religiosi q beneficiati fuerint ad funera exequẽda uocent͛. Qui locũ cœnobii præueniant ubi agẽdæ sunt exeqæ: ibiq; permanẽtes donec missa solemniter cantata fuerit: si aderit tẽpus: donecque tumulatũ: & humo traditum erit ipsum cadauer. Cum hoc quod si nimia hora prandii transierit ibidem reficiantur una cum presbyteris: clericis: & pauperibus. In commemoratione prandii Iesu christi in domo Zachei: & Mariæ magdalenæ: quibus salutem: uitamq; donauit æternã de bonis ipsius defũcti.

Capitulum quartum de diuersitate religionum: atque missarum : non causa superstitionis : sed gratia maioris deuotionis.

n E ob ignorantiã ægrotantium: quibus legare aliquid obseruantium monasteriis debeant: animæ eorũ præmia amittant æterna: non attribuẽtes elemosynarũ suffragia. Cui tñ placuerit decreui ĩferius diuersarũ religionũ obseruãtiũ uirorum: sanctarũq; monialiũ cum cõuentibus suis ordinate disponere: cum missis: atq; orationibus dicendis ab illis.

Cœnobia religiosorum uirorum obseruantium.

Cartusiẽsies. Triciariũ. Mise.iii. de Trĩtate.

Ordinis sancti Benedicti.

Mõaci.s.Georgii.m. .I. .T. .M.v.de Cruce.
S.Nicolai .I. .T. .M. vii.de Sãcto.S.
S.Helenæ. .I. .T. .M. vii.de Domina.
S.Michaelis .I. .T. .M. viiii.đ Angelis.

Ordinis sancti Augustini.

Canõici reg.charitatis. T.M.xii. Patriarcharũ.s.
Prima dominica aduentus.
S.Saluatoris. .I. .T. .M. xxiiii. Prophetarũ.s.
Secunda dominica aduentus.
S.Spiritus. .I. .T. .M. xii. Apostolorũ.

Ordinis minorum.

S.Francisci de uinea.
S.Iob.

Ordinis prædicatorum.

S Dominici cõuētus. .M. iiii.Euãgelistarum.
S.Petri martyris. .M. iii. Martyrum.
S.Christofori.
S.Raphaelis. .M. iii. Virginum.
S.Agnetis paupes. Pater noster.& Aue.m.C.
Seruorum uenetiarum:& iudæ. T.M.iii. pro oĩbus scĩs

Cenobia religiosarum obseruantium monialiũ.

S.Crucis de iudea.
S.Seruuli.
S.Clare de mur.
S.Iustinæ.
S.Ludouici.
S.Catherinæ.
S.Hieronymi.
S.Andreæ.
S.Corporis Christi.
S.Annuntiatæ.
S.Francisci stigmatũ.
S.Sanctorum omnium.
S.Laurentii.

Pro quolibet istorum Cœnobiorum:siue mõasteriorum moniali unum psalteriũ beatæ uirginis.M.Hoc est centũ & qnquaginta Aue.m.cũ Pater nr̃ in fine quaruncunq; .x. Aue. pro qualibet moniali cuiuscunq; monasterii.

Aec autem ad honestatis:deuotõis:& salutis gratiam dei:& hominũ uendicandũ in

agendis exequiis defunctorum indicanda sunt a cõfessoribus his qui legandi facultatem habent ad delenda peccata.

Vltima diuisio tertiæ partis de orationibus dicẽdis in recõmendatione animarum: in transitu defũctorum: ut ĩfra patet. Quæ oratões hñt ꝑ capitulis.

Capitulum primum.

O Suauissime dñe Iesu beatorũ requies: & omniũ in te sperantiũ iucundissima salus. Qui in noctæ passiõis tuæ ad patrem orasti. Pater si possibile est transeat a me calix iste: uerũtamen non mea uoluntas sed tua fiat. Et illa hora in tanta angustia fuisti: ut de pretioso corpor tuo sanguis effluerest. Depræcamur te bone Iesu q̃tenus solita pietate tua adiuues animam huius famuli tui: ut pro delictis: & offẽsiõibus quæ cõmisit terreatur & moueat ad uerã pœnitentiã: ut in hac extrema hora ĩ occursu aduersarii non paueat: aut in aduẽtu & aspectu tui iudex tremẽde accusãte cõsciẽtia cõtremiscat: sed potius faciẽ tuã in iubilo uidens delectet. Præstã te te dño Iesu christo: cuius passione redemptus est. Amem.

Capitulum secundum.

O Dulcissime dñe Iesu misericordiarum pr̃: & totius cõsolatõis deus. qui ĩ nocte tuæ passiõis ab apostolis derelictus fuisti: & ĩter hostes

tuos ſolus remãſiſti. Supplicamus tibi dñe Ieſu ut nunc in obitu huius ſerui tui animã eius non derelinquas in manibus demonũ: ſed ad locum quietis: & tuæ beatiſſimæ uiſionis ipſam per tuæ mortis uirtutẽ ꝑducas. Capitulũ tertiũ.

o Sacratiſſime dñe Ieſu ſaluator mũdi. Qui ob peccata noſtra abolenda crudeliter uerberari: ſpinis turpiter coronari: ab æmulis tuis enormiter deludi: & in cruce nudus ut latro ignominioſe affigi. Exoramus te domĩe Ieſu per has paſſiones tuas: ut animã huius famuli tui in extremis laborantis: uera contritione in peccatorũ cõmiſſoꝝ dolore uerberes: & uero timore corões: & in cruce tua oẽs eius mẽtales ſenſus crucifigas: q̃tenus ſic totus a te ſpiritualiter uulneratus: tuorũ uulneꝝ merito omniũ delictorũ ſuoꝝ ueniã conſequatur: & ad gaudia cœleſtia peruenire mereatur. Amen. Capitulũ quartũ.

o Piiſſime dñe Ieſu rex ſæculoꝝ. Qui ĩ cruce exiſtens pro tuis crucifixoribus patrem rogaſti dicens. Pater dimitte illis qa neſciũt qd faciunt. Deprecamur maieſtatẽ tuã dñe Ieſu: ut in mente huius ſerui tui tuæ oratiõis affectũ renouare digneris: quatenus oẽs eius offẽſas illi dimittas. Et ſicut tunc tu exauditus es: ſic nunc cũ patre ipſũ nos pro illo exorantes exaudire digneris.

Nescit enī quid faciat dum ex fidei tarditate tepi
dus corā te existit. Exoramus te bone Iesu ut in
hoc obitu suo omnia peccata illi dimittas. Et ꝑ
tuæ sacratissimæ passionis merito ad angelorum
societatē eū clemēter ꝑducas. Capitulū. v.

o Gloriosissime domine Iesu dulcedo ange
lorum. Qui in cruce pro nobis pendens ue
ram fidei lucē in cor latronis infudisti: ut te uerū
deum & hominē cognosceret: dū clamauit. Me
mento mei domine dum ueneris ī regnum tuū.
Maiestatē tuam suppliciter exoramus ut ī famu
lo tuo in extremis laborante: uenerabile fidei sa
cramentū conseruare digneris: & dignitatē: qua
tenus tua sacratissima passione mediante sic in
cor eius tuum amorē imprimas: ut in suo obitu
tuo ardens amore ab īmundis spiritibus liberet̄:
& ad tuam beatam gloriam iubilose perducat̄.
Amen. Capitulum sextum.

o Clementissime domine Iesu uerbū æterni
patris: ac filius gloriosæ uirgīs Mariæ ma
tris. Qui mundū uisibiliter deserens: & maternæ
solicitudini compatiens: ei perdilectū discipulū
in filium adoptasti. Supplicamur humiliter ma
iestati tuæ per merita passionis tuæ: per preces
& merita eiusdem matris tuæ: & ꝑdilecti discipu
li tui: quatenus digneris in aīam huius serui tui

ſpiritũ tuæ charitatis infundere quo tibi coheres deo patri adoptetur ĩ filium. Cõmitte quæſo de trono gloriæ tuæ curã huius animæ glorioſæ matri tuæ: quatenus ĩ mortis agone aſpectus demonum non paueat: ſed in te læta mente confidens animã eius clementer ſuſcipias: & ad cœleſtẽ gloriam deducente ſacratiſſima matre tua perueniꝛ ualeat. Amen.

Capitulũ ſeptimũ.

o Sacratiſſime dñe Ieſu corona certantium. Qui in cruce pro nobis pẽdẽs docuiſti nos compendioſe in noſtris extremis orare: dum tu nobis exemplum tribuens clamaſti. Parer in manus tuas cõmendo ſpiritum meum. Exoramus maieſtatẽ tuam: quatenus ĩ uirtute ſpiritus ſancti eãdem digneris orationẽ in corde huius famuli tui imprimere: ut eam perſonet. Et in hac eius extrema hora illius ſentiat effectum in tuas ſacratiſſimas manus animam ſuam humiliter recommendando.

Capitulum octauum.

o Miſericordiſſime domĩe Ieſu reparator humani generis. Qui in die paſſionis tuæ in neruorũ: & oſſium contractione pœnã acerbiſſimam ſenſiſti. Et precioſiſſimũ caput tuũ ſpinarum denſitate punctũ fuit. Et latus tuum lãcea perforatum extitit: unde fluxit ſanguis & aqua. Deprecamur maieſtatem tuã: quatenus animã

huius famuli tui uirtutũ luminoso splẽdore illu
stres: & tribuas illi tuarũ acerbitate spinarũ meri
to de offensis ab eo tibi illatis uehementer dolere
& penam habere: ut om̃ia eius delicta tuæ pretio
sacratissimæ passionis deleantur ad angelorũ so
cietatem te trahente peruenire ualeat. Amen.

Capitulum nonum.

o Gloriosissime domine Iesu per angoniam
& orationẽ tuam sanctissimã qua pro no-
bis orasti in monte olíueti: quãdo sudor tuus fa
ctus est sicut guttæ sanguinis decurrẽtes in terrã.
Obsecramus te ut multitudinẽ sudoris tui sãgui
nei offerre: & ostendere digneris deo patri omni-
potenti contra multitudinẽ omniũ peccatorum
huius famuli tui. Et libera eum nũc in obitu suo
ab omnibus angustiis: quas pro peccatis suis se
meruisse cognoscit.

Capitulum decimũ.

o Clemẽtissime domine Iesu: qui pro nobis
in cruce mori dignatus es. Deprecamur te
quatenns oẽs amaritudines: & passiones tuas q̃s
pro nobis miseris peccatoribus in cruce sustinui
sti: & præsertim in illa hora quando anime tua
sanctissima de corpore tuo sacratissimo egressa
est: offerre & ostendere digneris deo patri om̃ipo
tenti contra oẽs pœnas: & passiones huius serui
tui: & libera eũ in hoc obitu suo ab oĩbus pœnis

& passionibus: quas pro peccatis meruisse se ti-
met. Amen. Capitulũ undecimũ.

O Misericordissime domine Iesu: qui per os prophete dixisti. In charitate perpetua dilexi te: ideo miserans tui attraxi te. Supplicamus tibi quatenus eandem charitatẽ quæ de cœlis ad terras te traxit ad omniũ passionũ tuarũ tolleratiam: offerre & ostendere digneris deo patri omnipotenti contra omnes huius famuli tui passiões & pœnas: quas pro peccatis suis se meruisse arbitrat̃. Et aĩam eius in hoc obitu suo salua. Aperi illi o dulcissime domine Iesu pater misericordiarũ ianuam uitæ: & regni cœlorũ. Et ipsam in regno tuo fac gaudere cum omnibus sanctis. Amen.

Capitulum duodecimum.

O Piissime domine Iesu dei & hominũ mediator. Qui pro salute nostra pœnas nobis debitas in tuo passibili corpore sustinuisti. Et ut grauiores pœnarũ amaritudines gustares: sponte uoluisti in hora tuæ passionis a tua humanitate dulcedinem unite tibi deitatis subtrahere: dũ clamasti. Heloi: heloi lamaxabatani. Oramus clemẽtiam tuã quatenus suauissime domine Iesu huius serui tui animam protegendo tua suaui consolatione lætifices. Nam si ipsum ipse pastor deseris: mox aduersarius tuus in ipsum irruet: & oc

cidet. Si propter demerita sua tribulari: & deseri meretur: quæsumus suauissimā bonitatē tuam ne illum aduersariis tradas diffidentiæ: & despatione tenebris tribulandū: nec insensibilē ad gratiam facias. Sed per charitatis tuæ gratiam uiuēs & tuæ absentiæ amaritudinē sentiēs: pia uoce gemendo ad te clamet. Deus meus: deus meus: ut qd dreliqsti me? Tu aūt piissime pater & pastor tua suaui pietate subueni: quem precio sanguīe tuo redemisti. Nec tua gratia diu ipsum in hoc obitu patiatur affligi: donec ad cœlestem patriā tuorum merito dolorum clementer perducas. Amen.

Capitulum decimumtertiū.

o Suauissime domīe Iesu: dei & hominum mediator. Qui inter cætera tormenta quæ in cruce tulisti: corporaliter sitire uoluisti uehemēter: dum clamasti. Scitio. Deprecamur maiestatem tuā quatenus animā huius serui tui illo nūc igne digneris urere: quem ī terris mittere uenisti. Quo cūctis uitiis desiccatis: illius anima & caro charitatis tuæ igne succensa te solū scitiat: te diligat: te quærat: repiat: & fruat. Et ipsam ad æternam beatitudinē sanctissimæ passionis tuæ merito iubilosæ digneris adducere. Amen.

Capitulum decimumquartum.

o Sacratissime domine Iesu: omne bonum

cōſumans. Qui cum acetum guſtaſti dixiſti. Cō ſumatum eſt: & inclinato capite ſpiritū emiſiſti. Obſecramus maieſtatē tuam pro anima famuli tui in extremis exiſtētis: quatenus gratiæ tuæ dulcedinem: & ſplendidum fidei lumen infundas illi: ut extremā horam ī ſanctæ charitatis tuæ brachiis finire: & tibi dicere ualeat. Ecce clementiſſime domine Ieſu nūc ad te uenio tua ſuaui uoce iube ſuſcipi ſpiritū meum in æternam claritatē. Amen.

Capitulum decimumquintū.

o Clementiſſime domine Ieſu: ſolamen miſerorum. Qui peccata noſtra in tuo corpore portaſti. Vere tu es deus q dolores noſtros tuliſti: & a ꝑpetua morte nos liberaſti. Quia in ſacratiſſimo corpore tuo a plāta pedis uſq; ad uerticē non fuit in te ſanitas. Et qui eras præ filiis hominum ſpecioſus: quaſi leproſus reputatus fuiſti. Deprecamur ſuauiſſimā charitatē tuam: quatenus omnia huius ſerui tui peccatorū uulnera ſanes: ut omnibus uitiis emundatus ad te clemētiſſimum patrē: & dominū ſpirituali ſolamine roboratus lætāter peruenire ualeat. Et qui tuo precioſiſſimo ſanguine eſt redemptus: & tuæ paſſionis inſignia geſtat: ad glorioſiſſimā uiſionē tuā omniū paſſionū tuarū merito cōcomitantibus ſanctis angelis deducere digneris. Amen.

Capitulum decimumſextum.

o Maria beatiſſima pp illius terroris commotionẽ: quo cor tuũ cõtremuit qñ filium tuũ dulciſſimũ dñm noſtrꝝ Ieſum chriſtũ filiũ đi uiui ab ĩpiis captũ: ligatũ: ad ſupplicia tractũ: & ab oĩbus derelictũ eſſe audiſti. Adiuua nunc ſeruũ tuũ in extremis laborantẽ: quatenus de præteritis delictis uerã cõtritionẽ habeat & dolorẽ. Et illius cor illuſtratũ ſupno ſplẽdore ſit in feruida pœnitẽtia: ne forte ĩ hoc obitu ſuo ĩ occurſu aduerſarii paueat. Aut ĩ aduẽtu & aſpectu tremẽdi iudicis accuſãte conſciẽtia cõtremiſcat. Sed potius precibus tuis ĩteruenıẽtibus ipſius faciem in iubilo uidens delectetur. Amen.

Capitulum decimumſeptimum.

o Virgo dulciſſima dei gẽitrix Maria pp plãctus & lachrymas qbus afficiebaris qñ filiũ tuũ dñm nrm Ieſũ chriſtũ filiũ dei uiui uidiſti præſidi pñtari: ab iniqs ĩnocẽs accuſari: & opprobriis affici. Impetra huic famulo tuo lachrymarum graciam: & ſacræ fidei indebile lumen: quo offenſionis maculas abluere ualeat. Et tu mater glorioſa eum nunc adiua: ne ſathanas illudere poſſit: ac diuerſis temptatibus pro libitu ſuo flagellare: deuictũq; reũ ſtatuere terribili iudici: ſed potius

ſeipſũ ĩ lumĩe fidei iudicet in præſẽti ac diſcipli
nis uere pœnitentiæ deuote flagellet. Amen.

Capitulum decimũoctauum.

O Maria ſuauiſſima dei gẽitrix ob cruciatus
& anguſtias quas ſuſtinuit cor tuũ quan
do filius tuus dominus noſter Ieſus chriſtus fili
us dei uiui clamãtibus iudeis crucifige: morti ad
iudicatus: & cruci ſupplicio condemnatus. Sub
ueni piiſſima mater huic ſeruo tuo in extremis
laboranti. Quia corpus illius dolore infirmitatis
torquetur: & anima hinc per demonum ĩſidias:
hinc per terrorem diſcrete diſcuſſionis anguſtia
tur. Subueni inquã ſuauiſſima domina: ne æter
ne mortis ſententiam contra illum feratur: aut
flammis æternalibus tradatur perpetuo crucian
dus. Verum te pro ipſo intercedẽte ad cœleſtem
gloriam potius peruenire mereatur. Amen.

Capitulum decimumnonum.

O Virgo clemẽtiſſima dei genitrix Maria ob
illius doloris gladium: qui tuam fœliciſſi
mam animam pertranſiuit quando cernebas fi
lium tuum delicatiſſimũ dominũ noſtrum Ieſũ
chriſtum: filium dei uiui nudũ in cruce leuatũ:
clauis perforatũ: cruore perfuſũ: ac plagis & uul
neribus laceratũ. Adiuua nũc beatiſſima domĩa
animã huius famuli tui: ut cõpaſſionis gladius

eam perfodiat: diuini timoris: & amoris lancea uulneretur: ita ut oĩs peccati sanguis noxius a pectore suo effluat: uitiisq; mundet̃: & diuinis uirtutibus decoret̃: quatenus desiderio: & toto affectu terrena despiciens ad cœlestia subleuetur: ad quã te deducente iubilose peruenire mereatur. Amen.

Capitulum uigesimum.

O Maria uirgo sanctissima ob tormentum: & grauamen quod cor tuũ sustinuit quãdo filium tuum sanctissimum dominũ nostrũ Iesum christum filium dei uiui præ dolore uoce magna clamãtẽ: te matrem dilectã Ioanni cõmẽdantẽ: deficiente attendebas: ita ut præ nimio doloris gladio uulnerata loqui non poteras. Subueni o gloriosa dña famulo tuo huic: quia lingua eius ad te inuocandum se mouere non põt: oculi eius lumine priuant̃: aures eius surdescunt: & obturantur: omesq; uires: ac sensus deficiunt. O piissima mater exaudi preces nr̃as: quas ad aures tuæ pietatis fũdimus. Et subueni sibi ĩ hoc obitu suo: ac suauissimo filio tuo eius spm̃ cõmẽda q̃ tenus tuo pio ĩteruẽtu a terroribus: & tormẽtis eruatur: & ad desideratam cœlestis patriæ requiem te comitante iubilose peruenire mereatur. Amen.

Capitulum uigesimumprimum.

O Maria uirgo castissima ob acerbi eiulatus

planctum q̃ de profundo pectoris erumpentem abſcondere non ualebas: quando in amplexus filii tui ruebas. Cuius genas ante nitentes: & ora rutilantia mortis paloribus perfundi conſpiciebas. Auxiliare ſuauiſſima mater huic ſeruo tuo: quatenus de delictis commiſſis ſic doleat: ut anima eius mellifluis oſculis: & amoroſis amplexibus domini noſtri ieſu chriſti in cœlorum beatiſſimo regno digne ualeat perfrui. Amen.

Capitulum uigeſimumſecundum.

o Maria uirgo glorioſiſſima ob ſingultus & ſuſpiria: indicibiliaq; lamenta quibus afficiebatur cor tuum quando cernebas filium tuum dominum noſtrum ieſum chriſtum filium dei uiui: animæ tuæ unicum ſolatium ſepeliri. Adiuua o ſacratiſſima mater animam ſerui tui in hac lachrymarum ualle laborantem: ut quũ de corpore egreſſa fuerit: tuis ſuffragantibus meritis cum corruſco charitatis lumine te concomitante domino noſtro ieſu chriſto glorificãda a te præſẽtet᷑. Amen.

Capitulũ uigeſimũtertiũ.

t E ſũma deus trinitas omnipotens æterne deus: qui es ſemper per omnia deus benedictus in ſæcula. Quem omnis ſpiritus laudat ſuppliciter exoramus: quatenus per meritum illius ineffabilis: & excellentiſſime cha-

ritatis qua dilectiſſimus filius tuus dominus no
ſter Ieſus chriſtus homo fieri dignatus eſt. Qua
etiam pro ſalute noſtra uincula:opprobria:con/
uitia:flagella:ſputa:lapas:coronam ſpineam:ac
immaniſſimam mortem amoroſe paſſus eſt. Ac
etiam per meritum glorioſiſſimæ: & beatiſſimæ
uirginis Mariæ: & omnium ſanctorum: qui tibi
ab initio mundi placuerunt. Necnon per uirtu
tem clauium ſpiritualium quas clementiſſime
bone Ieſu eccleſiæ tuæ miniſtris tradidiſti: ut
huic famulo tuo in extremis laboranti miſericor
diter indulgere digneris omnia peccata ſua quæ
ab hora ſacri baptiſmatis uſque ad præſens quo
quo modo malitia:miſeria: gnorantia:ac fragi/
litate commiſit. Et ipſum per ſanctas indulgen/
tias: & abſolutiones ex theſauris tuæ immenſæ
charitatis indultas reddere digneris in illa purita
te:innocentia:ac ſpirituali claritate: quas in ba/
ptiſmate donare dignatus es. Dignare etiam ſua
uiſſimæ domine Ieſu ab omni aſpectu:& terrore
demonum ipſum tueri. Et propter glorioſi no/
minis tui honorem ipſum in conſpectu diuinæ
maieſtatis tuæ gratum reddere. Quatenus dul/
ciſſime pater: ac amabiliſſimæ redemptor bone
Ieſu merito omnium ſanctorum tuorū: & præ/
ſertim ſacratiſſime paſſionis tuæ anima eius in

ulnas ſanctæ charitatis tuæ clementer ſuſcipias te perhenni iubilo in celorum beatiſſimo regno æternaliter fruiturum. Amen.

Capitulum uigeſimumquartum.

d Omine deus omĩpotẽs: qui trinus & unus es: tua eximia compulſi charitate: te humiliter exoramus pro anima ſerui tui nunc in extremis laborantis: quam ſacratiſſime domine commendamus piiſſimæ omnipotentiæ tuæ: ut illam ab aſpectu: & terrore demonum cuſtodias: & tuearis: ne in deſperatione labatur: ne diffidentiæ temptationibus obnubiletur: ac præteritarum culparum recordatione maculetur. Exaudi nos domine glorioſe tuam ſuauiſſimam bonitatem interpellantes pro illa. Et exaudi per orationes Patriarcharum. Per merita prophetarum. Per ſuffragia apoſtolorum. Per uictoriam martyrum. Per fidem confeſſorum. Per caſtitatem uirginum. Per deuotam interceſſionẽ omnium qui tibi ab initio placuerunt. Suauiſſime domine ab ipſa anima expelle iactantiam: & compunctionem tribue. Superbiam minue: & perfice humilitatem. Fletum ſuſcita: & cor eius molifica. Ab omnibus inſidiis inimici illam clæmenter libera: & in lumine fidei conſerua illam. Lumen gratiæ tuæ infunde illi: ut de omnibus pec-

catis ueram contritionem obtineat. Clementissi me domine omnia desideria mala tolle ab ipsa. Omnia diaboli tela ignea extingue. Dona illi lachrymas ex tuo ardenti affectu: quæ peccatorum suorum dissoluant uincula. Audi domine quæ petit: & celeriter exaudi. Si despicis prorsus periit: si prospicis uiuit. Si iusticiam requiris ante te mortua fetet. Si cum misericordia respexeris: ipsam peccatis fetentem de desperationis baratro suscitas. Quod in ea odis longe fac ab ipsa: & spiritũ tuæ spũalis læticiæ illi tribue. Bone iesu aĩæ eius parce malis crĩbus & peccatis. Visita illum infirmum: ægrotum cura: sana languidum. Domine iesu da illi cor quod timeat te: sensum qui te intelligat: & oculos spirituales qui uideant te. Domine iesu miserere illi: & de maiestatis tuæ sede clæmenter respice: & animæ eius tenebras tui splendoris radio illumina. Clæmentissime domine iesu a te peccatorum eius remissionem humiliter petimus: a quo: & per quem est omnis propitiatio. Sancta & immaculata uirgo Maria domini nostri iesu chisti mater: te obnixe deprecamur: quatenus pro anima huius serui tui interuenire digneris apud illum cuius templum effici meruisti. Sancte michael. Sancte Gabriel. Sancte Raphael. Sancte Angele: custos eius cũ

omnibus choris angelorum: patriarcharum: pro phetarum: apostolorum: martyrum: confessorum: sacerdotum: leuitarum: heremitarum: doctorum: monachorum: uirginum: omniumque iustorum. Per eximium domini nostri iesu christi amorem qui uos elegit: de cuius cōtemplatione gaudetis: uos orare præsumimus pro huius fratris nostri anima: ut pro ipsa supplicare dignemini. Quatenus de diaboli faucibus: & de morte perpetua liberari mereatur. Domine Iesu perpetuam uitam secundum magnam misericordiam tuam ei largiri digneris. O clementissime domine iesu qui omnium misereris famulum tuum a tua misericordia fieri alienum non patiaris. Quatenus in passionis sacratissimæ tuæ merito ab omībus peccatis suis abluatur: & tecum æternaliter in cœlorum beatissimo regno glorietur. Amen.

Capitulū uigesimūquintū.

d Omine iesu deus noster in adiutorium serui tui morientis intende. Domine ad adiuuandum illum festina. Amen.

Capitulum uigesimumsextum.

i Esu deus noster oculos famuli tui illumina: ne in morte obdormiat: neque inimicus eius dicat. Præualui aduersus eum. Exaudi domine iesu orationes nostras pro eo: illumina

domine Iesu animam eius. Signa domine iesu lumen uultus tui super eum. Humilem læticiam domine Iesu infunde in cor eius. Voce nostra domine iesu clamamus ad te pro eo. Bone iesu de excelso gloriæ tuæ exaudi nos pro eo orantes. Susceptor esto domine iesu eius in obitu suo. angelorũ domine iesu lætifica animã eius.

Capitulum uigesimumseptimũ.

o Maria uirgo suauissima huic seruo tuo morienti miserere. Et orationem nostrã pro eo pia mater exaudi. Ad te gloriosissima uirgo Maria oramus pro famulo tuo. Mater sacratissima nos orantes pro eo uelociter exaudi. Respice beatissima uirgo Maria in seruum tuum: & miserere illi: quia gloriosa mater unicus & pauper est. In pace tua suauissima uirgo Maria huius famuli tui anima dormiat: & requiescat. Auribus glosiosa uirgo Maria percipe uerba orationis nostræ pro famulo tuo: & intellige clamorem cordis nostri pro eo beatissima mater.

Capitulum uigesimumoctauum.

i Esu dominus deus noster uoces orationis nostræ pro famulo tuo intẽde rex noster: bone iesu cor eius illumina. Et lætetur domine iesu anima serui tui: quia sperat in te. Domine iesu semper exultet de te. Sperat bone iesu fa-

mulus tuus in te. Domine iesu saluũ fac ipsum ex omnibus perserquentibus eum: & libera illũ. Vt quid bone iesu recesisti longe. Domine iesu ne despicias seruum tuum in opportunitatibus & tribulatione. Secundum misericordiam tuam domine iesu animam serui tui uiuifica: ut bone iesu nomini tuo psallat in euum.

Capitulum uigesimumnonum.

m Aria uirgo piissima seruo tuo miserere: quoniam infirmus est. Animam eius sua uissima mater sana: quia omnia interiora eius conturbata sunt. Animã serui tui gloriosa uirgo maria de manu sathanæ eripe. Cõuertere pia mater & saluum fac illum. Respice suauissima uirgo Maria inimicos serui tui: quoniam multiplicati sunt. Beatissima mater adiuua illum ne pereat. In tua iusticia suauissima uirgo Maria deduc famulum tuum propter inimicos eius: dirige in conspectu tuo uias eius. Anima serui tui turbata est ualde: & tu suauissima mater salua illum ne cadat a uia sancta.

Capitulum trigesimum.

i Esu domine deus noster ne in furore arguas seruum tuum: neque bone iesu in ira tua corripias illum. Exultet bone iesu in te salutari suo seruus tuus. Bone iesu libera eum ab in

teritu demonis. Saluum fac bone iesu seruum tuum: quoniam spiritus eius deficit. & ueritates tuæ ab anima eius diminutæ sunt. Vide domine iesu animam serui tui in obitu laborante: & de manu peccatoris libera eam. Serua domine iesu animam serui tui: & custodi illam a generatione mala in euum.

Capitulum trigesimumprimum.

m Aria uirgo sacratissima adsis famulo tuo: mater beatissima adiuua illum ne pereat. Auribus percipe gloriosa uirgo maria orationem nostram pro famulo tuo: ne demon glorietur de illius perditione. Refugium esto suauissima uirgo Maria huic pauperculo morieti: & in hac horribili tribulatōe esto illi adiutrix. In lumine fidei gloriosissima uirgo Maria animam serui tui lætifica: ut illius mens non moueatur a timore domini. A resistentibus dextera tuæ suauissima uirgo maria animā famuli tui custodi: & præsentia tua consola illam.

Capitulum trigesimumsecundum.

i Esu domine deus noster animam famuli tui conserua: quoniam sperat in te: illustra cor eius: ut iubilose ad te ueniat. Exultet bone iesu cor serui tui morietis in te cantet: & psallat tibi domino deo suo in æternum. Sub umbra

alarum tuarum domine ieſu famulum tuum protege a facie impiorum qui illum affligunt. Vſquequo bone ieſu obliuiſceris ſerui tui? uſq; quo auertes faciem tuam ab eo? Salua domīe ieſu ex ore leonis animā famuli tui: & a cornibus unicorniū bone ieſu miſericorditer libera eam.

Capitulum trigeſimumtertium.

m Aria uirgo beatiſſima miſericordias tuas cum famulo tuo moriente mirifica: illum in te ſperantem ſaluum fac. Aures tuas glorioſiſſima uirgo maria ad ſeruū tuum inclina: & affectum cordis illius exaudi. Nam in tribulatione maxima uerſatur. Reſpice ſuauiſſima uirgo maria huius ſerui tui morientis anguſtias: & illum libera: & ad preces noſtras pro illo intēde. In hac terribili animaduerſiōe famuli tui glorioſiſſima uirgo maria inuocamus te: quatenus ſuaui aſpectu tuo lætifices illum. Ad te ſuauiſſima uirgo Maria animam ſerui tui trahe: non erubeſcat: quoniam ſperat in te.

Capitulum trigeſimumquartum.

i Eſu domine deus noſter anima famuli tui requieſcat in te: eſto illi nunc refugiū & liberator. Exurge bonæ Ieſu in adiutorium ſerui tui. Demonem præueni: & expelle illum: ne animam famuli tui rapere ualeat. Sit bone ieſu

nomē tuum dulcissimum benedictū: ex hoc nūc & usq; in seculum. Voce nostra bone Iesu ad te pro seruo tuo clamamus: salua illius animam in hac hora. Saluam fac domine Iesu animam famuli tui: & libera eam bone iesu: quia deus suus es tu.

Capitulū trigesimumquintū.

m Aria uirgo beatissima animam serui tui illumina: & tenebras eius mentales tua prece depelle. Ab insurgentibus in famulum tuum gloriosa uirgo Maria libera eum: & a spiritu iniquo protege illum. Respice in seruum tuum morientem suauissima uirgo maria: & libera eū ne pereat. Imple clementissima uirgo Maria preces nostras pro famulo tuo: ut sentiat quia tu es eius suauissima mater. Auxilium de cœlo gloriosa uirgo maria mitte seruo tuo: & de excelso tuere illum

Capitulum trigesimūsextum.

i Esu domine deus noster animā serui tui saluam fac: ut de tua præsentia semper lætetur. Exultet in te bone iesu seruus tuus: psallat & cantat tibi in euum. Speret in te domine Iesu famulus tuus: eripe illum ne pereat. Vias tuas domine Iesu seruo tuo ostende: & semitas tuas edoce illum. Secundum misericordiam tuam domine Iesu misere seruo tuo: & propter bonitatem tuam animam illius illumina.

Capitulum trigesimumseptimum.

m Aria uirgo beatissima auxilium tuum ne elongaueris a seruo tuo: ad illius defensionem propera. Aframea diaboli gloriosa uirgo Maria animam famuli tui libera: & de manu illius erue ipsam. Reminiscere misericordiarum tuarum suauissima uirgo Maria: & de inferno animam serui tui libera. In ueritate tua gloriosa uirgo maria animã famuli tui dirige: & esto illi suauissima consolatrix. Animam serui tui beatissima uirgo Maria custodi: & erue illam ne ĩ desperationem labatur.

Capitulum trigesimumoctauum.

i Esu domine deus noster humilitatem: & laborem famuli tui uide: & omnia eius delicta dimitte. Exaudi bone iesu uocem nostram: qua pro anima serui tui ad te clamamus: miserere illi & salua illam. Saluam fac animam famuli tui domine Iesu: & de cœlo benedic illi. Velociter bone Iesu preces nostras pro seruo tuo exaudi: quia illius spiritus deficere incipit. Secundum misericordiam tuam domine Iesu animam famuli tui uiuifica: ut sanctæ fidei lumen iubilose custodiat.

Capitulũ trigesimũnonum.

m Aria uirgo suauissima seruo tuo quoniã tribulatur misereri: & ne aspectu demonis

terreatur illum adiuua. Anima seuri tui bone Iesu: & gloriosa uirgo Maria iubilet in te: & delectetur in suauissimo natu tuo. Respice beatissima uirgo Maria ad famulũ tuum: in manibus tuis illius animam suscipe. Illustra faciem tuam gloriosa uirgo Maria super seruum tuũ: in tua misericordia illum saluum fac. A persequentibus animam serui tui suauissima uirgo Maria eripe illum: & de manu odientium eum libera illum uelociter.

Capitulum quadragesimum.

i Esu domine deus noster iudica animæ serui tui nocentes: expugna ocius impugnantes illam. Effunde bone iesu frameam tuam aduersus illos qui persequũtur animã famuli tui. Dic animæ eius salus tua ego sum. Salus domĩe Iesu esto animæ serui tui: & eius protector in omni tribulatione. Vide bone Iesu afflictionem famuli tui: ne sileas: & ne discedas ab illo. Saluator animarum bone Iesu exurge in adiutorium serui tui: ne a te aspectu demonis separetur.

Capitulum quadragesimũprimum.

m Aria uirgo beatissima esto animæ famuli tui in refugium a tribulatione quæ circundat illam: tua præsentia lætifica illam. Apprehende gloriosa uirgo Maria arma & scutum: & exur

ge in adiutorium serui tui. Retrorsum auertantur suauissima uirgo Maria: & confundantur demones. Et ne aīam famuli tui obnubilent: tu gloriosa uirgo domina adiuua illam. Induantur gloriosa uirgo maria demones pudore: & confusione: animæ serui tui in nullo prorsus nocere ualeant. Animam famuli tui clæmentissima uirgo Maria respice: & ab deceptione aduersarii illam erue.

Capitulū quadragesimū secundum.

i Esu domine deus noster intende animæ famuli tui: & libera illam: & propter terrorem inimici tuo splendore illustra illam. Exaudi bone iesu seruum tuum: quoniam benigna est misericordia tua. Secundum meritum gratiæ tuæ libera illum. Saluum fac bonæ Iesu seruum tuum: illius mentem tua gratia illumina. Vocem serui tui domine Iesu exaudi in hac ora: et propter nomen sanctum tuum protege illum. Salus electorum bone Iesu tu es: in lumine tuo lætifica animam famuli tui: ut ad te perueniat.

Capitulū quadragesimū quintum.

m Aria uirgo beatissima famulo tuo miserere: quoniam undiq; conculcatur: & demon tota die impugnans tribulat animam serui tui gloriosa uirgo Maria de te exultare fac: ut

delectetur in ſuauiſſimo filio tuo. Redde beatiſſima uirgo Maria ſpiritualem læticiã famulo tuo & per te cor illius confirmetur ĩ domino deo. Inclina glorioſa uirgo maria aurem tuam ad ſeruũ tuum: quoniam inops & pauper eſt. Adiutrix eſto ſuauiſſima uirgo Maria famulo tuo: adiuua illum ne in æternum pereat.

Capitulum quadrageſimũ quartũ.

i Eſu domine deus noſter ſecundum miſericordiam tuam iudica ſeruum tuum: et qui oderunt eum non ſupergaudeant illi. Exurge bone Ieſu adiuua ſeruum tuum: & propter nomen tuum redime illum. Salutaris noſter bonæ Ieſu ad te conuerte ſeruum tuum: & oſtende illi glorioſam faciem tuam. Veritatem: & lucem tuam bone ieſu emitte famulo tuo: & ipſe illius animam ad te adducant. Spiritum tuum domine Ieſu infunde ſeruo tuo ut uiuat in æternum.

Capitulum quadrageſimumquintum.

m Aria uirgo ſuauiſſima famulo tuo miſerere: quoniam in te confidit anima eius. Adiuua glorioſa uirgo Maria ſeruum tuum: et ſaluus erit: meditetur ſemper in lege domini. Reſpice beatiſſima uirgo Maria in ſeruum tuũ:

& miserere illi. Da spirituale donum illi: ut filius gratiæ sit. In quacunq; hora gloriosa uirgo Maria inuocauerimus te pro seruo tuo uelociter exaudi nos orantes pro illo. Auribus percipe beatissima uirgo Maria orationes nostras pro famulo tuo: & intende ad deprecationem nostram.

Capitulum quadragesimumsextum.

i Esu domine deus noster susceptor esto famuli tui: & libera illum ab omni malo. Exurge bone Iesu saluum fac seruum tuum: ut non timeat demones circundantes animam eius. Seruus tuus domine iesu angustiatur: subueni illi ut tua presentia consoletur. Vide domine Iesu temptationes quas famulus tuus patitur: & succurre illi ne pereat. Sentiat anima serui tui domine Iesu auxiliũ gratiæ tuæ & perpetuo gaudeat in te.

Capitulum quadragesimumseptimum.

m Aria uirgo dulcissima exultet seruus tuus in tua misericordia: quoniam tu es suauissima peccatorum respiratio. Anima serui tui gloriosa uirgo Maria exultet in te: non deseras neq; despicias illum. Respice gloriosa uirgo Maria afflictiones quas patitur anima serui tui: non de

relinquas illum demoni tribulandum. In semitam rectam gloriosissima uirgo Maria animam famuli tui deducas: ne glorietur sathan contra illum. Ad te gloriosa uirgo maria pie clamamus pro anima serui tui: ut tuo benigno foueat presidio.

Capitulum quadragesimumoctauum.

i Esu domine deus noster adiutor esto famulo tuo: & lumen sancte fidei illi infunde ut læte ueniat ad te. Exurge bone iesu iu adiutorium anime famuli tui: exurge & ne repellas illum a te. Suscipe domine iesu animã serui tui & uiuat: & non confundas illum ab expectatione sua. Virtutum amator bone iesu conuerte faciem tuam ad famulum tuum & ab omni dolore libera eum. Super seruum tuum domine iesu deprecabilis esto: & salua illum ab omni malo.

Capitulum quadragesimumnonum.

m Aria uirgo suauissima famulum tuũ ab omnibus angustiis quas patitur libera: ut iubiletur cũ oĩbus sanctis ad te. Adhereat gloriosa uirgo Maria anima serui tui tibi: tu suscipe illam ut sequatur te. Recordare beatissima uirgo maria qa tu es aduocata miseroꝝ miserere aĩe famuli tui: ut ad iucũditatẽ cœlestẽ puenirẽ ualeat. In mãibus tuis gloriosa uirgo Maria aĩam fãuli

tui suscipe clementer: ut exultet & lætetur de tua gloria: & saluatione sua. Ad te suauissima uirgo Maria oramus pro anima famuli tui: ut per te præsentetur gloriosissimo filio domino nostro iesu christo perpetuo spiritualiter copulāda. Amen.

Capitulum quinquagesimum.

l Audate omnes ciues cœlici dominū iesum cum gloriosa uirgine Maria in spiritu iubilationis: omnis terra cum gaudio laudet matrem cum filio: cum quibus anima huius famuli semper uiuat.

Ne reminiscaris domine delicta famuli tui: neq; uindictam sumas de peccatis eius bone iesu domine deus noster.

k Yrieleison. Christeleison. Kyrieleison.
Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Ater de cœlis deus miserere ei.
Ili redemptor mundi deus miserere ei.
Piritus sancte deus miserere ei.
Ancta trinitas unus deus misere ei.
Ancta anima domini nostri Iesu Christi misere ei.
Ancta Maria ora pro eo.

Ancta dei genitrix ora pro eo.
Ancta uirgo uirginum. or.
Ancte Michael. or.
Ancte Gabriel. or.
Ancte Raphael. or.
Ancte angele custos eius. or.
Mnes sancti beatorum spirituum ordines. orat.
Ancte Iohannes baptista. or.
Mnes sancti patriarchæ & prophetæ. orat.
Ancte Petre. or.
Ancte Paule. or.
Ancte Andrea. or.
Ancte Iacobe. or.
Ancte Iohannes. or.
Ancte Pilippe. or.
Ancte Bartholomæe. or.
Ancte mathee. or.
Ancte thoma. or.
Ancte Iacobe. or.
Ancte Simon. or.
Ancte Tadee. or.
Ancte mathia. or.
Ancte Luca. or.
Ancte Marce. or.
Ancte Barnaba. or.
Mnes sancti Apostoli & euangelistæ. orat.

g

Mnes sancti discipuli & innocentes. orate.
Ancte Stephane. ora.
Ancte Clemens. ora.
Ancte Sixte. ora.
Ancte Corneli. ora.
Ancte Cypriane. ora.
Ancte Laurenti. ora.
Ancte Vicenti. ora.
Ancte Ignati. ora.
Ancte Fabiane. ora.
Ancte Sebastiane. ora.
Ancte Mauriti cum sociis tuis. orate.
Ancte Dionysi cum sociis tuis. orate.
Mmnes sancti martyres. orate.
Ancte Siluester. ora.
Ancte Gregori. ora.
Ancte Martine. ora.
Ancte Nicolae. ora.
Ancte Ambrosi. ora.
Ancte Augustine. ora.
Ancte Hieronyme. ora.
Ancte Antoni. ora.
Ancte Paule prime heremita. ora.
Ancte Benedicte. ora.
Ancte Bernarde. ora.
Ancte Francisce. ora.

Ancte Dominice. or.
Mnes sancti confessores ort.
Ancta Fœlicitas. or.
Ancta Perpetua. or.
Ancta Blandina. or.
Ancta Agnes. or.
Ancta Cecilia. or.
Ancta Apolonia. or.
Ancta Catherina. or.
Ancta Maria magdalena. or.
Ancta Margarita. or.
Mnes sancte uirgĩes & cõtinẽtes orate pro eo.
Mmnes sancti & sancte dei orate pro eo.
Ropitius esto parce ei domine.
Rropitius esto: & a morte perpetua libera eum domine.
Visione diaboli libera eum domine.
Terrore demonum libera eum domine.
Gelu horrido & calore nimio libera eum domine.
Diffidentia mentis libera eum domine.
Tenebris mentalibus libera eum domine.
Loco penarum: & pondere peccatorum libera eum domine.
B omni malo: & auditu maledictionis æterne libera eum domine.

Er annuntiationem & natiuitatem tuam libera eum domine.
Er uincula: opprobria: & conuitia tua libera eum domine.
Er flagella alapas & ſputa libera eũ domine.
Er coronam ſpineam: deriſiones: paſſionem: & crucem tuam. libera eum domine.
Er ſacratiſſimam mortem tuam. libera eum domine.
Er glorioſã reſurrectionẽ tuã. libera eũ dñe.
Er admirabilẽ aſcenſionẽ tuam libera eũ dñe.
Er gratiam ſpiritus paracliti. libera eum dñe.
N die iudicii libera eum domine.
Er interceſſionem omnium ſanctorum libera eum domine.
Eccatores te rogamus audi nos.
T iracundie tuæ flagella ab eo remoueas te rogamus audi nos.
T eum ab omnibus erroribus abſoluas te rogamus audi nos.
T ſpiritum eius a loco horroris: & tenebrarũ liberes te rogamus audi nos.
T eum in numero electorum tuorum aſſumas te rogamus audi nos.
T a conſortio malorum eum diſcerni facias te rogamus audi nos.

T eum in regione uiuorum cum ſanctis ange lis collocare digneris te ro.
T eum premia uitæ æternæ adipiſci facias te rogamus audi nos.
T eum a mortifero diabolo defendere digne ris te rogamus audi nos.
Ili dei te rogamus audi nos.
Omine Ieſu chriſte pro nobis crucifixe te ro.
Omine Ieſu chriſte de aduerſariis triumpha tor te rogamus audi nos.
Omine Ieſu chriſte aduocate noſter clæmẽtiſ ſime te rogamus audi nos.
Gnus dei q tollis peccata mundi parce ei dñe.
Gnus dei qui tollis peccata mundi miſere ei domine.
Gnus dei qui tollis peccata mundi dona ei pa cem. Kyrieleiſon. Chriſteleiſon. Kyrieleiſon. Pa ter noſter. Saluum fac ſeruum tuum deus meus ſperantem in te. Eſto ei domine turris fortitudi nis a facie inimici. Nihil proficiat inimicus ĩ eo: & filius iniquitatis non apponat nocere ei. Do minus uobiſcum. Et cum ſpiritu tuo.

Capitulum quinquageſimumprimum.

m Iſericordiam tuam domine ſancte pater omnipotens æterne deus pietatis affectu

pro aliis orare cogimur. Et qui pro nostris pecca tis supplicare nequacq̃ sufficimus: tamẽ de tua gratuita pietate confisi clæmentiã tuam deposci mus: ut animam huius serui tui ad te reuerten-tem cum pietate suscipias. Adsit ei angelus Mi chael: & per manus sanctorum angelorum inter sanctos & electos tuos in sinu Abrahe: Isaac: & Iacob patriarcharum tuorum eam collocare di-gneris. Quatenus a principibus tenebrarum: & de locis pœnarum liberata: nullius ignorantiæ: aut proprie uoluntatis: seu fragilitatis confunda tur erroribus. Sed potius agnoscat a tuis: & san-ctæ beatitudinis requie perfruatur: atque cũ ma gni iudicii aduenerit dies inter sanctos resuscita tus: gloria beatissimæ uisiõis perpetuo sacietur.

Capitulum quinquagesimum secundum.

s Vauissime domine iesu christe per illum ineffabilem amorem qui te dignissimum innocentissimum: & delicatissimũ paterne cha-ritatis filium pro nobis factum hominem: uul nerari: ac crudeliter mori pro hominibus redimẽ dis fecit. Indulge clæmẽtissime domine iesu huic famulo tuo omne quod cogitatu: uerbo: & fa-cto: affectõibus: & motibus: uiribus: & sensibus

animæ: & corporis deliquit. Et in ueram omniũ peccatorum ſuorum remiſſionẽ ſacratiſſime domine Ieſu tribue illi ſpirituale lumen tuæ ardentiſſimæ charitatis: qua totius mũdi culpas diluiſti: ac in plenam ſuppletionem omnium negligentiarum ſuarum meritũ tuæ ſacratiſſimæ paſſionis adde. Et inſuper tribue illi fructum omnium bonorum operũ per electos tuos factorum qui tibi placuerunt.

Capitulum quinquageſimumtertium.

g Krioſiſſime domine Ieſu in unione feruẽtiſſimi amoris qui te coegit incarnari: & anxio ſpiritu in cruce mori. Ad medullam dulciſſimi amoris tui pulſamus: ut famulo tuo oĩa peccata quæ omni modo commiſit dimittas: & tuæ perdigniſſimo paſſionis merito omiſſa ſuppleas: faciaſque illum experiri ſuperabundatiſſimam multitudinem miſerationum tuarum. Diſponas eum placidiſſimo tibi modo ſibi utiliſſimo: ſuaui patientia: uera pœnitentia: plena remiſſione: recta fide: ſpe firma: ardenti charitate: & perfectiſſimo ſtatu. Quatenus inter dulciſſimum amplexum: & ſuauiſſimum oſculum tuũ o clæmentiſſime domine ieſu eius anima lætanter expiret ad tuam æternam laudem: & gloriam laudandam: cognoſcendã: & fruendam. Amen.

Capitulum quinquagesimum quartum.

S Acratissime domine iesu christe i manus inextinguibilis misericordiæ tuæ commẽdamus spiritum huius famuli tui secundum amoris tui magnitudinem: quo se anima tua sanctissima in cruce glorioso patri commendauit. Suppliciter deprecantes quatenus per illam ineffabilem qua diuina paternitas in se totam traxit illam sanctissimam animam tuam: ut in ista hora famuli tui in eodem feruentissimo amore spiritum eius suscipias. Eia dulcissime domine Iesu animarum redemptor: benignissime domine p illam lachrymabilem uocem qua secundum humanitaté pro nobis moriturus: laboribus: & doloribus passionis adeo consumptus es: ut te a patre derelictum ter clamares: ne longe suauissime iesu facias a famulo tuo tuæ miseratiōis auxiliũ in hac hora afflictionis suæ præ defectione: & cõsumptione spiritus te inuocare non ualente. Sed triumphum sanctæ crucis: & per uirtutem salutiffere passiōis: & gratiosæ mortis tuæ: cogita de ea cogitationes pacis: misericordiæ: & consolationis: & non afflictionis. Et libera eam ab om̄ibus ãgustiis: & tua solita benignitate bõe iesu & dulcissime pater erue illã a tormentis sibi deputatis: & ad æternam requiem illam perducere digneris

cum uoce exultationis.

Capitulum quinquagesimũquintum.

o Intemerata: & ĩ æternum benedicta uirgo maria: totius angustiæ & miseriæ adiutrix: famulo tuo succurre dulciter: & tuam gloriosam faciẽ ostende illi in hac ultima necessitate sua: & omẽs inimicos eius in uirtute suauissimi filii tui domini nostri iesu christi: & sanctæ crucis disperde: & a potente dracone ĩfernali: & ab eius horribili uisione: & ab omni fraude malorũ spirituum defẽde illum: & ex omĩ angustia libera eũ: quatenus tecum cũ beatis spiritibus dño deo in cœlorum beatissimo regno spũales psoluat laudes. Amẽ.

Capitulum quinquagesimumsextum.

s Ancte Michael archãgele huic animæ succurre apud altissimum iudicẽ. O inuictissime pugil assiste huic famulo ĩ extremis laborãti: & eum potenter a dracone infernali defende: & a uisione: fraudeq; maloꝝ spirituũ. Insup exoramus te præclarũ: ut in hac extrema hora uitæ ipsius aĩam eius benigne suscipias: ac suauiter ĩ sinum tuum recipias: illamq; in locum refrigerii lucis & pacis perducas cum domino iesu æternaliter regnaturum. Amen.

Capitulum quinquagesimũseptimũ.

m Isericordissime dñe iesu christe fili đi uiui

in unione illius cõmendationis qua tuã sanctissimam animã ĩ cruce moriens patri tuo cœlesti cõmendasti misericordissimã bonitatem tuã humiliter exorantes petimus: quatenus per oẽm honorem & meritũ eiusdem aĩæ tuæ sãctissimæ p quã oẽs saluantur aĩæ: & a morte perpetua liberãtur: animæ famuli tui miserearis eam misericorditer liberans ab insidiis diaboli: a miseriis & pœnis: & illam per tuæ sanctissimæ passionis meritum: & beatissimæ Mariæ uirginis & matris tuæ intercessionem ad contemplationẽ tuæ beatissimæ uisionis perducere digneris.

Capitulum quinquagesimũ octauum.

c Ommendamus te frater charissime omnipotenti deo: cuius creatura es: ut cum hũanitatis debitũ morte interueniẽte persolueris: ad creatorem tuum qui te de limo formauit reuertaris. Et de corpore egrediente aĩa tua splẽdidus angelo℞ chorus occurrat. Patriarcha℞ cuneus: & ꝓphetarũ numerus suauissimo modulamine tibi occurrat. Iudex apostolorũ senatus tibi blandus existat. Candidato℞ tibi marty℞ exercitus iubiloso concentu obuiet. Liliata rutilantiũ confesso℞ turma te lætanter excipiat. Iubilantiũ te uirginũ chorus suscipiat: & beatæ qetis ĩ sinu patriarcharũ tibi suauis amplexus appeat: q inter assistẽtes

ſibi iugiter te intereſſe faciant. Ignores oĩo quod horret in tenebris: quod ſtridet in flãmis: qđ cru-
ciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus ſathanas cum ſatellitibus ſuis. In aduentu ſuo te cõmitan-
tibus angelis contremiſcat: atq; in æternæ noctis chaos diffugiat. Exurgat deus: & diſcipent̃ inimi-
ci eius: & fugiant a facie eius qui oderunt eũ. Cõ-
fundantur igitur & erubeſcant cõtra te legiones tartareæ: & miniſtri ſathanæ iter tuũ deducẽte te angelo bono impedire non ualeant. Ab om̃i cru-
ciatu dñs Ieſus chriſtus te liberet qui amoroſe ꝑ te mortuus eſt. Dñs Ieſus chriſtus dei uiui filius ſaluator & redẽptor tuus intra ſancta paradiſi & amœna loca te conſtituat. Et ille ſuauiſſimus pa-
ſtor inter oues ſuas te locãs agnoſcat: cõplectat̃: & nutriat. Ille amãtiſſimus pater ſui ſacratiſſimi ſanguinis precio ab oĩbus peccatis quæ cõmiſiſti malitia: miſeria: fragilitate: & ignorãtia: mortali-
ter: & uenialiter te benigne abſoluat: atq; cũ ele-
ctis ſuis ad dexterã ſuã perenni iubilo fruiturũ te cõſtituat: quatenus piiſſimũ redẽptorẽ tuũ facie ad faciẽ uidens: & præſens ſemp aſſiſtens beatis oculis glorioſa uiſiõe potiaris: donec glorioſo cor-
pore tuo reaſſũpto ſpũali: eſſentiali: & accidẽtali premio cũ beatiſſimis ſpiritibus læteris perenni æuo. Proficiſcer̃ nũc aĩa chriſtiana de hoc miſero

mundo in nomine patris oipotentis qui te creauit. In nomine domini nostri iesu Christi qui ꝑ te amorose passus ē. In noie spiritus sancti qui ī te gratiose fusus est. Occurrant tibi & succurrāt sancti āgeli & oīs chorus angeloꝝ. Subueniāt tibi patriarche in lumine fidei sue. Prophete ī splē dore spei sue. Apostoli ī fulgot eximie charitatis Martyres in mansuetissima patientia. Confesores in humili obedientia. Virgines in lucida mūditia. Monachi in clara humilitate. Heremite in sincera uitæ austeritate. Et oēs sancti & sāctæ dei in plena uirtutum consumatione. Adiuuent omnes orationes sanctorum: ut in pace & luce sit locus tuus: & habitatio tua in cœlesti hierusalem per æterna secula seculorum. Amen.

Actum quoqꝫ hoc opus Venetiis ex inclyta: famosaqꝫ officina summi uiri Nicolai Ienson Gallici. Anno dominice natiuitatis. M.cccclxxx. decimasquartas klendas Sextiles.

